

မာတိကာ

အကျဉ်းချုပ် ..... xii

Abstract ..... xv

၁။ နိဒါန်း ..... ၁

    ၁.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု ..... ၁

    ၁.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန် ဈေးကွက်တွင် ထုတ်ကုန်၏ အရေးပါမှု ..... ၄

    ၁.၃။ မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု အခန်းကဏ္ဍများ ..... ၇

    ၁.၄။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု ..... ၉

၂။ သုတေသနဆောင်ရွက်ရခြင်း ရည်ရွယ်ချက် ..... ၁၄

    ၂.၁။ သုတေသန၏ ရည်ရွယ်ချက်များ ..... ၁၄

    ၂.၂။ သုတေသနတွင် ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းများနှင့် ကြုံတွေ့နိုင်သော အဟန့်အတားများ ..... ၁၄

    ၂.၃။ သုတေသနဆောင်ရွက်ရခြင်း၏ မျှော်မှန်းရလဒ်များ ..... ၁၅

၃။ သုတေသနဆောင်ရွက်သော နည်းလမ်းများ ..... ၁၇

    ၃.၁။ အချက်အလက်ကောက်ယူသည့် နည်းလမ်းများ ..... ၁၇

        ၃.၁.၁။ မူရင်းအချက်အလက် (Primary data) ကောက်ယူသည့် နည်းလမ်းများ ..... ၁၇

        ၃.၁.၂။ ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary data) ကောက်ယူသည့် နည်းလမ်းများ ..... ၁၈

    ၃.၂။ ကောက်ယူသော အချက်အလက်များ ..... ၁၉

        ၃.၂.၁။ မူရင်းအချက်အလက် (Primary data) ကောက်ယူသည့် အချက်အလက်များ ..... ၁၉

        ၃.၂.၂။ ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary data) ကောက်ယူသည့် အချက်အလက်များ ..... ၁၉

        ၃.၂.၃။ ဆင့်ပွားအချက်အလက်များ၏ ဇာစ်မြစ်များ ..... ၂၀

    ၃.၃။ တွက်ချက်သည့် နည်းလမ်းများ ..... ၂၂

        ၃.၃.၁။ မူရင်းအချက်အလက် (Primary data) များအား တွက်ချက်သည့် နည်းလမ်းများ ..... ၂၂

        ၃.၃.၂။ ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary data) များအား တွက်ချက်သည့်နည်းလမ်းများ ..... ၂၂

    ၃.၄။ သုတေသန အဖွဲ့ဝင်များ ..... ၂၅

    ၃.၅။ သုတေသနဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ဆောင်ရွက်သည့်ကာလ ..... ၂၅

၄။ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်များ ..... ၂၆

    ၄.၁။ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အလိုက် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေအနေများ ..... ၂၆

    ၄.၂။ အဓိက စိုက်ပျိုးသည့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်များ ..... ၃၂

    ၄.၃။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ပိုလျှံမှု ..... ၃၅

    ၄.၄။ ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ ကြုံတွေ့ရသော အဟန့်အတားများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ ..... ၃၇

၅။ ယှဉ်ပြိုင်မှုများနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများ ..... ၄၄

    ၅.၁။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပဈေးနှုန်းများ ..... ၄၄

၅.၂။ တင်ပို့သည့် ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များ ..... ၆၄

၅.၃။ ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်မှုများနှင့် Nominal protection rate (NPR) ..... ၆၅

၅.၄။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ ..... ၆၈

၅.၅။ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ ဆန်းစစ်တွက်ချက်ခြင်း ..... ၈၄

၅.၆။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage-RCA and Revealed Symmetric Comparative Advantage-RSCA) ..... ၈၆

၆။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများ ..... ၉၃

၆.၁။ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် ပို့ကုန်ဈေးကွက်ရှယ်ယာများ ..... ၉၃

၆.၂။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် ပို့ကုန်ဈေးကွက်ဝယ်လိုအား ..... ၁၀၁

၆.၃။ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ကွင်းဆက် (ထုတ်လုပ်သူ-ပြည်တွင်းဈေး-ပို့ကုန်) ..... ၁၀၈

၆.၄။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis) ..... ၁၁၂

၇။ သုံးသပ်တင်ပြချက်များ ..... ၁၁၈

၈။ မူဝါဒထောက်ခံချက်များ ..... ၁၂၃

    (က) အခြေခံအဆောက်အအုံ ..... ၁၂၃

    (ခ) ဌာနဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ ..... ၁၂၄

    (ဂ) စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်း ..... ၁၂၄

    (ဃ) နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ..... ၁၂၅

    (င) မူဝါဒဖော်ဆောင်မှု ..... ၁၂၅

    (စ) မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ ..... ၁၂၆

၉။ ကိုးကားချက်များ ..... ၁၂၈

၁၀။ နောက်ဆက်တွဲများ ..... ၁၃၀

**ဇယားများ**

ဇယား (၁) မြန်မာနိုင်ငံ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့်ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနမှ နှစ်အလိုက် မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေဖြင့် ရရှိခဲ့သည့် စီမံကိန်းများ ..... ၈

ဇယား (၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား နှစ်အလိုက် ကုန်သွယ်မှုအခြေအနေ ..... ၁၀

ဇယား (၃) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့မှုအခြေအနေ ..... ၁၃

ဇယား (၄) ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary Data) များ ရယူခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ဇာစ်မြစ်များ ... ၂၁

ဇယား (၅) သုတေသန ဆောင်ရွက်ချက်များ ဆောင်ရွက်သည့်ကာလ ..... ၂၅

ဇယား (၆) အာရှဒေသအတွင်းရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းအများဆုံး မွေးမြူထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများ ... ၂၇

ဇယား (၇) ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းအများဆုံး ထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများ ..... ၂၈

ဇယား (၈) ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ကုန်းတွင်းပိုင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းအများဆုံး ထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများ ..... ၂၉

ဇယား (၉) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှစ်အလိုက် ရေသတ္တဝါမွေးမြူထုတ်လုပ်မှု ဧရိယာ (ဟက်တာ) ..... ၃၀

ဇယား (၁၀) မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူတစ်ဦးချင်း ငါးနှင့်ပင်လယ်စာ စားသုံးမှုပမာဏများ ..... ၃၆

ဇယား (၁၁) အာရှဒေသရှိ ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၄၄

ဇယား (၁၂) အာရှတိုက်၏ ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၄၅

ဇယား (၁၃) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) .. ၄၆

ဇယား (၁၄) အာရှဒေသရှိ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:၀၃၀၂) တင်သွင်းမှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၄၇

ဇယား (၁၅) အာရှဒေသရှိ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:၀၃၀၂) တင်ပို့မှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၄၈

ဇယား (၁၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:၀၃၀၂) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၄၉

ဇယား (၁၇) အာရှဒေသရှိ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:၀၃၀၃) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၀

ဇယား (၁၈) အာရှဒေသရှိ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:၀၃၀၃) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၁

ဇယား (၁၉) မြန်မာနိုင်ငံမှ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:၀၃၀၃) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၁

ဇယား (၂၀) အာရှဒေသရှိ ငါးအသားလွှာ (Fish fillet or meat) (HSC:၀၃၀၄) တင်သွင်းမှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၂

ဇယား (၂၁) အာရှဒေသ၏ ငါးအသားလွှာ (Fish fillet or meat) (HSC:၀၃၀၄) တင်ပို့မှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၃

ဇယား (၂၂) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအသားလွှာ (Fish fillet or meat) (HSC:၀၃၀၄) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှ နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၄

ဇယား (၂၃) အာရှဒေသရှိ ငါးခြောက် (Fish fit, dry and smoke) (HSC:၀၃၀၅) တင်သွင်းမှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၅

ဇယား (၂၄) အာရှဒေသရှိ ငါးခြောက် (Fish fit, dry and smoke) (HSC:၀၃၀၅) တင်ပို့မှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၆

ဇယား (၂၅) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးခြောက် (Fish fit, dry and smoke) (HSC:၀၃၀၅) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၆

ဇယား (၂၆) အာရှဒေသရှိအခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၆) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၇

ဇယား (၂၇) အာရှတိုက်၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၆) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၈

ဇယား (၂၈) မြန်မာနိုင်ငံမှ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၆) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၅၉

ဇယား (၂၉) အာရှဒေသရှိ ခရုကမာ (HSC:၀၃၀၇) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၀

ဇယား (၃၀) အာရှတိုက်၏ ခရုကမာ (HSC:၀၃၀၇) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၀

ဇယား (၃၁) မြန်မာနိုင်ငံမှ ခရုကမာ (HSC:၀၃၀၇) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၀

ဇယား (၃၂) အာရှဒေသရှိ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၈) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၂

ဇယား (၃၃) အာရှတိုက်၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၈) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၃

ဇယား (၃၄) မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၈) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၄

ဇယား (၃၅) ငါးမြစ်ချင်း တစ်တန်အတွက် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၄

ဇယား (၃၆) မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC: ၀၃၀၁၉၂) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃) ... ၆၆

ဇယား (၃၇) မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: ၀၃၀၁) ၏ Nominal Protection Rate အခြေအနေ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၆၈

ဇယား (၃၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) ၏ အရည် အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၇၀

ဇယား (၃၉) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:၀၃၀၂) ၏ အရည် အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၇၂

ဇယား (၄၀) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC: ၀၃၀၃) ၏ ဈေးနှုန်း တန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၇၄

ဇယား (၄၁) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC: ၀၃၀၄) ၏ အရည် အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၇၆

ဇယား (၄၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC: ၀၃၀၅) ၏ အရည် အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၇၈

ဇယား (၄၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC: ၀၃၀၆) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၈၀

ဇယား (၄၄) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC: ၀၃၀၇) ၏ အရည် အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၈၂

ဇယား (၄၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: ၀၃၀၈) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ..... ၈၄

ဇယား (၄၆) ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့နေသော မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ (HSC: ၀၃၀၁ - ၀၃၀၇) ၏ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (Trade Potential) (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၈၅

ဇယား (၄၇) တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နေသော မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ (HSC: ၀၃၀၁ - ၀၃၀၇) ၏ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (Trade Potential) (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ..... ၈၅

ဇယား (၄၈) မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: ၀၃၀၁) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၈၆

ဇယား (၄၉) မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (HSC: ၀၃၀၂) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၈၇

ဇယား (၅၀) မြန်မာ့အေးခဲငါး (HSC: ၀၃၀၃) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၈၈

ဇယား (၅၁) မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC: ၀၃၀၄) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၈၈

ဇယား (၅၂) မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC: ၀၃၀၅) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၈၉

ဇယား (၅၃) မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC: ၀၃၀၆) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၉၀

ဇယား (၅၄) မြန်မာ့ခရုကမာ (HSC: ၀၃၀၇) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၉၁

ဇယား (၅၅) မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: ၀၃၀၈) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် (RCA and RSCA) ..... ၉၂

ဇယား (၅၆) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း အမျိုးမျိုး ဖြင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို နှစ်စဉ်ပြည်ပတင်ပို့မှုပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ ..... ၁၀၅



ဇယား (၅၇) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော မွေးမြူရေးနှင့် ဖမ်းဆီး  
ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ တင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ .....၁၀၆

ပုံများ

ပုံ (၁) မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ ..... ၃

ပုံ (၂) ငါးဖမ်းဆီး မွေးမြူထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများ ..... ၆

ပုံ (၃) မြန်မာနိုင်ငံရှိ အအေးခန်းစက်ရုံ (၁၄၂) ရုံမှ သတ်မှတ်နိုင်ငံများသို့ ခွင့်ပြုတင်ပို့ခွင့်ရသည့် စက်ရုံအရေအတွက် ..... ၇

ပုံ (၄) သုတေသန ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိက လုပ်ငန်းစဉ်များ ..... ၁၇

ပုံ (၅) ၂၀၂၂ ခုနှစ် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကုန်းတွင်းပိုင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှု ရာခိုင်နှုန်း ..... ၂၉

ပုံ (၆) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေလုပ်ငန်း ကဏ္ဍအလိုက် ငါးထုတ်လုပ်မှုရာခိုင်နှုန်း ..... ၂၉

ပုံ (၇) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှစ်အလိုက် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအသီးသီးမှ ငါးထုတ်လုပ်မှုအခြေအနေ ..... ၃၀

ပုံ (၈) တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်အသီးသီးမှ ရေလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပြမြေပုံ ..... ၃၁

ပုံ (၉) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအသီးသီးရှိ ငါးမွေးမြူကန် ရာခိုင်နှုန်း ..... ၃၃

ပုံ (၁၀) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအသီးသီးရှိ ပုဇွန်မွေးမြူကန် ရာခိုင်နှုန်း ..... ၃၃

ပုံ (၁၁) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအသီးသီးရှိ ကဏန်းမွေးမြူကန်ရာခိုင်နှုန်း ..... ၃၃

ပုံ (၁၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC:၀၃၀၁၉၂) လက်ကားဈေးများ အခြေအနေ ..... ၆၆

ပုံ (၁၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်လက်ကားဈေးများ အခြေအနေ ..... ၆၇

ပုံ (၁၄) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၆၉

ပုံ (၁၅) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:၀၃၀၂) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၇၁

ပုံ (၁၆) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:၀၃၀၃) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၇၃

ပုံ (၁၇) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC:၀၃၀၄) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၇၅

ပုံ (၁၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC:၀၃၀၅) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၇၇

ပုံ (၁၉) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၆) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၇၉

ပုံ (၂၀) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:၀၃၀၇) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၈၁

ပုံ (၂၁) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၈) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ ..... ၈၃

ပုံ (၂၂) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို အဓိကကုန်သွယ်သည့် နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချသည့် ပမာဏနှင့် ပို့ကုန်တန်ဖိုးများ ..... ၉၄

ပုံ (၂၃) မြန်မာ့ငါးအရှင် ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး ..... ၉၅

ပုံ (၂၄) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၅

ပုံ (၂၅) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၅

ပုံ (၂၆) မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး ..... ၉၆

ပုံ (၂၇) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၆

ပုံ (၂၈) မြန်မာ့အေးခဲငါး ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး ..... ၉၇

ပုံ (၂၉) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့အေးခဲငါး၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၇

ပုံ (၃၀) မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး ..... ၉၈

ပုံ (၃၁) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၈

ပုံ (၃၂) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၈

ပုံ (၃၃) မြန်မာ့ငါးခြောက် ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး ..... ၉၉

ပုံ (၃၄) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးခြောက်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၉

ပုံ (၃၅) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးခြောက်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၉၉

ပုံ (၃၆) မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး ..... ၁၀၀

ပုံ (၃၇) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့အခွံမာ ရေနေသတ္တဝါ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၁၀၀

ပုံ (၃၈) မြန်မာ့ခရုကမာ ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး ..... ၁၀၁

ပုံ (၃၉) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ခရုကမာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး ..... ၁၀၁

ပုံ (၄၀) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ နှစ်စဉ် ပြည်ပတင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ ..... ၁၀၄

ပုံ (၄၁) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့ အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း (၁၀) မျိုး ..... ၁၀၇

ပုံ (၄၂) ပို့ကုန်နှစ်ဆတိုးမြှင့်ရန် ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍ ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များ ..... ၁၂၂

**နောက်ဆက်တွဲများ**

- နောက်ဆက်တွဲ (က) မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော သီးနှံများနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများ လေ့လာခြင်း သုတေသနအတွက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုနှင့် အချက်အလက်ကောက်ခံခဲ့သော စာရင်းများ.....၁၃၀

မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော သီးနှံများနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများလေ့လာခြင်း သုတေသနအတွက် Key Informant Interview (KII-Government Official) ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် အရာရှိကြီးများစာရင်း.....၁၃၁

မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများ လေ့လာခြင်း သုတေသနအတွက် အုပ်စုလိုက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး (FGD) ခဲ့သည့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ သက်ဆိုင်ရာအသင်းအဖွဲ့များစာရင်း.....၁၃၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော သီးနှံများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများလေ့လာခြင်း သုတေသနအတွက် ပါဝင်ဖြေကြားပေးသည့် နိုင်ငံအလိုက် စီးပွားရေးသံမှူးများ.....၁၃၄
- နောက်ဆက်တွဲ (ခ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC: ၀၃၀၁၉၂) လက်ကားဈေးများ ၁၃၅
- နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင် (HSC: ၀၃၀၁) လက်ကားဈေးများ.....၁၃၆
- နောက်ဆက်တွဲ (ဃ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၃၇
- နောက်ဆက်တွဲ (င) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:၀၃၀၂) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၃၈
- နောက်ဆက်တွဲ (စ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:၀၃၀၃) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၃၉
- နောက်ဆက်တွဲ (ဆ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC:၀၃၀၄) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၄၀
- နောက်ဆက်တွဲ (ဇ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC:၀၃၀၅) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၄၁
- နောက်ဆက်တွဲ (ဈ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၆) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း..... ၁၄၂

- နောက်ဆက်တွဲ (ည) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:၀၃၀၇) ၏ FOB  
ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၄၃
- နောက်ဆက်တွဲ (ဋ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:၀၃၀၈)  
၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၄၄
- နောက်ဆက်တွဲ (ဌ) စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်း စစ်တမ်း  
မေးခွန်းလွှာ (ဌာနဆိုင်ရာ).....၁၄၅
- နောက်ဆက်တွဲ (ဍ) စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်း စစ်တမ်း  
မေးခွန်းလွှာ (တင်ပို့သူများ).....၁၄၈

ဤသုတေသနစာတမ်းကို မဲခေါင်-လန်ချန်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေ (၂၀၂၃) အစီအစဉ်၏ “မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်များ တန်ဖိုးကွင်းဆက်ထောက်ပံ့ရေး လန်ချန်း-မဲခေါင်နိုင်ငံများနှင့်ပူးပေါင်း၍ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ခြင်းစီမံကိန်း” မှ ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသုတေသနစာတမ်းတွင် ပါရှိသော အချက်အလက်များ၊ သုံးသပ်ချက်များသည် သုတေသနပညာရှင်အဖွဲ့၏ အလုံးစုံ တာဝန်ယူမှုဖြင့် ကိန်းကဏန်း အချက်အလက်များကို ကောက်ယူဆန်းစစ်၍ သုတေသနပြု ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပြီး မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကိုမှ ကိုယ်စားပြု ရေးသားထားခြင်းမဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

## အကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝဖမ်းဆီးနှင့် မွေးမြူရေး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကဏ္ဍသည် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ ရှာဖွေပေးနိုင်သော ပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် အလားအလာကောင်းသည့် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ FAO ၏ အချက်အလက်များအရ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ရေထွက်ပစ္စည်းများ မွေးမြူထုတ်လုပ်မှုတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့်(၆)၊ ရေခဲငါးဖမ်းဆီးခြင်းတွင် အဆင့် (၁၈) နှင့် ကုန်းတွင်းပိုင်း ရေချိုငါးဖမ်းဆီးခြင်းတွင် အဆင့် (၄) နေရာတွင် ရှိသည့်အတွက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်သည့် ထိပ်တန်းနိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြည်ပတင်ပို့မှုအနေဖြင့် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်ကာလအတွင်း နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်သို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၅၂၂.၅၇) တန် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၂၉) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှုပမာဏ၏ (၇၅) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို အာရှနိုင်ငံများသို့ အဓိက တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သည့်အနက် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်း တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည့်အတွက် ၎င်းနိုင်ငံများသည် အဓိကအကျဆုံး ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုတွင် ရေခဲငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ထုတ်လုပ်မှုအများဆုံး ဖြစ်သော်လည်း ဒေသတွင်းနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ထုတ်လုပ်မှုနိမ့်ကျနေပြီး ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်းအနေ ဖြင့် အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တို့နှင့် အပြိုင်နီးပါး ထုတ်လုပ်မှုမြင့်မားသဖြင့် ၎င်းလုပ်ငန်းသည် ပြည်ပတင်ပို့ရန် ပိုမိုအလားအလာရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ရေထွက်ကုန်များ တင်ပို့မှုတွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများထက် ခြောက်ဆမှ ရှစ်ဆခန့်အထိ နည်းပါးသောကြောင့် ပို့ကုန်တိုးမြှင့်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် တွင် အစားအစာ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး (Food Safety) စံနှုန်းများကြောင့် ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံသို့ ရေချိုငါး တန်ချိန် (၂၀,၀၀၀) ခန့် တင်ပို့မှု ကန့်သတ်ခံခဲ့ရပြီးနောက် ဈေးကွက်ပြန်လည်ရရှိရန် ယခုအခါ အကောင်းဆုံး ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ (Best Aquaculture Practice-BPA) အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ရရန်အတွက် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများ သည်လည်း ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မေလမှစတင်၍ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူတင်သွင်းခွင့်ပြုခဲ့သည့် အတွက် ပြည်ပဈေးကွက်ရရှိမှု ပိုမိုများပြားလာခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတွင် ငါးအရှင်တင်ပို့မှုအားဖြင့် တတိယအဆင့်၊ လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှု ဒုတိယ အဆင့်ရှိပြီး ငါးအရှင်၊ လတ်ဆတ်ငါး၊ အေးခဲငါး၊ ငါးအသားလွှာ၊ ငါးခြောက်နှင့် အခြား အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တို့၏ အဓိကဈေးကွက်မှာ တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် အာရှနိုင်ငံများသာ ဖြစ်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းတို့၏ FOB (Free On Board) ဈေးနှုန်းများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာတွင် နိုင်ငံအလိုက် ပစ္စည်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍ ဈေးနှုန်းအတက်အကျ ကွာခြားမှုများရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ FOB ဈေးနှုန်းသည် အခြား အာရှနိုင်ငံများထက် နိမ့်ကျနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အများစု၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီး ပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် ၎င်းရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများသည် ပမာဏအား

ဖြင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော်လည်း အခြားနိုင်ငံများ၏ ဈေးနှုန်းများနည်းတူ ရရှိနိုင်ရန် အတွက် အရည်အသွေးကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (General Administration of Customs of the People's Republic of China-GACC) နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် SPS Protocol များ လက်မှတ် ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ပြီး ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၏ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်း (၁၁) မျိုးခန့်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နိုင်ရန် GACC တွင် မှတ်ပုံတင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍတိုးတက်ရန် ဖန်တီးပေးသကဲ့သို့ အာဆီယံနိုင်ငံများ၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်၊ ကိုရီးယား၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်း စသည့် အဓိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုနိုင်ပါက ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍကို ထပ်မံတိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ် (Myanmar Fishery Federation-MFF) နှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်း (Myanmar Fishery Product Processor and Exporter Association-MPEA) တို့မှ ဦးဆောင်၍ တန်ဖိုးမြှင့်ကုန်ချောထုတ်လုပ်ရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ တစ်ဖက်မှလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုတွင် သဘာဝ အရင်းအမြစ်များ လျော့နည်းလာမှုကြောင့် သဘာဝငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းသို့ အလေးပေး ပြောင်းလဲလာခဲ့ပြီး ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ သဘာဝငါးသယံဇာတများ လျော့နည်းလာခြင်းအား စဉ်ဆက် မပြတ် စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ဖမ်းဆီးနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍသည် ပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် အလား အလာကောင်းများရှိသော်လည်း လက်ရှိရင်ဆိုင်နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကျော်လွှားရန် အအေးခန်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးစနစ်များ၊ ဆိပ်ကမ်းများ၊ အအေးခန်းများ၊ ရေခဲစက်ရုံနှင့် ဂိုဒေါင်များအပါအဝင် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပြုပြင်တည်ဆောက်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ အရည်အသွေး စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီသော နည်းပညာများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း နှင့် မွေးမြူရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ ထုတ်ကုန်ဖန်တီးမှုနှင့် တန်ဖိုးမြှင့်တင်မှုဆိုင်ရာ မူဝါဒများ စသည်တို့ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း လုပ်ဆောင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ထုတ်လုပ်မှု ပိုမိုတိုးမြှင့်နိုင်ရန်အတွက် ခေတ်မီ မွေးမြူရေးနည်းပညာများ မိတ်ဆက်ခြင်း၊ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများ အားပေးခြင်း၊ ဈေးကွက်ရှာဖွေရေးနှင့် နည်းပညာမြှင့်တင်ခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပို့ကုန်နှစ်ဆ တိုးမြှင့်နိုင်ရန်ရည်ရွယ်၍ တန်ဖိုးမြှင့်ရေထွက်ကုန်များ တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် အတွက် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်း ပြည့်မီသည့် ခေတ်မီငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍ ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများ အထူးသဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်စပ်ပြီး အစီအမံများပြုလုပ်ခြင်း၊ တည်ငြိမ်ခိုင်မာသော ဈေးကွက်တည် ဆောက်ခြင်း၊ မွေးမြူရေးကုန်ကြမ်းများ လုံလောက်စွာ ရရှိနိုင်ရေးနှင့် လုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများ လွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်ရန် စီမံခြင်းနှင့် နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူ့အရင်းအမြစ် စွမ်းရည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း စသည်တို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ငွေကြေးမူဝါဒများကို ထိန်းညှိ၍ သတ်မှတ်ကာလများတွင် ကုန်ပစ္စည်းများကို လွယ်ကူလျင်မြန်ချောမွေ့စွာ တင်ပို့နိုင်ရန်လည်း အလေးထား ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ရေရှည်တွင် ဤကဏ္ဍ၏ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ရန်အတွက် အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့်



နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ပို့ကုန်လမ်းကြောင်းများ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန်တို့ လိုအပ်ပါသည်။

**အဓိကဝေါဟာရများ။** ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေး၊ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအား၊ ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ၊ ဈေးကွက်နှိုင်းယှဉ် အားသာချက်၊ RCA၊ RSCA

## Abstract

Myanmar's farmed and wild aquatic sector performs a significant role in generating foreign income through exports. According to FAO data, Myanmar is one of the major aquatic products producing countries, ranking 6<sup>th</sup> globally in aquaculture production, 18<sup>th</sup> in marine capture fisheries, and 4<sup>th</sup> in freshwater inland fisheries. In the 2023-2024 fiscal year, Myanmar exported 522,570 metric tons of aquatic products to over 40 countries, earning US\$729 million. During this period, over 75% of these exported products were primarily shipped to Asian countries, with Thailand accounting for 50% and China for 25%, making these two country the key trading partners for Myanmar.

Although marine fisheries contribute the largest share of output in total aquatic production in Myanmar, production levels remain relatively low compared to other countries in the region. On the other hand, freshwater fisheries production levels in Myanmar was almost similar with India and Bangladesh, making this sector more promising sector for exports. Myanmar is currently working to increase its aquatic product exports, which are six to eight times lower than those of its neighboring countries. As 20,000 metric tons of Myanmar's freshwater fish exports to Saudi Arabia in 2018 were restricted due to the food safety standards, the country is now working with external organizations to obtain Best Aquaculture Practice (BAP) certification to regain market access. Additionally, the European Union has permitted the import of Myanmar's aquatic products since May 2019, which has further expanded its access to international markets.

Research findings indicate that Myanmar ranked third in Asia for live fish exports and second for fresh fish exports. The main export markets for live, fresh, frozen, and fish fit, dry and smoke fish, as well as fish fillets and other crustaceans, are China, Thailand, and other Asian countries. When comparing the Free on Board (FOB) prices of the aforementioned aquatic products mentioned above, there are price fluctuations depending on the destination country and product type. However, it is evident that the FOB prices of aquatic products from Myanmar are generally lower than those from other Asian countries. Furthermore, most of the aforementioned aquatic product in Myanmar demonstrate strong global market competitiveness, as evidenced by their Revealed Comparative Advantage (RCA) values for exceeding 4, and their Symmetric Revealed Comparative Advantage (RSCA) values are greater than 0.6. This indicates that these products have a significant comparative advantage in the global market. Myanmar's aquatic products are competitive in the global market in terms of

quantity, improving their quality is necessary to achieve price parity with other competing exporting nations.

Myanmar has successfully registered approximately 11 types of aquatic products in the General Administration of Customs of the People's Republic of China (GACC) to export to China signing SPS Protocol align with the standards of both GACC and the European Union. By establishing similar agreements with key trading partners such as ASEAN countries, India, Japan, and Korea, Middle East countries, Myanmar can further expand and strengthen its trade sector. For the development of Myanmar's fisheries sector, the Myanmar Fishery Federation (MFF) and the Myanmar Fishery Product Processor and Exporter Association (MPEA) is leading collaborative efforts among traders to implement value-added processing projects. While there has been a shift in focus from natural fishing to aquaculture due to the depletion of natural resources, the Department of Fisheries is also conducting continuous monitoring to address the decline in natural fish resources.

Although Myanmar's fisheries and aquaculture sector has significant potential in the export market, it needs to address several key areas to overcome current challenges. These include upgrading infrastructure such as cold chain logistics and transportation systems, ports, cold storage facilities, ice factories, and warehouses. It's also essential to develop technologies that meet international quality standards and reform policies for sustainable fishing and aquaculture, product innovation and value-adding. In addition, the country needs to adopt modern aquaculture techniques, encourage investment in research and development, and strengthen marketing and technology promotion to further boost production. To double exports, increasing the production of high-value fishery products that meet international standards requires implementing environmental measures, securing stable markets, ensuring adequate raw materials and operational equipment, and advancing technological development and human resource capacity. Additionally, Myanmar's monetary policies should be adjusted as necessary to be focused on the smooth and timely export of goods during certain periods. In the long term, collaboration among the government, the private sector, and international organizations is needed to promote trade facilitation and export channels for this sector.

**Key words:** aquatic products, trade facilitation, trade potential, pricing competitive advantage, RCA, RSCA

၁။ နိဒါန်း

၁.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု

မြန်မာနိုင်ငံသည် ကီလိုမီတာ (၂,၄၀၀) ခန့်ရှည်လျားသော ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းများနှင့် ကုန်းတွင်းပိုင်းတွင် ရေချိုမြစ်များဖြစ်သည့် ဧရာဝတီမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ စစ်တောင်းမြစ်နှင့် သံလွင်မြစ် အစရှိသည့် ရေချိုမြစ်ကြီးများအပြင် အခြား ရေချိုမြစ်ချောင်း၊ အင်းအိုင်များလည်း အများအပြားရှိသည့်အလျောက် ရေချိုရေငန် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များ ပေါများကြွယ်ဝသလို ပြည်တွင်း ငါးစားသုံးမှုမှာလည်း မြင့်မားလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်ပေါများသည့် နိုင်ငံဖြစ်သည့်အတွက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သည့် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် အစားအစာဖူလုံရေး၊ ဝင်ငွေ၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများနှင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ ရှာဖွေရေးကိစ္စရပ်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သော လုပ်ငန်းဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံ၏ အရေးပါသော စီးပွားရေးကဏ္ဍအဖြစ်လည်း ပါဝင်နေပါသည်။ မြန်မာ့ ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍကို ရေချိုနှင့် ရေငန်ပိုင်နက်အတွင်း ဖမ်းဆီး/မွေးမြူထုတ်လုပ်မှု အမျိုးအစားအပေါ် မူတည်၍ ရေချိုလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် (က) ရေချိုရေသတ္တဝါ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း (ခ) ဘုံငါးဖမ်းလုပ်ငန်း (ဂ) အင်းလုပ်ငန်း ဟူ၍ (၃) မျိုး ခွဲခြားနိုင်ပြီး ရေငန်လုပ်ငန်းတွင် (က) ကမ်းနီး၊ ကမ်းဝေး ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်း နှင့် ရေငန်ရေသတ္တဝါ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းဟူ၍ ခွဲခြားထားသည် (ပုံ ၁) (DOFI ၂၀၂၂ ခုနှစ်)။

မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအသီးသီးမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ထုတ်လုပ်မှု တိုးမြှင့်လာသည်နှင့်အမျှ ကမ္ဘာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ မွေးမြူထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၆) နေရာတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ရေငန်ငါးဖမ်းဆီးခြင်းမှ ငါးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများတွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၁၈) နေရာတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး ကုန်းတွင်းပိုင်း ရေချိုငါးဖမ်းဆီးခြင်းမှ ငါးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများအနက် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၄) နေရာတွင် တည်ရှိပါသည် (FAO၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်)။ သဘာဝဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် မွေးမြူခြင်းမှရရှိသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သည့်လုပ်ငန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို အဓိက အထောက်အကူပြုနေသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်တွင်းထုတ်ကုန်စုစုပေါင်း (Gross Domestic Product) ၏ (၂) ရာခိုင်နှုန်းကို ရေထွက်ပစ္စည်းကဏ္ဍမှ ရယူထားပြီး ပြည်တွင်းအသားဓာတ်စားသုံးမှု၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းအထိ အထောက်အကူပြုပါသည် (ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်)။

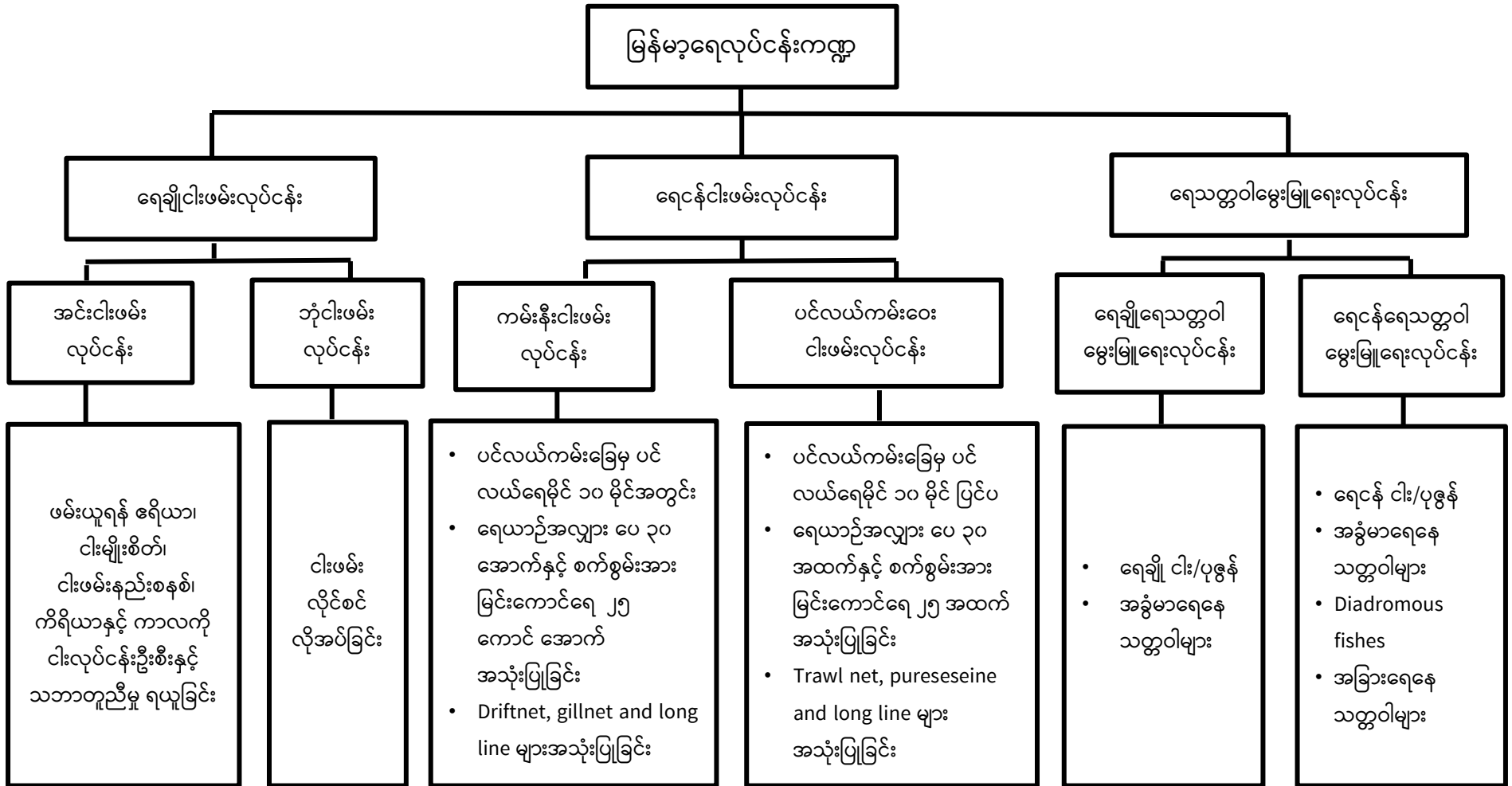
ငါး၊ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ၊ ခရုကမာ၊ ပင်လယ်ရေမှော် အစရှိသော တန်ဖိုးမြင့်ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်နေသော ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ပို့ကုန်တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁၄) ဘီလီယံမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၈၆) ဘီလီယံအထိရှိခဲ့ပြီး (၆၃) ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်ခဲ့ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအကြား ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် (၁၉) ဘီလီယံမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၃၉) ဘီလီယံအထိ နှစ်ဆတိုးတက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် ငါးပုစွန် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများကြောင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပန်းတိုင် အမှတ်စဉ် (၂) ဖြစ်

သော စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှု ပပျောက်ရေးနှင့် အထူးသဖြင့် ပန်းတိုင် အမှတ်စဉ် (၁၄) ဖြစ်သော ရေအောက်သက်ရှိများကို ကာကွယ်ခြင်းကို ပြည့်မီနိုင်ပါသည်။<sup>၁</sup>

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုတွင် လုပ်ငန်းအမျိုးအစားများ ကွဲပြားစွာတည်ရှိနေခြင်းနှင့်အတူ အဆိုပါလုပ်ငန်းအပေါ်တွင် မှီတည်၍ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလို့ငှာ ပံ့ပိုးမှုပြုပေးခြင်းအနေဖြင့် အလုပ် အကိုင်များ ဖန်းတီးပေးနေသောကြောင့် အချိန်ပြည့် လုပ်သား (၈) သိန်းခန့်နှင့် အချိန်ပိုင်းလုပ်သား (၂.၄) သန်းခန့် လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိနေသည့် လုပ်ငန်းရပ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းကဏ္ဍမှ အလုပ်အကိုင် ပံ့ပိုးနိုင်မှုသည် (၆) ရာခိုင်နှုန်းအထိရှိပြီး အချို့ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ဘဏ္ဍာငွေရရှိမှု၏ (၃၄) ရာခိုင်နှုန်းမှ (၅၆) ရာခိုင်နှုန်းအထိ အထောက်အကူပြုပါသည်။ ပြည်တွင်းရေထွက် ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သည့်လုပ်ငန်း ဈေးကွက်ကွင်းဆက်များသည် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း အထူး သဖြင့် အမျိုးသမီးများ ဝင်ငွေရရှိရန်နှင့် စီးပွားရေးကို ဖော်ဆောင်ပေးလျက်ရှိပါသည် (ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်)။

ငါးသည် ပုံမှန်အားဖြင့် မြန်မာလူထု၏ အဓိက စားသုံးသောအစာဖြစ်ပြီး ပရိုတင်းဓါတ် အများဆုံး ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သောကြောင့် ငါးလုပ်ငန်းနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍသည် အစားအစာနှင့် အာဟာရဖူလုံရေး တို့အတွက် နိုင်ငံ၏အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအနေဖြင့် ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။ ငါးစားသုံးမှု မြင့်မားလာသည်နှင့်အမျှ ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း လျင်မြန်စွာဖွံ့ဖြိုးလာသောကြောင့် ဝင်ငွေရရှိစေသည့် လုပ်ငန်းအဖြစ် ရပ်တည်လာပါသည်။ သဘာဝမှ ဖမ်းဆီးရရှိသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြည်တွင်း ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရုံသာမက အာဆီယံ စီးပွားရေးအသိုက်အဝန်းသို့ တင်ပို့ရောင်းချခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေ ပိုမိုရရှိစေမည့် အခွင့်အလမ်းများ ရရှိလာပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်အနက်မှ ဒေသတွင်း ဈေးကွက်အများဆုံးရရှိနေသည့် (၅) နိုင်ငံမှာ ထိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပြည်ပသို့ ငါး၊ ပုစွန်အပါအဝင် အခြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့မှုပမာဏကို မြှင့်တင်ရာ၌ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများနှင့် မွေးမြူရေး စနစ်များ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည် (DOF၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်)။

<sup>၁</sup> ကုလသမဂ္ဂကုန်သွယ်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဖွဲ့၊ ၂၀၂၄၊ [https://myantrade.gov.mm/article/navpyit\\_aw02092024101](https://myantrade.gov.mm/article/navpyit_aw02092024101)



ဇာစ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၂

ပုံ (၁) မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ

### ၁.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန် ဈေးကွက်တွင် ထုတ်ကုန်၏ အရေးပါမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်များ ပေါများသည့်အားလျော်စွာ ထုတ်လုပ်ရရှိသော ရေထွက် ပစ္စည်းများကို ပြည်တွင်းစားသုံးမှုအတွက် ဖြည့်တင်းပေးလျက်ရှိသည့်အပြင် ပြည်ပတင်ပို့မှုအတွက်ပါ အထောက်အကူပြုလျက် ရှိပါသည်။ ရေသတ္တဝါများအနက် ငါးသည် အဆီနည်းပြီး ပရိုတင်းဓာတ် ကြွယ်ဝသော အသားတစ်မျိုးဖြစ်သောကြောင့် ပြည်သူလူထု၏ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရဖူလုံရေးအတွက် အကျိုးပြုပါသည်။ အသားမှရရှိသော အခြား ပရိုတင်းဓာတ်ကြွယ်ဝသည့် အစားအစာများ၊ အသားတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ငါးသည် ဈေးသက်သာသောကြောင့် လူအများဝယ်ယူစားသုံးနိုင်သည့် စားသောက်ကုန်အမယ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဈေးကွက်တည်ရှိမှုအနေဖြင့် ပြည်တွင်း၊ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဈေးကွက်ဟူ၍ တွေ့ရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်အနေဖြင့် ငါး၊ ပုစွန်၊ ကဏန်း ထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၅၀) မှ (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် စီမံပြုပြင်ထားသော ရေထွက်ပစ္စည်းများ (processed fishery products) ၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်တွင်းဈေးကွက်၌သာ ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်းဒေသအတွက် ရေထွက်ထုတ်ကုန်များကို ရန်ကုန်မြို့ရှိ လက်ကားဈေးများဖြစ်သည့် ရွှေပိတောက်ငါးဈေး၊ စံပြလက်ကားဈေးနှင့် သီရိမင်္ဂလာ လက်ကားဈေးတို့မှတစ်ဆင့် အဓိကဖြန့်ဖြူးပေးလျက် ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်းဒေသအတွက် မန္တလေးကမ်းနားလမ်းသည် ထုတ်ကုန်များကို အဓိက ဖြန့်ဖြူးသည့် နေရာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် လက်လီဈေးကွက်များဖြစ်သည့် စူပါမားကတ်များနှင့် စားသုံးသူများထံသို့ လက်ကားဈေးကွက်များမှတစ်ဆင့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းဝယ် ဖောက်ကားကြပါသည်။ စူပါမားကတ်သို့ ရောင်းချသည့်လမ်းကြောင်းတွင် လတ်ဆတ်မှု၊ အရွယ်အစား၊ သန့်ရှင်းမှုနှင့် ရေခဲလွှာခြင်း စသည့် တင်းကြပ်သော အရည်အသွေး လိုအပ်ချက်များ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ကဏ္ဍအသီးသီးရှိ ငါးဈေးနှုန်းများအရ ရေချိုဖမ်းဆီးငါးများသည် ရေခဲဖမ်းဆီးငါးများနှင့် မွေးမြူရေးငါးများထက် ပိုမိုဈေးကြီးသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။ ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍရှိ ငါးဖမ်းဆီးမွေးမြူ ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများ (ဥပမာအားဖြင့် ရောင်းချသည့် ပစ္စည်းအမျိုးအစား၊ ဈေးကွက်အမျိုးအစားများ၊ ဈေးကွက်တွင် ထုတ်ကုန်ရောင်းချရန်အတွက် လိုအပ်သည့် လိုအပ်ချက်များ) စသည်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သည် အချက်အလက်များကို ပုံ (၂) တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည် (မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်)။

စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးကဏ္ဍမှ လယ်ယာထွက်ကုန်များ တင်ပို့နိုင်သည့်နည်းတူ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကိုလည်း ပြည်ပတင်ပို့မှုအနေဖြင့် စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု၏ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်အား တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ ယင်းသို့တင်ပို့ရာတွင် ပုံမှန်ကုန်သွယ်ရေးစနစ် (Normal Trade) နှင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစနစ် (Border Trade) စသည့် စနစ် (၂) မျိုးဖြင့် တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ ပုံမှန်ကုန်သွယ်ရေးစနစ်အနေဖြင့် ရေကြောင်း/လေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးစနစ်ကို အသုံးပြုကြပြီး နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးအနေဖြင့် နယ်စပ်ဂိတ်များဖြစ်သည့် မြဝတီ၊ ကော့သောင်း၊ စစ်တွေ၊ မြိတ်၊ မူဆယ်၊ မောင်တော၊ တမူး၊ ချင်းရွှေဟော်၊ ထီးဒီးနှင့် ရိဒ် စသည်တို့မှ အသီးသီး တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပသို့တင်ပို့ရာတွင် အရှင်တင်ပို့ခြင်း အနေဖြင့် ကဏန်း၊ ငါးရှဉ့်၊ ငါးလင်ပန်း၊ ငါးဟောက်၊ ကျောက်ပုစွန်၊ ကင်းပုစွန်၊ ခရုနှင့် အလှမွေးငါး စသည်တို့ပါဝင်ပြီး စီမံပြုပြင်ပြီးတင်ပို့ခြင်း (processed products)၊ ရေခဲအသုံးပြုခြင်း (chilled type)၊ အေးခဲမှုပြုခြင်း (frozen type)၊ အခြောက်လှန်းခြင်း- နေရောင်ခြည် တိုက်ရိုက်အသုံးပြုခြင်း/ နေရောင်ခြည် စွမ်းအင်

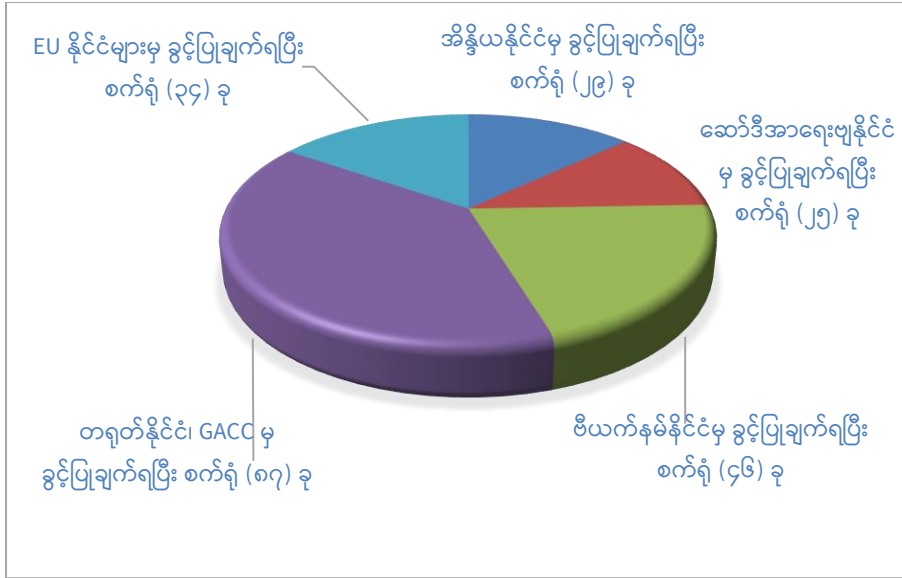
အသုံးပြုခြင်း (dried form)၊ ငါးဆားနယ်ပြုလုပ်ခြင်း (salted form)၊ ကျပ်တင်ခြင်း (smoked form)၊ အမှုန့်အဖြစ်ပြုပြင်ခြင်း- ငါးကြေမှုန့် (Fish meal) စသည်ဖြင့် သက်ဆိုင်ရာဈေးကွက်များ၏ တောင်းဆိုချက် အပေါ်မူတည်၍ အမျိုးအမည်ကွဲပြားစွာ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။

ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအရ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ရေထွက်ကုန် ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချမှုမှ ရရှိသည့် စုစုပေါင်းဝင်ငွေစာရင်းကို လေ့လာပါက ငါးတန်ချိန် (၂၀၄၆၇.၆၃) နှင့် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၃.၀၅) သန်း၊ ပုစွန်တန်ချိန် (၄၁၀.၉၅) နှင့် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၃၇) သန်းနှင့် အခြားရေထွက်ပစ္စည်းများမှာ တန်ချိန် (၁၈,၃၄၉.၆၁)၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၈.၄၂) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည် (DOP၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်)။ ပြည်တွင်း သဘာဝဖမ်းဆီး၊ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများမှ ငါးနှင့် အခြား ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ပြည်ပနိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ခန့်သို့ လက်ရှိတင်ပို့နေမှုအပေါ် သုံးသပ်ပါက တင်ပို့မှု ငါးအမျိုးအစား (Fishery Commodity) မှာ ရေချိုငါးအမျိုးအစား (၅၀) ကျော်၊ ရေငန်ငါးအမျိုးအစား (၈၀) ကျော်၊ ပုစွန်အမျိုးအစား (၁၀) မျိုး၊ အခြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အမျိုးအစား (၁၇၀) ကျော်ဖြင့် အမျိုးအစား ပေါင်းစုံလင်စွာ တင်ပို့ခဲ့ကြပါသည် (DOF၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်)။ ပုံ (၃) တွင် ဖော်ပြထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အအေးခန်းစက်ရုံပေါင်း (၁၄၂) ခုသည် တရုတ်နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများအပါအဝင် အခြားနိုင်ငံ အသီးသီး ၏ စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသောကြောင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများသို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပိုမိုတင်ပို့နိုင်ရန် ကြိုးစားလျက်ရှိပါသည် (မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄ခုနှစ်)။



ဇယားမြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄

ပုံ (၂) ငါးဖမ်းဆီး မွေးမြူထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများ



ဇယားမြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏လုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄

ပုံ (၃) မြန်မာနိုင်ငံရှိ အအေးခန်းစက်ရုံ (၁၄၂) ရုံမှ သတ်မှတ်နိုင်ငံများသို့ ခွင့်ပြုတင်ပို့ခွင့်ရသည့် စက်ရုံအရေအတွက်

### ၁.၃။ မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု အခန်းကဏ္ဍများ

မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် အခြေခံမူ (၇) ချက်ဖြစ်သည့် တူညီဆန္ဒ (Consensus)၊ ညီတူညီမျှရှိမှု (Equality)၊ အပြန်အလှန် အကြံပြုဆွေးနွေးမှုနှင့် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မှု (Mutual Consultation and Coordination)၊ မိမိဆန္ဒအလျောက် ပါဝင်မှု (Voluntarism)၊ အားလုံးမှ ပါဝင်ပူးပေါင်း ထည့်ဝင်ဆောင်ရွက်မှု (Common Contribution)၊ အကျိုးအမြတ်မျှဝေခံစားမှု (Shared Benefits) နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်းနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို လေးစားမှု (Respects for UN Charter and International Laws) တို့အပေါ် အခြေခံ၍ 3+5+X မူဘောင်နှင့်အညီ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး သိသာထင်ရှားသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အကျိုးရလဒ်များကို ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည် (ထက်ထက်အောင်၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။

မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုယန္တရား အောင်မြင်စွာ လည်ပတ်နိုင်ရေးအတွက် တရုတ်နိုင်ငံက ရန်ပုံငွေအမျိုးအစား လေးမျိုးဖြစ်သည့် မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေ (MLC Special Fund) ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း (၃၀၀) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည် မြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် အတိုးနှုန်းသက်သာသော ချေးငွေ (Concessional Loan) ကို ယွမ် (၁၀) ဘီလီယံဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြားချေးငွေ (Credit Line) ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀) ဘီလီယံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရန်ပုံငွေ (South-South Cooperation Fund) ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း (၂၀၀) ဖြင့်လည်းကောင်း အသီးသီး မတည်တူထောင်ပေးထားသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် မဲခေါင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အထောက်အကူပြုမည့် စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

လုပ်ငန်းစဉ်အောက်တွင် အထူးရန်ပုံငွေကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထူထောင်ပေးအပ်ခဲ့ပြီး နှစ်စဉ်မဲခေါင်နိုင်ငံများသို့ နိုင်ငံအလိုက် စီမံကိန်းများ ခွင့်ပြုပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် မဲခေါင်-လန်ချန်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေ တစ်မျိုးတည်းတွင်သာ အဆိုပြုလျက်ရှိပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှစ၍ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ရေအရင်းအမြစ်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကာကွယ်ရေး၊ ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ သစ်တော၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး၊ ခရီးသွားလာရေး၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍ စသည့် ကျယ်ပြန့်လှသည့် နယ်ပယ်ပေါင်းစုံတွင် စီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့သော စီမံကိန်းများမှလည်း သိသာထင်ရှားသော အကျိုးရလဒ်များ ရရှိလျက်ရှိသည် (ထက်ထက်အောင်၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ ရရှိခဲ့သော မဲခေါင်-လန်ချန်းအထူးရန်ပုံငွေ စီမံကိန်း စုစုပေါင်း (၁၀၆) ခု၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၁.၃) သန်း ရရှိခဲ့သည့်အနက် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် လယ်ယာနှင့် သားငါးကဏ္ဍများအတွက် စီမံကိန်း (၃၅) ခု၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂.၁၈) သန်း ရရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် မဲခေါင်-လန်ချန်း အထူးရန်ပုံငွေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်များနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍအတွက် စီမံကိန်း (၄) ခု၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၁၄) သန်း ရရှိထားပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည် (ဇယား ၁)။

ဇယား (၁) မြန်မာနိုင်ငံ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနမှ နှစ်အလိုက် မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေဖြင့် ရရှိခဲ့သည့် စီမံကိန်းများ

စဉ်	ခုနှစ်	အရေအတွက်	အမေရိကန်ဒေါ်လာ (သန်း)	ရရှိခဲ့သည့် ဦးစီးဌာနများ
၁။	၂၀၁၇	၅	၁.၀၉	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန
၂။	၂၀၁၈	၉	၄.၁၇	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်းဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်
၃။	၂၀၂၀	၆	၂.၂၉	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ရေဆင်း စိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်
၄။	၂၀၂၁	၄	၁.၅၁	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေး ဦးစီးဌာန
၅။	၂၀၂၂	၇	၁.၈၃	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်း ဦးစီးဌာန၊ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်
၆။	၂၀၂၃	၄	၁.၂၉	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေး ဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး သုတေသနဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ်
၇။	၂၀၂၄	၄	၁.၁၄	မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေး ဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီး ဌာန၊ မွေးမြူရေးဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ်
<b>စုစုပေါင်း</b>		<b>၃၉</b>	<b>၁၃.၃၂</b>	

စာစ်မြစ်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနမှ

### ၁.၄။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍကို အခြေခံ၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင် သက်ဆိုင်သော အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကဌာနများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အသင်းအဖွဲ့များအားလုံး ပူးပေါင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ သံတမန်ဆက်ဆံရေးသည် ၁၉၅၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၈ ရက်တွင် စတင်ခဲ့ပြီး ကုန်သွယ်ရေး၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ အပါအဝင် ကဏ္ဍများစွာတွင် နှစ်နိုင်ငံအကြား သဘောတူညီချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ သမိုင်းတစ်လျှောက်တည်ရှိခဲ့သော ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ဆက်ဆံရေး၊ နယ်နိမိတ် ထိစပ်နေမှုများနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများအရ နှစ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍတွင် သိသာ ထင်ရှားသော ကုန်သွယ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် သဘောတူညီချက်များဖြင့် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေး တည်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှစတင်၍ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို တံခါးဖွင့် ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းစီမံချက်များ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် ဖွံ့ဖြိုးမှုအထောက်အပံ့၊ ချေးငွေနှင့် နည်းပညာအကူအညီများ ပေးအပ်လျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော စီးပွားရေးပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု သဘောတူစာချုပ် (Economic Cooperation Agreement) အရ တရုတ်နိုင်ငံမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ချေးငွေနှင့် အထောက်အပံ့များ စတင်ခဲ့ပြီး ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန်အတွက် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်များ (Border Trade Agreements) ကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ် လက်မှတ်ရေးထိုး ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ချုပ်ဆိုခဲ့သော ပြည့်စုံသော မဟာဗျူဟာမြောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Comprehensive Strategic Cooperation Partnership) မိတ်ဖက်စာချုပ်အရ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်ကာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် စီးပွားရေးနှင့် နည်းပညာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူညီချက် စာချုပ် (၆) ခု လက်မှတ်ရေးထိုး ချုပ်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူစာချုပ် (Regional Comprehensive Economic Partnership-RCEP) ကို မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ကိုရီးယား၊ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်နိုင်ငံတို့သည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုး ခဲ့ပါသည်။ RCEP သဘောတူစာချုပ်သည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်း၊ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်း၊ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှု၏ (၂၉) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တိုက်ရိုက်စီးဝင်ခြင်း၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းကို လွှမ်းခြုံထားသည့် ကမ္ဘာ့အကြီးမားဆုံး စည်းမျဉ်းအခြေခံ နိုင်ငံစုံကုန်သွယ်မှု သဘောတူ စာချုပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသဘောတူစာချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်အသက်ဝင်ခဲ့ပါသည်။

တရုတ်၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့ပါဝင်သော မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲ စီးပွားရေးပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation Program-GMS) သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်း၏ အားသာချက်များကို စုပေါင်း၍ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ပင်လယ်ရေကြောင်းသာမက နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းများဖြင့်ပါ ကုန်သွယ်မှုများ ဆောင်ရွက် လျက်ရှိရာ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်ရေးမိတ်ဖက် နိုင်ငံများအနက် အရေးပါသော နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ခေတ်သစ် ရုပ်ဝန်းနှင့် ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း (Belt and Road Initiative-BRI) အောက်ရှိ တရုတ်-မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံ (China-Myanmar Economic Corridor) မှ တစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေခံစီးပွားရေး အဆောက်အအုံများတွင် အဆက်မပြတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလျက် ရှိပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အထိ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ စုစုပေါင်း နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုများ၏ (၂၆) ရာခိုင်နှုန်းထိ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည် (World Bank၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်)။

မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချသည့် လယ်ယာထွက်ကုန်များမှာ ဆန်၊ ပဲမျိုးစုံ နှင့် နှမ်း စသည်တို့ဖြစ်ပြီး ကျောက်စိမ်းနှင့် ကြေးနီ စသည့် တွင်းထွက်ပစ္စည်းများကိုလည်း တင်ပို့ရောင်းချ ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ စက်ကိရိယာများ၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများနှင့် အဝတ်အထည်များ အဓိက တင်သွင်းပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်ထိ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှု ပြုလုပ် သည့် HS 6 digits code ပါ ပို့ကုန်နှင့် သွင်းကုန်အရေအတွက်များ၊ ပို့ကုန်သွင်းကုန် တန်ဖိုးများအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း ပို့ကုန်သွင်းကုန်ပမာဏများအနက် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည့် ပို့ကုန်ရာခိုင်နှုန်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းသည့် သွင်းကုန်ရာခိုင်နှုန်းများကို ဇယား (၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား (၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား နှစ်အလိုက် ကုန်သွယ်မှုအခြေအနေ

ခုနှစ်	HS 6-digit ပါ		ပို့ကုန်	သွင်းကုန်	ပို့ကုန်	သွင်းကုန်
	ပို့ကုန်	သွင်းကုန်	ပမာဏ	ပမာဏ	ပို့ကုန်	သွင်းကုန်
	အရေ	အရေ	စုစုပေါင်း	စုစုပေါင်း	တန်ဖိုး	တန်ဖိုး
	အတွက်	အတွက်	တရုတ်သို့	တရုတ်မှ	(အမေရိကန်	(အမေရိကန်
			တင်ပို့မှု	တင်သွင်းမှု	ဒေါ်လာ	ဒေါ်လာ
			ရာခိုင်နှုန်း	ရာခိုင်နှုန်း	သန်းပေါင်း)	သန်းပေါင်း)
၂၀၁၈	၆၅၃	၃,၁၆၃	၃၈.၉၆	၈၁.၆၀	၅,၃၇၄.၉၂	၆,၂၂၃.၅၄
၂၀၁၉	၆၁၆	၃,၁၀၉	၃၈.၀၇	၈၁.၄၃	၅,၇၅၃.၆၂	၆,၄၄၇.၀၇
၂၀၂၀	၅၅၀	၂,၉၆၄	၃၇.၈၃	၈၀.၃၉	၅,၃၈၈.၆၅	၆,၅၂၈.၂၀
၂၀၂၁	၅၀၇	၂,၉၂၃	၃၄.၈၂	၈၂.၅၉	၄,၄၇၉.၃၉	၄,၂၀၆.၂၂
၂၀၂၂	၄၅၁	၃,၀၄၄	၃၃.၈၆	၈၄.၉၈	၃,၆၈၇.၃၃	၅,၅၈၆.၇၁

ခေတ်မြစ်။ World Bank၊ ၂၀၂၂

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား အပြန်အလှန်ကုန်သွယ်မှုမှာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်ထိ ကုန်သွယ်မှု တိုးတက်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ၊ နိုင်ငံတော်ကောင်စီ၏ နိုင်ငံပိုင်အဖွဲ့

အစည်းများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအစီအစဉ်အရ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ကုန်ပစ္စည်းအရည်အသွေး ကြီးကြပ်စစ်ဆေးရေး နှင့် ပိုးမွှားကင်းစင်ရေး အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People's Republic of China-AQSIQ) ဌာနအား အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (General Administration of Customs of the People's Republic of China-GACC) ဟု ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ-တရုတ် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးသည် အနည်းငယ် ကျဆင်းခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံဘက်က ပြင်ဆင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် GACC သည် နယ်စပ်ဒေသများနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆောင်ရွက်ချက်များ၌ တရားမဝင် ဆောင်ရွက် နေမှုများရှိနေသည့်အပေါ် တင်းကြပ်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် ချုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။

ထိုသို့ ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ တရားဝင် တင်ပို့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံဘက်သို့ တရားမဝင် တင်သွင်းခြင်းဖြစ်နေရသည့် ကုန်စည်များ၏ လမ်းကြောင်းသည် ပြတ် တောက်သွားရသောအခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ တောင်သူများ၊ ကုန်သည်လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် တွေ့ ကြုံနေရသည့် အခြေအနေများကို အမြန်ဆုံးဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ် ရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဆန်အပြင် ဆန်ကွဲပါတင်ပို့ခွင့် ရရှိရေး၊ ပြောင်းအား တရားဝင် တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေး၊ ငါးတန်၊ ခရုအပါအဝင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေး၊ တရုတ်နိုင်ငံသို့ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရားဝင် တင်ပို့ခွင့်ပြုထားသည့် သစ်သီးရှစ်မျိုးအား နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများ အားလုံးမှ တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေး၊ အဆိုပါ သစ်သီးရှစ်မျိုးအနက် မူဆယ်နှင့် တာလော့ဂိတ် နှစ်ဂိတ်မှသာ တင်ပို့ခွင့်ရခဲ့သည့် သရက်သီး၊ ဖရဲသီး၊ သခွားမွှေး၊ ကုလားဆီးသီး စသည့် သစ်သီးလေးမျိုးအား တရုတ်နယ်စပ်ဂိတ်အားလုံးမှ တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေး၊ ကျွဲ၊ နွားများ တရားဝင် တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေးတို့အတွက် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC နှင့် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတွက် သရက်သီး၊ ဖရဲသီး၊ သခွားမွှေး၊ ကုလားဆီးသီးတို့ကို မူဆယ်၊ တာလော့ဂိတ်များ မှသာ တင်သွင်းခွင့်ပြုထားသည့် သတ်မှတ်ချက်ကို တရုတ်နိုင်ငံက ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၆ ရက် တွင် ပယ်ဖျက်ပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသမ္မတ၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်အတွင်း ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့ စေရေးအတွက် နှစ်နိုင်ငံအကြား ချောမွေ့သော ကုန်သွယ်မှု မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေး အတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာကို လည်းကောင်း၊ နယ်စပ်နေပြည်သူများ၏ အကျိုးစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ရွှေလီ-မူဆယ် နယ်စပ်စီးပွားရေးဇုန်အား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မူဘောင်သဘောတူစာချုပ် ဆွေးနွေးမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ လျင်မြန်စွာ တိုးတက်ရေးအတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာကို လည်းကောင်း လက် မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။

GACC ၏ ကြေညာချက်အမှတ် (၂၄၈) နှင့် (၂၄၉) တို့အရ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှ စတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံမှ အသားနှင့် အသားထုတ်ကုန်များ၊ ရေထွက်ကုန်များ၊ နို့ထွက်ပစ္စည်းများ၊ ငှက်သိုက်နှင့် ဆက်စပ်ထုတ်ကုန်များ၊ အစာသွပ်ရန် အသုံးပြုသည့် အပေါ်ခွံ၊ ပျားရည်နှင့် ပျားထွက်ပစ္စည်း၊ ဥနှင့် ဥထုတ် ကုန်များ၊ စားသုံးဆီ၊ အပြင်အသားအား ဂျုံသားဖြင့်ပြုလုပ်ထားပြီး စားသုံးနိုင်သည့် သို့မဟုတ် အေးခဲထား သည့် ထုတ်ကုန်များ၊ စားသုံးနိုင်သော အစေ့အဆံများ၊ ကြိတ်ခွဲသီးနှံ ထွက်ကုန်များနှင့် မုယောစပါး၊ လတ်

ဆတ်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက်များနှင့် ရေခတ်ထုတ်ထားသော ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ၊ ပဲမျိုးစုံ၊ အနံ့အရသာ အတွက် အသုံးပြုသော ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်များ၊ အခွံမာသီးနှင့် အစေ့အဆံများ၊ သစ်သီးခြောက်များ၊ မလှော်ထားသော ကော်ဖီစေ့နှင့် ကိုကိုးစေ့များ၊ အထူးအာဟာရ အစားအသောက်များနှင့် ကျန်းမာရေး ဖြည့်စွက်စာများ စသည့် ကုန်စည် (၁၈) မျိုးကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မည့်/ တင်ပို့လျက်ရှိသည့် လုပ်ငန်းရှင် များအနေဖြင့် GACC တွင် မှတ်ပုံတင်ပြီးမှသာလျှင် တင်ပို့ခွင့်ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ GACC တွင် မှတ်ပုံတင်နိုင် ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံမှ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနများမှာ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေး ဦးစီးဌာန၊ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနနှင့် အစားအသောက်နှင့် ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါ ကုန်စည်အမျိုးအစား (၁၈) အုပ်စု၌ ပါဝင်ခြင်းမရှိသည့် ကုန်စည်များကို ထုတ်လုပ်/ တင်ပို့မည့် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြတင်းတစ်ပေါက် (SingleWindow) အစီအစဉ်ဖြစ်သည့် <https://cifer.singlewindow.cn> သို့ ဝင်ရောက်၍ ကိုယ်တိုင် Account ဖွင့်လှစ်ကာ တိုက်ရိုက်လျှောက်ထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကော်ဖီစေ့နှင့် ကိုကိုးစေ့များ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်အစိမ်းများ၊ ဟင်းခတ် အမွှေးအကြိုင်များ၊ အခွံမာသီးနှင့် အစေ့အဆံများ၊ ပဲမျိုးစုံ၊ ဆီထွက်သီးနှံများ၊ တရုတ်တိုင်းရင်းဆေး ထုတ်လုပ်သည့် တိရစ္ဆာန် သို့မဟုတ် အပင်မူရင်းများ စသည့် ကုန်စည် (၇) မျိုးကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည့် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် China Department of Animal and Plant Quarantine ဌာနတွင် Manual စနစ် ဖြင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို လျှောက်ထားရမည် ဖြစ်ပါသည် (GACC ရုံးလုပ်ငန်းအဖွဲ့၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်)။

၂၀၂၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်/ဆန်ကွဲ၊ ပိုးအိမ်ခြောက်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ တစ်သျှူးငှက်ပျော၊ ပဲပုပ်၊ နာနတ်၊ ကျွဲ/နွားအရင်၊ သဘာဝမှ ဖမ်းဆီးရရှိသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် မွေးမြူရေး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တရားဝင်တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေးအတွက် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူ ရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC တို့အကြား အပင်ပိုးမွှားရောဂါ ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (Sanitary and Phytosanitary-SPS Protocol) များ လက်မှတ်ရေးထိုး ချုပ်ဆို၍ တင်ပို့ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။

ထို့ပြင် ပီလောပီနံ၊ ကန်စွန်းဥ၊ စပါး၊ မက္ကဒေးမီးယား၊ ကျွဲကော၊ ထောပတ်သီး၊ ရှောက်/လိမ္မော် အုပ်စုဝင်အသီးများ၊ ကွမ်းသီးစိမ်း၊ ပြောင်းချဉ်ဖတ်၊ စားသုံးနိုင်သော ရေသတ္တဝါအရင်များ စသည့် အခြား လယ်ယာ၊ သားငါးနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တရားဝင်တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေး သက်ဆိုင်ရာ ဌာနများ၊ အသင်းအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးဖြစ်သည့် အပင်ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေး ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ်များနှင့် ဆက်လက်ရေးထိုးမည့် သဘောတူစာချုပ်များသည် နှစ်နိုင်ငံ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အကူပြုစေမည့် လယ်ယာထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက် အခွင့်အလမ်းများကို ထိရောက်စွာ ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါး၊ ပုစွန်နှင့် အခြားရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချ လျက်ရှိရာ တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံပြီးလျှင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ဒုတိယအများဆုံး တင်ပို့ ရောင်းချနိုင်သော ပြည်ပဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ငါးမြစ်ချင်း၊ ရွှံ့ကဏန်းအရင်၊ ကဏန်းပျော့၊ ပုစွန် ကျား၊ ပုစွန်ပန်းရောင်၊ ကင်းမွန်၊ ငါးရှဉ့်၊ ငါးသလောက်၊ ငါးတန်၊ ကကတစ် စသည်တို့အပါအဝင် အခြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အမျိုးပေါင်း (၂၀) ကျော်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပင်လယ်ရေကြောင်း၊ လေကြောင်းနှင့်

နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းများဖြင့် အဓိက တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချမှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများကို ဇယား (၃) တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းပမာဏ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၇၅.၇၃) တန် ရောင်းချခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆၉.၆၉) သန်း ရှာဖွေနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁၁၈.၈၉) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၅၅.၅၃) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ငါး (၂၀,၃၁၄.၀၅) တန်နှင့် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၂.၀၄) သန်း၊ ပုစွန် (၉,၀၇၅.၇၅) တန်နှင့် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၇.၀၇) သန်းနှင့် အခြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ (၈၉,၅၀၅.၄၉) တန်နှင့် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၈၅.၄၁) သန်း စသဖြင့် တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခဲ့ပါသည် (DOF, ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။

ဇယား (၃) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့မှုအခြေအနေ

ဘဏ္ဍာနှစ်များ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်ချိန် ထောင်ပေါင်း)	ပို့ကုန်တန်ဖိုး (အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်းပေါင်း)
၂၀၁၄-၂၀၁၅	၇၅.၇၃	၁၆၉.၆၉
၂၀၁၅-၂၀၁၆	၇၅.၇၃	၁၆၉.၆၉
၂၀၁၆-၂၀၁၇	၁၀၀.၂	၁၉၀.၁၂
၂၀၁၇-၂၀၁၈	၁၁၇.၇၉	၁၉၇.၉၆
၂၀၁၈ (ဧပြီမှ စက်တင်ဘာ)	၄၇.၇၆	၈၂.၁၁
၂၀၁၈-၂၀၁၉	၁၃၇.၂၆	၂၀၄.၈၂
၂၀၁၉-၂၀၂၀	၁၇၃.၄၅	၂၅၄.၉၂
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁၁၁.၀၈	၂၂၂.၈၉
၂၀၂၁-၂၀၂၂	၅၀.၉၇	၁၀၇.၁၅
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၁၁၈.၈၉	၂၄၄.၅၃

ဇစ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန ၊ ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှုမှရရှိသော ပို့ကုန်တန်ဖိုးများပြားခြင်းနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းအမျိုးမျိုး တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခြင်း စသည့် အားသာချက်များသည် အနာဂတ်တွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးလာနိုင်သည်ကို ဖော်ပြနေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့အကြား ချုပ်ဆိုထားသော ကုန်သွယ်မှု သဘောတူစာချုပ်များသည် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရောင်းချသည့် လုပ်ငန်းများကို တိုးတက်စေပြီး ပို့ကုန်တိုးမြှင့်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများ ရရှိစေသော်လည်း ရေရှည်တည်တံ့စေရန် အစားအစာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဈေးကွက်မတည်ငြိမ်မှုများကို အထူးဂရုပြုရန် လိုအပ်နေပါသည် (Global New Light of Myanmar ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။

**၂။ သုတေသနဆောင်ရွက်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်**

**၂.၁။ သုတေသန၏ ရည်ရွယ်ချက်များ**

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများအား လေ့လာခြင်း သုတေသနကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (၁) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကုန်သွယ်မှု ပိုမိုအဆင်ပြေချောမွေ့စေရေးကိုရှေးရှု၍ ရေထွက်ကုန် ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှု၊ ရောင်းချမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်း စဉ်များနှင့် ဆက်စပ်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးနေမှုအခြေအနေများကို လေ့လာသုံးသပ် တင်ပြရန်၊
- (၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားသော အာဆီယံနိုင်ငံများမှ ထုတ်လုပ်ရောင်းချနေသော ရေထွက်ကုန် ပစ္စည်းများ၏ ဈေးနှုန်းများ၊ ထုတ်လုပ်မှုများ၊ ဈေးကွက်နှင့် အရည်အသွေး ယှဉ်ပြိုင်မှုများကို ဆန်းစစ်လေ့လာရန်၊
- (၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်လျက်ရှိသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကုန်သွယ်ရေး အချက်အလက်ပေါ်မူတည်၍ ရှေ့အလားအလာကို ဆန်းစစ်တွက်ချက် လေ့လာရန်၊
- (၄) လက်ရှိချမှတ်ကျင့်သုံးနေသော ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ နည်းဗျူဟာများ၊ မူဝါဒများအပေါ် အခြေခံပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကုန်သွယ်မှု တိုးတက်မြှင့်တင်ရန် အထောက်အကူပြုနိုင်သော အကြံပြုချက်များကို SWOC analysis နည်းလမ်းဖြင့် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်၊
- (၅) ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်ရာတွင် ကိုက်ညီမှုရှိသော မူဝါဒများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစီအစဉ်များ၊ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းရပ်များ ပိုမိုလည်ပတ်နိုင်ရေးစသည့် ကိစ္စရပ်များနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆွေးနွေးအကြံပြုတင်ပြချက်များ စုစည်းဖော်ထုတ်ရန် တို့ဖြစ်ပါသည်။

**၂.၂။ သုတေသနတွင် ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းများနှင့် ကြုံတွေ့နိုင်သော အဟန့်အတားများ**

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများသည် ပြည်တွင်းစားသုံးမှု အခြေအနေနှင့် စီးပွားရေးအရ အရေးပါမှုတို့ကြောင့် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ရပ်တည်နေပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှု၊ အသုံးပြုမှု၊ ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်မှု အစရှိသည့် အမျိုးမျိုးသော တန်ဖိုးကွင်းဆက်တလျှောက်တွင် အရည်အသွေးကောင်းသော ကုန်ပစ္စည်းများအပြင် ဝယ်လိုအားကောင်းသော ပို့ကုန်များအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထုတ်လုပ်မှု၊ ဈေးကွက်အနေအထား၊ အသုံးပြုမှု၊ ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်မှု အပြောင်းအလဲများသည် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ဖမ်းဆီး/ မွေးမြူ ထုတ်လုပ်သူများအတွက် များစွာသက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ တစ်ကမ္ဘာလုံး အနေအထားနှင့်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှု အနေအထားများအား အခြေခံပြီး ထုတ်လုပ်မှု၊ စားသုံးမှု၊ ဈေးကွက်အနေအထားများ၊ ယှဉ်ပြိုင်မှုများအား လေ့လာဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဤသုတေသနတွင် လက်ရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ဖမ်းဆီး/မွေးမြူထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်များအကြား ဈေးနှုန်းကွဲပြားမှုများ အပါအဝင် လက်ရှိအခြေအနေ၊ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုအနေအထားများ၊ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်နေမှု အခြေအနေများနှင့် ကုန်ပစ္စည်း၏ နိုင်ငံတကာမှ တင်ပို့မှု၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း၏ ဝယ်လိုအား လိုအပ်ချက်များ အပြင် ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်နေမှုအခြေအနေများ ပိုမိုအောင်မြင် မြန်ဆန်စေရန် နည်းဗျူဟာများနှင့် အကြံပြုဆွေးနွေးချက်များကို လေ့လာဖော်ထုတ် ဆန်းစစ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤသုတေသနတွင် ကမ္ဘာနှင့် နိုင်ငံအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအခြေအနေများကြောင့် ကုန်သွယ်မှုများ ပုံမှန်အခြေအနေမဟုတ်သည့် အချိန်ကာလဖြစ်သည့် အတွက် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များကောက်ယူရာ၌ အခက်အခဲများနှင့် အဟန့်အတားများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ ဤသုတေသနတွင် ဖော်ပြထားသည့် အချက်အလက်များသည် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့မှု ဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက်၍ ရရှိသည့် အခြေအနေအပေါ်တွင်မူတည်၍ ခွဲခြားဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပြီး ကြုံတွေ့နေရသည့် အားနည်းချက်များ၊ စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် တည်ရှိနေသည့် အားသာချက်များအား ပိုမိုထိထိရောက်ရောက် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်နှင့် အခွင့်အလမ်းများကို အသုံးချ၍ အားနည်းချက်များအား အားသာချက်အဖြစ် ပြောင်းလဲဖော်ဆောင်ရေးအတွက် ရေလုပ်ငန်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများမှ သက်ဆိုင်သူများမှ ဂရုတစိုက် ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြည်ပတိုးမြှင့် တင်ပို့ခြင်းအပေါ် ကြီးမားစွာ အထောက်အကူပြုစေမည် ဖြစ်ပါသည်။

**၂.၃။ သုတေသနဆောင်ရွက်ရခြင်း၏ မျှော်မှန်းရလဒ်များ**

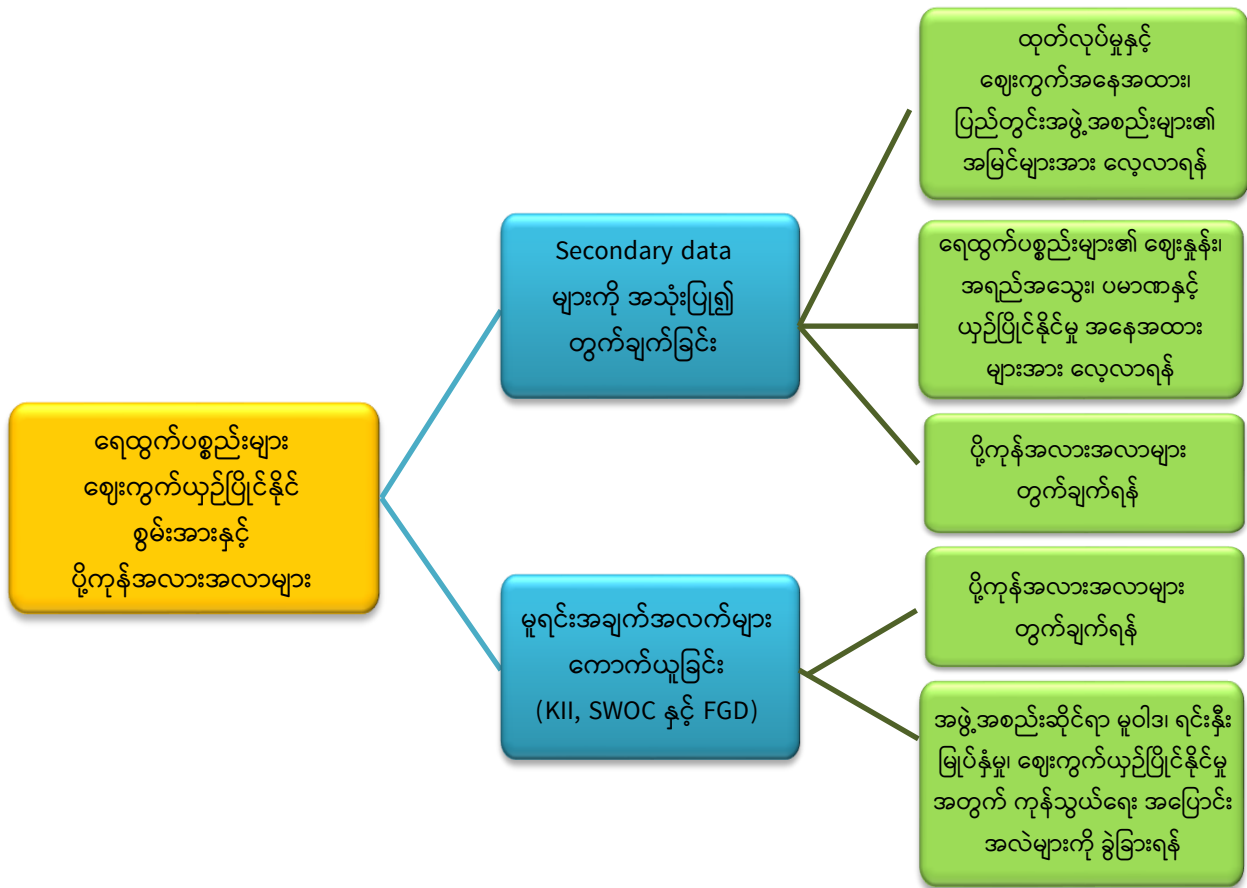
စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၊ စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ လယ်ယာစီးပွားနှင့် ကုန်သွယ်မှုဌာနနှင့် ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်၊ စိုက်ပျိုးစီးပွားပညာဌာနတို့ ပူးပေါင်း၍ မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိက တင်ပို့ရောင်းချနေသော ထုတ်ကုန်ဖြစ်သည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများ လေ့လာခြင်း စီမံကိန်းသုတေသနမှ ရရှိနိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများမှာ-

- (၁) မဲခေါင်-လန်ချန်းနိုင်ငံများ၊ အခြားအာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေး ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန်၊
- (၂) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှုတိုးမြှင့်ရေးအတွက် ပါဝင်ပတ်သက်သူများကို နည်းပညာဆိုင်ရာ အသိပညာ မြှင့်တင်ပေးရေး အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်၊
- (၃) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှုတွင် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်တိုးမြှင့်လာအောင် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန်နှင့်

- (၄) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးအတွက် တည်ထောင်ထားသော အမျိုးသားအဆင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု ယန္တရားများကို အထောက်အပံ့ပြုနိုင်ရန် စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

## ၃။ သုတေသနဆောင်ရွက်သော နည်းလမ်းများ

သုတေသနအဖွဲ့သည် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၊ စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ လယ်ယာစီးပွားနှင့် ကုန်သွယ်မှုဌာနနှင့် ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်၊ စိုက်ပျိုးစီးပွားပညာဌာနတို့ဖြင့် ပူးပေါင်း၍ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချသူများ၊ အစိုးရအရာရှိကြီးများ၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ဆက်စပ်သည့် အသင်းအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပြည်ပနိုင်ငံများရှိ မြန်မာ နိုင်ငံဆိုင်ရာ သံရုံးများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော စီးပွားရေးသံမှူးများထံမှ အချက်အလက်များ ကောက်ယူခြင်းများကို ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လနှင့် ဩဂုတ်လအတွင်းတွင် ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။



ပုံ (၄) သုတေသန ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိက လုပ်ငန်းစဉ်များ

### ၃.၁။ အချက်အလက်ကောက်ယူသည့် နည်းလမ်းများ

#### ၃.၁.၁။ မူရင်းအချက်အလက် (Primary data) ကောက်ယူသည့် နည်းလမ်းများ

“ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများ လေ့လာခြင်း” သုတေသနအတွက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ကောက်ယူခြင်းကို ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လနှင့် ဩဂုတ်လအတွင်း၌ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ဆက်စပ်ဝန်ကြီးဌာနများမှ အဆင့်မြင့် အရာရှိကြီးများ၊ အလယ်အလတ်အဆင့် အရာရှိများ၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်တင်ပို့ ရောင်းချသူ လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် အသင်းအဖွဲ့ဝင်ကုန်သည်များကို Key Informant Interview (KII) နည်းလမ်းနှင့် Focus Group Discussion (FGD) နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ အချက်အလက်များကို ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ပြည်ပနိုင်ငံများရှိ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာသံရုံးများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေ သော စီးပွားရေးသံမှူးများထံသို့ ပြင်ဆင်ထားသော မေးခွန်းလွှာများကို အီးမေးလ်မှတစ်ဆင့်ပေးပို့၍ အချက် အလက်များ ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ စီးပွားရေးသံမှူးများမှလည်း အချိန်နှင့် တပြေးညီ ပူးပေါင်းပါဝင်၍ မေးခွန်းလွှာများကို ဖြေကြားပြီး ပြန်လည်ပေးပို့ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။

သုတေသန အချက်အလက်များကောက်ယူရာတွင် စီမံကိန်းသုတေသနအဖွဲ့ဝင်များသည် သက်ဆိုင် ရာ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အသင်းအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌများ/ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်း၍ မေးမြန်းခြင်းများ ပြုလုပ် ခဲ့ပါသည်။ Focus Group Discussion (FGD) တွင်လည်း အသင်းအဖွဲ့များမှ အကြီးအကဲများ၊ ခေါင်းဆောင် များ၊ ကုန်သည်များကိုယ်တိုင် ပူးပေါင်းပါဝင်၍ သုတေသနအဖွဲ့ဝင်များ မေးမြန်းသည်များကို ဖြေကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချမှုနှင့် ပတ်သက်၍ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု နှင့် အချက်အလက်ကောက်ခံမှု ပြုလုပ်ပြီးစီးခဲ့သော အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှ အရာရှိကြီးများစာရင်း၊ သက်ဆိုင်ရာအသင်းအဖွဲ့များ၏ တာဝန်ရှိသူများစာရင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ စီးပွားရေးသံမှူးများစာရင်းနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချသူစာရင်းများကို နောက်ဆက်တွဲ (က) တွင် အသေးစိတ် ဖော်ပြထား ပါသည်။

**၃.၁.၂။ ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary data) ကောက်ယူသည့် နည်းလမ်းများ**

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်ကုန်များမှာ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး အလွန်နည်းပါးခြင်းနှင့် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ အများဆုံး တင်ပို့ရောင်းချ ခြင်းတို့ကြောင့် သုတေသန၏ ရည်ရွယ်ချက်များရရှိစေရန် လိုအပ်သော ဆင့်ပွားအချက်အလက်များ အာရှ နိုင်ငံများအပေါ်အခြေခံ၍ ရယူထားပါသည်။ ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary Data) များ ရယူရာတွင် အချက်အလက်များ အမှန်ကန်ဆုံး ဖြစ်စေရန်အတွက် ကုန်သွယ်မှု အချက်အလက်များ (trade data) အများဆုံးရယူနိုင်သော ဇာစ်မြစ် (source) များနှင့် စာတမ်းရေးသားသူများ အများဆုံး ကိုးကားလေ့ရှိကြ သည့် ဇာစ်မြစ် (source) များမှ ရယူခဲ့ပါသည်။

ဤသုတေသနအတွက် ဆင့်ပွားအချက်အလက်များကို United Nations Commodity Trade Statistics (UN Comtrade) Database၊ Food and Agriculture Organization Statistical (FAOSTAT) Database၊ Central Statistical Organization (CSO) Database၊ International Trade Centre (ITC Trade Map) Database၊ Myanmar Trade Promotion Organization (Myantrade) Database နှင့် Selinawamucii Database များမှ အသီးသီးရယူခဲ့ပါသည်။

## ၃.၂။ ကောက်ယူသော အချက်အလက်များ

### ၃.၂.၁။ မူရင်းအချက်အလက် (Primary data) ကောက်ယူသည့် အချက်အလက်များ

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော သက်ဆိုင်ရာ ဆက်စပ်ဝန်ကြီးဌာနများမှ အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ၊ အလယ်အလတ်အဆင့်အရာရှိများ၊ နိုင်ငံအလိုက် စီးပွားရေးသံမှူးများ၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချသူ အသင်းအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ အကြီးအကဲများနှင့် ကုန်သည်အဖွဲ့ဝင်များ အား မေးမြန်းကောက်ယူခဲ့သည့် မူရင်းအချက်အလက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရအရာရှိကြီးများနှင့် အသင်းအဖွဲ့များ၏ ဥက္ကဋ္ဌများအား မေးမြန်းရာတွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခဲ့သည့် လွန်ခဲ့သော (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကြုံတွေ့ရသော ကုန်သွယ်မှုအခြေအနေများ၊ ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်မည့်နိုင်ငံ (ဥပမာ-တရုတ်နိုင်ငံ) နှင့် GACC-SPS Protocol တစ်ခု အောင်မြင်စွာ လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရန် လိုအပ်သည့်အဆင့်များ သိရှိမှုအခြေအနေများ၊ GACC-SPS Protocol လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ဖြေရှင်းနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ၊ ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများ၊ ထူးခြားမှုများနှင့် ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့မှု လုပ်ဆောင်ချက်များ ပိုမိုအောင်မြင်စေရန် အကြံပြုလိုသည်များအား မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် သက်ဆိုင်ရာဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများမှ ကဏ္ဍအလိုက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာဆိုင်ရာနှင့် ပတ်သက်၍ လိုအပ်သည်များလည်း ဆွေးနွေးအကြံပြုခဲ့ကြပါသည်။

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချသည့် ကုန်သည်များအား မေးမြန်းရာတွင် ကုန်သည်များ၏ လုပ်ငန်းအမျိုးအစား/ ပုံစံများ၊ လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံနှင့် အဓိကတင်ပို့သော ကုန်ပစ္စည်းများစသည့် အကြောင်းအရာများကိုလည်း ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခဲ့သည့် လွန်ခဲ့သော (၅) နှစ်တာကာလအတွင်း ကုန်ပစ္စည်းဝယ်ယူမှု၊ တင်ပို့မှု အခြေအနေများ၊ ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရာတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေများကိုလည်း မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

အလားတူပင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်ရန် GACC Registration ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရာ၌ ကြုံတွေ့ရသည့်အခက်အခဲ၊ ဆောင်ရွက်သည့်နည်းလမ်းများ၊ ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်စဉ် ကြုံတွေ့ရသော အဓိကအားသာချက်၊ အားနည်းချက်၊ အခွင့်အလမ်း၊ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အနာဂတ်တွင် တင်ပို့ရောင်းချမှု ဆောင်ရွက်ရာ၌ ပိုမိုကောင်းမွန် တိုးတက်လာစေရန် အကြံပေးလိုသည့် အချက်အလက်များအား ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချရာတွင် တင်ပို့သည့် ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း ကုန်သည်များထံမှ ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။

### ၃.၂.၂။ ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary data) ကောက်ယူသည့် အချက်အလက်များ

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ သုတေသနအတွက် ရယူခဲ့သော ဆင့်ပွား အချက်အလက်များမှာ - ငါးအရှင်(HSC:0301)၊ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:0302)၊ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:0303)၊ ငါးအသားလွှာ (Fish Filet or Meat) (HSC:0304)၊ ငါးခြောက် (Fish Fit, Dry and Smoke) (HSC:0305)၊ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306)၊ ခရုကမာ (HSC:0307)၊ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) နှင့်

ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC:030192) စသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို အာရှနိုင်ငံများမှ တင်သွင်း(ဝယ်ယူ)သော နိုင်ငံများနှင့် တင်ပို့သောနိုင်ငံများ၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ ၎င်းရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို တင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၊ အာရှနိုင်ငံများသို့ စုစုပေါင်း တင်ပို့မှုပမာဏနှင့် တန်ဖိုး၊ အဓိကတင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများတွင် ၎င်းရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်သည့် ပမာဏ၊ အထွက်နှုန်း၊ ပြည်တွင်းလက်ကားဈေးနှုန်းနှင့် FOB ဈေးနှုန်းများကို ရယူခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများနှင့် အဓိကဝယ်ယူသော နိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးကို သိရှိနိုင်ရန် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်သွင်းမှု ပမာဏ၊ တန်ဖိုးနှင့် ၎င်းနိုင်ငံများသို့ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်အပြိုင် တင်သွင်းသော အခြားနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများကို လည်း ရယူခဲ့ပါသည်။

ထို့ပြင် Nominal Protection Rate (NPR) ကို တွက်ချက်ရန်အတွက် မြန်မာ့ငါးအရှင်နှင့် မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင်များကို အဓိကဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့အရောက် တင်ပို့သည့် ဈေးနှုန်း (CIF Price) နှင့် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းတွင်ရောင်းချသော ငါးအရှင်နှင့် ငါးရှဉ့်အရှင်များ၏ လက်ကားဈေးနှုန်းများကို လည်း ရယူခဲ့ပါသည်။ Trade Potential of a year ကို တွက်ချက်ရန်အတွက် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများ၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ၎င်းရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့သည့် ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး၊ ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်း ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူသည့် ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး စသည်တို့ကို ရယူခဲ့ပါသည်။ Revealed Comparative Advantage (RCA) ကို တွက်ချက်ရန်အတွက် မြန်မာ့ငါးအရှင်၊ လတ်ဆတ်ငါး၊ အေးခဲငါး၊ ငါးအသားလွှာ၊ ငါးခြောက်၊ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ၊ ခရုကမာ၊ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါနှင့် မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင်များကို တင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ၎င်းရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့သည့် ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး၊ ၎င်းရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်း ရေထွက်ကုန် တင်ပို့မှုပမာဏနှင့် တန်ဖိုး၊ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး၊ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး စသည်တို့ကို ရယူခဲ့ပါသည်။

**၃.၂.၃။ ဆင့်ပွားအချက်အလက်များ၏ ဇာစ်မြစ်များ**

ဆင့်ပွားအချက်အလက်များ ရယူရာတွင် အချက်အလက်များ အမှန်ကန်ဆုံး ဖြစ်စေရန်အတွက် ကုန်သွယ်မှု အချက်အလက်များ (trade data) အများဆုံးရယူနိုင်သော ဇာစ်မြစ် (source) များနှင့် စာတမ်း ရေးသူများ အများဆုံး ကိုးကားကြသည့် ဇာစ်မြစ် (source) များမှ ရယူခဲ့ပါသည်။ သုတေသနအတွက် ငါးအရှင် (HSC:0301)၊ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:0302)၊ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:0303)၊ ငါးအသားလွှာ (Fish Filet or Meat) (HSC:0304)၊ ငါးခြောက် (Fish Fit, Dry and Smoke) (HSC:0305)၊ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306)၊ ခရုကမာ (HSC:0307)၊ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) နှင့် မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC:030192) များ၏ တင်ပို့မှု/တင်သွင်းမှု ပမာဏ၊ တန်ဖိုး၊ ကုန်သွယ်မှုတန်ဖိုး ဆင့်ပွား အချက်အလက်များကို United Nations Commodity Trade Statistics (UN Comtrade) Database မှလည်းကောင်း၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုပမာဏကို Food and Agriculture Organization Statistical (FAOSTAT) Database မှလည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ စသည့် အချက်အလက်များကို Central Statistical Organization (CSO) Database မှ လည်းကောင်း၊

အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု/တင်သွင်းမှု စုစုပေါင်း ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ၊ FOB တန်ဖိုးများကို International Trade Centre (ITC Trade Map) Database မှလည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း လက်လီဈေး၊ လက်ကားဈေး၊ FOB ဈေးနှုန်းများကို Myanmar Trade Promotion Organization (Myantrade) Database မှလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတကာ၏ ရေထွက်ကုန် လက်ကားဈေးများကို Selinawamucii Database မှလည်းကောင်း အသီးသီးရယူခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၄) ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary Data) များ ရယူခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ဇာစ်မြစ်များ

စဉ်	ရယူခဲ့သော အချက်အလက်များ	ရယူခဲ့သော ဇာစ်မြစ်များ
၁။	အာရှနိုင်ငံများမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်သွင်း (ဝယ်ယူ) သော နိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး	United Nations Commodity Trade Statistics (UN Comtrade) Database
၂။	ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး	<a href="https://comtradeplus.un.org/">https://comtradeplus.un.org/</a> International Trade Centre (ITC Trade Map) Database
၃။	မြန်မာနိုင်ငံမှ အာရှနိုင်ငံများသို့ ငါးအရှင်၊ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish)၊ အေးခဲငါး (Frozen Fish)၊ ငါးအသားလွှာ (Fish Filet or Meat)၊ ငါးခြောက် (Fish Fit, Dry and Smoke)၊ အခွံမာရေနေ သတ္တဝါ၊ ခရုကမာ၊ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါနှင့် မြန်မာ့ငါးရှဉ့် အရှင် တင်ပို့သော နိုင်ငံများ	<a href="https://www.trademap.org/">https://www.trademap.org/</a>
၄။	မြန်မာနိုင်ငံမှ အာရှနိုင်ငံများ နှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ စုစုပေါင်း တင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုး	
၅။	အာရှနိုင်ငံများမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ပို့ကုန်များ တင်ပို့မှု ပမာဏ နှင့် တန်ဖိုး	
၆။	ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ အဓိကတင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်သည့် ပမာဏ နှင့် တန်ဖိုး	Food and Agriculture Organization Statistical (FAOSTAT) Database <a href="https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL">https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL</a>
၇။	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်သည့် ပမာဏ နှင့် တန်ဖိုး	Central Statistical Organization (CSO) Database <a href="https://www.csostat.gov.mm/">https://www.csostat.gov.mm/</a> Food and Agriculture Organization Statistical (FAOSTAT) Database <a href="https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL">https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL</a>
၈။	ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့သော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းလက်ကားဈေးနှုန်း နှင့် FOB ဈေးနှုန်းများ	Selina Wamucii Prime Database <a href="https://www.selinawamucii.com/-insights/prices/">https://www.selinawamucii.com/-insights/prices/</a>
၉။	မြန်မာ့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို အဓိက ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ လက်ကား ဈေးနှုန်းများ	Myanmar Trade Promotion Organization (Myantrade) Database <a href="https://myantrade.gov.mm/">https://myantrade.gov.mm/</a> <a href="https://myantrade.gov.mm/information-resources?resource_type_id=7&amp;resource_category_id=1">https://myantrade.gov.mm/information-resources?resource_type_id=7&amp;resource_category_id=1</a> Food and Agriculture Organization Statistical (FAOSTAT) Database <a href="https://fpma.fao.org/giews/fpmat4/#/dashboard/tool/domestic">https://fpma.fao.org/giews/fpmat4/#/dashboard/tool/domestic</a>
၁၀။	မြန်မာ့ ရေထွက်ကုန်များ ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်သွင်းမှု ပမာဏ၊ တန်ဖိုးနှင့် ၎င်းနိုင်ငံများသို့ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်အပြိုင် တင်သွင်းသော အခြားနိုင်ငံများ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်သွင်းမှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ	United Nations Commodity Trade Statistics (UN Comtrade) Database <a href="https://comtradeplus.un.org/TradeFlow?">https://comtradeplus.un.org/TradeFlow?</a> International Trade Centre (ITC Trade Map) Database
၁၁။	မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်များကို အဓိက ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ သို့အရောက် တင်ပို့သည့် ဈေးနှုန်း (CIF Price)	<a href="https://www.trademap.org/">https://www.trademap.org/</a>

## ၃.၃။ တွက်ချက်သည့် နည်းလမ်းများ

### ၃.၃.၁။ မူရင်းအချက်အလက် (Primary data) များအား တွက်ချက်သည့် နည်းလမ်းများ

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဆက်စပ်ဝန်ကြီးဌာနများမှ အဆင့်မြင့် အရာရှိကြီးများ၊ အလယ်အလတ်အဆင့်အရာရှိများ၊ အရာရှိကြီးများ၊ နိုင်ငံအလိုက် စီးပွားရေးသံမှူးများ၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချသည့် အသင်းအဖွဲ့များ၏ ဥက္ကဋ္ဌများနှင့် ကုန်သည်များထံမှ ကောက်ယူရရှိခဲ့သော Qualitative data များကို သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအလိုက်၊ ခေါင်းစဉ်အလိုက်ခွဲခြား၍ အစီရင်ခံစာရေးသားခြင်းလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ကောက်ယူရရှိခဲ့သည့် Quantitative data များကို Microsoft Excel တွင် စာရင်းသွင်းခြင်း (Data Entry) နှင့် အတည်ပြုစိစစ်ခြင်း (Data Verification, Validation and Consistency Checking) တို့ပြုလုပ်၍ ဈေးနှုန်းများ၊ ပမာဏများ၊ ကိန်းကဏန်းများကို Descriptive Analysis နည်းလမ်းကို အသုံးပြု၍ ရာခိုင်နှုန်းများ၊ အချက်အလက်တန်ဖိုးပြ ဇယားများ၊ ပုံများ ဖြင့် တွက်ချက်ခဲ့ပါသည်။

### ၃.၃.၂။ ဆင့်ပွားအချက်အလက် (Secondary data) များအား တွက်ချက်သည့်နည်းလမ်းများ

ဤသုတေသန၏ ရည်ရွယ်ချက်များကို ဆန်းစစ်တွက်ချက်နိုင်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ ဌာနများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ထုတ်ဝေပြီးသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် မူဝါဒများ၊ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများစသည့် အချက်အလက်များနှင့် တွက်ချက်လေ့လာခြင်း၊ ယခင်နှင့်ယခု ထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေများ၊ ကုန်ကျစရိတ်များ၊ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်ကာ ကုန်ပစ္စည်းအရည်အသွေးများ စသည်တို့ကို ယှဉ်ပြိုင်ဆန်းစစ် တွက်ချက်ခြင်း (Competitive analysis) တွက်ချက်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ သုတေသနတွင် Nominal Protection Rate (NPR) တွက်ချက်ခြင်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာများ(Trade Potential) တွက်ချက်ခြင်း၊ Revealed Comparative Advantage (RCA) တွက်ချက်ခြင်းနှင့် SWOC Analysis စသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် တွက်ချက်လေ့လာခဲ့ပါသည်။

### ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် လိုအပ်သည့်အချက်အလက်များ

သုတေသနတွင် ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်မှု၊ တန်ဖိုးယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုကို ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခု၏ ပြည်တွင်းဈေးနှုန်းသည် နိုင်ငံတကာဈေးနှုန်းနှင့် တူညီ သို့မဟုတ် လျော့နည်းသည့် အရည်အသွေးစံနှုန်း၊ ထုတ်လုပ်မှု စသည်ဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ Pm သည် တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှ အခြားဝယ်ယူသော နိုင်ငံသို့အရောက် ထွက်ကုန်တင်ပို့သည့် ဈေးနှုန်း (CIF Price) ဖြစ်ပြီး Pw သည် ထွက်ကုန်ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်း (Wholesale Price) ဖြစ်ပါသည်။

$$P_m \leq P_w$$

Nominal Protection Rate (NPR) သည် Free market price ဖြစ်ပြီး တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှ အခြားဝယ်ယူသော နိုင်ငံသို့အရောက် ထွက်ကုန်တင်ပို့သည့် ဈေးနှုန်း (CIF Price) (Pm) နှင့် ထွက်ကုန်ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းလက်ကားဈေးနှုန်း (Wholesale Price) (Pw) တို့ ပိုင်းခြားခြင်းဖြင့် ရရှိ

လာသော တန်ဖိုးဖြစ်သည်။ Nominal Protection Rate (NPR) ကို ဖော်ပြပါ ပုံသေနည်းဖြင့် တွက်ချက် နိုင်ပါသည်။

$$NPR = P_m / P_w$$

Nominal Protection Rate (NPR) သည် အစိုးရ မူဝါဒများ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ပြည်တွင်းဈေးကွက်များ သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခု၏ Nominal Protection Rate (NPR) သည် (၁) နှင့် ညီမျှသည် သို့မဟုတ် (၁) ထက်ငယ်နေလျှင် ကုန်ပစ္စည်း၏ ထုတ်လုပ်မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။

**ပို့ကုန်အလားအလာ**

တင်ပို့မှုအလားအလာသည် နိုင်ငံ၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပို့ကုန်များနှင့် တွဲဖက်နိုင်ငံ၏ တစ်ကမ္ဘာ လုံးဆိုင်ရာ တင်သွင်းမှုများအကြား အနည်းဆုံးတန်ဖိုးမှ နှစ်နိုင်ငံအကြား အမှန်တကယ် ကုန်သွယ်မှုအား တွက်ချက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တစ်နှစ်အတွင်း ကုန်သွယ်မှု အလားအလာကိုသိလိုလျှင် ဖော်ပြပါ ပုံသေနည်း ဖြင့် တွက်ချက်နိုင်ပါသည်။

**Trade Potential for a year = minimum (country 's global exports, partner country's global imports) – actual trade**

**ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Comparative Advantage - RCA)**

ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်ကို တွက်ချက်ရန်အတွက် နိုင်ငံ၏ သတ်မှတ်ထားသော ထွက်ကုန်တင်ပို့သည့် ပမာဏ၊ ၎င်းနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းပို့ကုန်များ တင်ပို့သည့်ပမာဏ၊ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ သတ်မှတ်ပို့ကုန် စုစုပေါင်းတင်ပို့သည့် ပမာဏနှင့် ကမ္ဘာ့စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တင်ပို့သည့် ပမာဏတို့ သိရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ Revealed Comparative Advantage (RCA) ကို ဖော်ပြပါ ပုံသေနည်းဖြင့် တွက်ချက် နိုင်ပါသည်။

$$RCA_{Ai} = \frac{\frac{X_{Ai}}{\sum_{j \in P} X_{Ai}}}{\frac{X_{Wi}}{\sum_{j \in P} X_{Wi}}}$$

- P = ထုတ်ကုန်အားလုံး၏ အစု
- X<sub>Ai</sub> = နိုင်ငံ A ၏ ပို့ကုန် i တင်ပို့သည့် ပမာဏ
- X<sub>wi</sub> = ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ ပို့ကုန် i စုစုပေါင်း တင်ပို့သည့် ပမာဏ
- ∑<sub>j ∈ P</sub> X<sub>Ai</sub> = နိုင်ငံ A ၏ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် ပမာဏ
- ∑<sub>j ∈ P</sub> X<sub>wi</sub> = ကမ္ဘာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် ပမာဏ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် Revealed Comparative Advantage (RCA) တွက်ချက်သည့် ပုံသေနည်းမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

$$RCA = \frac{(\text{မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့သည့်ပမာဏ} / \text{မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့်ပမာဏ})}{(\text{ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့သည့် ပမာဏ} / \text{ကမ္ဘာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် ပမာဏ})}$$

ယူဆချက် (၁)	$0 < RCA \leq 1$	နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် မရှိပါ။
ယူဆချက် (၂)	$1 < RCA \leq 2$	နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် အားနည်းခြင်း။
ယူဆချက် (၃)	$2 < RCA \leq 4$	အလယ်အလတ် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက်။
ယူဆချက် (၄)	$4 < RCA$	ခိုင်မာသော နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်။

Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA) အညွှန်းကိန်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်ပစ္စည်းအစုအတွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA) ၏ လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး  $RCA_{ij}$  သည် နိုင်ငံ  $i$  မှ ကုန်စည်  $j$  အတွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်ကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ အရေအတွက်ပြ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်ကို ဖော်ပြရာတွင် RSCA ကို ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။

RSCA အညွှန်းကိန်းသည် (-၁) မှ (+၁) အတွင်းရှိသော တန်ဖိုးများ ဖြစ်ပါသည်။ RSCA တန်ဖိုး (+၁) ဖြစ်လျှင် နိုင်ငံများ၏ ကုန်ပစ္စည်းနှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မြင့်မားပြီး RSCA တန်ဖိုး (-၁) ဖြစ်လျှင် ကုန်ပစ္စည်းနှိုင်းယှဉ်အားသာချက် လျော့နည်းပါသည်။

$$RSCA_{ij} = \frac{RCA_{ij} - 1}{RCA_{ij} + 1}$$

**ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှုလျင်မြန်ချောမွေ့မှု လုပ်ဆောင်ချက်များကို SWOC analysis ဖြင့် လေ့လာခြင်း**

ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှုလျင်မြန်ချောမွေ့မှု လုပ်ဆောင်ချက်များ လေ့လာခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနတွင် ကနဦးကောက်ယူခဲ့သော အချက်အလက်များဖြင့် အားသာချက်၊ အားနည်းချက်၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်မည် ဖြစ်ပါသည်။ SWOC analysis တွင် ထည့်သွင်းတွက်ချက်မည့် အချက်အလက်များကို ပြန်လည်စိစစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းဖြင့် မဟာဗျူဟာ ဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာများကို ခွဲခြားဖော်ပြသည်။

(၁) အားသာချက်-အခွင့်အရေး နည်းဗျူဟာများ (S-O)

နည်းဗျူဟာများ၏ အားသာချက်များသည် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများ အတွက် အခွင့်အလမ်းများကို အများဆုံးရရှိစေရန်အတွက် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။

(၂) အားသာချက်-စိန်ခေါ်မှု နည်းဗျူဟာများ (S-C)

နည်းဗျူဟာများ၏ အားနည်းချက်များသည် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများ အတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော စိန်ခေါ်မှုများကို လျော့နည်းနိုင်ရန် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။

(၃) အားနည်းချက်-အခွင့်အရေး နည်းဗျူဟာများ (W-0)

နည်းဗျူဟာများ၏ အားနည်းချက်များအပေါ် အခြေခံပြီး ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အခွင့်အရေးများကို ရရှိနိုင်ရန် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။

(၄) အားနည်းချက်-စိန်ခေါ်မှု နည်းဗျူဟာများ (W-C)

နည်းဗျူဟာများ၏ အားနည်းချက်များအပေါ် အခြေခံပြီး ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော စိန်ခေါ်မှုများကို ရရှိနိုင်ရန် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။

**၃.၄။ သုတေသန အဖွဲ့ဝင်များ**

ယခု သုတေသနကို ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခချုပ် ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့်နှင့် ပါမောက္ခ ဒေါက်တာအေးမိုးစံ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ ဒေါက်တာရည်မွန်အောင်၊ ကထိက ဦးစိုးခိုင်နှင့် စိုက်ပျိုးစီးပွားပညာရှင်များက ပူးပေါင်း၍ စီမံကိန်းတာဝန်ခံနှင့် စီမံကိန်းအဖွဲ့ဝင်များ၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

**၃.၅။ သုတေသနဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ဆောင်ရွက်သည့်ကာလ**

သုတေသနဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် လုပ်ငန်းများအလိုက် ဆောင်ရွက်သည့်ကာလမှာ ဇယား (၅) ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၅) သုတေသန ဆောင်ရွက်ချက်များ ဆောင်ရွက်သည့်ကာလ

လုပ်ငန်းစဉ်များ	၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်										၂၀၂၅-၂၀၂၆ ဘဏ္ဍာနှစ်					
	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်	စက်တင်ဘာ	အောက်တိုဘာ	နိုဝင်ဘာ	ဒီဇင်ဘာ	ဇန်နဝါရီ	ဖေဖော်ဝါရီ	မတ်	ဧပြီ	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်
ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပဲပုပ်၊ ပဲတီစိမ်း၊ ရေထွက်ပစ္စည်း၊ ဖရဲသီး၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်၊ သုတေသန သန့်စိုင်း၊ conceptual framework နှင့် သုတေသန နည်းလမ်း (Methodology) အတည်ပြုခြင်း	■	■														
ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပဲပုပ်၊ ပဲတီစိမ်းတို့၏ အချက်အလက် များစုဆောင်းခြင်း၊ ပြုစုခြင်း၊ ကိန်းဂဏန်းများ ကောက်ယူခြင်းနှင့် စုစည်းခြင်း		■	■													
ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပဲပုပ်၊ ပဲတီစိမ်းတို့၏ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအား ထည့်သွင်းခြင်း၊ စိစစ်ခြင်း၊ တွက်ချက်ခြင်းနှင့် သုံးသပ်ခြင်း			■	■												
ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပဲပုပ်၊ ပဲတီစိမ်းတို့၏ သုတေသန အစီရင်ခံစာ (မူကြမ်း) အား စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်မည့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့သို့ ရှင်းလင်း တင်ပြခြင်း၊ သဘောထား မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အတည်ပြုချက် ရယူခြင်း					■	■	■									
ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပဲပုပ်၊ ပဲတီစိမ်းတို့၏ သုတေသန အစီရင်ခံစာ (final) နှင့် အတူ hard copy နှင့် soft copy များ software နှင့် Advanced Microsoft Office Excel အသုံးပြုခဲ့သော Data Sheet များကို ပူးတွဲ၍ အပ်နှံခြင်း								■	■	■						
ရေထွက်ပစ္စည်း၊ ဖရဲသီးတို့၏ အချက်အလက်များ စုဆောင်းခြင်း၊ ပြုစုခြင်း၊ ကိန်းဂဏန်းများ ကောက်ယူခြင်းနှင့် စုစည်းခြင်း											■	■	■			
ရေထွက်ပစ္စည်း၊ ဖရဲသီးတို့၏ ကိန်းဂဏန်း အချက်အလက်များအား ထည့်သွင်းခြင်း၊ စိစစ်ခြင်း၊ တွက်ချက်ခြင်းနှင့် သုံးသပ်ခြင်း											■	■	■			
ရေထွက်ပစ္စည်း၊ ဖရဲသီးတို့၏ သုတေသန အစီရင်ခံစာ (မူကြမ်း) အား စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်မည့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့သို့ ရှင်းလင်း တင်ပြခြင်း၊ သဘောထားမှတ်ချက်များနှင့်အညီ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အတည်ပြုချက် ရယူခြင်း												■	■	■		
ရေထွက်ပစ္စည်း၊ ဖရဲသီးတို့၏ သုတေသန အစီရင်ခံစာ (final) နှင့်အတူ hard copy နှင့် soft copy များ software နှင့် Advanced Microsoft Office Excel အသုံးပြုခဲ့သော Data Sheet များကို ပူးတွဲ၍ အပ်နှံခြင်း															■	■

## ၄။ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်များ

### ၄.၁။ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အလိုက် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေအနေများ

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အာရှဒေသတွင်း အဓိက ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းမွေးမြူထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများ၏ ထုတ်လုပ်မှုအခြေအနေမှာ တရုတ်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၅၂.၈၄) သန်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၁၀.၂၃) သန်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၅.၄၁) သန်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၅.၁၆) သန်းနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၂.၇၃) သန်း အသီးသီး ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၆) နေရာတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိကာ တန်ချိန် (၁.၂၀) သန်း ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၆)။

ထို့ပြင် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ရေငန်ရေသတ္တဝါ ဖမ်းဆီးခြင်းမှ ရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှု အများဆုံး (၅) နိုင်ငံနှင့် ၎င်းတို့ ထုတ်လုပ်မှုအခြေအနေများမှာ တရုတ်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၁၁.၈၂) သန်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၆.၈၄) သန်း၊ ပီရူးနိုင်ငံတွင် (၅.၂၉) သန်း၊ ရုရှားနိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၄.၇၂) သန်းနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၄.၂၄) သန်း အသီးသီးထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ကြ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၁၈) နေရာတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး တန်ချိန် (၁.၀၁) သန်း ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည် (ဇယား ၇)။

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အဓိက ကုန်းတွင်းပိုင်း ရေချိုရေသတ္တဝါဖမ်းဆီးခြင်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၁.၈၉) သန်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၁.၃၂) သန်း၊ တရုတ်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၁.၁၇) သန်း အသီးသီး ထုတ်လုပ်ခဲ့ကြ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၄) နေရာတွင် တည်လျက်ရှိပြီး တန်ချိန် (၀.၈၆) သန်း ထုတ်လုပ်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၈) (ပုံ ၅) (FAO၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်)။

ပုံ (၆) နှင့် ပုံ (၇) တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် ငါးစုစုပေါင်း တန်ချိန် (၆) သန်းခန့်ထုတ်လုပ်ခဲ့ပြီး ယင်းထုတ်လုပ်မှု၏ (၅၄) ရာခိုင်နှုန်းသည် ရေငန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှဖြစ်ပြီး (၂၁) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဘုံငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် ကျန် (၁၉) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးနှင့် အင်းလုပ်ငန်းတို့မှ ဖြစ်ပါသည်။ ထုတ်လုပ်မှု၏ ပါဝင်မှုပမာဏအများစုမှာ ဖမ်းဆီးရေးလုပ်ငန်းမှ ပိုမိုပါဝင်မှုရှိနေသော်လည်း မြန်မာ့ငါးအရင်းအမြစ်များအား အလွန်အကျွံ ဖမ်းဆီးထုတ်ယူမှုများကြောင့် ပင်လယ်ပြင်နှင့် ရေချိုငါးသယံဇာတ အရင်းအမြစ်များ တဖြည်းဖြည်း လျော့နည်းလာပါသည်။ သို့သော်လည်း ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှ ပိုမိုထုတ်လုပ်မှုပြုနိုင်မည့် အခြေအနေကောင်းများစွာ ရှိနေခြင်းအပေါ် အလေးထားဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အစီအမံများ ဖော်ထုတ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် သတ်မှတ်ကာလအလိုက် လက်တွေ့ကျကျ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ချမှတ်ထားရှိရေးသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိနေပါသည်။ ရေသတ္တဝါ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်လာကြသည့် အကြောင်းအရင်းများကို အချက် (၃) ချက်ဖြင့် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ (၁) မွေးမြူရေးကဏ္ဍသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍထက် ဝင်ငွေကောင်းသောကြောင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍကို အာရုံစိုက်သူများခြင်း၊ (၂) ပင်လယ်ကမ်းနီးကမ်းဝေးဒေသများတွင် ငါးရှားပါးလာခြင်းကြောင့် ၎င်းလုပ်ငန်းစုများသည် ပြည်တွင်း မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများတွင် အာရုံစိုက်လာခြင်းနှင့် (၃) မွေးမြူရေးကဏ္ဍမှရနိုင်သော သယံဇာတများတွင် ငါးမွေးမြူရေးမှာ တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ ပါဝင်နိုင်ခြင်း စသည့်အချက် (၃) ချက်ကြောင့် ရေချိုငါးမွေးမြူရေး

လုပ်ငန်းများသည် ၂၀၁၃-၂၀၁၄ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။<sup>၂</sup> မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၂-၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးဧရိယာ (၁၈၂,၈၀၇) ဟက်တာမှ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ တွင် (၁၉၀,၁၉၈) ဟက်တာရှိခဲ့ပြီး ၎င်းမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀၁၂-၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် (၉၂၉,၃၈၀) တန်မှ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် (၁၂၁၁,၀၂၀) တန်အထိ တိုးမြှင့်လာပါသည် (ဇယား ၉) (DOF, ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအသီးသီးရှိ ရေလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အခြေအနေများကို ပုံ (၈) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းရှင်များအသင်း၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ ရေသတ္တဝါ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းနှင့်အတူ ငါးအစာတောင့်စက်ရုံ၊ ပြုပြင်အေးခဲစက်ရုံ၊ ငါးပေါင်းမှုန့်စက်ရုံ၊ ငါးသိုလှောင်ရုံနှင့် ကမ်းဝေးငါးဖမ်းယာဉ်အများစုသည် ဧရာဝတီတိုင်း၊ ရန်ကုန်တိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်းနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး အသီးသီးတို့တွင် တည်ရှိပါသည်။

ဇယား (၆) အာရှဒေသအတွင်းရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အများဆုံး မွေးမြူထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများ

(ယူနစ် = တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း, live weight equivalent)

စဉ်	နိုင်ငံ	၂၀၀၀	၂၀၀၅	၂၀၁၀	၂၀၁၅	၂၀၂၀	၂၀၂၁	၂၀၂၂
၁။	တရုတ်	၂၁,၅၂၂	၂၈,၁၂၁	၃၅,၅၁၃	၄၃,၇၄၈	၄၉,၆၂၀	၅၁,၂၂၁	၅၂,၈၈၄
၂။	အန္ဒိယ	၁,၉၄၃	၂,၉၆၇	၃,၇၈၆	၅,၃၄၁	၈,၆၃၆	၉,၄၀၃	၁၀,၂၃၀
၃။	အင်ဒိုနီးရှား	၇၈၉	၁,၁၉၇	၂,၃၀၅	၄,၃၄၂	၅,၂၂၇	၅,၅၃၆	၅,၄၁၄
၄။	ဗီယက်နမ်	၄၉၉	၁,၄၃၇	၂,၆၈၃	၃,၄၆၂	၄,၆၆၈	၄,၇၃၆	၅,၁၆၀
၅။	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၆၅၇	၈၈၂	၁,၃၀၉	၂,၀၆၀	၂,၅၈၄	၂,၆၃၉	၂,၇၃၁
၆။	မြန်မာ	၉၉	၄၈၅	၈၅၁	၉၉၇	၁,၁၄၅	၁,၁၆၇	၁,၁၉၇
၇။	ထိုင်း	၇၃၈	၁,၃၀၄	၁,၂၈၆	၉၂၁	၁,၀၁၂	၉၉၁	၁,၀၀၁
၈။	အခြား	၂,၁၇၇	၂,၇၉၆	၃,၅၀၀	၃,၈၁၀	၄,၆၂၃	၄,၇၉၂	၄,၇၈၃
	<b>စုစုပေါင်း</b>	<b>၂၈,၄၂၂</b>	<b>၃၉,၁၉၀</b>	<b>၅၁,၂၃၃</b>	<b>၆၄,၆၈၂</b>	<b>၇၇,၅၁၃</b>	<b>၈၀,၄၈၅</b>	<b>၈၃,၃၉၉</b>

ဇစ်မြစ်။ FAO, ၂၀၂၄

<sup>၂</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နှုန်းရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၇) ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းအများဆုံး ထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများ

(ယူနစ်= တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း၊ live weight equivalent)

စဉ်	နိုင်ငံ	၁၉၉၀ ခုနှစ်များ	၂၀၀၀ ခုနှစ်များ	၂၀၁၀ ခုနှစ်များ	၂၀၁၉	၂၀၂၀	၂၀၂၁	၂၀၂၂	၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ထုတ်လုပ်မှု (%)
၁။	တရုတ်	၉,၉၆၃	၁၂,၄၂၅	၁၃,၂၃၈	၁၂,၁၅၄	၁၁,၇၆၉	၁၁,၇၄၁	၁၁,၈၁၉	၁၄.၈
၂။	အင်ဒိုနီးရှား	၃,၀၃၀	၄,၃၆၉	၅,၉၆၂	၆,၅၁၃	၆,၃၈၅	၆,၆၇၅	၆,၈၄၃	၈.၆
၃။	ပီရူး	၈,၀၉၉	၈,၀၆၆	၅,၁၃၀	၄,၇၉၆	၅,၆၁၀	၆,၅၀၈	၅,၂၈၉	၆.၆
၄။	ရုရှား	၃,၃၇၇	၃,၂၀၁	၄,၂၇၈	၄,၇၂၀	၄,၇၉၂	၄,၈၈၈	၄,၇၁၇	၅.၉
၅။	အမေရိကန်	၅,၁၄၇	၄,၇၄၆	၄,၈၈၂	၄,၈၁၀	၄,၂၄၉	၄,၂၆၆	၄,၂၄၃	၅.၃
၆။	အနီယ	၂,၆၀၂	၂,၉၄၇	၃,၅၄၉	၃,၆၇၂	၂,၈၃၄	၃,၁၄၅	၃,၅၉၇	၄.၅
၇။	ဗီယက်နမ်	၉၄၃	၁,၇၂၀	၂,၆၉၈	၃,၂၉၄	၃,၃၅၈	၃,၃၉၁	၃,၄၄၃	၄.၃
၈။	ဂျပန်	၆,၇၁၈	၄,၄၁၂	၃,၄၈၅	၃,၁၇၁	၃,၁၈၂	၃,၁၇၄	၂,၈၈၉	၃.၆
၉။	နော်ဝေး	၂,၄၃၅	၂,၅၁၉	၂,၃၀၃	၂,၃၁၅	၂,၄၇၂	၂,၄၁၉	၂,၄၄၂	၃.၁
၁၀။	ချီလီ (chile)	၅,၉၄၈	၄,၀၂၂	၂,၁၅၆	၁,၉၇၅	၁,၇၇၄	၁,၉၉၆	၂,၂၂၆	၂.၈
၁၁။	မက္ကဆီကို	၁,၁၇၅	၁,၃၀၈	၁,၄၃၁	၁,၅၂၆	၁,၅၅၀	၁,၆၁၈	၁,၆၅၉	၂.၁
၁၂။	ဖိလစ်ပိုင်	၁,၆၇၇	၂,၁၀၁	၁,၉၂၄	၁,၆၇၃	၁,၇၆၄	၁,၆၃၈	၁,၅၉၅	၂
၁၃။	မော်ရိုကို	၆၈၀	၉၇၁	၁,၂၇၅	၁,၄၄၃	၁,၃၆၀	၁,၃၉၆	၁,၅၆၃	၂
၁၄။	အိုက်စလန်	၁,၆၆၉	၁,၆၆၄	၁,၁၉၉	၁,၀၄၉	၁,၀၂၃	၁,၁၅၅	၁,၄၁၆	၁.၈
၁၅။	မလေးရှား	၁,၀၈၀	၁,၃၀၆	၁,၄၆၅	၁,၄၅၅	၁,၃၈၁	၁,၃၂၉	၁,၃၁၀	၁.၆
၁၆။	ထိုင်း	၂,၆၉၈	၂,၃၈၅	၁,၄၆၀	၁,၄၁၁	၁,၄၇၂	၁၃၀၀	၁,၂၈၀	၁.၆
၁၇။	ကိုရီးယား	၂,၂၅၃	၁,၇၇၆	၁,၅၅၆	၁,၄၁၂	၁,၃၆၂	၁,၃၄၇	၁,၂၄၇	၁.၆
၁၈။	မြန်မာ	၆၁၁	၁,၀၉၈	၁,၁၄၆	၁,၀၆၄	၁,၀၈၇	၈၈၀	၁,၀၁၀	၁.၃
၁၉။	အာဂျင်တီးနား	၉၈၅	၉၃၆	၇၉၃	၈၀၁	၈၁၈	၈၃၅	၈၃၅	၁
၂၀။	စပိန်	၁,၁၃၄	၉၁၅	၉၅၇	၈၇၉	၇၉၆	၈၀၀	၈၀၅	၁
၂၁။	မော်ရိုတေးနီးယား	၆၄	၁၈၆	၅၂၀	၇၀၆	၆၆၃	၇၄၈	၇၆၅	၁
၂၂။	အိုမန် (Oman)	၁၁၇	၁၄၆	၂၉၅	၅၇၉	၇၉၃	၉၂၂	၇၄၈	၀.၉
၂၃။	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၂၈၁	၄၅၆	၆၁၀	၆၆၀	၆၇၁	၆၈၁	၇၀၆	၀.၉
၂၄။	အီရန်	၂၃၂	၃၁၄	၅၅၀	၇၂၀	၆၈၄	၆၇၂	၇၀၁	၀.၉
၂၅။	အီကွေဒေါ	၄၀၃	၄၆၀	၅၇၅	၆၀၈	၆၃၆	၈၆၃	၆၈၈	၀.၉
၂၆။	အခြားနိုင်ငံများ	၁၈,၅၄၀	၁၇,၁၃၉	၁၆,၃၆၁	၁၆,၈၂၀	၁၅,၈၁၈	၁၅,၈၇၉	၁၅,၈၇၂	၁၉.၉

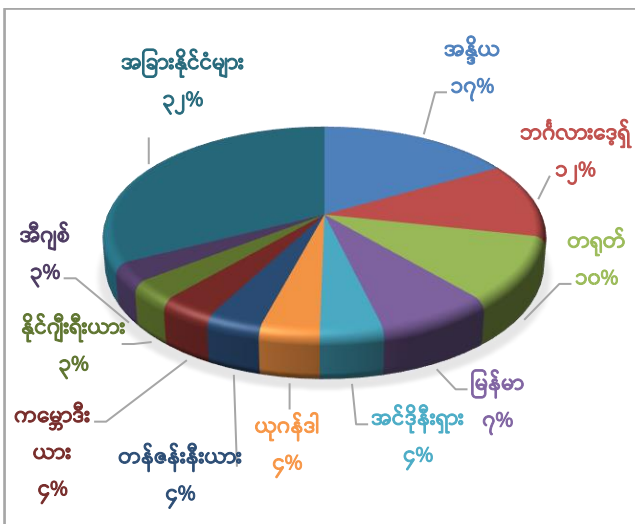
စာရင်းအင်း။ FAO, ၂၀၂၄

ဇယား (၈) ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ကုန်းတွင်းပိုင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းအများဆုံး ထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများ

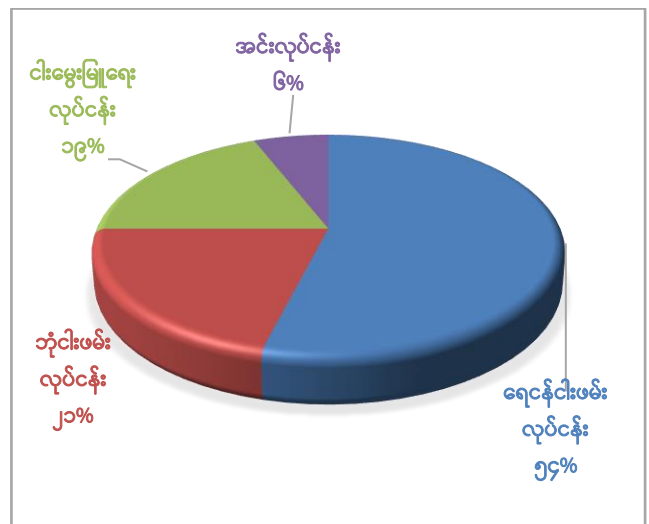
(ယူနစ်= တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း၊ live weight equivalent)

စဉ်	နိုင်ငံ	၁၉၉၀	၂၀၀၀	၂၀၁၀	၂၀၁၉	၂၀၂၀	၂၀၂၁	၂၀၂၂
၁။	အန္ဒိယ	၅၈၄	၈၃၇	၁,၄၃၄	၁,၇၈၇	၁,၇၉၆	၁,၈၄၇	၁,၈၉၀
၂။	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၅၀၂	၈၅၉	၁,၀၇၈	၁,၂၃၆	၁,၂၄၈	၁,၃၀၁	၁,၃၂၂
၃။	တရုတ်	၁,၄၅၇	၂၁၁၁	၂,၀၂၇	၁,၈၄၁	၁,၄၅၇	၁,၁၉၈	၁,၁၆၆
၄။	မြန်မာ	၁၄၆	၄၇၈	၈၅၂	၈၈၇	၈၉၁	၇၈၆	၈၅၅
၅။	အင်ဒိုနီးရှား	၃၁၁	၃၀၇	၄၇၁	၇၁၂	၄၉၇	၄၅၉	၄၆၄
၆။	ယုဂန်ဒါ	၂၂၃	၃၃၁	၄၃၅	၆၀၃	၅၇၉	၆၃၅	၄၄၅
၇။	တန်ဇန်နီးယား	၂၈၉	၃၀၁	၃၁၄	၃၈၄	၄၀၅	၄၁၄	၄၀၃
၈။	ကမ္ဘောဒီးယား	၈၆	၃၄၄	၄၉၃	၄၇၉	၄၁၃	၃၈၃	၄၀၂
၉။	နိုင်ဂျီးရီးယား	၁၀၄	၂၁၁	၃၅၀	၃၇၃	၃၅၄	၃၆၃	၃၅၅
၁၀။	အီဂျစ်	၂၂၈	၂၆၇	၂၅၅	၂၉၈	၃၁၇	၃၃၀	၃၄၃

ဇစ်မြစ်။ FAO, ၂၀၂၄



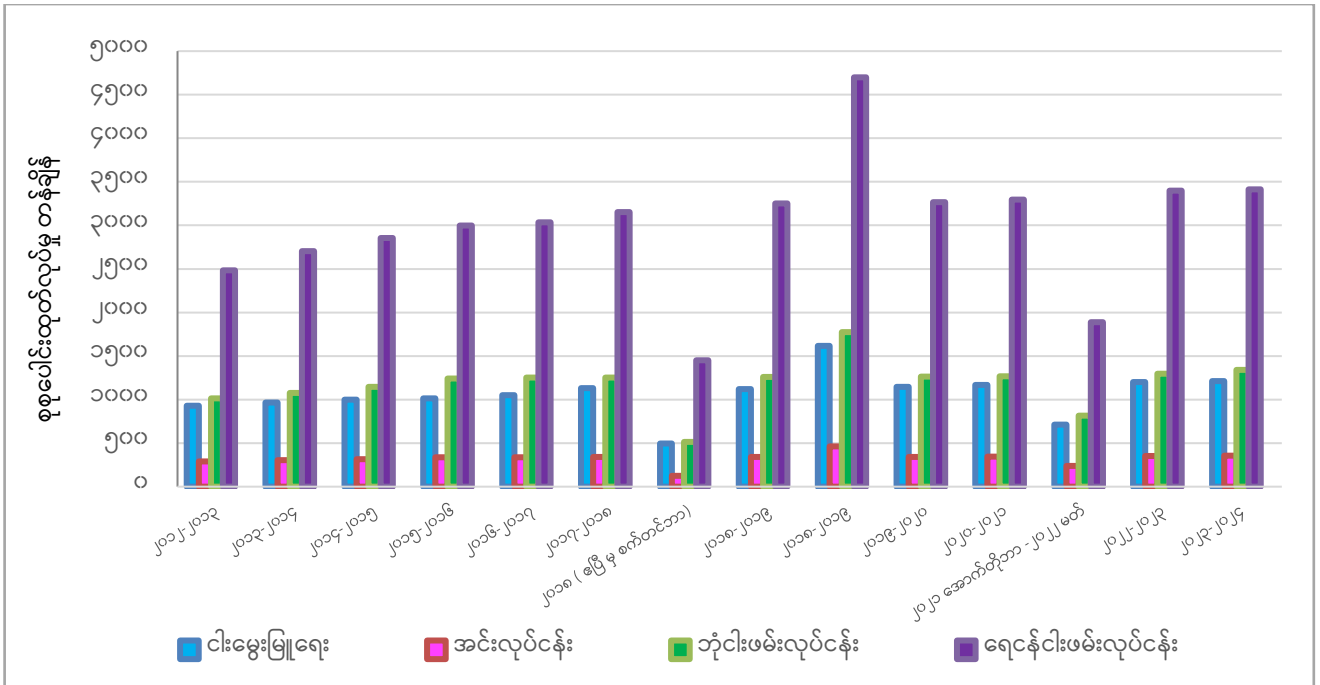
ဇစ်မြစ်။ FAO, ၂၀၂၄



ဇစ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

ပုံ (၅) ၂၀၂၂ ခုနှစ် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကုန်းတွင်းပိုင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှု ရာခိုင်နှုန်း

ပုံ (၆) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေလုပ်ငန်း ကဏ္ဍအလိုက် ငါးထုတ်လုပ်မှုရာခိုင်နှုန်း



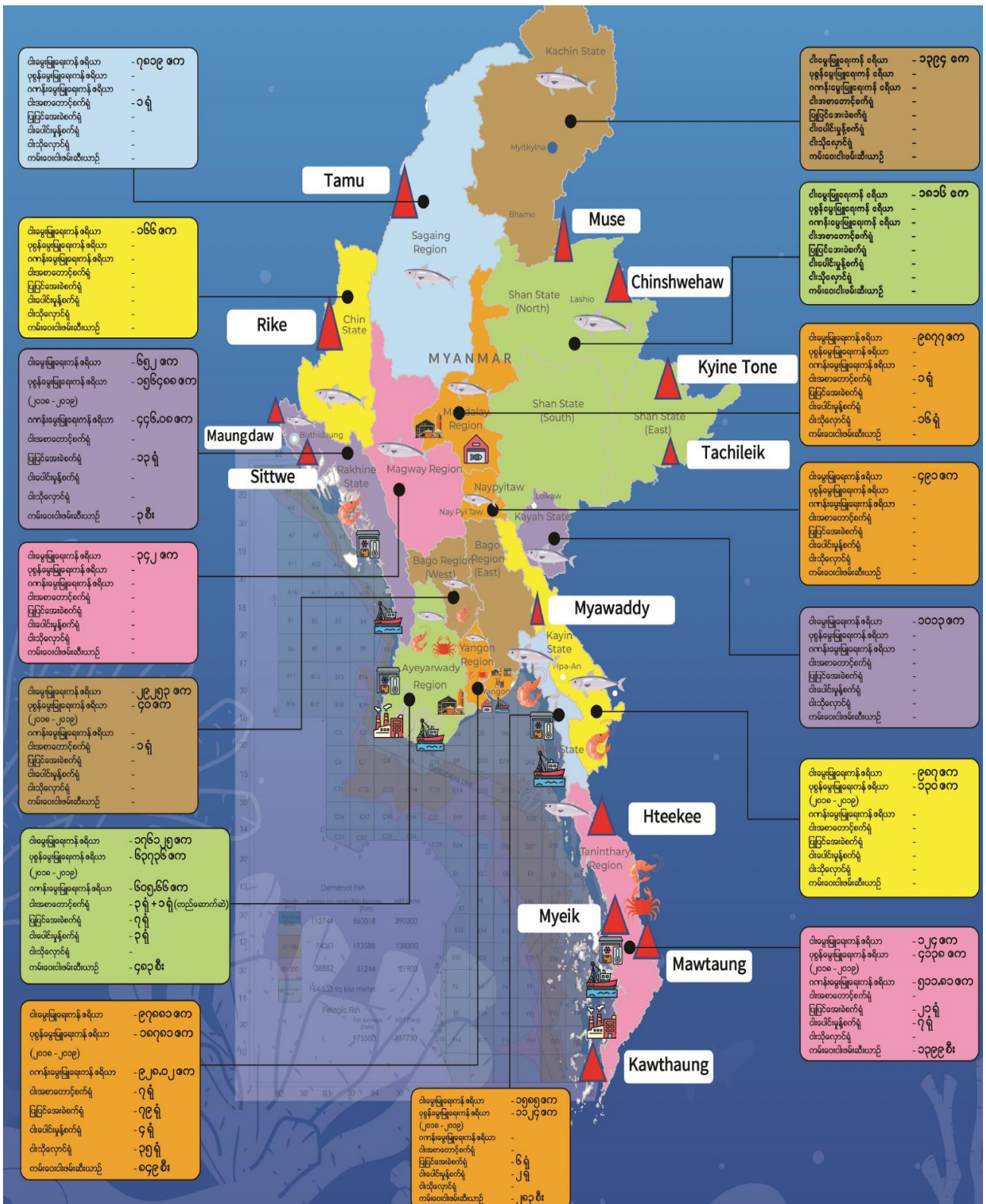
ဇယား (၇)။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

ပုံ (၇) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှစ်အလိုက် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအသီးသီးမှ ငါးထုတ်လုပ်မှုအခြေအနေ

ဇယား (၉) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှစ်အလိုက် ရေသတ္တဝါမွေးမြူထုတ်လုပ်မှု ဧရိယာ (ဟက်တာ)

ခုနှစ်	ငါးကန်	ပုဇွန်ကန်	ကဏန်းကန်
၂၀၁၂-၂၀၁၃	၈၉,၆၃၄	၉၂,၄၂၈	၇၄၅
၂၀၁၃-၂၀၁၄	၈၉,၈၉၀	၉၂,၄၂၈	၇၄၅
၂၀၁၄-၂၀၁၅	၉၄,၁၃၆	၉၅,၈၀၅	၈၂၀
၂၀၁၅-၂၀၁၆	၉၇,၀၃၃	၉၆,၄၉၀	၇၀၅
၂၀၁၆-၂၀၁၇	၉၉,၅၁၇	၉၇,၈၆၂	၇၅၂
၂၀၁၇-၂၀၁၈	၁၀၀,၀၀၃	၉၈,၉၂၂	၈၂၉
၂၀၁၈ (ဧပြီမှ စက်တင်ဘာ)	၁၀၀,၃၃၁	၉၈,၉၄၃	၈၂၉
၂၀၁၈-၂၀၁၉	၁၀၀,၃၄၇	၉၈,၉၆၂	၈၃၃
၂၀၁၉-၂၀၂၀	၁၀၂,၁၁၃	၉၈,၉၀၄	၈၉၀
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁၀၂,၁၉၂	၉၈,၉၀၁	၉၀၄
၂၀၂၁ အောက်တိုဘာလမှ ၂၀၂၂၊ မတ်လထိ	၁၀၂,၆၄၅	၉၉,၂၂၅	၉၀၇
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၁၀၆,၅၉၉	၉၉,၄၃၁	၁,၀၃၄
၂၀၂၃-၂၀၂၄ *	၁၃၃,၄၁၁	၅၅,၇၇၉	၁,၀၀၉

ဇယား (၉)။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃



ဇယားမြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄

ပုံ (၈) တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်အသီးသီးမှ ရေလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပြမြေပုံ

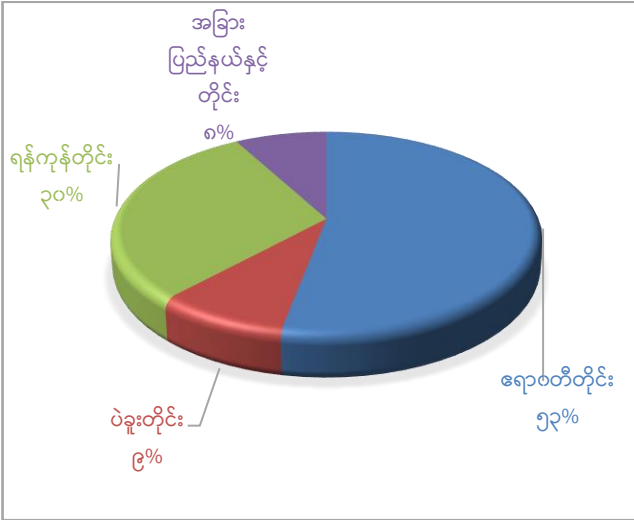
**၄.၂။ အဓိက စိုက်ပျိုးသည့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်များ**

**(က) ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း**

ရေသတ္တဝါမွေးမြူခြင်း (ငါး/ပုစွန်မွေးမြူခြင်း) နည်းစနစ်များအား ယေဘုယျအားဖြင့် တစ်ယူနစ် ဧရိယာ ထည့်သွင်းသည့် သားပေါက်ကောင်ရေအပေါ်မူတည်၍ ကန်ကျယ်မွေးမြူသည့် စနစ်(extensive system) နှင့် ကန်ကျပ်မွေးမြူသည့်စနစ် (intensive system) ဟူ၍ ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သားပေါက်ဖောက်ခြင်းအပါအဝင် ငါး/ပုစွန် မွေးမြူရေးလုပ်ကိုင်နေသည့် ဧရိယာ (၁၉၀,၁၉၈) ဟက်တာရှိပြီး ၎င်းအနက် (၅၆,၇၈၇) ဟက်တာအား ပုစွန်နှင့် ကဏန်းမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း အတွက် အသုံးပြုပြီး ကျန် (၁၃၃,၄၁၁) ဟက်တာအား ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းအတွက် အသုံးပြုပါသည်။ ရေချိုငါးမွေးမြူခြင်းလုပ်ငန်း၏ (၅၃) ရာခိုင်နှုန်းသည် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင် လုပ်ကိုင်ကြပြီး ရန်ကုန် တိုင်းဒေသကြီးတွင် (၃၀) ရာခိုင်နှုန်း၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတွင် (၉) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အခြားပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ဒေသကြီးတို့တွင် (၈) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး မွေးမြူကြပါသည် (ပုံ ၉) (DOFI ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။ ထုတ်လုပ်သူများ အနေဖြင့် အသေးစားတစ်ပိုင်တစ်နိုင် လုပ်ကိုင်သူများ ပါဝင်သကဲ့သို့ စီးပွားဖြစ် အမြောက်အမြား ထုတ်လုပ် သူများလည်း ပါဝင်ကြကာ အသေးစားထုတ်လုပ်မှုမှ ရရှိသည့်ငါးများအား ပြည်တွင်းဈေးကွက်သို့ တင်ပို့ကြ ပြီး အကြီးစားထုတ်လုပ်မှုမှ ထွက်ရှိသည့်ငါးများအား ပြည်ပဈေးကွက်သို့ တင်ပို့ကြပါသည်။ အကြီးစား မွေးမြူသူများအနေဖြင့် ကိုယ်ပိုင်သားပေါက်စခန်း၊ မွေးကန်နှင့် စီမံပြုပြင်သည့်ယူနစ် ရှိသကဲ့သို့ ကိုယ်ပိုင် အစာထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများလည်း လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။ အဓိက မွေးမြူသည့် ငါးမျိုးစိတ်များမှာ ငါးမြစ်ချင်း၊ ငါးခေါင်းပွ၊ ငါးကြင်းဖြူ၊ မြက်စားငါးကြင်း၊ ခေါင်းကြီးငါးကြင်း၊ ငွေရောင်ငါးကြင်း၊ တီလား ပီးယား၊ ငါးတန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းသည့် ငါးခူများအား မွေးမြူကြပါသည်။ ရေငန်ငါးမွေးမြူခြင်း အား မြန်မာနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းဒေသ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများရှိ ရေငန်ရေပြင်နှင့် ရေချိုရေငန် ရေပြင်ဧရိယာများတွင် မွေးမြူကြပြီး အဓိကမွေးမြူသည့် မျိုးစိတ်များမှာ ကျောက်ငါးနှင့် ကကတစ်ငါးမျိုးများဖြစ်ပြီး ကျောက်ငါးများအား ရေခဲအသုံးပြု စီမံပြုပြင်ခြင်း၊ အေးခဲခြင်းနှင့် အရင် စသည့် ပြည်ပပို့ကုန်အမျိုးအစား (၃) မျိုးဖြင့် ဟောင်ကောင်သို့ တင်ပို့ပါသည်။ ကကတစ်ငါးများအား မြေကန်နှင့် လှောင်အိမ်များဖြင့် မွေးမြူကြပြီး အဓိကအားဖြင့် ဒေသဈေးကွက်သို့ တင်ပို့ရောင်းချကြပါသည်။ အခြား သော ရေငန်မျိုးစိတ်များဖြစ်သည့် ယောက်သွား၊ ဂုံးနှင့် ကျောက်ပုစွန်များအား စုဆောင်းခြင်း/ ထုတ်လုပ် ခြင်း ပြုလုပ်ကြသော်လည်း လုံလောက်သည့် အရင်းအနှီး၊ သုတေသနဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကျွမ်းကျင်မှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ အောင်မြင်မှုရရှိနေသည့် လုပ်ငန်းရပ်များဖြစ်ပါသည် (National Export Strategy: Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

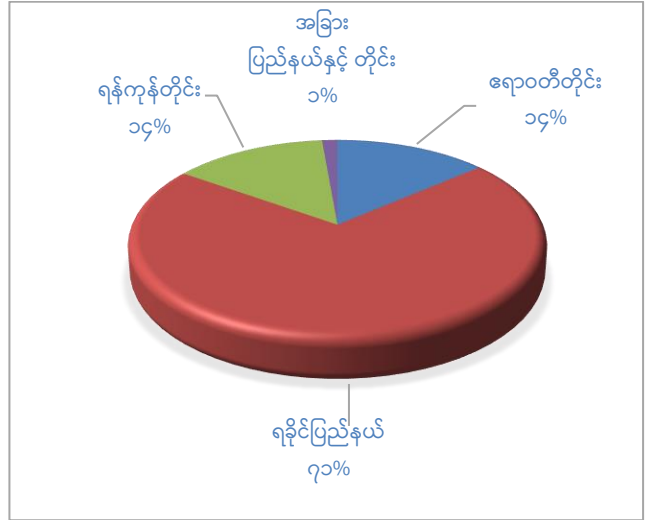
ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် မွေးမြူသည့်မျိုးစိတ်မှာ ဒေသမျိုးရင်း တစ်မျိုးဖြစ်သည့် ရေချိုပုစွန်ထုပ်ကြီးအား မွေးမြူကြပြီး အခြားသော အကန့်အသတ်ဖြင့် မွေးမြူထုတ်လုပ် နိုင်သည့် မျိုးစိတ်တစ်မျိုးမှာ ပစ်ဖိတ်ဒေသ မျိုးရင်းတစ်မျိုးဖြစ်သည့် ပုစွန်ဖြူမျိုးစိတ် ဖြစ်ပါသည်။ ရေချို ပုစွန်ထုပ်မွေးမြူခြင်းအား ငါးကြင်းငါးမျိုးစိတ်နှင့် ရောနှောမွေးမြူသည့် poly-culture နည်းလမ်း အသုံးပြု မွေးမြူကြပြီး မွေးမြူသူများအနေဖြင့် မွေးမြူထွက်ရှိသည့် ပုစွန်ထုပ်များအား ဒေသကုန်သည်များထံ ရောင်းချကြပြီး ပြည်ပတင်ပို့သူများအနေဖြင့် ကုန်ချောထုတ်လုပ်ကာ တင်ပို့ကြပါသည်။ ရေငန်ပုစွန်

(ပုစွန်ကျား- tiger shrimp) ဧရိယာ အများအပြားမွေးမြူခြင်းအား မြန်မာနိုင်ငံ အနောက်မြောက်ပိုင်းနှင့် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် အလယ်ပိုင်းတို့တွင် လုပ်ကိုင်ကြပြီး အဆိုပါ ပုစွန်မွေးဧရိယာ၏ (၇၁) ရာခိုင်နှုန်း သည် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်တည်ရှိပြီး ဧရာဝတီနှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် (၁၄) ရာခိုင်နှုန်း အသီးအသီး တည်ရှိနေပါသည် (ပုံ ၁၀) (DOFi ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။



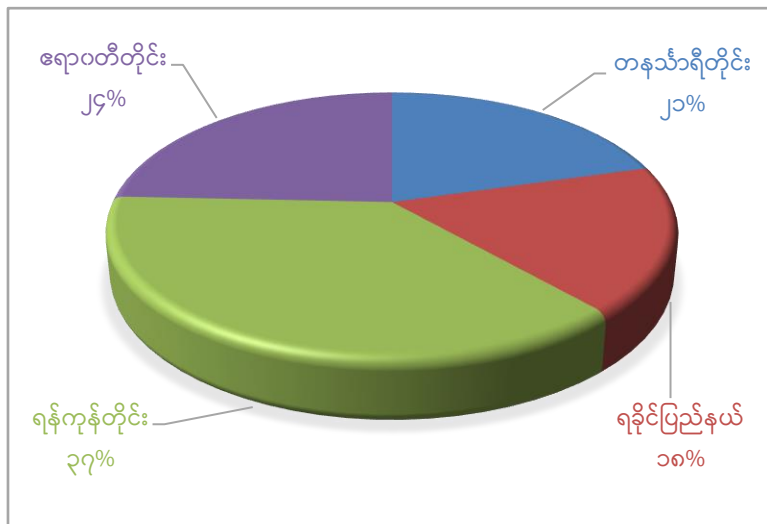
ဇယားမြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

ပုံ (၉) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအသီးသီးရှိ ငါးမွေးမြူကန် ရာခိုင်နှုန်း



ဇယားမြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

ပုံ (၁၀) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအသီးသီးရှိ ပုစွန်မွေးမြူကန် ရာခိုင်နှုန်း



ဇယားမြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

ပုံ (၁၁) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအသီးသီးရှိ ကဏန်းမွေးမြူကန်ရာခိုင်နှုန်း

မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းအတွက် အခြားသော အရေးပါသည့် မျိုးစိတ်တစ်မျိုးမှာ အခွံမာရေနေသတ္တဝါမျိုး စိတ်တစ်မျိုးဖြစ်သည့် ရွှံ့ကဏန်း ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါမျိုးစိတ် မွေးမြူခြင်းနှင့် စုဆောင်းခြင်းအား မြန်မာ နိုင်ငံ တောင်ပိုင်းဒေသ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများရှိ ဒီရေရောက်တောများနှင့် ဒီရေအတက်အကျရှိသည့် လတာပြင်များတွင် ပြုလုပ်ကြပါသည်။ ကဏန်းမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းသည် ဒီရေ

ရောက်တော့များအား ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းရန် မလိုခြင်း၊ ကုန်ကျစရိတ်သက်သာသည့် ပစ္စည်းများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် မိရိုးဖလာနည်းကိုသာ အသုံးပြုခြင်းတို့ကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်စေသည့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ကဏန်းမွေးဧရိယာ၏ (၅၃) ရာခိုင်နှုန်းသည် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင် တည်ရှိပြီး ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကျန်ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် (၁၇) ရာခိုင်နှုန်း အသီးအသီး မွေးမြူကြပါသည် (ပုံ ၁၁) (DOFI ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။

**(ခ) ဖမ်းဆီးရေးလုပ်ငန်း**

**ရေငန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း**

မြန်မာ့ရေငန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ငါးထုတ်လုပ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစားတစ်ပိုင်တစ်နိုင် ဖမ်းဆီးမှုပြုလုပ်သည့် ကမ်းနီးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် ပင်လယ်ကမ်းဝေး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့မှ ထုတ်လုပ်ပေးလျက်ရှိပြီး အဓိကဖမ်းဆီးရမိသည့် ငါး/ပုစွန်မျိုးစိတ်များမှာ ငါးမုတ်ဖြူ၊ ငါးတံခွန်၊ ပန်းရောင်ပုစွန်၊ ပင်လယ်ငါးရှဉ့် (ငါးလင်ပန်း)၊ ငါးသလောက်နှင့် ငါးပုတ်သင်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၏ စာရင်းများအရ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ကမ်းနီးငါးဖမ်းလေ့ အရေအတွက်မှာ (၂၈,၃၅၀) စီးရှိပြီး အများစုသည် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင်ရှိကာ ၎င်းတို့အနက် (၄၇) ရာခိုင်နှုန်းသာ စက်တပ်အသုံးပြုပြီး မှတ်ပုံတင်ထားရှိသည့် ကမ်းဝေးလေ့ အရေအတွက်မှာ (၂,၄၅၀) စီးရှိပါသည်။ ကမ်းဝေးလေ့များမှ အမြဲအသုံးပြုသည့် ငါးဖမ်းနည်းစနစ်များမှာ တရွတ်ဆွဲငါးဖမ်းနည်း (၄၁-ရာခိုင်နှုန်း)၊ မျှောပိုက် (၃၂ ရာခိုင်နှုန်း) နှင့် ဝိုင်းချုပ်ပိုက် (၇ ရာခိုင်နှုန်း) အသီးသီး ပါဝင်ပါသည် (DOF, ၂၀၂၁)။

**ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်း**

ကုန်းတွင်းရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခြင်းအား အငှားဂရမ်ချထားပေးပြီး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခြင်း/ အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်း (leasable fisheries) နှင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးပြီး လုပ်ကိုင်သည့် ဘုံငါးဖမ်းလုပ်ငန်း (open fisheries) ဟူ၍ ခွဲခြားထားရှိပါသည်။ အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ရာတွင် တစ်ဆင့်ခံငှားရမ်းသူများနှင့် ငါးရောင်းချသူများအနေဖြင့် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ရန် နေရာပေးထားသော်လည်း အဆိုပါလုပ်ငန်းအား စီးပွားရေးအရ အင်အားတောင့်တင်းခိုင်မာသည့် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သူများမှ လွှမ်းမိုးထားလေ့ရှိပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရအနေဖြင့် ငါးများနေထိုင်ကျက်စားသည့် ရေလွှမ်းမိုးလေ့ရှိသည့် နေရာများအား လေလံစနစ်ဖြင့် (၁) နှစ် (သို့မဟုတ်) နှစ်ရှည်ငှားရမ်းခြင်းအား အငှားချထားပေးလေ့ ရှိပါသည်။ အင်းအငှားဂရမ်ရရှိထားသူ/ အင်းသူကြီးများအနေဖြင့် အင်းဧရိယာနယ်နိမိတ်ရှိ ငါးနေငါးထိုင်တောများ ပြန်လည်ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်ခြင်း၊ ငါးမျိုးစိုက်ထည့်ခြင်းနှင့် ရေစီးရေလာကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည့်လိုအပ်ချက်များအား လိုက်နာလုပ်ဆောင် ကြရပါသည်။ အင်းဧရိယာအတွင်း ရေလွှမ်းမိုးပြီးနောက် ငါးမျိုးစိုက်ထည့်ခြင်းပြုလုပ်ကာ ကြီးထွားလာအောင် မွေးမြူမှုပြုပြီး သတ်မှတ်အင်းဧရိယာအတွင်းရှိ ငါးများအား ဖမ်းဆီးထုတ်လုပ်မှု ပြုလုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဘုံငါးဖမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခြင်းအား မိရိုးဖလာနှင့် ဥပဒေကြောင်းအရ ထုတ်ယူသုံးစွဲရန် သတ်မှတ်ထားရှိသည့် ရေပြင်များဖြစ်သည့် မြစ်များ၊ ချောင်းများ၊ ကန်များ၊ ရေလှောင်ကန်များတွင် ငါးဖမ်းနည်းစနစ်နှင့် ကိရိယာအပေါ်မူတည်၍ အခကြေးငွေပေးဆောင်ပြီး လုပ်ကိုင်ရသည့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄

ဘဏ္ဍာနှစ်စာရင်းအရ ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ စုစုပေါင်း တန်ချိန် (၁.၆) သန်းခန့် ထုတ်လုပ်ခဲ့ပြီး ယင်းထုတ်လုပ်မှုမှ (၃၅၄,၂၇၀) တန်သည် အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှဖြစ်ပြီး ကျန်ရှိသည့် (၁,၃၄၀,၃၉၀) တန်ကို ဘုံငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ရရှိခဲ့ကြပါသည် (DOF, ၂၀၂၃ ခုနှစ်)။

### ၄.၃။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ပိုလျှံမှု

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ခိုင်မာပြီး လူမှုစီးပွားဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံစေရန် ရေချိုနှင့် အဏ္ဏဝါသယံဇာတများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးသည် အရေးကြီးသည့် လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုဖြစ်သည်။ လူတို့၏ အသက်ရှင်သန်နေထိုင်ရေးအတွက် ဝမ်းစာဖူလုံရန် စားသုံးသော အစားအစာများ တွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်ပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေချိုမြစ်ချောင်းအင်းအိုင်များ ပေါများခြင်း၊ ရှည်လျားသော ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းများနှင့် အမျိုးမျိုးသော ရာသီဥတုအနေအထားများသည် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြည်တွင်းစားသုံးမှုအတွက်သာမက ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုအတွက်ပါ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်သည့် အထောက်အပံ့များ ဖြစ်သည်။ ကြွယ်ဝသော ရေချိုရေငန် သယံဇာတများမှ ထုတ်လုပ်ပေးသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများသည် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အစားအစာဖူလုံရေးအတွက် လွန်စွာအရေးပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းအမျိုးသားထုတ်ကုန် စုစုပေါင်း၏ (၈.၆) ရာခိုင်နှုန်းကို ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သည့်ကဏ္ဍမှ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍမှ လူတစ်ဦးချင်းစားသုံးရန် ငါးနှင့် ပင်လယ်စာများကို (၆၇) ကီလိုဂရမ် ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး အမှန်တကယ် လူတစ်ဦးချင်းစားသုံးသည့်ပမာဏမှာ (၄၀.၆) ကီလိုဂရမ် ဖြစ်သည့်အတွက် ပြည်တွင်း စားသုံးမှုပမာဏထက် ပိုလျှံထုတ်လုပ်နိုင်မှု ပမာဏရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့အစည်း (FAO) ၏ စာရင်းအင်းများအရ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ငါးနှင့် ပင်လယ်စာစားသုံးမှုကို တိုင်းတာထားသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၆၅) နိုင်ငံအနက် မြန်မာနိုင်ငံသည် လူတစ်ဦးချင်းစားသုံးမှုအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့အဆင့် (၁၁) တွင် ရပ်တည်နေပါသည် (FAOSTAT, ၂၀၂၃)။ မြန်မာအစားအစာအများစုကို ချက်ပြုတ်သော နည်းလမ်းများသည် ငါးကိုအခြေခံထားခြင်း၊ အခြား ပရိုတိန်းဓာတ်ရရှိသော အသားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ငါးဈေးနှုန်းသည် လူတိုင်းစားသုံးနိုင်သော လက်လှမ်းမှီသည့် ဈေးနှုန်းရှိခြင်း၊ ကျန်းမာရေးအထောက်အကူပြု အာဟာရဓာတ်များစွာ ရရှိနိုင်သည့် အစားအစာဖြစ်ခြင်း၊ နေရာဒေသအနှံ့ အလွယ်တကူ ဝယ်ယူရရှိနိုင်ခြင်း စသည်တို့သည် လူတစ်ဦးချင်းစားသုံးမှု မြင့်မားရခြင်း အကြောင်းရင်းများ ဖြစ်ပါသည် (WorldFish, ၂၀၁၇)။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၆၀) ကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူတစ်ဦးချင်း ငါးနှင့် ပင်လယ်စာ စားသုံးမှုပမာဏများကို ဇယား (၁၀) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အသားမှရရှိသော ပရိုတင်း၏ (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို ငါးစားသုံးမှုမှ ရရှိနိုင်ပြီး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများအနက် အထူးသဖြင့် ငါးသည် မြန်မာအိမ်ထောင်စုများအတွက် အရေးပါသော အစားအစာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာအိမ်ထောင်စုများ သုံးစွဲသော အစားအစာကုန်ကျစရိတ်များ၏ ခန့်မှန်းခြေ (၁၉) ရာခိုင်နှုန်းကို ဆန်အတွက် အဓိကသုံးစွဲပြီး (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းကို ငါးစားသုံးမှုအတွက် ကုန်ကျသုံးစွဲသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည် (WorldFish, ၂၀၁၇)။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြဒေသများတွင် ငါးနှင့်

အခြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ရရှိနိုင်မှု၊ နေထိုင်မှုလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေများ ကွာဟသည့်အတွက် စားသုံးမှုပုံစံနှင့် စားသုံးသည့်ပမာဏမှာလည်း ကွာခြားပါသည်။ နေထိုင်ရာဒေသတွင် ရေချို၊ ရေငန် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ၌ ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်သည့် အလေ့အထများရှိသည့် ကျေးလက်အိမ်ထောင်စုများတွင် အာဟာရဓာတ်ကြွယ်ဝသည့် ငါးစားသုံးမှုပမာဏ မြင့်မားပါသည်။ မြို့ပြအိမ်ထောင်စုများတွင်မူ ဈေးကွက်ရရှိနိုင်မှု အခြေအနေများနှင့် ပြောင်းလဲလာသော လူနေမှုပုံစံများကြောင့် အစားအစာ စားသုံးမှုပုံစံများ ပြောင်းလဲနိုင်သည့်အတွက် ငါးစားသုံးမှုမှတစ်ဆင့် အာဟာရဓာတ်ရရှိနိုင်မှုနှင့် အစားအစာဖူလုံမှုများကို သက်ရောက်မှုများ ရှိပါသည်။

ဇယား (၁၀) မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူတစ်ဦးချင်း ငါးနှင့်ပင်လယ်စာ စားသုံးမှုပမာဏများ

ခုနှစ်	တစ်ဦးချင်းစားသုံးမှု (ကီလိုဂရမ်)
၁၉၆၂-၁၉၆၆	၁၃.၅၇
၁၉၆၇-၁၉၇၁	၁၃.၄၈
၁၉၇၂-၁၉၇၆	၁၃.၆၆
၁၉၇၇-၁၉၈၁	၁၄.၇၁
၁၉၈၂-၁၉၈၆	၁၄.၉၂
၁၉၈၇-၁၉၉၁	၁၅.၇၇
၁၉၉၂-၁၉၉၆	၁၄.၄၅
၁၉၉၇-၂၀၀၁	၁၆.၆၄
၂၀၀၂-၂၀၀၆	၂၇.၂၆
၂၀၀၇-၂၀၁၁	၄၅.၁၆
၂၀၁၂-၂၀၁၆	၄၆.၆၅
၂၀၁၇-၂၀၂၁	၄၂.၈၂

ဇစ်မြစ်။ FAOSTAT, ၂၀၂၃

မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ၏ မွေးမြူခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးခြင်းမှရရှိသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်တွင်းစားသုံးမှုအတွက် တိုက်ရိုက်အသုံးပြုပြီး ကျန် (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းကို တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များနှင့် ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချရာတွင် အသုံးပြုပါသည်။ ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုပမာဏ များပြားခြင်းနှင့် ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည် မြှင့်တင်ရန်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ရေထွက်ကုန်လုပ်ငန်းဖြစ်လာစေရန် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများမှ ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ ထိုကြိုးပမ်းမှုများ စဉ်ဆက်မပြတ် လုပ်ဆောင်သည့်အတွက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်သည့်ကဏ္ဍသည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းရှိ အိမ်ထောင်စုများအတွက် အစားအစာနှင့် အာဟာရဖူလုံရေးအတွက်သာမက ပိုလျှံသော ထုတ်လုပ်နိုင်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှု အခွင့်အလမ်းများလည်း ရရှိစေပြီး နိုင်ငံ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုအတွက် အရေးပါလှပါသည် (WorldFish, ၂၀၁၇)။

### ၄.၄။ ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ ကြံ့တွေ့ရသော အဟန့်အတားများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်းတွင် အဓိက ကြံ့တွေ့ရသော အဟန့်အတားများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများအား ခြုံငုံသုံးသပ်ရာတွင် အောက်ပါအချက် (၇) ချက်အား တွေ့ရှိရပါသည်။

#### (က) လျှပ်စစ်ဓါတ်အား (လျှပ်စစ်မီးနှင့် လောင်စာ) ပုံမှန်ရရှိမှုမရှိခြင်း

လျှပ်စစ်ဓါတ်အား (လျှပ်စစ်မီးနှင့် လောင်စာ) ပုံမှန်ရရှိမှုမရှိခြင်းမှ ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်များအား မြင့်မားစေခြင်း၊ ထုတ်လုပ်မှုပြဿနာရပ်များအား ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းတို့သည် ထုတ်ကုန်ပြိုင်ဆိုင်မှုကို လျော့ကျစေပါသည်။ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ (National Export Strategy-NES) ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအများစု (ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအပါအဝင်) သည် စွမ်းအင်ပုံမှန်ရရှိရန် ခက်ခဲမှုအား အဓိက စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ဖော်ထုတ်ထားကြသည်။ စက်မှုဇုန်များ (နောင်လာမည့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ) တွင် လျှပ်စစ်ဓါတ်အား ပုံမှန်ရရှိမှုမရှိခြင်းသည် ပြုပြင်စီမံထုတ်လုပ်သူများ (processors) များအတွက် ကုန်စည်အရည်အသွေးနှင့် ကုန်စည်ထောက်ပံ့ပေးသွင်းမှု သေချာစေမှုအား အခက်အခဲတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ လျှပ်စစ်မီးမမှန်မှုကြောင့် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် မီးစက်များ အသုံးပြုကြရပြီး ၎င်းသည် စီးပွားရေးလုပ်ရသည့် ကုန်ကျစရိတ်အား မြင့်မားစေသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင် လျှပ်စစ်မီးရရှိမှု မရှိခြင်းသည်လည်း ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက် အဓိက စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ငါးကောက်ကွက်များတွင် ရေခဲရိုက်ကုန်သိုလှောင်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ခက်ခဲစေခြင်း၊ ရေခဲစက်ရုံများအတွက် လုံလောက်သော ပုံမှန်ရေခဲထုတ်လုပ်မှုကို ခက်ခဲစေခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအားလုံး၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လျှပ်စစ်ဓါတ်အား အလုံအလောက် ရရှိမှုအပေါ်တွင် မူတည်သည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့် လျှပ်စစ်ဓါတ်အားပေးရေး စွမ်းရည်အား တည်ဆောက်နေစဉ်တွင် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍများအတွင်း လျှပ်စစ်ဓါတ်အား အဓိကလိုအပ်သည့် နေရာများမှာ ရေတင်ခြင်း၊ ရေခဲရိုက်ကုန်သိုလှောင်မှု၊ ရေခဲထုတ်လုပ်မှုနှင့် ကုန်စည်ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှု စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဝန်ကြီးဌာနများတို့မှ အခြား စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှုနည်းလမ်းများအား တည်ထောင်နိုင်ရန်အတွက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်ကို သတ်သတ်မှတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်သည်။ လျှပ်စစ်ဓါတ်အားရရှိရေးအတွက် စိန်ခေါ်မှုများအပြင် ဓါတ်ဆီနှင့် ဒီဇယ်ဈေးနှုန်းများ ကြီးမြင့်ခြင်းသည် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သူများအတွက် ကုန်ကျစရိတ် ပိုမိုကြီးမားစေပါသည် (NES: Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။<sup>၃</sup>

#### (ခ) ငါးသားလောင်းများ၊ ငါးသားပေါက်များနှင့် အရည်အသွေးမှီအစာများ အလုံအလောက် မရရှိခြင်း

ငါးသားဖောက်ခြင်းသည် အခွံမာရေနေသတ္တဝါများ သားဖောက်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် တူညီမှု မရှိသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးသားဖောက်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများသည် နည်းပညာသိရှိမှု၊ အတွေ့အကြုံနှင့် လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ အလုံအလောက် ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ငါးသားပေါက် ထုတ်လုပ်မှုအတွက် အဓိကအခက်အခဲမှာ ငါးမွေးမြူသူများဆီမှ ဝယ်လိုအားနည်းပါးခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဝယ်လိုအား နည်းပါး

<sup>၃</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နုတ်ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ခြင်းသည် ပြည်တွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဈေးကွက် (အထူးသဖြင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်း) ဝယ်လိုအားများ ရပ်တန့်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်အနေဖြင့် ယခင်က မွေးမြူရေးငါးများကို မွန်ပြည်နယ်၊ မြင်းခြံမြို့၊ မြစ်ကြီးနားမြို့၊ ကလေးမြို့၊ တမူးမြို့နှင့် လားရှိုးမြို့များသို့ တင်ပို့ရောင်းချသော ပြည်တွင်းဈေးကွက်ရှိခဲ့သော်လည်း ယခုအခါတွင် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အခက်အခဲကြောင့် ရောင်းချနိုင်ခဲ့သော နယ်မြေများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်ကို တင်ပို့နိုင်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် ငါးဈေးကွက်သည်လည်း ယခင်နှစ်များနှင့် ယှဉ်လျှင် သုံးပုံတစ်ပုံမက အရှုံးပေါ်နေပါသည်။ ယခင်က တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးမှလွဲ၍ တစ်နိုင်ငံလုံးသို့ တင်ပို့နိုင်ခဲ့သော်လည်း ဈေးကွက်မရှိသောကြောင့် ပိုလျှံမှုများဖြစ်ပေါ်နေပြီး ငါးများသိုလှောင်ရန်အတွက် အခက်အခဲများကြုံတွေ့ နေရပါသည်။<sup>၄</sup>

ဤကဏ္ဍတွင် အရည်အသွေးပြည့်မီသော တိရစ္ဆာန်အစာများ အလုံအလောက်ရရှိရန် ခက်ခဲခြင်း သည်လည်း ၎င်းကဏ္ဍအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည့်ဝသော ဂျုံမှုန့်နှင့် အခြားအဓိက သွင်းအား စုများ တင်သွင်းခြင်းအပေါ် သွင်းကုန်ကန့်သတ်ချက်များ ရှိခြင်းကြောင့် သားဖောက်သူများသည် ဆီထွက် သီးနှံကြိတ်ဖက်များအား မဖြစ်မနေ အစားထိုးအသုံးပြုရသည်။ သို့သော်လည်း ဆီထွက်သီးနှံကြိတ်ဖက် အများစုကို မွေးမြူရေးကဏ္ဍမှ ဝယ်ယူထားခြင်းကြောင့် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက် အစာပြတ်လပ်မှု အခက် အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်ရပါသည်။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ကုန်သွယ်မှု တွင် သတ်မှတ်ထားချက်အရ နိုင်ငံခြားငွေရရှိသော လုပ်ငန်းများမှသာ ပြည်ပမှ ကုန်ပစ္စည်းဝယ်ယူတင်သွင်း နိုင်သည်ဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ငါးစာလုပ်ငန်း သီးသန့်လုပ်ကိုင်သူများသည် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေမရရှိ သော်လည်း ငါးစာထုတ်လုပ်မှုအတွက် လိုအပ်သော ပစ္စည်းများကို ပြည်ပမှ ဝယ်ယူတင်သွင်းရသောကြောင့် နိုင်ငံခြားငွေ လဲလှယ်နှုန်းတက်လာခြင်းသည်လည်း ငါးစာလုပ်ငန်းအတွက် အရေးကြီးသော စိန်ခေါ်မှု တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။<sup>၅</sup>

ထို့ပြင် ငါးစာဈေးနှုန်းမှာ အာရှတိုက်တွင် အမြင့်မားဆုံးဖြစ်ခြင်းနှင့် ငါးမြစ်ချင်းငါး တစ်မျိုးတည်းကို အဓိကထား မွေးမြူထုတ်လုပ်လျက်ရှိခြင်းသည်လည်း ရေသတ္တဝါ မွေးမြူသူများအတွက် ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်စေပါသည်။ သားဖောက်ထုတ်လုပ်ခြင်း နည်းပညာများ မလုံလောက်မှုကြောင့် ပြည်ပ ဈေးကွက်တင်ပို့ရန် အလားအလာအလွန်ကောင်းသော ရေငန်ပုဇွန် မွေးမြူထုတ်လုပ်ခြင်းတွင်လည်း ကြီးမားသောအခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံတော်မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမရှိသည့် အပြင် ငါးမွေးတောင်သူများအား တရားဝင် ငွေထုတ်ချေးခြင်းများမရှိ၍ ပြင်ပပုဂ္ဂလိက ငွေချေးမှုမှာ အတိုး နှုန်းမြင့်မားခြင်းနှင့်အတူ မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များထုတ်လုပ်ရန် မျိုးရိုးဗီဇနှင့်ပတ်သက်သော ပညာရှင်များ လုံလောက်စွာ မရှိခြင်းသည်လည်း ငါးမွေးမြူထုတ်လုပ်သူများအနေဖြင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း ချဲ့ထွင်ရန် အတွက် အဟန့်အတားများ ဖြစ်စေပါသည်။ ထို့ပြင် ကျွမ်းကျင်သော တိုးချဲ့ပညာပေး လုပ်သားအင်အား များမှာ ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် အဓိကကျသောကြောင့် ထုတ်လုပ်မှု နည်းစနစ်များ ဥပမာအားဖြင့် ခေတ်မီမွေးမြူရေးစနစ်သစ်များ၊ ငါးကန်များတွင် ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်း စေရေးအတွက် ဓာတုဆေးဝါးများအသုံးပြုရာတွင် လိုက်နာသင့်သော စည်းမျဉ်းများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်

<sup>၄</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နုတ်ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၍ ပညာပေးနိုင်သည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် အလုံအလောက် မရှိခြင်းသည် အဟန့်အတားတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။<sup>၆</sup>

**(ဂ) Good Aquaculture Practices (GAqP) ကို ထိထိရောက်ရောက်ကျင့်သုံးနိုင်ရန် အကန့်အသတ်ဖြစ်စေခြင်း**

GAqP တွင် တာဝန်သိသော စိုက်ပျိုးရေးအလေ့အထများ (Responsible Farming Practises) မှ တစ်ဆင့် ထုတ်ကုန်အရည်အသွေးဘေးကင်းမှု၊ ပတ်ဝန်းကျင် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှု စသည်တို့ သေချာစေရန် ထိန်းသိမ်းလိုက်နာရမည့် လုပ်ထုံးနှင့်စနစ်များ များစွာရှိပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် ကိစ္စရပ်အများအပြားအား လိပ်မူထားပြီး မွေးမြူရေးပြုလုပ်သည့် နေရာ၊ ထုတ်လုပ်မှု စနစ်ဒီဇိုင်း၊ ဝင်ရောက်လာသော မျိုးစေ့ကုန်စည်များ၊ ဇီဝလုံခြုံစိတ်ချရမှု အဆောင်အယောင်၊ အစာကျွေးခြင်းဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဝယ်ယူမှုနှင့် သိုလှောင်မှု၊ ငါးများ လတ်ဆတ်ကျန်းမာစေရန် ထုတ်လုပ်မှုနည်းပညာများ၊ နောက်ဆုံးထွက်ကုန်၏ အရည်အသွေးနှင့် ဘေးကင်းစိတ်ချရမှုအတွက် ရေဆိုးစနစ်အခြေခံများ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ GAqP အသုံးပြုနိုင်မှုသည် ကဏ္ဍ၏ ပြိုင်ဆိုင်နိုင်မှုနှင့် သွယ်ဝိုက်ပတ်သက်နေပါသည်။ ၎င်းသည် ကျန်းမာရေးနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးများအား လျော့ချလျက် အရည်အသွေးမြင့်မားသော ထုတ်ကုန်များအား ထုတ်လုပ်နိုင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် Good Aquaculture Practices (GAqP) ကို ထိထိရောက်ရောက် ကျင့်သုံးနိုင်ရန် အကျပ်အတည်းများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် ငါးပုစွန် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း နယ်ပယ်များအတွင်း လုပ်ကိုင်နေသူများတွင် နည်းပညာနည်းပါးခြင်းသည် အချက်တစ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ရေလုပ်ငန်းနည်းပညာသိပ္ပံ (The Institute of Fisheries Technology) သည် အဖွဲ့အစည်းသေးခြင်း၊ ဘုံဘဏ္ဍာငွေနည်းခြင်းနှင့် လိုအပ်သော ပစ္စည်းကိရိယာများ အလုံအလောက်မရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ငါးပုစွန်မွေးမြူရေး နည်းပညာများနှင့် နည်းပညာသင်တန်းများအား အလုံအလောက် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်စွမ်း မရှိပေ။ တိုးချဲ့ပညာပေးရေး ဝန်ဆောင်မှုများ နည်းပါးခြင်းသည် ထုတ်လုပ်မှုနည်းပညာများအား ထိထိရောက်ရောက် ဖြန့်ဝေနိုင်မှုနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာနိုင်မှုတို့အတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ဒေသဆိုင်ရာ နည်းပညာမိတ်ဖက်အဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနည်းခြင်းသည် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ၏ အမျိုးသားအဆင့် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် စွမ်းရည်များ တည်ဆောက်ရာတွင် အကန့်အသတ် ဖြစ်စေပါသည်။ ထို့ပြင် ငွေကြေးလက်လှမ်းမီမှု မရှိခြင်းသည် GAqP အသုံးပြုမှုအတွက် အဟန့်အတားများစွာဖြစ်စေပါသည်။ ငါးနှင့်ပုစွန်ကန်အများစုတွင် မိရိုးဖလာ အခြေခံ အဆောက်အအုံများဖြင့်သာ မွေးမြူရေးပြုလုပ်ရန်အတွက် သင့်လျော်မှု မရှိပေ။ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် နည်းပညာများ အဆင့်မြှင့်နိုင်ရန်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အမြောက်အများ လိုအပ်ပါသည် (NES: Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

<sup>၆</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နုတ်ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

**(ဃ) Good Manufacturing Practices (GMP) နှင့် ကိုက်ညီမှုရရှိစေရန် Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) ကဲ့သို့သော စနစ်တွင် အခက်အခဲရှိခြင်း**

GMP စနစ်များသည် ကုန်စည်များကို သတ်သတ်မှတ်မှတ် အရည်အသွေး စံနှုန်းတစ်မျိုးဖြင့် တပြေးညီထုတ်လုပ်စေရန် သတ်မှတ်ထားသည်။ GMP စံနှုန်းများကို ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့် တွင် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ထုတ်ကုန်အရည်အသွေးပြည့်ဝမှုနှင့် ဘေးကင်းမှုအတွက် အာမခံချက်ပေးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် GMP အသုံးပြုမှုနှင့် အရည်အသွေးမီ စီမံခန့်ခွဲမှုများ တိုးမြှင့်ရန်အတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ စက်ရုံများ အထူးသဖြင့် အစာစက်ရုံများ၊ ရေခဲစက်ရုံများနှင့် ငါးကောက်ကွက်များတွင် GMP လုပ်ငန်းစဉ် များအား ထည့်သွင်းအသုံးပြုတတ်သည့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသော နည်းပညာရှင်များ ရှိမနေခြင်း ဖြစ်သည်။ GMP အတွက် လက်ရှိ ပြည်သူ့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်း အစီအစဉ်များသည် ခေတ်မီ တော့ဘဲ ၎င်းဘာသာရပ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး တက္ကသိုလ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင်လည်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မပါရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုဂ္ဂလိကသင်တန်းတစ်ခုရှိပြီး ၎င်းနှင့်ပူးတွဲပါရှိသည့် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ် ထောက်ခံ ချက်ပေးခြင်းသည် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများအတွက် အလွန်ဈေးကြီးသည်။

ငါးထွက်ကုန်များကို ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများ (fish processors) ရင်ဆိုင်နေရသော အဓိက အခက် အခဲတစ်ရပ်မှာ သုံးစွဲရန်အတွက် သန့်ရှင်းသော ရေမရရှိခြင်း (သို့မဟုတ်) အလုံအလောက် မရရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ငါးကောက်ကွက်များနှင့် ရေခဲစက်ရုံများတွင်ရှိသော ၎င်းပြဿနာသည် ငါးနှင့် အခွံမာရေနေ သတ္တဝါများအတွက် ညစ်ညမ်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သော စက်ရုံများတွင် သန့်ရှင်းသော ရေရရှိမှုမရှိခြင်းသည် ရေမိလ္လာစနစ်၊ စက်ရုံပိုးမွှားရောဂါထိန်းချုပ်မှု တိုင်းတာသောစနစ် (Phytosanitary) တို့နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိဖြစ်စေပြီး ကုန်သွယ်မှု စံချိန်စံနှုန်းများအတွက် အဟန့်အတားများ ဖြစ်စေသည်။ ၎င်းကြောင့် ကိုက်ညီမှုရရှိစေရန် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများသည် ရေကို ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲ သည့် အစီအမံများအပေါ်တွင် များစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လိုအပ်ပြီး ၎င်းသည် ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်ကို များစွာ တိုးမြှင့်စေသည်။ ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ အောင်မြင်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် အရည်အသွေးမီပြီး စံချိန်စံညွှန်း တစ်သားတည်းဖြစ်သော ထုတ်ကုန်များအား ထုတ်လုပ်နိုင်မှုအပေါ်တွင် များစွာမှီတည်နေသည်။ ၎င်းကို GMP စံနှုန်းနှင့်အတူ မြှင့်တင်နိုင်ပါက ကဏ္ဍအနေဖြင့် ၎င်း၏ ကုန်အမှတ်တံဆိပ် အမည်ကိုသော်လည်း ကောင်း၊ ဝယ်သူများနှင့် ရေရှည်ဆက်ဆံရေးကိုသော်လည်းကောင်း၊ လိုအပ်လျက်ရှိသော နိုင်ငံများသို့ ပို့ကုန် တင်ပို့မှု ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော ဈေးကွက်အလားအလာများနှင့်အညီ ထုတ်ကုန် အသစ်များ ထုတ်လုပ်မှုကိုသော်လည်းကောင်း အသီးသီး မြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်သည် (NES: Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

**( င ) Maximum Sustainable Yield (MSY) စီမံခန့်ခွဲမှုစိန်ခေါ်မှုသည် ငါးဖမ်းဆီးရရှိမှုကို လျော့ပါး စေခြင်း**

MSY ဆိုသည်မှာ အသစ်တစ်ဖန် ပြုလုပ်သုံးစွဲ၍ရသော အရင်းအမြစ်တစ်ခု (renewable resources) သည် သဘာဝအလျောက် တိုးပွားမှု (သို့မဟုတ်) ပြန်လည်ဖြည့်တင်းမှုမှတစ်ဆင့် ၎င်း၏ အသစ်တဖန် ပြုလုပ်သုံးစွဲမှုကို မထိခိုက်စေပဲ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစွာ ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်းကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်သည်။ MSY သည် နိုင်ငံတိုင်းအတွက် ၎င်းတို့၏ ငါးသယံဇာတများအား ရေရှည်စီမံခန့်ခွဲရန် မရှိမဖြစ်

လိုအပ်သော နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် MSY ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အခက်အခဲများစွာရှိသည်။

၎င်းတို့ထဲမှ အထင်ရှားဆုံးပြဿနာတစ်ရပ်မှာ အချက်အလက်စုဆောင်းမှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုစွမ်းရည် များ မပြည့်ဝခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ လက်ရှိမူဘောင်သည် ခေတ်မီတော့ဘဲ MSY အစစ်အမှန်နှင့် ပတ်သက် သည့် သိရှိမှုအား ယုတ်လျော့စေသည်။ လက်ရှိငါးဖမ်းဆီးရရှိမှု အဆင့်သည် ၁၉၇၉-၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် MSY အထက်တွင်ရှိသော်လည်း စာရင်းအချက်အလက် မရရှိခြင်းကြောင့် ခိုင်မာကြောင်း စစ်ဆေးရန် ခဲယဉ်းပါသည်။ ၎င်းအပြင် ငါးဖမ်းကွက်များနှင့် ငါးကောက်ကွက်များတွင် ကိန်းဂဏန်းအချက် အလက်များ ပုံမှန်ကောက်ယူမှုမရှိခြင်း၊ စာရင်းအချက်အလက် ပြည့်စုံမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် အမှန်တကယ် ငါးရရှိမှုအဆင့်အား ဖော်ထုတ်ရန် ခဲယဉ်းပါသည်။

MSY စာရင်းအချက်အလက် စီမံခန့်ခွဲမှုစွမ်းရည် ပြည့်ဝခဲ့လျှင်ပင် အစိုးရအနေဖြင့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းဥပဒေများ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုအပိုင်းတွင် ပြဿနာများစွာရှိသည်။ ဥပဒေနှင့်မညီသော ငါးဖမ်း ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံ ပြန်ကြားမှုမရှိသော ငါးဖမ်းမှုများ (Illegal, unregulated and unreported fishing-IUU) အား တိုက်ဖျက်ရန် အာဏာပိုင်များတွင် နည်းလမ်းအရင်းအမြစ် အနည်းငယ်သာရှိသည်။ ငါးဖမ်းရာသီ မဟုတ်သော အချိန်များတွင်ပင် တရားမဝင်ငါးဖမ်းမှုအား ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် နည်းလမ်းအနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ သဘာဝအလျောက် ဖမ်းဆီးခြင်းမှ ငါးပုစွန်မွေးမြူရေးအဖြစ် ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းသည် ငါးကောင် ရေလျော့ပါးမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဿနာများအား ဖြေရှင်းနိုင်သော်လည်း ငါးဖမ်းစနစ်များအား ထိထိ ရောက်ရောက် ထိန်းချုပ်မှုမရှိပါက ငါးကောင်ရေကျဆင်းမှုမှာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်းကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၎င်း၏ ငါးသယံဇာတများကို တာဝန်သိသိ စီမံခန့်ခွဲ တတ်ရန် အထူးအရေးကြီးသည်။ အလွန်အကျွံ ငါးဖမ်းဆီးခြင်းသည် အနာဂတ် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက် ကြောက်မက်ဖွယ် အကျိုးဆက်များကို ဖြစ်ပေါ်စေရုံသာမက ရေလုပ်ငန်းထုတ်ကုန်များအား စားသုံးနေ ကြသော လူသားအပေါင်းနှင့် ဂေဟစနစ်အတွက် ဆိုးကျိုးများစွာ သက်ရောက်လျက်ရှိသည် (NES: Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

**( စ ) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တန်ဖိုးမြှင့် ထုတ်လုပ်နိုင်မှုစွမ်းရည် နည်းပါးခြင်း**

ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများအတွက် အဓိက စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ ကုန်ကြမ်း ပုံမှန်ရရှိမှု မရှိခြင်းနှင့် ကုန်ကြမ်းရရှိမှု နည်းခြင်းတို့ကြောင့် အရေအတွက် တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်ရန်ခက်ခဲခြင်း ဖြစ်သည်။ ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ ပုံမှန်မရရှိခြင်းကြောင့် ကုန်စည်များအား ဖောက်သည်များ လိုအပ်သ လောက် ကုန်ပမာဏ မပေးသွင်းနိုင်ပေ။ ယင်းအခက်အခဲကို ပို့ကုန်စာရင်းအချက်အလက်များတွင် တွေ့မြင် နိုင်သည်။ ၎င်းတွင် ကုန်တင်ပို့မှုဆက်ဆံရေး ဆက်လက် အခွန်ရှည်နိုင်မှုနှုန်း နည်းပါးပြီး တရုတ်နှင့် ထိုင်း နိုင်ငံများကဲ့သို့သော အဓိက ဈေးကွက်နေရာများတွင် ဈေးကွက်ရှယ်ယာ ကျဆင်းလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရ သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပုစွန်ဆိတ်/ ပုစွန်ထုပ်များကဲ့သို့ ထုတ်ကုန်များသည် ပို့ဆောင်ရေး ခက်ခဲခြင်း ကြောင့် အချို့သော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစနစ်များမှ စက်ရုံများအထိ တင်ပို့နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှု ပြုလုပ်လျက်ရှိသော စက်ရုံများအတွက် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်း လုံလုံလောက်လောက် မရရှိခြင်းသည် ပြည်ပမှ တင်သွင်းသည့် သွင်းအားစုများအပေါ် ပိုမိုမှီခိုရပါသည်။ အရည်အချင်းပြည့်ဝသော စားသောက်ကုန်များ

ထုတ်လုပ်သည့် ပညာရှင်များ မရှိခြင်းသည်လည်း လုပ်ငန်းများ၏ ကုန်ပစ္စည်းအသစ် ထုတ်လုပ်နိုင်မှု စွမ်းရည်အား လျော့ပါးစေသည်။ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှု ပြုလုပ်လျက်ရှိသော ကုမ္ပဏီများ၏ ထုတ်ကုန်အလိုက် အသင့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်မှုသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အသိအမြင်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုအပေါ်တွင်သာ မှီတည် လျက်ရှိသည်။ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများသည် ဆီလျော်၍ စိတ်ချယုံကြည် ရသော ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များ မရရှိခြင်း၊ ကုန်စည်ပြပွဲများ (သို့မဟုတ်) အခြား အသိဉာဏ် ပညာဆိုင်ရာ တွေ့ဆုံပွဲများတွင် ပါဝင်မှုနည်းခြင်းတို့သည်လည်း တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန် ထုတ်လုပ်နိုင်မှု စွမ်းရည်ကို လျော့နည်းစေပါသည် (National Export Strategy : Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ မြိတ်မြို့ရှိ အကြီးစားရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း မွေးမြူထုတ်လုပ်သူများသည် ထိုင်းနိုင်ငံမှ CP ကုမ္ပဏီနှင့် ပူးပေါင်းကာ အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော ငါး/ပုစွန်သားလောင်း၊ သားပေါက် နှင့် အစာများကို ပြည်တွင်း၌ ထုတ်လုပ်ပြီး အများစုကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိသည်။ ပြည်တွင်း ၌ ခေတ်မီ ငါး/ပုစွန်သားပေါက်စခန်းများ၊ အစာစပ်စက်ရုံများနှင့် ငါး/ပုစွန် အသားတိုးမွေးမြူရေးစခန်းများ လုံလောက်စွာမရှိခြင်းသည် အရည်အသွေးကောင်း သွင်းအားစုများရရှိမှုကို ကန့်သတ်ပြီး တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ် ကုန် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည်ကို လျော့ကျစေသည်။ ပြည်တွင်း၌ အရည်အသွေးကောင်းသော သွင်းအားစုများ လုံလောက်စွာရရှိပြီး ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည် တိုးမြှင့်ရန်အတွက် အကြီးစားလုပ်ငန်းရှင်များသာမက အလတ် စားနှင့် အငယ်စားလုပ်ငန်းရှင်များပါ ပြည်ပကုမ္ပဏီများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်ရန် လိုအပ် ပါသည်။ ထို့ပြင် လက်ရှိ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေလဲလှယ်နှုန်း မူဝါဒသည် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်း အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခြင်းသည်လည်း တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည်ကို လျော့နည်းစေသည်။

**(ဆ) ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများ**

မြန်မာနိုင်ငံသည် မိုးရွာသွန်းမှုနှင့် နှစ်စဉ် အပူချိန်များ မြင့်တက်လာခြင်းဆိုင်ရာ ရာသီဥတုပြောင်း လဲမှု တိုးမြှင့်လာမှု အထောက်အထားများအရ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုဒဏ်ကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် အထိခိုက် နိုင်ဆုံး နိုင်ငံများထဲမှ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အပူချိန် ဆက်တိုက်တိုးလာမှုနှင့် ပိုမို ပြောင်းလဲနိုင်သော မိုးရွာသွန်းမှု၊ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများကဲ့သို့သော ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုဖြစ်စဉ် များသည် မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအပေါ်တွင် များစွာသက်ရောက်မှုရှိမည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များဖြစ်သည့် ကုန်းတွင်းရေအပူချိန် မြင့်မားခြင်းသည် ရေအရည်အသွေး ကျဆင်းခြင်းနှင့် မိုးရွာ သွန်းမှုတွင် အောက်ဆီဂျင်ပျော်ဝင်မှု ပြောင်းလဲခြင်းတို့ကြောင့် မိုးခေါင်ရေရှားမှု ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ ပင်လယ် ရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ရေရရှိမှုနည်းပါးလာခြင်းနှင့် ဆားငန်ရေများပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ ထိုဖြစ်စဉ်များသည် ငါးများနေထိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်၊ အစားအစာအရင်းအမြစ်များ၊ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် စုဆောင်းမှုပုံစံများ၊ သားကောင်များနှင့် ရောဂါပိုးများ ဖြန့်ဖြူးပေးခြင်းအပေါ်တွင် များစွာ သက်ရောက်မှုရှိပါသည် (World Bank, ၂၀၁၄)။ အပူပိုင်းဇုံဒေသများတွင် နွေရာသီ၌ ရေရရှိမှုနည်းခြင်းနှင့် ဆောင်းရာသီတွင် အပူချိန်နိမ့်ကျခြင်းတို့သည် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အရင်းအမြစ်များအပေါ်တွင် များစွာ သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ ရေသတ္တဝါ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်း နှစ်ခုစလုံးတွင် ရေနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အရင်းအမြစ်များ ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ကျဆင်းခြင်း၊ ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုဖြစ်စဉ်



များနှင့် ဖြစ်ပွားမှုအကြိမ်အရေအတွက် မြင့်လာခြင်းတို့သည် ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများ တိုးမြင့်လာခြင်း၊ သယံဇာတထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်မြင့်မားလာခြင်းနှင့်အတူ တံငါသည်များ နေရာရွှေ့ပြောင်းခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေပါသည် (FAO, ၂၀၁၀)။

## ၅။ ယှဉ်ပြိုင်မှုများနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများ

### ၅.၁။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပဈေးနှုန်းများ

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်း ငါးအရှင်တင်သွင်းမှုမှာ (၁၆၇,၁၄၅) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၈၉) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ ဟောင်ကောင်သည် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၃၉.၈၃) သန်းရှိသော ငါးအရှင် (၆၄,၀၂၃) တန်ကို တင်သွင်းပြီး အာရှဒေသ ငါးအရှင်တင်သွင်းမှု၏ (၃၈) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ငါးအရှင်တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၉၇.၉၅) သန်းဖြင့် ငါးအရှင် (၃၂,၈၀၅) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၉) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၈၀.၁၇) သန်းရှိသော ငါးအရှင် (၃၁,၉၄၃) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်း ငါးအရှင် တင်သွင်းမှု၏ (၉) ရာခိုင်နှုန်းစီဖြင့် (၁၄,၅၆၅) တန်နှင့် (၁၄,၃၀၁) တန်ကို တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀.၈၄) သန်းနှင့် (၄၅၇.၈၇) သန်းဖြင့် အသီးသီးတင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှ တင်သွင်းမှုတန်ဖိုးမှာ ဂျပန်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းမှုတန်ဖိုးထက် ပိုမိုနည်းပါးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့နောက် မကာအိုမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄.၇၅) သန်းရှိသော ငါးအရှင် (၅,၁၀၇) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပြီး စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ တူကီယို၊ ထိုင်း၊ တရုတ် (တိုင်ပေ) နှင့် ဘရူနိုင်းနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းငါးအရှင် သွင်းကုန်ပမာဏ၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းအောက်စီ တင်သွင်းမှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၁၁)။

ဇယား (၁၁) အာရှဒေသရှိ ငါးအရှင် (HSC:0301) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁၆၇,၁၄၅</b>	<b>၁,၈၉၉,၅၅၉</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ဟောင်ကောင်	၆၄,၀၂၃	၄၃၉,၈၃၃	၃၈%
၂	တောင်ကိုရီးယား	၃၂,၈၀၅	၃၉၇,၉၅၁	၂၀%
၃	တရုတ်	၃၁,၉၄၃	၃၈၀,၁၆၇	၁၉%
၄	ကမ္ဘောဒီးယား	၁၄,၅၆၅	၁၀,၈၃၅	၉%
၅	ဂျပန်	၁၄,၃၀၁	၄၅၇,၈၆၈	၉%
၆	မကာအို	၅,၁၀၇	၁၄,၇၅၁	၃%
၇	တူကီယို	၁,၂၃၁	၁၃,၈၃၄	၁%
၈	ထိုင်း	၁,၂၂၀	၄၀၄၆	၁%
၉	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၆၉၆	၄,၆၃၀	၀%
၁၀	ဘရူနိုင်း	၅၀၈	၂,၂၂၆	၀%

ခေတ်မီစံ။ Uncomtrade ၂၀၂၃ ၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်တင်ပို့မှုပမာဏမှာ စုစုပေါင်း (၂၁၁,၇၅၉) တန်ကို တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၅၉) ဘီလီယံရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ ငါးအရှင် တင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး (၁၀၂,၉၇၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၈၉.၃၁) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး

ထိုတင်ပို့မှုမှာ အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း ငါးအရှင်တင်ပို့မှု၏ (၄၉) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယအများဆုံး ငါးအရှင်တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၄၆,၅၄၆) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၃.၉၁) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း ငါးအရှင်ပို့ကုန်၏ (၂၂) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး ငါးအရှင်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၂၂,၅၃၈) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၇.၇၈) သန်းဖြင့်တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း ငါးအရှင်ပို့ကုန်၏ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၁၂)။

ဇယား (၁၂) အာရှတိုက်၏ ငါးအရှင် (HSC:0301) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၂၁၁,၇၅၉</b>	<b>၁,၅၉၅,၉၀၇</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၁၀၂,၉၇၂	၇၈၉,၃၀၈	၄၉%
၂	ဖိလစ်ပိုင်	၄၆,၅၄၆	၈၃,၉၀၃	၂၂%
၃	မြန်မာ	၂၂,၅၃၈	၅၇,၇၇၉	၁၁%
၄	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၁၀,၆၄၁	၁၂၅,၀၅၉	၅%
၅	ဂျပန်	၈,၉၉၀	၁၂၇,၄၂၈	၄%
၆	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၆,၆၂၄	၂၄,၁၁၈	၃%
၇	အင်ဒိုနီးရှား	၄,၈၆၁	၆၄,၈၇၀	၂%
၈	ကိုရီးယား	၄,၂၂၃	၆၃,၆၉၄	၂%
၉	ထိုင်း	၂,၄၉၃	၂၅,၀၉၉	၁%
၁၀	သီရိလင်္ကာ	၅၃၄	၂၆,၆၀၉	၀%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

တရုတ် (တိုင်ပေ) နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ငါးအရှင် (၁၀,၆၄၁) တန်နှင့် (၈,၉၉၀) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂၅.၀၆) သန်းနှင့် (၁၂၇.၄၃) သန်းဖြင့် အသီးသီးတင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသ ငါးအရှင်တင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၄) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ် (တိုင်ပေ) နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံထက် ငါးအရှင်တင်ပို့မှု ပမာဏများသော်လည်း တန်ဖိုးပိုမိုနည်းပါးစွာ ရရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် ငါးအရှင် (၆,၆၂၄) တန်ကို တန်ဖိုး (၂၄.၁၂) သန်းဖြင့် ဈေးကွက်ရှယ်ယာ (၃) ရာခိုင်နှုန်း ရရှိထားပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှား၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ထိုင်းနှင့် သီရိလင်္ကာတို့နိုင်ငံ၏ ငါးအရှင်တင်ပို့မှုမှာ အာရှဒေသ ငါးအရှင်ပို့ကုန် စုစုပေါင်း၏ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၂) ရာခိုင်နှုန်းအောက်စီသာရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဤအချက်အလက်များသည် ကမ္ဘာ့ငါးအရှင်ဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းရာတွင် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်တင်ပို့ ဖြန့်ဖြူးမှုသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ငါးအရှင် စုစုပေါင်း (၂၂,၅၂၃) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၇.၇၅) သန်းရှိပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၁၁,၃၆၀) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၁.၇၆) သန်း တန်ဖိုး

ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင်တင်ပို့မှု၏ (၄၆) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄.၀၁) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၁၀,၃၄၁) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ဆော်ဒီအာရေးဗျ၊ စင်ကာပူ၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင်တင်ပို့မှု၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းနေပြီး ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံမှ (၂၂၅) တန်၊ စင်ကာပူနိုင်ငံမှ (၂၂၄) တန်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ (၁၃၃) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ဘာရိန်းနိုင်ငံ၊ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုနှင့် မလေးရှား စသည့် နိုင်ငံအသီးသီးသို့ မြန်မာ့ငါးအရှင်တင်ပို့မှုမှာ (၁) ရာခိုင်နှုန်း အောက်စီသာ ရှိပါသည်။ ၎င်းအချက်အလက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို အဓိကတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၁၃)။

ဇယား (၁၃) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင် (HSC:0301) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၂၂,၅၂၃</b>	<b>၅၇,၇၄၈</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၁၁,၃၆၀	၄၁,၇၆၀	၅၀%
၂	ထိုင်း	၁၀,၃၄၁	၁၄,၀၀၇	၄၆%
၃	ဆော်ဒီအာရေးဗျ	၂၂၅	၇၁၉	၁%
၄	စင်ကာပူ	၂၂၄	၃၉၃	၁%
၅	အိန္ဒိယ	၁၃၃	၃၂၆	၁%
၆	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၁၃	၁၉၇	၁%
၇	ဘာရိန်း	၆၉	၈၁	၀%
၈	ဂျပန်	၃၄	၂၁၇	၀%
၉	အာရပ်	၂၄	၃၅	၀%
၁၀	မလေးရှား	၀	၄	၀%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် စုစုပေါင်း လတ်ဆတ်ငါး (၆၉၄,၃၇၀) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်သွင်းခဲ့ပြီး လတ်ဆတ်ငါးတင်သွင်းမှု တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၉၀) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၉၇.၉၅) သန်းရှိသော လတ်ဆတ်ငါး (၂၃၀,၇၀၄) တန်ကို တင်သွင်းပြီး အာရှဒေသ လတ်ဆတ်ငါးတင်သွင်းမှု၏ (၃၃) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် လတ်ဆတ်ငါးတင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀၄.၉၄) သန်းဖြင့် လတ်ဆတ်ငါး (၉၇,၅၂၇) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၃) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၁၇) ဘီလီယံရှိသော လတ်ဆတ်ငါး (၆၁,၅၂၈) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများအနက် လတ်ဆတ်ငါးတင်သွင်းမှုပမာဏမှာ တတိယအများဆုံး၊ တင်သွင်းမှုတန်ဖိုး အမြင့်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဟောင်ကောင်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၇) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး ဟောင်ကောင်မှ (၄၇,၄၅၉) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၀၈.၁၈) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှ (၄၅,၇၅၉) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀.၃၄) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ထို့နောက် စင်ကာပူ

နိုင်ငံမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၅၆.၅၈) သန်းရှိသော လတ်ဆတ်ငါး (၃၃,၃၇၂) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပြီး စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဂျပန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းလတ်ဆတ်ငါး သွင်းကုန်ပမာဏ၏ (၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၃) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၂) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းမှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၁၄)။

ဇယား (၁၄) အာရှဒေသရှိ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:0302) တင်သွင်းမှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှုရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၆၉၄,၃၇၀</b>	<b>၃,၉၀၃,၁၁၉</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ထိုင်း	၂၃၀,၇၀၄	၃၉၇,၉၅၂	၃၃%
၂	မလေးရှား	၉၇,၅၂၇	၂၀၄,၉၄၃	၁၄%
၃	တရုတ်	၉၁,၅၂၈	၁,၁၆၅,၇၃၈	၁၃%
၄	ဟောင်ကောင်	၄၇,၄၅၉	၄၀၈,၁၇၉	၇%
၅	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၄၅,၇၅၉	၂၀,၃၄၃	၇%
၆	စင်ကာပူ	၃၃,၃၇၂	၁၅၆,၅၇၈	၅%
၇	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၂၅,၃၂၄	၂၂၁,၈၂၈	၄%
၈	တောင်ကိုရီးယား	၂၄,၀၆၁	၂၉၃,၁၈၀	၃%
၉	ဂျပန်	၂၀,၉၇၇	၂၄၄,၀၄၆	၃%
၁၀	အိန္ဒိယ	၁၆,၃၁၆	၄၆,၉၅၂	၂%

ခေတ်မီစံ။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့မှုစုစုပေါင်းမှာ (၅၃၆,၁၄၀) တန်ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၈၁) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ တူကီယိုနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး ၎င်းနိုင်ငံသည် (၁၃၀,၈၆၈) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၈၄.၆၁) သန်း ဖြင့်တင်ပို့ပြီး ထိုတင်ပို့မှုမှာ အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှု၏ (၂၄) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယအများဆုံး လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၀၅,၆၀၉) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၃.၉၁) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း လတ်ဆတ်ငါးပို့ကုန်၏ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၆၁,၃၅၈) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၂.၄၇) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသတွင်း လတ်ဆတ်ငါးပို့ကုန်၏ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၁၅)။

အိန္ဒိယနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် လတ်ဆတ်ငါး (၅၄,၂၆၀) တန်နှင့် (၄၈,၁၄၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၂.၄၈) သန်းနှင့် (၁၀၆.၇၅) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသ လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှု၏ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၉) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့သော် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံထက် ပမာဏနည်းပါးစွာ တင်ပို့သော်လည်း တင်ပို့မှုတန်ဖိုး ပိုမိုရရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် လတ်ဆတ်ငါး (၃၇,၆၈၅) တန်ကို တန်ဖိုး (၂၇၆.၈၈) သန်းဖြင့် ဈေးကွက်၏ရှယ်ယာ (၇) ရာခိုင်နှုန်း ရရှိထား

ပါသည်။ မလေးရှား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဂျပန်နှင့် တရုတ် (တိုင်ပေ) တို့၏ လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှုမှာ အာရှဒေသ လတ်ဆတ်ငါးပို့ကုန် စုစုပေါင်း၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၃) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၂) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။ ဤအချက်အလက်များသည် ကမ္ဘာ့လတ်ဆတ်ငါး ဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းရာတွင် အာရှနိုင်ငံ များ၏ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့ဖြန့်ဖြူးမှုသည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဇယား (၁၅) အာရှဒေသရှိ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:0302) တင်ပို့မှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၅၃၆,၁၄၀</b>	<b>၁,၈၁၃,၃၁၄</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တူကီယဲ	၁၃၀,၈၆၈	၆၉၄,၆၁၀	၂၄%
၂	မြန်မာ	၁၀၅,၆၀၉	၁၆၈,၇၃၅	၂၀%
၃	ထိုင်း	၆၁,၃၅၈	၄၂,၄၇၁	၁၁%
၄	အိန္ဒိယ	၅၄,၂၆၀	၆၂,၄၇၇	၁၀%
၅	အင်ဒိုနီးရှား	၄၈,၁၄၅	၁၀၆,၇၅၁	၉%
၆	တရုတ်	၃၇,၆၈၅	၂၇၆,၈၈၁	၇%
၇	မလေးရှား	၂၆,၇၃၈	၃၈,၀၅၈	၅%
၈	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၅,၉၃၄	၄၄,၀၆၈	၃%
၉	ဂျပန်	၈,၇၃၅	၁၁၄,၉၀၈	၂%
၁၀	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၈,၆၀၄	၃၃,၅၃၅	၂%

စာစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများသို့ လတ်ဆတ်ငါးတန်ချိန် စုစုပေါင်း (၁၀၄,၉၉၄) တန်ကို တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆၇.၃၅) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့လတ်ဆတ် ငါးကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့်ပမာဏ၏ (၈၉) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၉၃,၇၁၄) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄၅.၉၀) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံမှာ ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၉၁) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၄,၈၆၅) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် တရုတ်နိုင်ငံသို့ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့မှုမှာ (၂) ရာခိုင်နှုန်းသာရှိပြီး အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၇.၃၈) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၂,၂၆၂) တန်ချိန်ကို မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ စင်ကာပူ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှု၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းနေပြီး အီရတ်၊ အာရပ်၊ မလေးရှားနှင့် ကူဝိတ်နိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှု၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းထက်နည်းသော ပမာဏဖြင့် တင်သွင်းနေကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၁၆)။

ဇယား (၁၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:0302) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါးကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁၀၄,၉၉၄</b>	<b>၁၆၇,၃၄၅</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ထိုင်း	၉၃,၇၁၄	၁၄၅,၉၀၀	၈၉%
၂	ဆော်ဒီအာရေဗျ	၄,၈၆၅	၄,၉၀၇	၅%
၃	တရုတ်	၂,၂၆၂	၇,၃၈၄	၂%
၄	စင်ကာပူ	၁,၂၅၉	၁,၇၁၃	၁%
၅	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁,၂၄၈	၂,၈၄၂	၁%
၆	အိန္ဒိယ	၉၁၀	၃,၄၁၆	၁%
၇	အီရတ်	၂၂၁	၂၇၁	၀%
၈	UAE	၁၇၀	၂၆၁	၀%
၉	မလေးရှား	၉၀	၂၂၆	၀%
၁၀	ကူဝိတ်	၈၅	၁၁၄	၀%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် စုစုပေါင်းအေးခဲငါး (၆,၀၆၉,၅၃၄) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄.၂၈) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၈၀) ဘီလီယံရှိသော အေးခဲငါး (၂,၃၈၂,၄၉၉) တန်ကို တင်သွင်းပြီး အာရှဒေသ အေးခဲငါးတင်သွင်းမှု၏ (၃၉) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အေးခဲငါးတင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၈) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၀၀) ဘီလီယံဖြင့် အေးခဲငါး (၁,၀၈၅,၂၆၁) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ဂျပန်နှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၉) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး ဂျပန်နိုင်ငံ မှ (၅၆၇,၉၃၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၇၃) ဘီလီယံ ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံမှ (၅၆၇,၈၉၀) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၂၄) ဘီလီယံဖြင့် လည်းကောင်း တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ် နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၆) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှ (၃၆၈,၆၁၉) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉၂၇) သန်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ (၃၃၈,၅၁၃) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၇၅) သန်းဖြင့် လည်းကောင်း တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ထို့နောက် အင်ဒိုနီးရှားမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆၂) သန်းရှိသော အေးခဲငါး (၁၇၉,၆၈၉) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း တင်သွင်း မှု၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်း အေးခဲငါး သွင်းကုန်ပမာဏ၏ (၂) ရာခိုင်နှုန်း၊ တူကီယိုနိုင်ငံနှင့် တရုတ် (တိုင်ပေ) တို့သည် စုစုပေါင်း အေးခဲငါး သွင်းကုန်ပမာဏ၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းမှုကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၁၇)။

ဇယား (၁၇) အာရှဒေသရှိ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:0303) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၆,၀၆၉,၅၃၄</b>	<b>၁၄,၂၇၆,၃၀၃</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၂,၃၈၂,၄၉၉	၄,၇၉၈,၂၈၂	၃၉%
၂	ထိုင်း	၁,၀၈၅,၂၆၁	၂,၀၀၂,၆၀၆	၁၈%
၃	ဂျပန်	၅၆၇,၉၃၂	၂,၇၃၃,၄၅၁	၉%
၄	တောင်ကိုရီးယား	၅၆၇,၈၉၀	၁,၂၄၂,၂၅၈	၉%
၅	ဗီယက်နမ်	၃၆၈,၆၁၉	၉၂၆,၅၅၂	၆%
၆	ဖိလစ်ပိုင်	၃၃၈,၅၁၃	၅၇၅,၁၃၉	၆%
၇	အင်ဒိုနီးရှား	၁၇၉,၆၈၉	၂၆၂,၀၂၃	၃%
၈	မလေးရှား	၁၃၅,၇၅၃	၃၁၅,၅၈၁	၂%
၉	တူကီယဲ	၈၁,၉၃၆	၁၁၅,၉၂၄	၁%
၁၀	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၇၅,၄၀၀	၂၈၆,၃၇၂	၁%

စာစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အေးခဲငါးတင်ပို့မှု ပမာဏ (၃,၈၆၃,၅၈၈) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈.၀၈) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ အေးခဲငါးတင်ပို့မှု ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး ၎င်းနိုင်ငံသည် (၈၈၉,၉၀၄) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၂၆) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့ပြီး ထိုတင်ပို့မှုမှာ အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း အေးခဲငါးတင်ပို့မှု၏ (၂၃) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ တောင်ကိုရီးယား နိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယအများဆုံး အေးခဲငါးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၄၆၅,၄၄၀) တန်ကို အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၈၇၃) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း အေးခဲငါးပို့ကုန်၏ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါ သည်။ တရုတ် (တိုင်ပေ) နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့၏ အေးခဲငါးတင်ပို့မှုမှာ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိပြီး အာရှတွင် တတိယ အများဆုံး အေးခဲငါးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံများဖြစ်ပါသည်။ တရုတ် (တိုင်ပေ) သည် အေးခဲငါး (၄၂၅,၂၅၄) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၀၂) ဘီလီယံဖြင့်လည်းကောင်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အေးခဲငါး (၄၁၃,၂၂၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၁၁) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း တင်ပို့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဂျပန်နိုင်ငံသည် အေးခဲငါး (၂၈၇,၀၂၁) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၃၅)သန်းဖြင့် စုစုပေါင်း တင်ပို့မှု၏ (၇)ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ဗီယက်နမ်နှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် အေးခဲငါးတန်ချိန် (၂၁၇,၁၉၁) တန် နှင့် (၂၁၂,၇၇၇) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၃၂.၆၂) သန်းနှင့် (၅၁၅.၀၁) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသ အေးခဲငါးတင်ပို့မှု၏ (၆) ရာခိုင်နှုန်းစီ ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မော်ဒိုက်၊ အိုမန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သည် အေးခဲငါးတန်ချိန် (၂၀၀,၃၆၃) တန်၊ (၁၅၅,၁၁၈) တန်နှင့် (၁၅၁,၀၅၀) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉၃.၅၈) သန်း၊ (၂၃၂.၆၀) သန်းနှင့် (၂၀၆.၅၇) သန်းတို့ဖြင့် အသီးသီးတင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသ အေးခဲငါး တင်ပို့မှု၏ (၅) နှင့် (၄) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၁၈)။

ဇယား (၁၈) အာရှဒေသရှိ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:0303) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၃,၈၆၃,၅၈၈</b>	<b>၈,၀၈၁,၉၉၅</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၈၈၉,၉၀၄	၂,၂၅၆,၁၂၀	၂၃%
၂	တောင်ကိုရီးယား	၄၆၅,၄၄၀	၈၇၂,၇၀၅	၁၂%
၃	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၄၂၅,၂၅၄	၁,၀၁၆,၅၁၇	၁၁%
၄	အိန္ဒိယ	၄၁၃,၂၅၅	၇၁၀,၉၃၄	၁၁%
၅	ဂျပန်	၂၈၇,၀၂၁	၄၃၅,၀၇၂	၇%
၆	ဗီယက်နမ်	၂၁၇,၁၉၁	၄၃၂,၆၁၇	၆%
၇	အင်ဒိုနီးရှား	၂၁၂,၇၇၇	၅၁၅,၀၁၀	၆%
၈	မော်ဒိုက်	၂၀၀,၃၆၃	၉၃,၅၈၃	၅%
၉	အိုမန်	၁၅၅,၁၁၈	၂၃၂,၅၉၆	၄%
၁၀	မြန်မာ	၁၅၁,၀၅၀	၂၀၆,၅၆၄	၄%

ရင်းမြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၁၉) မြန်မာနိုင်ငံမှ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:0303) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့အေးခဲငါးကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁၃၀,၆၀၁</b>	<b>၁၇၃,၅၁၇</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ဆော်ဒီအာရေးဗျ	၃၂,၄၄၆	၂၈,၇၁၅	၂၅%
၂	တရုတ်	၁၉,၁၄၇	၃၀,၈၉၃	၁၅%
၃	စင်ကာပူ	၁၇,၂၁၂	၂၀,၈၇၄	၁၃%
၄	UAE	၁၄,၉၈၈	၁၄,၆၉၉	၁၁%
၅	ထိုင်း	၁၄,၂၂၈	၂၄,၁၅၀	၁၁%
၆	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၆,၃၉၁	၉,၇၃၃	၅%
၇	ကူဝိတ်	၄,၅၂၃	၄,၉၂၆	၃%
၈	အိုမန်	၄,၃၅၃	၄,၅၇၁	၃%
၉	အီရတ်	၃,၆၁၄	၄,၁၈၉	၃%
၁၀	ကာတာ	၃,၃၈၇	၃,၉၂၈	၃%

ရင်းမြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ အေးခဲငါး (၁၃၀,၆၀၁) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၇၃.၅၂) သန်းရှိပါသည်။ မြန်မာ့အေးခဲငါးကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသော (၃၂,၄၄၆) တန်တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၈.၇၂) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အေးခဲငါးတင်ပို့မှု၏ (၁၅) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၀.၈၉) သန်း တန်ဖိုးရှိသော

(၁၉,၁၄၇) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် စင်ကာပူ၊ UAE နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ကို (၁၇,၂၁၂) တန်၊ (၁၄,၉၈၈) တန်နှင့် (၁၄,၂၂၈) တန်တို့ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀.၈၇) သန်း၊ (၁၄.၇၀) သန်းနှင့် (၂၄.၁၅) သန်းဖြင့် အသီးသီးတင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ကူဝိတ်၊ အိုမန်၊ အီရတ်နှင့် ကာတာနိုင်ငံတို့ သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ အေးခဲငါးတင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည် (ဇယား ၁၉)။

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်း ငါးအသားလွှာ (၁,၃၄၀,၂၂၆) တန်၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၄၆) ဘီလီယံကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဂျပန်သည် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၂၇) ဘီလီယံ ရှိသော ငါးအသားလွှာ (၄၈၈,၁၄၁) တန်ကို တင်သွင်းပြီး အာရှဒေသ ငါးအသားလွှာတင်သွင်းမှု၏ (၃၆) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်း တင်သွင်းမှု ၏ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၁၁.၄၉) သန်းဖြင့် (၁၈၉,၀၇၈) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၀၈.၆၃) သန်း၊ (၁၈၇,၂၁၂) တန် ကိုတင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်း၊ မလေးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၇) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၆) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၅) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး ထိုင်းနိုင်ငံမှ (၁၀၀,၁၂၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၇၈.၁၇) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မလေးရှားနိုင်ငံမှ (၇၅,၀၂၇) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၈၅.၇၁) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ (၆၅,၉၁၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁၁.၄၇) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း အသီးသီး တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ အစ္စရေး၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ ဟောင်ကောင်နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းငါးအသားလွှာ သွင်းကုန်ပမာဏ၏ (၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၃) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၂) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းမှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၂၀)။

ဇယား (၂၀) အာရှဒေသရှိ ငါးအသားလွှာ (Fish fillet or meat) (HSC:0304) တင်သွင်းမှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁,၃၄၀,၂၂၆</b>	<b>၆,၄၅၅,၈၁၀</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ဂျပန်	၄၈၈,၁၄၁	၃,၂၆၉,၀၂၀	၃၆%
၂	တောင်ကိုရီးယား	၁၈၉,၀၇၈	၈၁၁,၄၉၂	၁၄%
၃	တရုတ်	၁၈၇,၂၁၂	၅၀၈,၆၂၉	၁၄%
၄	ထိုင်း	၁၀၀,၁၂၂	၂၇၈,၁၇၀	၇%
၅	မလေးရှား	၇၅,၀၂၇	၁၈၅,၇၁၀	၆%
၆	ဖိလစ်ပိုင်	၆၅,၉၁၅	၁၁၁,၄၆၆	၅%
၇	အစ္စရေး	၄၉,၈၀၀	၄၇၁,၀၈၃	၄%
၈	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၄၉,၂၂၃	၁၄၃,၂၅၁	၄%
၉	ဟောင်ကောင်	၃၆,၀၆၉	၂၀၄,၆၅၄	၃%
၁၀	စင်ကာပူ	၃၀,၃၉၂	၁၃၂,၈၁၄	၂%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃ ၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတင်ပို့မှုပမာဏ စုစုပေါင်း (၁,၀၆၅,၁၄၇) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈.၂၃) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ ငါးအသားလွှာတင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး (၆၂၀,၀၃၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၃၂) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့အများဆုံးဖြစ်ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၅၈) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယအများဆုံး ငါးအသားလွှာတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၂၅,၈၄၄) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၇၀.၉၇) သန်းဖြင့်တင်ပို့ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၁၂) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၁၄,၈၈၃) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၄၈.၁၂) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုင်း၊ တူကီယဲနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့သည် ငါးအသားလွှာတင်ပို့မှု (၄) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီးကြပ်ပြီး ဂျပန်၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ မလေးရှားနှင့် ပါကစ္စတန် နိုင်ငံတို့သည် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီသာရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၂၁)။

ဇယား (၂၁) အာရှဒေသ၏ ငါးအသားလွှာ (Fish fillet or meat) (HSC:0304) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁,၀၆၅,၁၄၇</b>	<b>၈,၂၃၃,၄၂၂</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၆၂၀,၀၃၂	၃,၃၂၂,၉၀၃	၅၈%
၂	အိန္ဒိယ	၁၂၅,၈၄၄	၂၇၀,၉၆၇	၁၂%
၃	အင်ဒိုနီးရှား	၁၁၄,၈၈၃	၇၄၈,၁၁၉	၁၁%
၄	ထိုင်း	၃၉,၉၆၄	၂၀၃,၀၉၇	၄%
၅	တူကီယဲ	၃၉,၈၆၉	၄၂၈,၈၆၅	၄%
၆	တောင်ကိုရီးယား	၃၇,၀၂၈	၂၉၉,၉၃၁	၃%
၇	ဂျပန်	၁၅,၀၈၇	၃၀၃,၀၆၁	၁%
၈	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၁၂,၈၅၀	၁၂၄,၁၆၅	၁%
၉	မလေးရှား	၁၂,၂၉၈	၄၁,၁၂၂	၁%
၁၀	ပါကစ္စတန်	၁၀,၁၆၈	၂၂,၇၂၃	၁%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ငါးအသားလွှာ စုစုပေါင်း (၅,၆၅၇) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၅.၇၃) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်နိုင်းဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၃၆) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၂,၀၂၄) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၂၃) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအသားလွှာတင်ပို့မှု၏ (၁၇) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ ဂျပန် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၉၉) သန်းတန်ဖိုးရှိသော (၉၅၄) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ်၊ မလေးရှားနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့သည် ငါးအသားလွှာ (၇၆၀) တန်၊ (၄၃၂) တန်နှင့် (၃၅၇) တန်ကို မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၂၀) သန်း၊ (၂.၃၄) သန်းနှင့် (၀.၅၉) သန်းဖြစ်ကာ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၁၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၈) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တောင်

ကိုရီးယား၊ တရုတ်၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ UAE နှင့် ဟောင်ကောင်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအသားလွှာ တင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးရှိကြပါသည် (ဇယား ၂၂)။

ဇယား (၂၂) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအသားလွှာ (Fish fillet or meat) (HSC:0304) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့ ငါးအသားလွှာ ကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၅,၆၅၇</b>	<b>၁၅,၇၃၀</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ထိုင်း	၂,၀၂၄	၄,၂၃၀	၃၆%
၂	ဂျပန်	၉၅၄	၄,၉၉၀	၁၇%
၃	ဗီယက်နမ်	၇၆၀	၁,၁၉၅	၁၃%
၄	မလေးရှား	၄၃၂	၂,၃၃၈	၈%
၅	စင်ကာပူ	၃၅၇	၅၈၆	၆%
၆	တောင်ကိုရီးယား	၃၁၀	၆၄၃	၅%
၇	တရုတ်	၃၀၈	၈၁၀	၅%
၈	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၂၇၇	၄၈၃	၅%
၉	UAE	၁၁၁	၁၉၃	၂%
၁၀	ဟောင်ကောင်	၇၆	၁၈၃	၁%

စာစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် စုစုပေါင်း ငါးခြောက် (၁၉၁,၁၂၇) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်သွင်းခဲ့ပြီး ငါးခြောက်တင်သွင်းမှု တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၆၀) ဘီလီယံရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် တန်ဖိုး အားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၉၄.၆၈) သန်းရှိသော ငါးခြောက် (၇၂,၅၈၄) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပြီး အာရှ ဒေသ ငါးခြောက်တင်သွင်းမှု၏ (၃၈) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၆) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၁.၆၅) သန်း၊ (၃၁,၃၇၁) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်း တင်သွင်းမှု၏ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၅.၅၀) သန်းရှိသော ငါးခြောက် (၂၂,၁၀၈) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၇) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး မလေးရှားနိုင်ငံမှ (၂၂,၁၀၈) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၅.၅၀) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံမှ (၁၃,၀၉၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂၈.၃၈) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ထို့နောက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၆) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှ (၁၁,၉၃၇) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁.၉၈) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂျပန်နိုင်ငံမှ (၁၀,၇၇၇) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၇၇.၇၄) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ဟောင်ကောင်၊ စင်ကာပူ၊ တရုတ် (တိုင်ပေ) နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်း ငါးခြောက် သွင်းကုန်ပမာဏ၏ (၄) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၂) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းမှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၂၃)။

ဇယား (၂၃) အာရှဒေသရှိ ငါးခြောက် (Fish fit, dry and smoke) (HSC:0305) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း</b>	<b>၁၉၁,၁၂၇</b>	<b>၁,၅၉၆,၈၈၄</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၇၂,၅၈၄	၂၉၄,၆၇၉	၃၈%
၂	သီရိလင်္ကာ	၃၁,၃၇၁	၄၁,၆၄၅	၁၆%
၃	မလေးရှား	၂၂,၁၀၈	၄၅,၄၉၆	၁၂%
၄	တောင်ကိုရီးယား	၁၃,၀၉၅	၁၂၈,၃၇၅	၇%
၅	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၁,၉၃၇	၁၁,၉၈၄	၆%
၆	ဂျပန်	၁၀,၇၇၇	၁၇၇,၇၃၈	၆%
၇	ဟောင်ကောင်	၇,၃၆၇	၃၉၉,၃၄၁	၄%
၈	စင်ကာပူ	၃,၉၁၅	၅၃,၅၅၀	၂%
၉	ထိုင်း	၃,၃၆၄	၁၄,၇၉၄	၂%
၁၀	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၃,၁၁၁	၁၄,၉၆၄	၂%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃ ၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တင်ပို့မှုပမာဏ (၁၃၄,၂၈၈) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၄၃) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ ငါးခြောက်တင်ပို့မှု ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး (၅၃,၄၁၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၆၅.၉၂) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး ထိုတင်ပို့မှုမှာ အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်းငါးခြောက်တင်ပို့မှု၏ (၄၀) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယအများဆုံး ငါးခြောက်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၇,၃၇၃) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၉.၁၉) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသတွင်း ငါးခြောက်ပို့ကုန်၏ (၁၃) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး ငါးခြောက်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၄,၈၈၆) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၂.၇၃) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း ငါးခြောက်ပို့ကုန်၏ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ငါးခြောက် (၁၀,၉၈၃) တန်နှင့် (၈,၁၈၆) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉၇.၆၀) သန်းနှင့် (၂၀.၅၉) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသ ငါးခြောက်တင်ပို့မှု၏ (၈) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဟောင်ကောင်၊ တူကီယို၊ မလေးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့သည် အာရှဒေသ ငါးခြောက်တင်ပို့မှု၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၂၄)။

ဇယား (၂၄) အာရှဒေသရှိ ငါးခြောက် (Fish fit, dry and smoke) (HSC:0305) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁၃၄,၂၈၈</b>	<b>၁,၄၃၃,၅၄၃</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၅၃,၄၁၂	၃၆၅,၉၂၁	၄၀%
၂	ထိုင်း	၁၇,၃၇၃	၄၉,၁၈၇	၁၃%
၃	အိန္ဒိယ	၁၄,၈၈၆	၄၂,၇၃၀	၁၁%
၄	အင်ဒိုနီးရှား	၁၀,၉၈၃	၉၇,၆၀၁	၈%
၅	မြန်မာ	၈,၁၈၆	၂၀,၅၈၈	၆%
၆	ဟောင်ကောင်	၄,၆၄၉	၂၈၆,၅၆၂	၃%
၇	တူကီယဲ	၃,၈၅၅	၅၀,၀၁၄	၃%
၈	မလေးရှား	၃,၇၅၄	၁၂,၁၈၅	၃%
၉	ဖိလစ်ပိုင်	၃,၆၀၈	၁၆,၅၂၇	၃%
၁၀	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၂,၆၈၃	၈,၈၃၇	၂%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၂၅) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးခြောက် (Fish fit, dry and smoke) (HSC:0305) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့ငါးခြောက်ကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း</b>	<b>၈,၀၆၉</b>	<b>၂၀,၁၆၉</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	မလေးရှား	၂,၇၁၀	၅,၁၃၂	၃၄%
၂	တရုတ်	၂,၆၈၈	၇,၀၇၈	၃၃%
၃	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၆၉၂	၁,၀၅၀	၉%
၄	ဆော်ဒီအာရေဗျ	၅၇၅	၁,၇၇၉	၇%
၅	ထိုင်း	၄၄၉	၁,၆၁၇	၆%
၆	တောင်ကိုရီးယား	၃၁၈	၅၉၅	၄%
၇	ဗီယက်နမ်	၂၂၁	၁,၀၉၂	၃%
၈	ဟောင်ကောင်	၂၁၅	၁,၁၀၄	၃%
၉	စင်ကာပူ	၅၄	၁၆၃	၁%
၁၀	UAE	၄၇	၁၁၇	၁%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ငါးခြောက်တန်ချိန် စုစုပေါင်း (၈,၀၆၉) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀.၁၇) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ငါးခြောက်ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ မလေးရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၃၄) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၃၃) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် မလေးရှားနိုင်ငံသို့

(၂,၇၁၀) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅.၁၃) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံသို့ (၂,၆၈၈) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇.၀၈) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း တင်ပို့ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးခြောက်တင်ပို့မှု၏ (၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၇) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းသောနိုင်ငံများမှာ ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်၊ ဆော်ဒီအာရေးဗျနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး (၆၉၂) တန်၊ (၅၇၅) တန်နှင့် (၄၄၉) တန်တို့ကို အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၁.၀၅) သန်း၊ (၁.၇၈) သန်းနှင့် (၁.၆၂) သန်းတို့ဖြင့် တင်သွင်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တောင်ကိုရီးယား၊ ဗီယက်နမ်၊ ဟောင်ကောင်၊ စင်ကာပူနှင့် UAE နိုင်ငံများသို့ မြန်မာ့ငါးခြောက် တင်ပို့မှုမှာ (၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၃) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီသာ ရှိပါသည် (ဇယား ၂၅)။

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်သွင်းမှုပမာဏ (၁,၉၅၂,၆၈၇) တန် တင်သွင်းခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၅.၆၁) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်သွင်းမှု အများဆုံးဖြစ်ပြီး (၁,၂၄၃,၁၁၆) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉.၅၇) ဘီလီယံဖြင့်တင်သွင်းပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၆၄) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယ အများဆုံး အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၇၁,၄၀၂) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၈၂) ဘီလီယံဖြင့် တင်သွင်းပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၉) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ တောင်ကိုရီးယား နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၇) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၁၆) ဘီလီယံဖြင့် အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (၁၂၈,၆၀၄) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ်၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ ဟောင်ကောင်၊ မလေးရှား၊ ထိုင်း၊ UAE နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့သည် အာရှဒေသ စုစုပေါင်း တင်သွင်းမှု၏ (၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး တင်သွင်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၂၆)။

ဇယား (၂၆) အာရှဒေသရှိအခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) တင်သွင်းမှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁,၉၅၂,၆၈၇</b>	<b>၁၅,၆၁၁,၉၂၉</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၁,၂၄၃,၁၁၆	၉,၅၆၇,၂၅၃	၆၄%
၂	ဂျပန်	၁၇၁,၄၀၂	၁,၈၁၅,၄၅၉	၉%
၃	တောင်ကိုရီးယား	၁၂၈,၆၀၄	၁,၁၅၇,၂၄၁	၇%
၄	ဗီယက်နမ်	၇၅,၂၉၉	၅၄၈,၄၁၀	၄%
၅	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၆၁,၆၅၄	၅၁၅,၁၀၃	၃%
၆	ဟောင်ကောင်	၅၈,၉၀၈	၇၀၈,၆၄၃	၃%
၇	မလေးရှား	၅၀,၁၄၆	၁၈၇,၅၈၅	၃%
၈	ထိုင်း	၄၉,၀၀၆	၂၄၄,၉၆၁	၃%
၉	UAE	၃၃,၆၃၄	၂၁၇,၄၈၉	၂%
၁၀	စင်ကာပူ	၂၈,၇၀၃	၂၁၄,၉၃၂	၁%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့မှုပမာဏ (၁,၃၇၄,၈၄၈) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀.၆၂) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ အခွံမာ ရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး (၆၆၅,၇၃၄) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၄၄) ဘီလီယံဖြင့်တင်ပို့ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၄၈) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယ အများဆုံး အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၉၀,၇၄၅) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၇၁) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၆၇,၉၄၁) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၃၀) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၁၂) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ထိုင်း၊ တရုတ်၊ မလေးရှား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ပါကစ္စတန်၊ ဆော်ဒီအာရေးဗျနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့သည် အာရှဒေသ စုစုပေါင်း အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၆) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်ပို့ခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၂၇)။

ဇယား (၂၇) အာရှတိုက်၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့် နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း</b>	<b>၁,၃၇၄,၈၄၈</b>	<b>၁၀,၆၁၉,၅၈၆</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	အိန္ဒိယ	၆၆၅,၇၃၄	၄,၄၄၂,၈၂၆	၄၈%
၂	ဗီယက်နမ်	၁၉၀,၇၄၅	၁,၇၀၆,၂၃၀	၁၄%
၃	အင်ဒိုနီးရှား	၁၆၇,၉၄၁	၁,၃၀၁,၉၆၃	၁၂%
၄	ထိုင်း	၈၇,၉၃၄	၇၆၄,၂၀၀	၆%
၅	တရုတ်	၈၇,၆၅၈	၈၁၅,၆၇၁	၆%
၆	မလေးရှား	၄၃,၀၂၅	၂၅၅,၉၈၃	၃%
၇	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၃၀,၇၂၆	၂၈၉,၄၅၄	၂%
၈	ပါကစ္စတန်	၂၉,၁၈၄	၁၁၂,၅၂၃	၂%
၉	ဆော်ဒီအာရေးဗျ	၂၂,၄၉၇	၁၁၄,၂၈၄	၂%
၁၀	တောင်ကိုရီးယား	၁၄,၀၅၉	၁၈၆,၁၈၆	၁%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (၃၄,၂၇၄) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့ နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄၅.၂၈) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့အခွံမာ ရေနေသတ္တဝါကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့်ပမာဏ၏ (၇၁) ရာခိုင်နှုန်း ကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၂၄,၁၈၄) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉၆.၄၅) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ အခွံမာရေနေသတ္တဝါတင်ပို့မှု၏ (၈) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၇) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းသော နိုင်ငံများမှာ ဂျပန်နှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂.၉၉) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၂,၆၉၁) တန်နှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၁၆) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၂,၂၅၇) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ

အခွဲမာရေနေသတ္တဝါတင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၄) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းသော နိုင်ငံများမှာ မလေးရှား နိုင်ငံနှင့် ဟောင်ကောင်တို့ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၉၉) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၁,၅၇၉) တန်နှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈.၆၅) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၁,၃၄၃) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ စင်ကာပူ တောင်ကိုရီးယား၊ UAE နှင့် အိုမန် စသည့် နိုင်ငံအသီးသီးသို့ မြန်မာ့အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့မှုမှာ (၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၁) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းအောက်စီသာ ရှိပါသည် (ဇယား ၂၈)။

ဇယား (၂၈) မြန်မာနိုင်ငံမှ အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့အခွဲမာရေနေသတ္တဝါကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၃၄,၂၇၄</b>	<b>၁၄၅,၂၇၅</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၂၄,၁၈၄	၉၆,၄၅၂	၇၁%
၂	ဂျပန်	၂,၆၉၁	၁၂,၉၉၉	၈%
၃	ဗီယက်နမ်	၂,၂၅၇	၂,၁၅၅	၇%
၄	မလေးရှား	၁,၅၇၉	၃,၉၉၀	၅%
၅	ဟောင်ကောင်	၁,၃၄၃	၈,၆၄၆	၄%
၆	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၈၉၂	၄,၅၇၉	၃%
၇	စင်ကာပူ	၈၂၆	၂,၈၂၆	၂%
၈	တောင်ကိုရီးယား	၃၅၉	၂,၁၇၃	၁%
၉	UAE	၈၆	၃၂၀	၀%
၁၀	အိုမန်	၂၀	၂၆	၀%

စာစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် စုစုပေါင်း ခရုကမာတန်ချိန် (၁.၅၃) သန်းကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်သွင်းခဲ့ပြီး တင်သွင်းမှု တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၆၆) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၉၉) ဘီလီယံရှိသော ခရုကမာ (၅၅၃,၃၈၁) တန်ကို တင်သွင်းပြီး အာရှဒေသ ခရုကမာတင်သွင်းမှု၏ (၃၆) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ခရုကမာတင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၆) ရာခိုင်နှုန်းတင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၀၆) သန်းဖြင့် ခရုကမာ (၂၄၉,၇၆၅) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်း ခရုကမာတင်သွင်းမှု၏ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၄၉.၁၇) သန်းရှိသော ခရုကမာ (၂၂၁,၁၂၀) တန် ကိုတင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်း တင်သွင်းမှု၏ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းရှိသော (၁၇၀,၄၃၃) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၁၄) ဘီလီယံဖြင့် တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဂျပန်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းမှုပမာဏမှာ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ တို့ ထက်နည်းသော်လည်း တန်ဖိုးမှာ ၎င်းနိုင်ငံတို့ထက် ပိုမိုများပြားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့နောက် မလေးရှားနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်း ခရုကမာတင်သွင်းမှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းစီကို တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး မလေးရှားနိုင်ငံမှ (၈၂,၁၉၉) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၅၁.၉၄) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗီယက်နမ် နိုင်ငံမှ (၇၅,၅၅၉) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၇၆.၂၃) ဖြင့်လည်းကောင်း တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ တရုတ်

(တိုင်ပေ) မှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆၇.၈၁) သန်းရှိသော (၅၇,၄၁၄) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း တင်သွင်းမှု၏ (၄) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၊ ဟောင်ကောင်နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်း ခရုကမာသွင်းကုန်၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းမှု ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၂၉)။

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ခရုကမာတင်ပို့မှုပမာဏ စုစုပေါင်းတန်ချိန် (၁.၂၆) သန်း တင်ပို့ ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၅၆) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် တန်ချိန် (၄၄၆,၆၂၇) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၅၃) ဘီလီယံဖြင့်တင်ပို့ပြီး ထိုတင်ပို့မှုမှာ အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း ခရုကမာတင်ပို့မှု၏ (၃၅) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။

ဇယား (၂၉) အာရှဒေသရှိ ခရုကမာ (HSC:0307) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁,၅၃၃,၉၉၃</b>	<b>၆,၆၅၈,၉၄၉</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၅၅၃,၃၈၁	၁,၉၈၂,၀၃၃	၃၆%
၂	တောင်ကိုရီးယား	၂၄၉,၇၆၅	၁,၀၅၆,၆၇၆	၁၆%
၃	ထိုင်း	၂၂၁,၁၂၀	၆၄၉,၁၇၃	၁၄%
၄	ဂျပန်	၁၇၀,၄၃၃	၁,၁၃၇,၀၇၅	၁၁%
၅	မလေးရှား	၈၂,၁၉၉	၂၅၁,၉၄၃	၅%
၆	ဗီယက်နမ်	၇၅,၅၅၉	၃၇၆,၂၃၃	၅%
၇	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၅၇,၄၁၄	၂၆၇,၈၀၅	၄%
၈	ဖိလစ်ပိုင်	၄၀,၁၆၃	၇၂,၀၉၆	၃%
၉	ဟောင်ကောင်	၃၆,၁၉၈	၅၄၉,၈၂၆	၂%
၁၀	စင်ကာပူ	၁၆,၆၂၁	၁၀၃,၆၆၆	၁%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယအများဆုံး ခရုကမာတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၇၃,၂၉၂) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၆၃.၃၅) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း ခရုကမာပို့ကုန်၏ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး ခရုကမာတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၁၆၁,၃၃၉) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၆၅.၂၄) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း ပို့ကုန်၏ (၁၃) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဗီယက်နမ်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံသည် (၉၇,၉၄၉) တန်နှင့် (၈၇,၀၆၀) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၈၈.၈၀) သန်းနှင့် (၅၄၈.၆၇) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသ ခရုကမာတင်ပို့မှု၏ (၈) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၇) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မလေးရှား၊ ပါကစ္စတန်၊ ထိုင်းနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့၏ ခရုကမာတင်ပို့မှုမှာ အာရှဒေသ ခရုကမာ ပို့ကုန်စုစုပေါင်း၏ (၄) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၃၀)။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ခရုကမာ (၇,၃၇၁) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆.၂၂) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ခရုကမာကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ

ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၅၇) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၄,၁၉၈) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၈.၅၁) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ခရုကမာတင်ပို့မှု၏ (၂၄) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၇၄) သန်း တန်ဖိုးရှိသော (၁,၇၇၇) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၃၀) အာရှတိုက်၏ ခရုကမာ (HSC:0307) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၁,၂၅၈,၇၇၀</b>	<b>၆,၅၅၆,၁၀၂</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၄၄၆,၆၂၇	၂,၅၂၆,၀၉၆	၃၅%
၂	အိန္ဒိယ	၁၇၃,၂၉၂	၇၆၃,၃၅၂	၁၄%
၃	အင်ဒိုနီးရှား	၁၆၁,၃၃၉	၇၆၅,၂၃၇	၁၃%
၄	ဗီယက်နမ်	၉၇,၉၄၉	၅၈၈,၈၀၂	၈%
၅	ဂျပန်	၈၇,၀၆၀	၅၄၈,၆၇၂	၇%
၆	မလေးရှား	၄၇,၇၁၀	၁၆၉,၇၂၁	၄%
၇	ပါကစ္စတန်	၄၇,၀၃၁	၁၂၁,၀၈၂	၄%
၈	ထိုင်း	၄၆,၆၈၄	၂၉၉,၄၉၃	၄%
၉	တောင်ကိုရီးယား	၄၆,၁၅၃	၂၄၆,၁၁၁	၄%
၁၀	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၃၃,၇၃၀	၁၂၆,၁၀၀	၃%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၃၁) မြန်မာနိုင်ငံမှ ခရုကမာ (HSC:0307) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့ခရုကမာကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၇,၃၇၁</b>	<b>၂၆,၂၁၉</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ထိုင်း	၄,၁၉၈	၁၈,၅၁၄	၅၇%
၂	တရုတ်	၁,၇၇၇	၃,၇၃၅	၂၄%
၃	စင်ကာပူ	၇၇၉	၁,၆၃၁	၁၁%
၄	ဗီယက်နမ်	၃၁၉	၁,၀၂၀	၄%
၅	တောင်ကိုရီးယား	၁၃၈	၃၈၅	၂%
၆	မလေးရှား	၇၁	၃၄၀	၁%
၇	ဂျပန်	၅၆	၅၀၉	၁%
၈	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၂၉	၆၂	၀%
၉	ဟောင်ကောင်	၂	၂၀	၀%
၁၀	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၂	၃	၀%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် စုစုပေါင်းရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (၆၆,၀၉၃) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်သွင်းခဲ့ပြီး ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်သွင်းမှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၅၃.၉၃) သန်း ရှိပါသည်။ တရုတ်

နိုင်ငံသည် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၄.၁၄) သန်းရှိသော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (၂၅,၅၈၆) တန်ကို တင်သွင်းပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၃၉) ရာခိုင်နှုန်း ရှိနေသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၂၃) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၂၃.၇၈) သန်းဖြင့် ရေနေကျောရိုးမဲ့ သတ္တဝါ (၁၄,၉၉၂) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၉.၆၈) သန်းရှိသော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (၇,၄၈၆) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ထိုင်း၊ ဟောင်ကောင်နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၇) ရာခိုင် နှုန်းနှင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး ထိုင်းနိုင်ငံမှ (၆,၀၅၀) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၄၆) သန်း ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဟောင်ကောင်မှ (၄,၄၃၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၄၂.၂၇) သန်း ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ မလေးရှားနိုင်ငံမှ (၃,၃၉၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၃.၄၆) သန်းဖြင့်လည်းကောင်း တင်သွင်း ခဲ့ကြပါသည်။ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ စင်ကာပူ၊ ဗီယက်နမ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်းသွင်းကုန် ပမာဏ၏ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းမှု ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၃၂)။

ဇယား (၃၂) အာရှဒေသရှိ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၆၆,၀၉၃</b>	<b>၇၅၃,၉၂၈</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	တရုတ်	၂၅,၅၈၆	၆၄,၁၄၀	၃၉%
၂	ဂျပန်	၁၄,၉၉၂	၂၂၃,၇၇၇	၂၃%
၃	တောင်ကိုရီးယား	၇,၄၈၆	၃၉,၆၈၁	၁၁%
၄	ထိုင်း	၆,၀၅၀	၆,၄၆၄	၉%
၅	ဟောင်ကောင်	၄,၄၃၂	၂၄၂,၂၇၄	၇%
၆	မလေးရှား	၃,၃၉၅	၁၃,၄၆၁	၆%
၇	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၁,၆၁၇	၃၀,၇၀၈	၂%
၈	စင်ကာပူ	၉၁၃	၂၉,၉၃၁	၁%
၉	ဗီယက်နမ်	၄၆၅	၅,၃၅၈	၁%
၁၀	မြန်မာ	၂၉၁	၁,၀၄၁	၀%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှုပမာဏ (၄၄,၅၄၀) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၂၇.၆၈) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ ရေနေ ကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး ၎င်းနိုင်ငံသည် (၈,၉၈၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၂.၃၈) သန်းဖြင့်တင်ပို့ပြီး ထိုတင်ပို့မှုမှာ အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယအများဆုံး ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၆,၆၃၄) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၄.၀၁) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး အာရှဒေသတွင်း

စုစုပေါင်းပို့ကုန်၏ (၁၅) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယ အများဆုံး ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၆,၁၀၅) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀.၃၈) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မလေးရှား နိုင်ငံသည် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး (၄,၄၉၂) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄.၈၂) သန်းဖြင့် တင်ပို့ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၁၀) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဟောင်ကောင်နှင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံတို့သည် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (၃,၇၁၉) တန်နှင့် (၃,၆၀၄) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀၅.၆၀) သန်းနှင့် (၅.၂၃) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှဒေသ ရေနေကျောရိုးမဲ့ သတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၈) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ အိန္ဒိယနှင့် ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံတို့သည် အာရှဒေသ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၇) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၅) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၂) ရာခိုင် နှုန်းစီရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၃၃)။

ဇယား (၃၃) အာရှတိုက်၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) တင်ပို့မှုအများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၄၄,၅၄၀</b>	<b>၄၂၇,၆၇၈</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ထိုင်း	၈,၉၈၂	၂၂,၃၇၅	၂၀%
၂	တရုတ်	၆,၆၃၄	၆၄,၀၀၅	၁၅%
၃	အင်ဒိုနီးရှား	၆,၁၀၅	၂၀,၃၈၁	၁၄%
၄	မလေးရှား	၄,၄၉၂	၁၄,၈၂၃	၁၀%
၅	ဟောင်ကောင်	၃,၇၁၉	၁၀၅,၅၉၉	၈%
၆	ပါကစ္စတန်	၃,၆၀၄	၅,၂၂၇	၈%
၇	ဂျပန်	၃,၃၀၇	၈၈,၀၉၉	၇%
၈	တောင်ကိုရီးယား	၂,၄၀၁	၈,၈၉၃	၅%
၉	အိန္ဒိယ	၂,၀၇၀	၄,၅၄၁	၅%
၁၀	ဖိလစ်ပိုင်	၇၆၁	၁၁,၄၈၃	၂%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (၃၄၈) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့ နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၃၉) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ဂျပန်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၅၁) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၁၇၉) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၀.၃၂) သန်း တန်ဖိုး ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၂၂) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသူမှာ ဟောင်ကောင် ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၀.၈၅) သန်း တန်ဖိုးရှိသော တန်ချိန် (၇၅) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ တောင်ကိုရီးယား၊ တရုတ် (တိုင်ပေ) နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းအောက်စီ တင်သွင်းခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၃၄)။

ဇယား (၃၄) မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေနံကုန်ပစ္စည်းများ (HSC:0308) တင်ပို့မှုအများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့ ရေနံကုန်ပစ္စည်းများ တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး (,၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုရာခိုင်နှုန်း
	<b>အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း</b>	<b>၃၄၈</b>	<b>၁,၃၉၂</b>	<b>၁၀၀%</b>
၁	ဂျပန်	၁၇၉	၃၁၅	၅၁%
၂	ဟောင်ကောင်	၇၅	၈၅၅	၂၂%
၃	ထိုင်း	၄၁	၉၄	၁၂%
၄	မလေးရှား	၃၂	၄၉	၉%
၅	တောင်ကိုရီးယား	၁၃	၃၅	၄%
၆	တရုတ် (တိုင်ပေ)	၇	၂၇	၂%
၇	တရုတ်	၁	၁၇	၀%
၈	စင်ကာပူ	-	-	၀%
၉	ဗီယက်နမ်	-	-	၀%

ရင်းမြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

### ၅.၂။ တင်ပို့သည့် ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များ

ဇယား (၃၅) ငါးမြစ်ချင်း တစ်တန်အတွက် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ခန့်မှန်းကုန်ကျစရိတ်များ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အကြောင်းအရာ	ယူနစ်	ကုန်ကျငွေ
ပြည်တွင်း လက်ကားဈေး	ကျပ်	၃,၀၆၂,၅၀၀
ဖော့ဘူး	ကျပ်	၂၈၃,၅၀၀
တိပ်	ကျပ်	၃၇,၉၀၀
ဖော့ပတ်လုပ်သားခ	ကျပ်	၃၆,၀၀၀
ပလတ်စတစ်	ကျပ်	၄၉,၉၀၀
Jetty အသုံးပြုခ	ကျပ်	၃၇,၈၀၀
လှေကယ်ရီခ	ကျပ်	၅၉၈,၆၀၀
ရေခဲ	ကျပ်	၁၂,၈၀၀
Jetty လှေကပ်ခ	ကျပ်	၂,၁၀၀
custom agent fees	ကျပ်	၇၂,၀၀၀
လှေပြည်ပထွက်ခွာခွင့်လိုင်စင်	ကျပ်	၅၂,၉၀၀
အထွေထွေအသုံးစရိတ်	ကျပ်	၂၉,၀၀၀
ပို့ကုန် ကုန်သွယ်ခွန် (၂%)	ကျပ်	၆၁,၂၅၀
<b>စုစုပေါင်း ကုန်ကျစရိတ်</b>	<b>ကျပ်</b>	<b>၄,၃၃၆,၂၅၀</b>

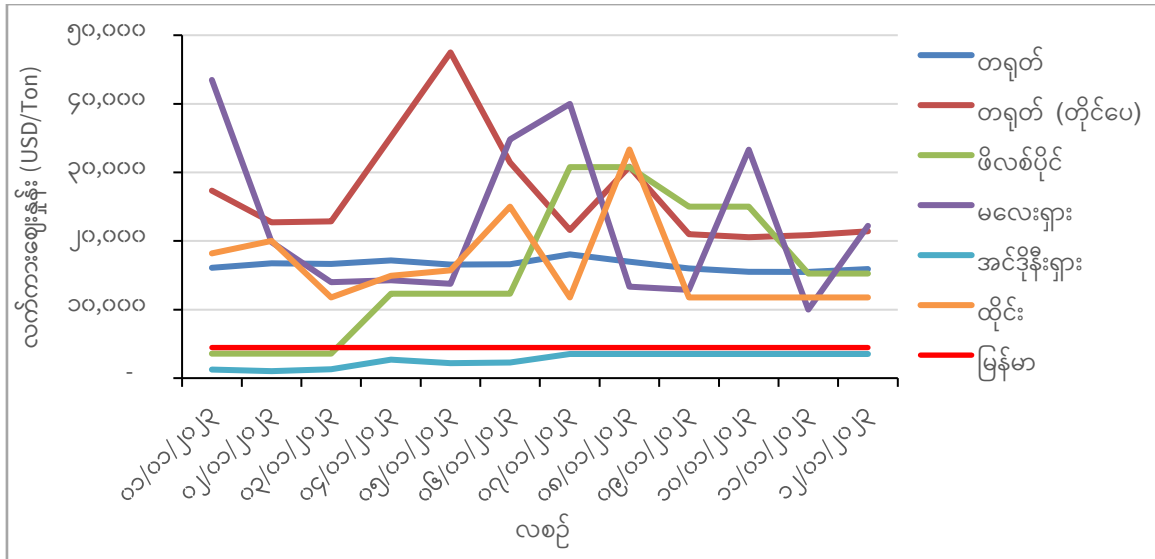
ရင်းမြစ်။ စစ်တမ်းကောက်ယူ တွေ့ရှိချက်

မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ရှိသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြည်ပသို့တင်ပို့ရာတွင် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များရှိရာ ပြည်တွင်းလက်ကားဈေးအပေါ်တွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ခများ၊ တင်ချခများ၊ ကုန်သွယ်ခွန်၊ ထုပ်ပိုးထည့်သွင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း၊ ကုန်ပစ္စည်းအာမခံ၊ လိုင်စင်နှင့် ထောက်ခံချက်အတွက် စရိတ်များ၊ အခြားကုန်ကျစရိတ်များ စသည်ဖြင့် ထည့်သွင်းတွက်ချက်ပါက သင်္ဘောတင်ပြီးသည့်အဆင့်ထိ ဈေးနှုန်းများ (FOB Price) ရရှိမည်ဖြစ်ပြီး သင်္ဘောတင်ခနှင့် တင်သွင်းနိုင်ငံအရောက် ဆိပ်ကမ်းစရိတ်များ ထည့်သွင်းတွက်ချက်ပါက တင်သွင်းနိုင်ငံ၏ ဆိပ်ကမ်းအရောက်ဈေးနှုန်း (CIF Price) များ ခန့်မှန်းသိရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ယခုလေ့လာမှုတွင် ပြည်ပနိုင်ငံသို့တင်ပို့သော ငါးမြစ်ချင်း တစ်တန်အတွက် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ခန့်မှန်းကုန်ကျစရိတ်များမှာ ဇယား (၃၅) ပါအတိုင်းဖြစ်ရာ ငွေလဲလှယ်နှုန်း တစ်ဒေါ်လာ (၂,၄၅၀) ကျပ်နှုန်းဖြင့် တွက်ချက်ပါက ပြည်တွင်းလက်ကားဈေး (၁,၂၅၀) ဒေါ်လာနှင့် FOB ဈေး (၁,၇၇၀) ဒေါ်လာ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

**၅.၃။ ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်မှုများနှင့် Nominal protection rate (NPR)**

တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့မှအပ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ တရုတ် (တိုင်ပေ) နှင့် အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံတို့ရှိ ငါးရှဉ့်အရှင် လအလိုက်ဈေးနှုန်းများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် အတက်အကျဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁၀) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၅,၅၀၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၄) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၇,၁၄၂) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တရုတ် (တိုင်ပေ) ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁၂) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၁,၄၀၇) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၅) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၇,၄၉၁)ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ် (၁၊ ၂၊ ၃) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၅၇၁) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၇၊ ၈) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၀,၇၆၉) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁၁) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀,၀၀၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၇) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၀,၀၀၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၂) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၀၂၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၇၊ ၈၊ ၉၊ ၁၀၊ ၁၁၊ ၁၂) လပိုင်းတို့တွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၅၂၁) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ် (၃၊ ၇၊ ၉၊ ၁၀၊ ၁၁၊ ၁၂) လပိုင်းတို့တွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁,၇၆၅) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၈) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၃,၃၃၃) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တစ်လျှောက် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၄၆၀) ဈေးနှုန်းရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ပုံ ၁၂)။



ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, FAOSTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC:030192) လက်ကားဈေးများ အခြေအနေ

မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင်၏ Nominal Protection Rate (NPR) ၂၀၂၃ ခုနှစ် အခြေအနေအား ဇယား (၃၆) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ NPR တန်ဖိုးသည် (၁) နှင့် ညီမျှသည် (သို့မဟုတ်) (၁) ထက်ငယ်နေလျှင် ကုန်ပစ္စည်း၏ ထုတ်လုပ်မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီးလျှင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ငါးရှဉ့်အရှင်ကို တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ အဓိကထား တင်ပို့နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသို့ တင်ပို့ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင်သည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ငါးရှဉ့်အရှင်ဈေးကွက် ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြားတင်ပို့သည့် နိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍ ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးရှဉ့်အရှင်ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၃၆) မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC:030192) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃)

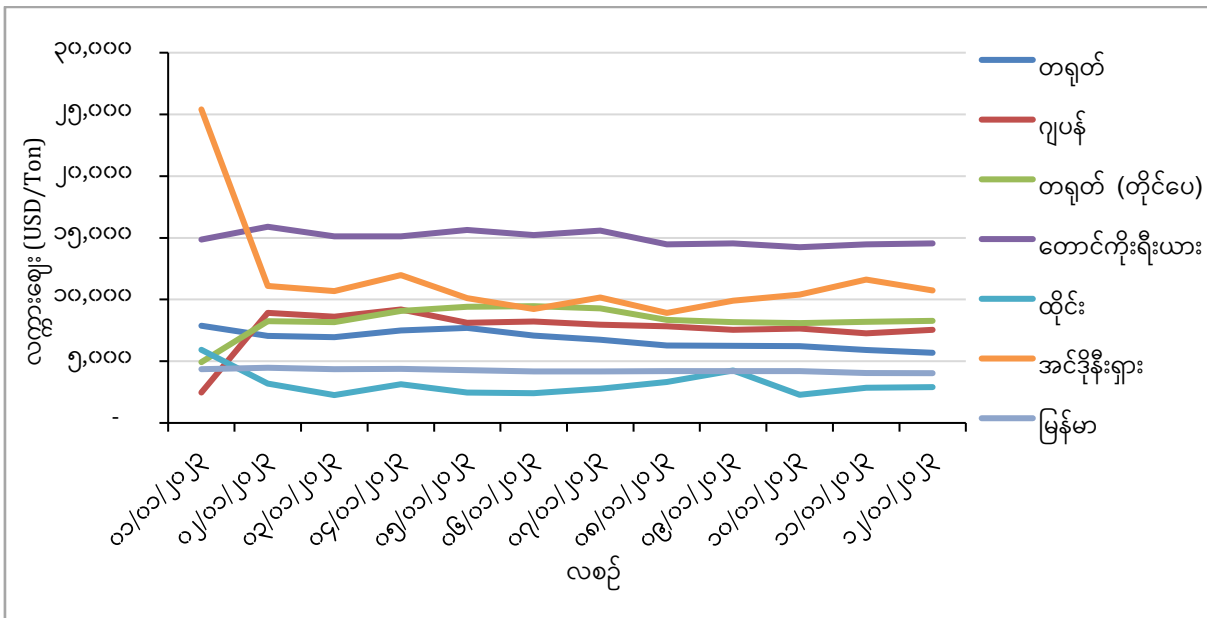
မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးရှဉ့်အရှင် ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် CIF Price (USD/Ton)	မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင် ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်း (USD/Ton)	
ထိုင်း	၁,၈၀၈	၁၆,၄၇၈	၀.၁၁
တရုတ်	၅,၇၅၅	၁၆,၄၇၃	၀.၃၅

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, FAOSTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့မှအပ ကျန် တရုတ်၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ထိုင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံများရှိ ငါးအရှင် လအလိုက်ဈေးနှုန်းများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် အတက်အကျ နည်းသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ငါးအရှင်လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁၂) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၆၈၃) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၁) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေ

ရိကန်ဒေါ်လာ (၇,၈၇၆) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်း ရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ငါးအရှင် လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၄၆၄) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၄) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉,၁၉၄) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တရုတ် (တိုင်ပေ) ၏ ငါးအရှင်လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၉၂၆) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၆) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉,၄၆၂) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ ငါးအရှင်လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁၀) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄,၂၃၉) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၂) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၅,၈၉၆) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ငါးအရှင် လအလိုက်လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ် (၃) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၂၅၇) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၁) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၉၂၅) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ ငါးအရှင်လက်ကား ဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၈) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈,၉၁၅) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၁) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၅,၄၀၆) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးအရှင်လက်ကားဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ (၁၂) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၀၃၁) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိပြီး (၂) လပိုင်းတွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၄၇၁) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ပုံ ၁၃)။



ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်လက်ကားဈေးများ အခြေအနေ

မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) ၂၀၂၃ ခုနှစ် အခြေအနေအား ဇယား (၃၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ NPR တန်ဖိုးသည် (၁) နှင့် ညီမျှသည် (သို့မဟုတ်) (၁) ထက်ငယ်နေ

လျှင် ကုန်ပစ္စည်း၏ ထုတ်လုပ်မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီး လျှင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ များသို့ အဓိကထား တင်ပို့နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသို့ ငါးအရှင်တင်ပို့ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများတွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ ငါးအရှင်သည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ငါးအရှင်ဈေးကွက် ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြားတင်ပို့သည့် နိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍ ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၃၇) မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) ၏ Nominal Protection Rate အခြေအနေ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

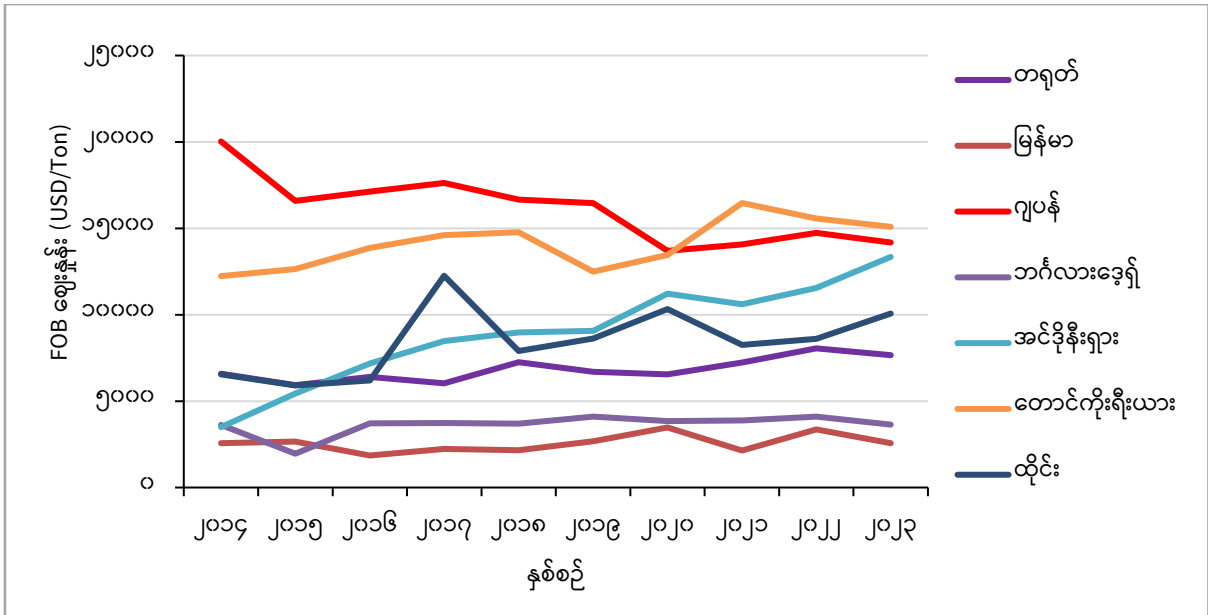
မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင် ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် CIF price (USD/ton)	မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်း (USD/Ton)	
ထိုင်း	၁,၁၅၁	၃,၁၄၉	၀.၃၇
တရုတ်	၄,၁၇၃	၆,၇၇၄	၀.၆၂

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃ ၊ FAOSTAT ၂၀၂၃ ၊ Myantrade ၂၀၂၃

### ၅.၄။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၃၈) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄၊ ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်များတွင် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ငါးအရှင်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀,၀၂၄)၊ (၁၇,၁၂၈) နှင့် (၁၇,၆၂၁) ဖြင့် ငါးအရှင်တင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကိုရီးယား နိုင်ငံသည် ငါးအရှင်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆,၄၂၆) ဖြင့် ငါးအရှင်တင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇၊ ၂၀၂၀ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်များတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသည် ငါးအရှင်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၁၂,၂၅၄)၊ (၁၀,၃၂၀) နှင့် (၁၀,၀၆၈) ဖြင့် ငါးအရှင်တင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ငါးအရှင်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၄၉၄) ရရှိခဲ့ရာမှ နှစ်အလိုက် မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၃,၃၄၅) အထိ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၂ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် များတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ငါးအရှင်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈,၀၅၃) နှင့် (၇,၆၆၅) ဖြင့် ငါးအရှင် တင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ငါးအရှင်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၉၅၇) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၉ နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၀၉၃) နှင့် (၄,၁၀၁) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ငါးအရှင်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၄၇၄) နှင့် (၃,၃၆၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် (၁,၈၅၁) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံး ရရှိခဲ့ပါသည်။



ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၄) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ အတက်အကျ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပုံ (၁၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄ မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း ဂျပန်နိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင်တစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် မြင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ကျန်နှစ်များတွင် ငါးအရှင်ဈေးနှုန်း နိမ့်ကျသွားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၂၀ နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၄၇၄) နှင့် (၃,၃၆၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရပြီး ကျန်နှစ်များတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၀၀၀) ကျော်ရရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့သော် ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ရရှိသော ငါးအရှင် တစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ငါးအရှင် (HSC:0301) တင်ပို့သော မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်တင်ပို့နိုင်မှု၊ ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး အခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၃၈) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့ငါးအရှင် (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြား နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံ၏ ငါးအရှင် (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက် ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင်သည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင်ထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင် ဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင် ထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးကို နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်း တန်ဖိုးသည် (၁) အထက်တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးအရှင်သည် ၎င်းနိုင်ငံ၏ ငါးအရှင်နှင့် ဈေးနှုန်းတူပြီး အရည်အသွေး တန်းတူရှိခြင်းနှင့် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းခြင်း စသည့်အခြေအနေများရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

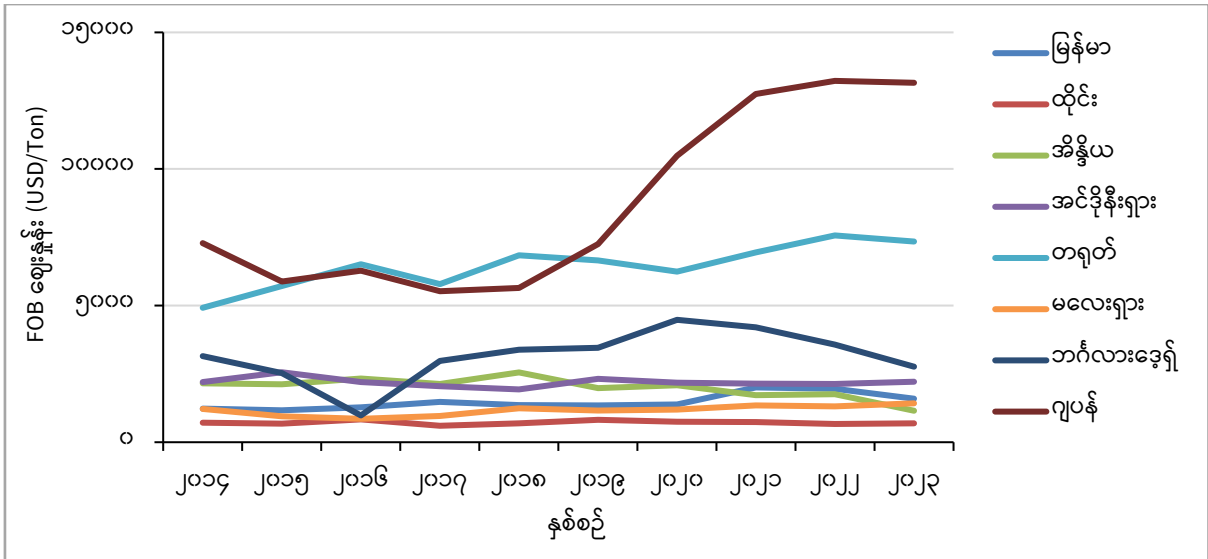
ဇယား (၃၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	ဂျပန်	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	အင်ဒိုနီးရှား	တောင်ကိုရီးယား	ထိုင်း
၂၀၁၄	၀.၃၉	၀.၁၃	၀.၇၁	၀.၇၃	၀.၂၁	၀.၃၉
၂၀၁၅	၀.၄၅	၀.၁၆	၁.၃၆	၀.၄၉	၀.၂၁	၀.၄၅
၂၀၁၆	၀.၂၉	၀.၁၁	၀.၅၀	၀.၂၆	၀.၁၃	၀.၃၀
၂၀၁၇	၀.၃၇	၀.၁၃	၀.၆၀	၀.၂၆	၀.၁၅	၀.၁၈
၂၀၁၈	၀.၃၀	၀.၁၃	၀.၅၈	၀.၂၄	၀.၁၅	၀.၂၇
၂၀၁၉	၀.၄၀	၀.၁၆	၀.၆၅	၀.၃၀	၀.၂၁	၀.၃၁
၂၀၂၀	၀.၅၃	၀.၂၅	၀.၉၀	၀.၃၁	၀.၂၆	၀.၃၄
၂၀၂၁	၀.၃၀	၀.၁၅	၀.၅၅	၀.၂၀	၀.၁၃	၀.၂၆
၂၀၂၂	၀.၄၂	၀.၂၃	၀.၈၂	၀.၂၉	၀.၂၂	၀.၃၉
၂၀၂၃	၀.၃၃	၀.၁၈	၀.၇၀	၀.၁၉	၀.၁၇	၀.၂၅

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

သို့သော် ကျန်နှစ်များတွင် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်သည့် တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးအရှင်သည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးအရှင်တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင်သည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၃၉) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း လတ်ဆတ်ငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀,၄၈၈)၊ (၁၂,၇၄၉)၊ (၁၃,၂၂၆) နှင့် (၁၃,၁၅၅) ဖြင့် လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၂၂ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် လတ်ဆတ်ငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇,၅၆၈)၊ (၇,၃၄၇) ဖြင့် လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် လတ်ဆတ်ငါးတစ်တန်လျှင် (၉၈၀) ဒေါ်လာဖြင့် အနိမ့်ဆုံးသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၀ နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၄၈၀)၊ (၄,၂၀၆) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လတ်ဆတ်ငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၅၆၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပြီး ကျန်နှစ်များတွင် (၂,၀၀၀) ဒေါ်လာဝန်းကျင်ဖြင့် တည်ငြိမ်သော ဈေးနှုန်းရရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၅၅၄) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပြီး ကျန်နှစ်များတွင် တဖြည်းဖြည်းကျဆင်းသွားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၁၊ ၂၀၂၂ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လတ်ဆတ်ငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၀၀၄)၊ (၁,၉၅၉)၊ (၁၅၉၈) ဖြင့် အများဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လတ်ဆတ်ငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၄၂၃) ဖြင့် အများဆုံးရရှိခဲ့ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၃၅) ဖြင့် အများဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။



စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၅) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ အတက်အကျ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပုံ (၁၅) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၉ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ဂျပန်နိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအရည်တစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုမိုမြင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါးဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေသော်လည်း မလေးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ထက် ပိုမိုမြင့်မားစွာရရှိနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၂၁၊ ၂၀၂၂ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၀၀၄)၊ (၁,၉၅၉) နှင့် (၁,၅၉၈) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေး ရရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) တင်ပို့သော မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့နိုင်မှု ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး အခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၃၉) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါး (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါးသည် အခြား နိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါးထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေး ပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ (၁) နှင့် ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါးဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါးထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးကို နှိုင်းယှဉ်လျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ (၂၀၂၁ ခုနှစ်)၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ (၂၀၁၆ ခုနှစ်)၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့တွင် နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် (၁) အထက်တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါးသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါးနှင့် ဈေးနှုန်းတူပြီး အရည်အသွေးတန်းတူရှိခြင်းနှင့် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းခြင်း စသည့် အခြေအနေများရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဇယား (၃၉) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	တရုတ်	မလေးရှား	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	ဂျပန်
၂၀၁၄	၁.၇၁	၀.၅၇	၀.၅၆	၀.၂၅	၁.၀၁	၀.၃၉	၀.၁၇
၂၀၁၅	၁.၇၁	၀.၅၅	၀.၄၆	၀.၂၀	၁.၂၃	၀.၄၆	၀.၂၀
၂၀၁၆	၁.၅၂	၀.၅၅	၀.၅၈	၀.၂၀	၁.၄၉	၁.၃၀	၀.၂၀
၂၀၁၇	၂.၄၆	၀.၇၀	၀.၇၂	၀.၂၆	၁.၅၄	၀.၅၀	၀.၂၇
၂၀၁၈	၁.၉၇	၀.၅၃	၀.၇၀	၀.၂၀	၁.၀၉	၀.၄၀	၀.၂၄
၂၀၁၉	၁.၆၅	၀.၆၈	၀.၅၈	၀.၂၀	၁.၁၆	၀.၃၉	၀.၁၉
၂၀၂၀	၁.၈၄	၀.၆၆	၀.၆၄	၀.၂၂	၁.၁၆	၀.၃၁	၀.၁၃
၂၀၂၁	၂.၇၁	၁.၁၇	၀.၉၄	၀.၂၉	၁.၄၉	၀.၄၈	၀.၁၆
၂၀၂၂	၂.၉၂	၁.၁၁	၀.၉၂	၀.၂၆	၁.၄၉	၀.၅၅	၀.၁၅
၂၀၂၃	၂.၃၁	၁.၃၉	၀.၇၂	၀.၂၂	၁.၁၂	၀.၅၈	၀.၁၂

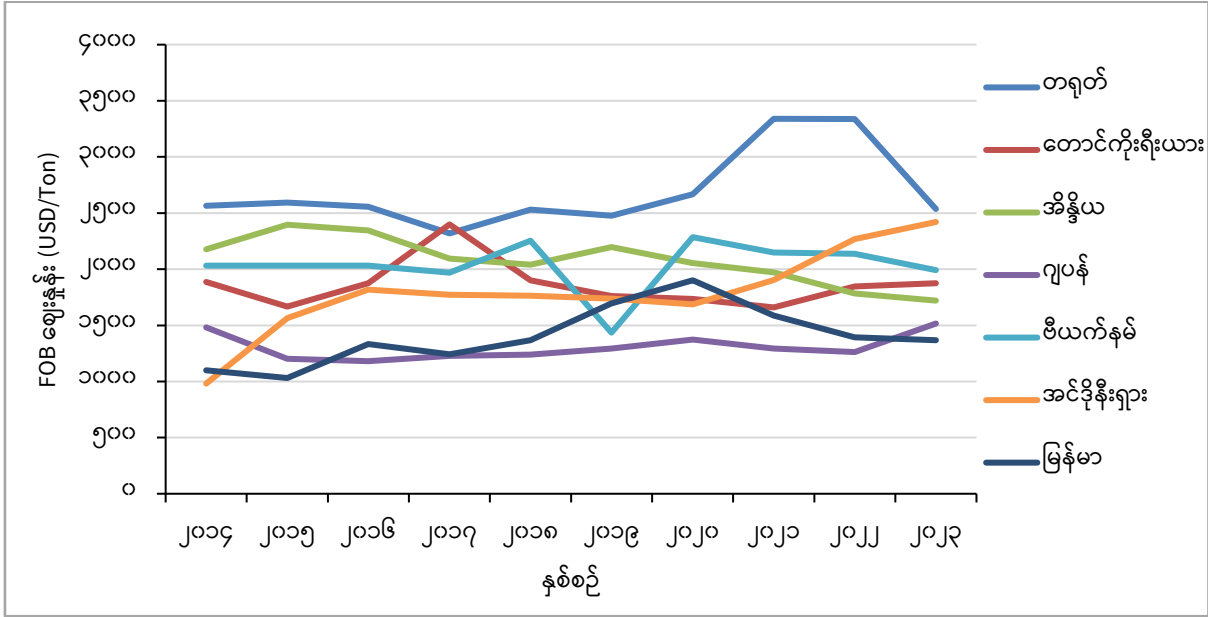
စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

သို့သော် ကျန်နှစ်များတွင် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသောကြောင့် မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါးသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါးသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၀) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ တရုတ်နိုင်ငံသည် အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၃၁၉) မှ (၃,၃၄၀) အထိ ရရှိပြီး အေးခဲငါးတင်ပို့မှုဈေးနှုန်းအမြင့်ဆုံး ရရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉၈၁) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိခဲ့သော်လည်း တစ်ဖြည်းဖြည်း အေးခဲငါးဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာကာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၄၂၀) အထိ ရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း အေးခဲငါးဈေးနှုန်းမှာ မတည်ငြိမ်ပဲ အတက်အကျရှိကာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အနိမ့်ဆုံးဈေး အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၆၆၀) ရရှိပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အေးခဲငါးဈေးနှုန်းမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၃၉၉) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အေးခဲငါးဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အမြင့်ဆုံးဈေး တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၃၉၆) အထိရရှိပြီး ဈေးနှုန်းများ တဖြည်းဖြည်းကျဆင်းလာကာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အနိမ့်ဆုံးဈေး ဖြစ်သည့် အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၇၂၀) ရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အေးခဲငါးဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းနေသော်လည်း ဈေးနှုန်း အတက်အကျနည်းကာ တည်ငြိမ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အနိမ့်ဆုံးဈေးဖြစ်သည့်

အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၄၃၅) ရရှိသော်လည်း ကျန်နှစ်များ တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၀၀၀) ဝန်းကျင်ရရှိကာ ဈေးနှုန်းအတက်အကျနည်းသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၉၀၀) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရခဲ့သော်လည်း ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်မှုမရှိဘဲ အတက်အကျများနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (ပုံ ၁၆)။



ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၆) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

အေးခဲငါး (HSC: 0303) တင်ပို့သော မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ အေးခဲငါးတင်ပို့နိုင်မှု ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး အခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၀) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့အေးခဲငါး (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ အေးခဲငါး (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက် ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အေးခဲငါးသည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အေးခဲငါးထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ အေးခဲငါးဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ အေးခဲငါးထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့အေးခဲငါး၏ နှိုင်းယှဉ် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် (၁) နှင့် (၁) အထက်တွင် ရှိနေ သောကြောင့် ၎င်းနိုင်ငံ၏ အေးခဲငါးဈေးနှုန်းနှင့်အတူ (သို့မဟုတ်) သာ၍ရရှိသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အေးခဲငါးအရည်အသွေးသည် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အေးခဲငါးအရည်အသွေးနှင့် တန်းတူ (သို့မဟုတ်) မြင့်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်သည့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် (၁) အောက်တွင် ရှိနေသော ကြောင့် မြန်မာ့အေးခဲငါးသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ အေးခဲငါးနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဈေးနည်းနေကြောင်း တွေ့ရှိရ ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အေးခဲငါးတင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ အေးခဲငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများ နည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အေးခဲငါးသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄၀) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

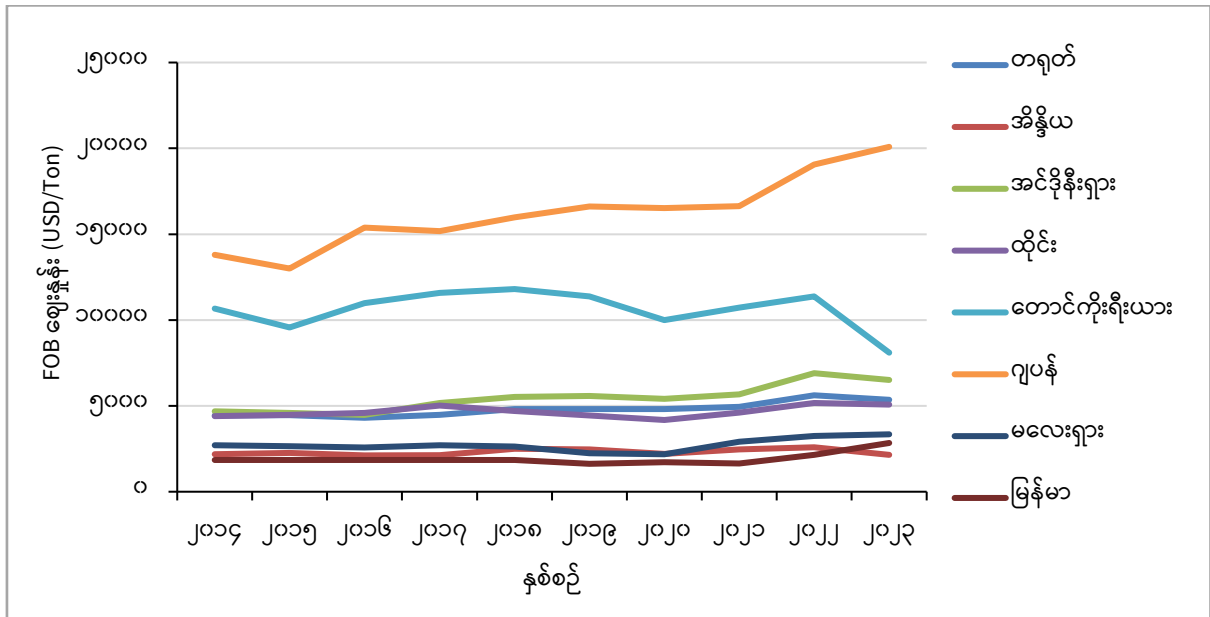
နှစ်စဉ်	တရုတ်	တောင်ကိုရီးယား	အိန္ဒိယ	ဂျပန်	ဗီယက်နမ်	အင်ဒိုနီးရှား
၂၀၁၄	၀.၄၃	၀.၅၈	၀.၅၀	၀.၇၄	၀.၅၄	၁.၁၂
၂၀၁၅	၀.၄၀	၀.၆၂	၀.၄၃	၀.၈၆	၀.၅၁	၀.၆၆
၂၀၁၆	၀.၅၂	၀.၇၁	၀.၅၇	၁.၁၃	၀.၆၆	၀.၇၃
၂၀၁၇	၀.၅၄	၀.၅၂	၀.၅၉	၁.၀၁	၀.၆၃	၀.၇၀
၂၀၁၈	၀.၅၄	၀.၇၂	၀.၆၇	၁.၁၀	၀.၆၁	၀.၇၈
၂၀၁၉	၀.၆၉	၀.၉၆	၀.၇၇	၁.၃၁	၁.၁၈	၀.၉၈
၂၀၂၀	၀.၇၁	၁.၁၀	၀.၉၂	၁.၃၈	၀.၈၃	၁.၁၃
၂၀၂၁	၀.၄၈	၀.၉၆	၀.၈၀	၁.၂၃	၀.၇၄	၀.၈၃
၂၀၂၂	၀.၄၂	၀.၇၅	၀.၇၈	၁.၁၀	၀.၆၅	၀.၆၁
၂၀၂၃	၀.၅၄	၀.၇၃	၀.၇၉	၀.၉၀	၀.၆၉	၀.၅၆

ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၃၀၈) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၅,၆၁၇) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၁၁၆) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၂,၅၈၈) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၄၇၃) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၆,၉၀၅) ဖြင့် အမြင့်ဆုံး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၁၇၉) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၅,၁၇၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈,၁၀၀) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် (၁၁,၈၀၆) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၃,၀၀၀) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၂၀,၀၈၈) ဖြင့် အမြင့်ဆုံး ရရှိခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၁၈၂) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးဈေးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၃,၃၄၄) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်အထိ ငါးအသားလွှာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၈၅၇) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံး ဈေးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၂,၈၄၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ အတက်အကျ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပုံ (၁၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ဂျပန်နိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာတစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုမိုမြင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါ

သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။



ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၇) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) တင်ပို့သော မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာ တင်ပို့နိုင်မှု၊ ငါးအသားလွှာအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးအခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ နှိုင်းယှဉ် ငါးအသားလွှာ (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှတင်ပို့သော ငါးအသားလွှာသည် အခြား နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ ငါးအသားလွှာဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ကာ (၁) ထက် ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

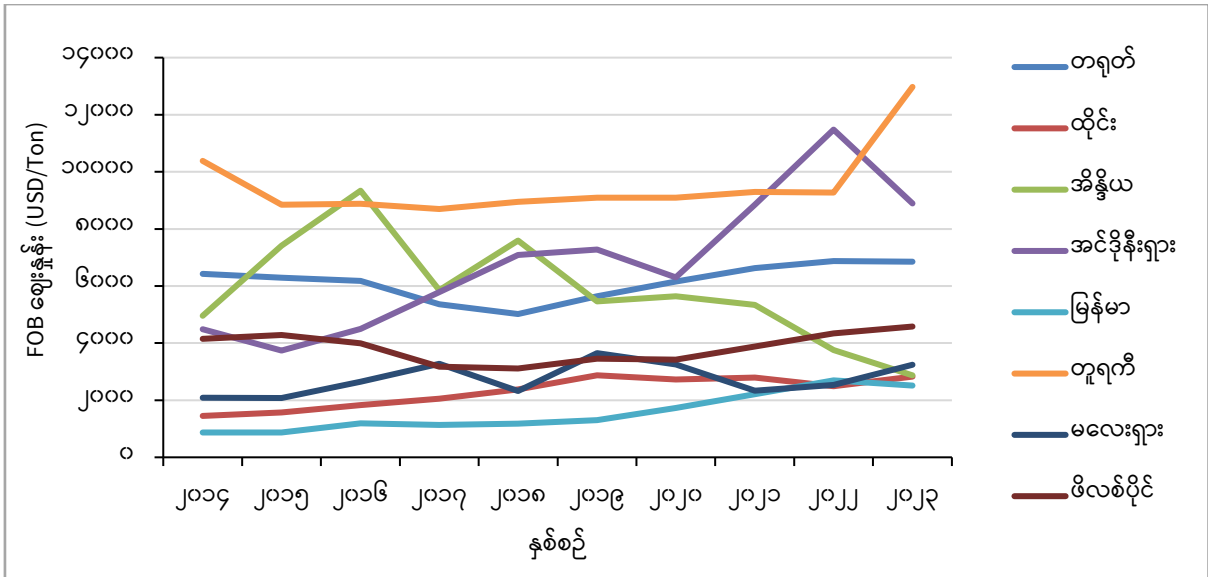
မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ အရည်အသွေးနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာ၏ နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် (၁) အောက်တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးအသားလွှာသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာထက် ဈေးနည်းပြီး အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးအသားလွှာတင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄၁) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	ထိုင်း	တောင်ကိုရီးယား	ဂျပန်	မလေးရှား
၂၀၁၄	၀.၄၂	၀.၈၅	၀.၄၀	၀.၄၂	၀.၁၇	၀.၁၃	၀.၆၉
၂၀၁၅	၀.၄၂	၀.၈၂	၀.၄၀	၀.၄၂	၀.၁၉	၀.၁၄	၀.၇၀
၂၀၁၆	၀.၄၃	၀.၈၈	၀.၄၂	၀.၄၀	၀.၁၇	၀.၁၂	၀.၇၂
၂၀၁၇	၀.၄၁	၀.၈၇	၀.၃၆	၀.၃၇	၀.၁၆	၀.၁၂	၀.၆၉
၂၀၁၈	၀.၃၉	၀.၇၄	၀.၃၄	၀.၃၉	၀.၁၆	၀.၁၂	၀.၇၀
၂၀၁၉	၀.၃၄	၀.၆၆	၀.၂၉	၀.၃၇	၀.၁၄	၀.၁၀	၀.၇၃
၂၀၂၀	၀.၃၆	၀.၇၈	၀.၃၂	၀.၄၁	၀.၁၇	၀.၁၀	၀.၇၉
၂၀၂၁	၀.၃၃	၀.၆၇	၀.၂၉	၀.၃၆	၀.၁၅	၀.၁၀	၀.၅၆
၂၀၂၂	၀.၃၈	၀.၈၃	၀.၃၁	၀.၄၁	၀.၁၉	၀.၁၁	၀.၆၆
၂၀၂၃	၀.၅၃	၁.၃၂	၀.၄၄	၀.၅၆	၀.၃၅	၀.၁၄	၀.၈၅

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myanmartrade ၂၀၂၃

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC:0305) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၀၁၈) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၆,၈၇၅) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၄၅၀) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၂,၈၃၁) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၈၇၀) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် (၉,၃၃၉) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၇၄၀) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၁၁,၄၇၈) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၇၀) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၂,၆၉၅) ဈေးနှုန်း ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ တူကီယိုနိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၈,၈၄၂) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၁၂,၉၇၄) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၀၇၇) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံး ရရှိပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် (၃,၆၄၉) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ငါးခြောက်တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၁၁၁) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၄၅၈၁) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။



ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC:0305) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC:0305) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ အတက်အကျနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပုံ (၁၈) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း တူကီယံ နိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက်တစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုမိုမြင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေ သော်လည်း တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ဈေးနှုန်းမြင့်မားလာသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၅၉၈) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ငါးခြောက် (HSC: 0305) တင်ပို့သော မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်တင်ပို့နိုင်မှု ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး အခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့ငါးခြောက် (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက် (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှတင်ပို့သော ငါးခြောက်သည် အခြား နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက် ထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်ဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ကာ (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံ များ၏ ငါးခြောက်ထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC:0305) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးကို အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်တန်ဖိုးသည် (၁) အောက် လျော့နည်းနေသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးခြောက်သည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးခြောက်တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက်သည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC:0305) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

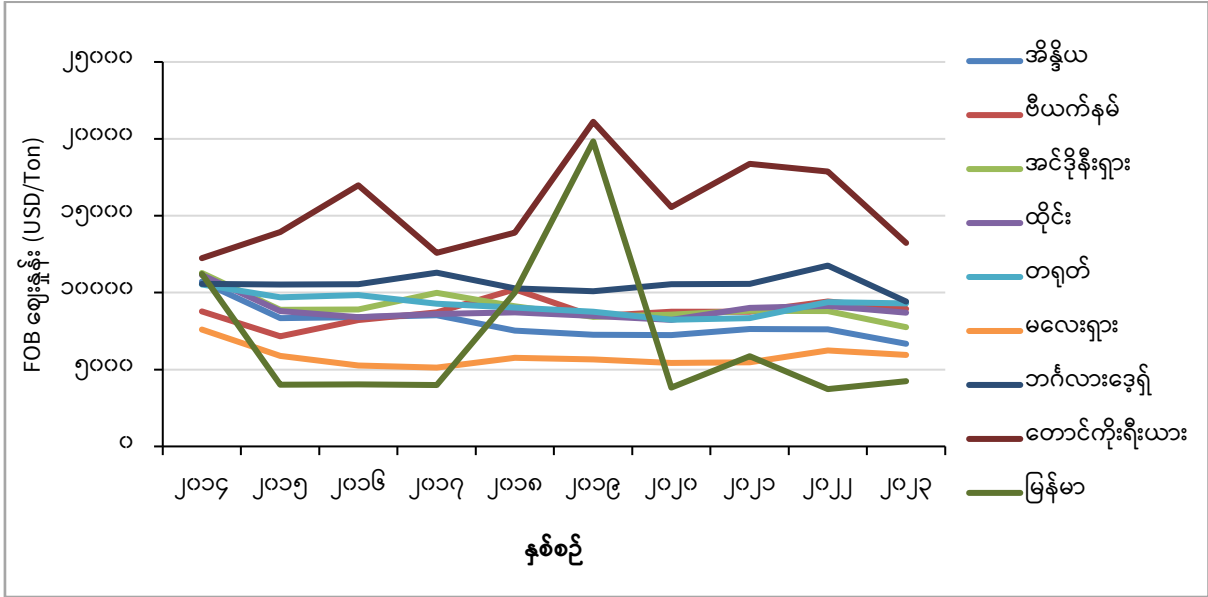
နှစ်စဉ်	တရုတ်	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	တူကီယံ	မလေးရှား	ဖိလစ်ပိုင်
၂၀၁၄	၀.၁၄	၀.၆၀	၀.၁၈	၀.၁၉	၀.၀၈	၀.၄၂	၀.၂၁
၂၀၁၅	၀.၁၄	၀.၅၅	၀.၁၂	၀.၂၃	၀.၁၀	၀.၄၂	၀.၂၀
၂၀၁၆	၀.၁၉	၀.၆၅	၀.၁၃	၀.၂၆	၀.၁၃	၀.၄၅	၀.၃၀
၂၀၁၇	၀.၂၁	၀.၅၅	၀.၁၉	၀.၁၉	၀.၁၃	၀.၃၄	၀.၃၆
၂၀၁၈	၀.၂၄	၀.၅၀	၀.၁၆	၀.၁၇	၀.၁၃	၀.၅၁	၀.၃၈
၂၀၁၉	၀.၂၃	၀.၄၅	၀.၂၄	၀.၁၈	၀.၁၄	၀.၃၆	၀.၃၈
၂၀၂၀	၀.၂၈	၀.၆၄	၀.၃၁	၀.၂၇	၀.၁၉	၀.၅၃	၀.၅၁
၂၀၂၁	၀.၃၃	၀.၇၉	၀.၄၂	၀.၂၅	၀.၂၄	၀.၉၅	၀.၅၇
၂၀၂၂	၀.၃၉	၁.၀၈	၀.၇၂	၀.၂၃	၀.၂၉	၁.၀၆	၀.၆၂
၂၀၂၃	၀.၃၇	၀.၈၉	၀.၈၈	၀.၂၈	၀.၁၉	၀.၇၇	၀.၅၅

ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀,၇၁၈) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၆,၆၇၄) ဈေးနှုန်းဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇,၁၆၁) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် (၁၀,၂၁၆) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈,၃၉၅) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် (၁၁,၁၄၅) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈,၂၃၈) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် (၁၁,၅၃၀) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၁၂၅) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် (၇,၆၀၀) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉,၄၂၀) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၁၁,၇၅၉) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂,၂၄၁) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် (၂၁,၁၁၁) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၇၂၇) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် (၁၉,၈၃၆) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ အတက်အကျနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပုံ (၁၉) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အခွဲမာရေနေသတ္တဝါ တစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ ဈေးနှုန်းအတက်

အကျ များသော်လည်း အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုမိုမြင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အခြားနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ ဈေးနှုန်းများသည် အတက်အကျနည်းသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အခွံမာ ရေနေသတ္တဝါဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေပြီး ဈေးနှုန်းအတက်အကျ များနေ သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။



ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၁၉) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC: 0306) တင်ပို့သော မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေ သတ္တဝါတင်ပို့နိုင်မှု အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး အခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါ သည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေး ပိုကောင်း သည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါဈေးနှုန်းနှင့် အရည် အသွေး တူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးကို နှိုင်းယှဉ်လျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ (၂၀၁၄၊ ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်)၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ (၂၀၁၄ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်)၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ (၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်)၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ တရုတ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် တောင်ကိုရီးယား နိုင်ငံ (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်) တို့တွင် နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်း တန်ဖိုးသည် (၁) နှင့် (၁) အထက် တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါနှင့် ဈေးနှုန်း တူပြီး အရည်အသွေးတန်းတူရှိခြင်းနှင့် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းခြင်း စသည့် အခြေအနေများ ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဇယား (၄၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	အိန္ဒိယ	ဗီယက်နမ်	အင်ဒိုနီးရှား	ထိုင်း	တရုတ်	မလေးရှား	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	တောင်ကိုရီးယား
၂၀၁၄	၁.၀၅	၁.၂၈	၀.၉၉	၁.၀၁	၁.၀၇	၁.၄၈	၁.၀၆	၀.၉၂
၂၀၁၅	၀.၄၈	၀.၅၆	၀.၄၅	၀.၄၆	၀.၄၁	၀.၆၈	၀.၃၈	၀.၂၉
၂၀၁၆	၀.၄၈	၀.၄၉	၀.၄၅	၀.၄၈	၀.၄၁	၀.၇၇	၀.၃၈	၀.၂၄
၂၀၁၇	၀.၄၇	၀.၄၆	၀.၄၀	၀.၄၆	၀.၄၃	၀.၇၈	၀.၃၅	၀.၃၂
၂၀၁၈	၁.၃၃	၀.၉၈	၁.၁၀	၁.၁၅	၁.၁၁	၁.၇၃	၀.၉၇	၀.၇၂
၂၀၁၉	၂.၇၄	၂.၃၄	၂.၃၆	၂.၃၄	၂.၂၆	၃.၅၀	၁.၉၆	၀.၉၄
၂၀၂၀	၀.၅၃	၀.၄၄	၀.၄၅	၀.၄၇	၀.၄၆	၀.၇၀	၀.၃၆	၀.၂၅
၂၀၂၁	၀.၇၇	၀.၆၇	၀.၆၆	၀.၆၅	၀.၇၀	၁.၀၇	၀.၅၅	၀.၃၂
၂၀၂၂	၀.၄၉	၀.၄၀	၀.၄၂	၀.၄၁	၀.၄၀	၀.၆၀	၀.၃၂	၀.၂၁
၂၀၂၃	၀.၆၄	၀.၄၇	၀.၅၅	၀.၄၉	၀.၄၆	၀.၇၁	၀.၄၅	၀.၃၂

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

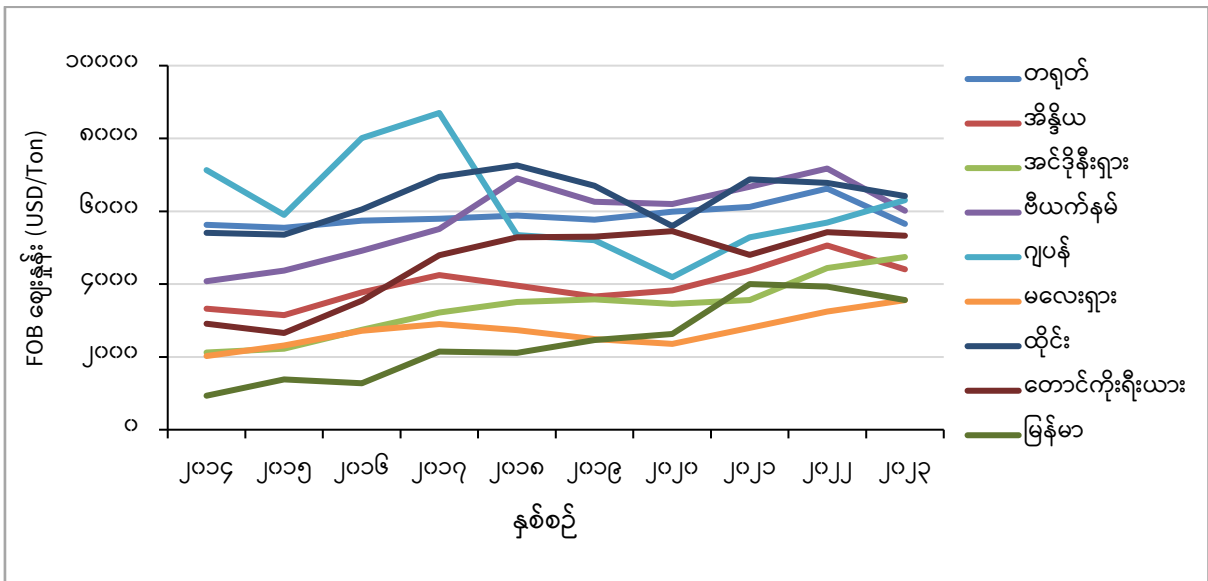
သို့သော် ကျန်နှစ်များတွင် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသောကြောင့် မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၄၊ ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်များတွင် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇,၁၃၃)၊ (၈,၀၁၀) နှင့် (၈,၇၀၀) ဖြင့် ခရုကမာ တင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၂၁ နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆,၁၁၇) နှင့် (၆,၆၂၃) ဖြင့် ခရုကမာ တင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈၊ ၂၀၂၁ နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်များတွင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆,၉၀၁)၊ (၆,၆၇၄) နှင့် (၇,၁၇၃) ဖြင့် ခရုကမာတင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈၊ ၂၀၂၁ နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်များတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသည် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇,၂၅၉)၊ (၆,၈၈၀) နှင့် (၆,၇၈၂) ဖြင့် ခရုကမာတင်ပို့မှုဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံးရရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၄၅၃) ရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၃၃၃) အထိ ရရှိခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၁၄၆) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၀၆၀) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၇၄၃) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပြီး မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ခရုကမာတစ်တန် ဈေးနှုန်းမှာ နှစ်အလိုက် မြင့်တက်လာကာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၅၅၇) အထိ ရရှိခဲ့ပါ

သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၁၊ ၂၀၂၂ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ခရုကမာတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၀၀၀)၊ (၃,၉၂၆) နှင့် (၃,၅၅၇) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉၃၃) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ အတက်အကျ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပုံ (၂၀) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ခရုကမာတစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် မြင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ကျန်နှစ်များ တွင် ခရုကမာဈေးနှုန်း နိမ့်ကျသွားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ခရုကမာဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၂၁၊ ၂၀၂၂ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၀၀၀)၊ (၃,၉၂၆) နှင့် (၃,၅၅၇) ဖြင့် အမြင့်ဆုံးဈေးရရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။



ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၂၀) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

ခရုကမာ (HSC:0307) တင်ပို့သော မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ ခရုကမာတင်ပို့နိုင်မှု အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး အခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့ခရုကမာ (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ခရုကမာ (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက် ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ခရုကမာသည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ခရုကမာထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေး ပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ခရုကမာဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ကာ (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ခရုကမာထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့ခရုကမာ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးကို နှိုင်းယှဉ်လျှင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ (၂၀၂၁ ခုနှစ်) နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံ (၂၀၂၁၊ ၂၀၂၁၊ ၂၀၂၂၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်) တို့တွင် နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်း တန်ဖိုးသည် (၁) နှင့် (၁) အထက်တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာ့ခရုကမာ

သည် ၎င်းနိုင်ငံ၏ ခရုကမာနှင့် ဈေးနှုန်းတူပြီး အရည်အသွေးတန်းတူရှိခြင်းနှင့် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေး ပိုကောင်းခြင်း စသည့် အခြေအနေများရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သို့သော် ကျန်နှစ်များတွင် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်သည့် တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်း နေသောကြောင့် မြန်မာ့ ခရုကမာ (HSC:0307) သည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ခရုကမာ (HSC:0307) နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခရုကမာ (HSC:0307) တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ခရုကမာအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူ ရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:0307) သည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

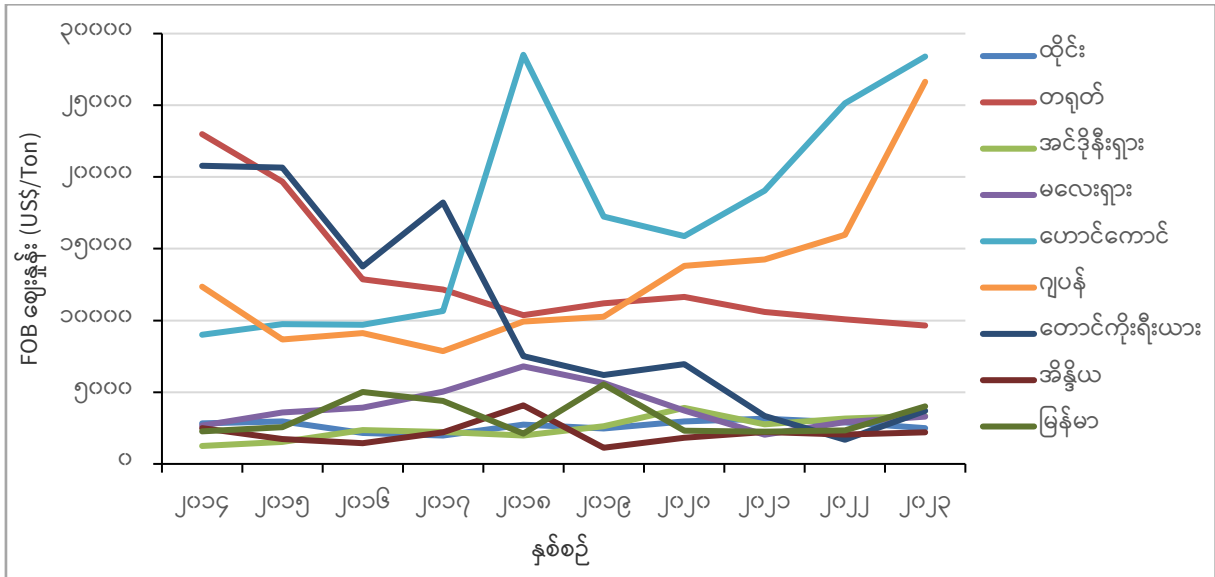
ဇယား (၄၄) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	ဗီယက်နမ်	ဂျပန်	မလေးရှား	ထိုင်း	တောင်ကိုရီးယား
၂၀၁၄	၀.၁၇	၀.၂၈	၀.၄၄	၀.၂၃	၀.၁၃	၀.၄၆	၀.၁၇	၀.၃၂
၂၀၁၅	၀.၂၅	၀.၄၄	၀.၆၂	၀.၃၂	၀.၂၃	၀.၆၀	၀.၂၆	၀.၅၂
၂၀၁၆	၀.၂၂	၀.၃၄	၀.၄၇	၀.၂၆	၀.၁၆	၀.၄၇	၀.၂၁	၀.၃၆
၂၀၁၇	၀.၃၇	၀.၅၀	၀.၆၇	၀.၃၉	၀.၂၅	၀.၇၄	၀.၃၁	၀.၄၅
၂၀၁၈	၀.၃၆	၀.၅၃	၀.၆၀	၀.၃၁	၀.၄၀	၀.၇၇	၀.၂၉	၀.၄၀
၂၀၁၉	၀.၄၃	၀.၆၇	၀.၆၉	၀.၃၉	၀.၄၇	၀.၉၉	၀.၃၇	၀.၄၆
၂၀၂၀	၀.၄၄	၀.၆၉	၀.၇၆	၀.၄၂	၀.၆၃	၁.၁၁	၀.၄၇	၀.၄၈
၂၀၂၁	၀.၆၅	၀.၉၂	၁.၁၂	၀.၆၀	၀.၇၆	၁.၄၃	၀.၅၈	၀.၈၃
၂၀၂၂	၀.၅၉	၀.၇၈	၀.၈၈	၀.၅၅	၀.၆၉	၁.၂၁	၀.၅၈	၀.၇၂
၂၀၂၃	၀.၆၃	၀.၈၁	၀.၇၅	၀.၅၉	၀.၅၆	၁.၀၀	၀.၅၅	၀.၆၇

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၅) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၉၇၉) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် (၃,၁၅၁) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉,၆၄၈) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် (၂၂,၉၈၉) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၂၅၂) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် (၃,၉၀၅) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၀၃၇) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် (၆,၈၀၀) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဟောင်ကောင်သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉,၀၀၄) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် (၂၈,၅၁၉) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇,၈၆၄) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံး

ရရှိပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၂၆,၆၄၀) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၆၈၄) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် (၂၀,၇၈၄) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၁၂၈) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် (၄,၀၈၁) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂,၁၁၅) ဖြင့် အနိမ့်ဆုံးရရှိပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၄,၀၀၀) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။



ခေတ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ပုံ (၂၁) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ အတက်အကျနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပုံ (၂၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၇ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ဟောင်ကောင်မှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုမိုမြင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ ဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ တစ်ဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်လာကာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်း ရရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ ဈေးနှုန်းများ တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ဈေးနှုန်းအတက်အကျ နည်းသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: 0308) တင်ပို့သော မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါတင်ပို့နိုင်မှု အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး အခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၄၅) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း

ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါသည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေး ပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ကာ (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဇယား (၄၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	ထိုင်း	တရုတ်	အင်ဒိုနီးရှား	မလေးရှား	ဟောင်ကောင်	ဂျပန်	တောင်ကိုရီးယား	အိန္ဒိယ
၂၀၁၄	၀.၈၀	၀.၁၀	၁.၈၁	၀.၈၄	၀.၂၅	၀.၁၈	၀.၁၁	၀.၉၁
၂၀၁၅	၀.၈၇	၀.၁၃	၁.၆၆	၀.၇၁	၀.၂၆	၀.၃၀	၀.၁၂	၁.၄၇
၂၀၁၆	၂.၃၂	၀.၃၉	၂.၁၃	၁.၂၈	၀.၅၂	၀.၅၅	၀.၃၆	၃.၄၉
၂၀၁၇	၂.၂၂	၀.၃၆	၁.၉၇	၀.၈၇	၀.၄၁	၀.၅၆	၀.၂၄	၂.၀၀
၂၀၁၈	၀.၇၇	၀.၂၀	၁.၀၆	၀.၃၁	၀.၀၇	၀.၂၁	၀.၂၈	၀.၅၂
၂၀၁၉	၂.၂၃	၀.၅၀	၂.၁၂	၀.၉၈	၀.၃၂	၀.၅၄	၀.၈၉	၄.၉၁
၂၀၂၀	၀.၇၈	၀.၂၀	၀.၅၉	၀.၆၂	၀.၁၅	၀.၁၇	၀.၃၃	၁.၂၆
၂၀၂၁	၀.၇၁	၀.၂၁	၀.၈၁	၁.၁၀	၀.၁၂	၀.၁၆	၀.၆၇	၁.၀၁
၂၀၂၂	၀.၈၁	၀.၂၃	၀.၇၃	၀.၈၀	၀.၀၉	၀.၁၅	၁.၃၈	၁.၁၄
၂၀၂၃	၁.၆၁	၀.၄၁	၁.၂၀	၁.၂၁	၀.၁၄	၀.၁၅	၁.၀၈	၁.၈၂

ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးကို နှိုင်းယှဉ်လျှင် ထိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့တွင် နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် (၁) အထက်တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါနှင့် ဈေးနှုန်းတူပြီး အရည်အသွေး တန်းတူရှိခြင်းနှင့် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းခြင်း စသည့် အခြေအနေများရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သို့သော် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသောကြောင့် မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

### ၅.၅။ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ ဆန်းစစ်တွက်ချက်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် ငါးအရှင် (HSC:0301)၊ လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302)၊ အေးခဲငါး (HSC:0303)၊ ငါးအသားလွှာ (HSC:0304)၊ ငါးခြောက် (HSC:0305) နှင့် ခရုကမာ (HSC:0307) တို့၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှု အလားအလာအား ဇယား (၄၆) တွင်

ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ အကောင်းဆုံး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများမှာ အေးခဲငါး (HSC:0303) (၀.၁၄) တန်နှင့် လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) (၀.၀၁) တန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ကုန်သွယ်မှု အလားအလာကောင်းသည့် အခြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများမှာ ငါးအရှင် (HSC:0301) (၀.၀၀၁) တန်၊ ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) (၀.၀၀၄) တန်၊ ငါးခြောက် (HSC:0305) (၀.၀၀၃) တန်နှင့် ခရုကမာ (HSC:0307) (၀.၀၀၃) တန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၄၆) ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့နေသော မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ (HSC: 0301 - 0307) ၏ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (Trade Potential) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှ ဝယ်ယူသည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (တန်)
ငါးအရှင် (HSC:0301)	၂၂,၅၃၈	၁၂,၂၀၀	၁၀,၃၄၁	၁,၈၅၉
လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302)	၁၀၅,၆၀၉	၂၃၀,၇၀၄	၉၃,၇၁၄	၁၁,၈၉၅
အေးခဲငါး (HSC:0303)	၁၅၁,၀၅၀	၁,၀၈၅,၂၆၁	၁၄,၂၂၈	၁၃၆,၈၂၂
ငါးအသားလွှာ (HSC:0304)	၅,၇၁၆	၁၀၀,၁၂၂	၂,၀၂၄	၃,၆၉၂
ငါးခြောက် (HSC:0305)	၈,၁၈၆	၃,၃၆၄	၄၄၉	၂,၉၁၅
ခရုကမာ (HSC:0307)	၇,၄၆၀	၂၂၁,၁၂၀	၄,၁၉၈	၃,၂၆၂

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၄၇) တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နေသော မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ (HSC: 0301 - 0307) ၏ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (Trade Potential) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှ ဝယ်ယူသည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (တန်)
ငါးအရှင် (HSC:0301)	၂၂,၅၃၈	၃၁,၉၄၃	၁၁,၃၆၀	၁၁,၁၇၈
လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302)	၁၀၅,၆၀၉	၉၁,၅၂၈	၂,၂၆၂	၈၉,၂၆၆
အေးခဲငါး (HSC:0303)	၁၅၁,၀၅၀	၂,၃၈၂,၄၉၉	၁၉,၁၄၇	၁၃၁,၉၀၃
ငါးအသားလွှာ (HSC:0304)	၅,၇၁၆	၁၈၇,၂၁၂	၃၀၈	၅,၄၀၈
ငါးခြောက် (HSC:0305)	၈,၁၈၆	၇၂,၅၈၄	၂,၆၈၈	၅,၄၉၈
ခရုကမာ (HSC:0307)	၇,၄၆၀	၅၅၃,၃၈၁	၁,၇၇၇	၅,၆၈၃

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် ငါးအရှင် (HSC:0301)၊ လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302)၊ အေးခဲငါး (HSC:0303)၊ ငါးအသားလွှာ (HSC:0304)၊ ငါးခြောက် (HSC:0305) နှင့် ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှု အလားအလာအား ဇယား (၄၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ အကောင်းဆုံး

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများမှာ အေးခဲငါး (HSC:0303) (၀.၁၃) တန်၊ လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) (၀.၀၉) တန် နှင့် ငါးအရှင် (HSC:0301) (၀.၀၁) တန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ကုန်သွယ်မှု အလားအလာကောင်းသည့် အခြားရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများမှာ ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) (၀.၀၀၅) တန်၊ ငါးခြောက် (HSC:0305) (၀.၀၀၆) တန် နှင့် ခရုကမာ (HSC:0307) (၀.၀၀၆) တန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

### ၅.၆။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage-RCA and Revealed Symmetric Comparative Advantage-RSCA)

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၄၈) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Comparative Advantage-RCA) နှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ခေါက်ချိုးညီနှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Symmetric Comparative Advantage-RSCA) ၏ တန်ဖိုးများယူဆချက် (၁) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည်  $(0 < RCA \leq 1)$  or  $(-1 < RSCA \leq 0)$  ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မရှိပါ။ ယူဆချက် (၂) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည်  $(1 < RCA \leq 2)$  or  $(0 < RSCA \leq 0.33)$  ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် နည်းခြင်း၊ ယူဆချက် (၃) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည်  $(2 < RCA \leq 4)$  or  $(0.33 < RSCA \leq 0.6)$  ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အလယ်အလတ်၊ ယူဆချက် (၄) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည်  $(4 < RCA)$  or  $(0.6 < RSCA)$  ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် များပြားခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ဇယား (၄၈) မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA) (တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ငါးအရှင် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ငါးအရှင် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၅၇.၅၂	၁၁,၄၅၁.၈၆	၁,၇၇၁.၂၀	၁၈,၉၁၅,၂၃၉.၃၅	၅၃.၆၄	၀.၉၆
၂၀၁၅	၅၃.၉၉	၁၁,၄၃၁.၇၉	၁,၆၉၄.၆၀	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၄၆.၁၈	၀.၉၆
၂၀၁၆	၅၉.၈၉	၁၁,၆၇၂.၇၂	၁,၉၁၇.၈၉	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၄၃.၀၂	၀.၉၅
၂၀၁၇	၅၉.၁၅	၁၃,၈၇၇.၉၅	၁,၈၀၃.၅၅	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၄၂.၀၆	၀.၉၅
၂၀၁၈	၄၃.၄၅	၁၆,၇၀၂.၁၆	၂,၂၆၃.၇၃	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၂၂.၆၀	၀.၉၂
၂၀၁၉	၃၉.၉၈	၁၈,၁၁၇.၆၁	၂,၂၁၇.၆၄	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၁၉.၀၀	၀.၉၀
၂၀၂၀	၂၇.၈၅	၁၆,၉၄၉.၇၆	၁,၈၁၁.၁၁	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၁၆.၀၈	၀.၈၈
၂၀၂၁	၅၀.၂၃	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂,၁၂၄.၂၉	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၃၅.၀၄	၀.၉၅
၂၀၂၂	၅၅.၁၇	၁၇,၀၈၄.၅၁	၂,၆၃၄.၆၇	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၃၁.၂၀	၀.၉၄
၂၀၂၃	၅၇.၇၈	၁၄,၇၅၂.၉၉	၂,၈၄၁.၂၅	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၃၂.၄၇	၀.၉၄

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage  
 ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၄၉) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (HSC: 0302) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄၉) မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)

(တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့သည့်တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့ သည့်တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၂၁၁.၉၀	၁၁,၄၅၁.၈၆	၁၇,၉၃၈.၂၁	၁၈,၉၁၅.၂၃၉.၃၅	၁၉.၅၁	၀.၉၀
၂၀၁၅	၂၂၃.၉၇	၁၁,၄၃၁.၇၉	၁၆,၂၆၅.၇၅	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၁၉.၉၆	၀.၉၀
၂၀၁၆	၂၄၆.၅၈	၁၁,၆၇၂.၇၂	၁၉,၁၁၀.၈၂	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၁၇.၇၇	၀.၈၉
၂၀၁၇	၂၁၆.၉၃	၁၃,၈၇၇.၉၅	၁၉,၇၃၀.၉၈	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၁၄.၁၀	၀.၈၇
၂၀၁၈	၂၆၅.၁၁	၁၆,၇၀၂.၁၆	၂၁,၆၁၉.၆၀	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၁၄.၄၄	၀.၈၇
၂၀၁၉	၂၂၉.၇၈	၁၈,၁၁၇.၆၁	၂၁,၃၅၃.၇၂	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၁၁.၃၄	၀.၈၄
၂၀၂၀	၂၀၉.၅၀	၁၆,၉၄၉.၇၆	၁၉,၃၅၆.၅၉	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၁၁.၃၂	၀.၈၄
၂၀၂၁	၁၅၁.၃၉	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂၃,၉၂၆.၉၅	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၉.၃၇	၀.၈၁
၂၀၂၂	၁၈၇.၀၇	၁၇,၀၈၄.၅၁	၂၅,၅၀၈.၄၄	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၁၀.၉၁	၀.၈၃
၂၀၂၃	၁၆၈.၇၄	၁၄,၇၅၂.၉၉	၂၅,၉၉၃.၀၀	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၁၀.၃၆	၀.၈၂

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage  
 ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၅၀) တွင် ဖော်ပြ ထားပါသည်။ မြန်မာ့အေးခဲငါး၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA နှင့် RSCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် RCA တန်ဖိုးသည် “၀” နှင့် “၁” ကြား (0 < RCA ≤ 1) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “-၁” နှင့် “၀” ကြား (-1 < RSCA ≤ 0) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက်မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် RCA တန်ဖိုးသည် “၁” နှင့် “၂” ကြား (1 < RCA ≤ 2) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “၀” နှင့် “၀.၃၃” ကြား (0 < RSCA ≤ 0.33) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် နည်းနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ကျန်နှစ်များတွင် RCA တန်ဖိုး (၄) ထက်ကြီးပြီး

RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့အေးခဲငါး၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၅၀) မြန်မာ့အေးခဲငါး (HSC:0303)၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)

(တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့အေးခဲငါး တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့ သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် အေးခဲငါး တင်ပို့ သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၄.၉၁	၁၁,၄၅၁.၈၆	၂၃,၁၂၉.၈၆	၁၈,၉၁၅,၂၃၉.၃၅	၀.၃၅	-၀.၄၈
၂၀၁၅	၄.၀၆	၁၁,၄၃၁.၇၉	၂၀,၈၃၁.၈၁	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၀.၂၈	-၀.၅၆
၂၀၁၆	၁၆.၈၉	၁၁,၆၇၂.၇၂	၂၁,၇၃၉.၁၂	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၁.၀၇	၀.၀၃
၂၀၁၇	၁၃၇.၀၅	၁၃,၈၇၇.၉၅	၂၄,၁၅၄.၉၉	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၇.၂၈	၀.၇၆
၂၀၁၈	၁၁၅.၇၇	၁၆,၇၀၂.၁၆	၂၅,၈၆၃.၈၆	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၅.၂၇	၀.၆၈
၂၀၁၉	၁၇၄.၈၅	၁၈,၁၁၇.၆၁	၂၅,၄၄၁.၅၄	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၇.၂၄	၀.၇၆
၂၀၂၀	၂၆၄.၃၃	၁၆,၉၄၉.၇၆	၂၃,၂၂၀.၀၄	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၁၁.၉၁	၀.၈၅
၂၀၂၁	၂၇၆.၇၉	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂၄,၉၄၉.၁၀	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၁၆.၄၄	၀.၈၉
၂၀၂၂	၂၁၈.၈၂	၁၇,၀၈၄.၅၁	၂၇,၉၉၂.၁၆	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၁၁.၆၃	၀.၈၄
၂၀၂၃	၂၀၆.၅၆	၁၄,၇၅၂.၉၉	၂၅,၇၆၅.၀၈	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၁၂.၈၀	၀.၈၆

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၅၁) မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)

(တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ ငါးအသားလွှာ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ငါးအသားလွှာ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၀.၀၇	၁၁,၄၅၁.၈၆	၂၃,၅၆၆.၈၃	၁၈,၉၁၅,၂၃၉.၃၅	၀.၀၁	-၀.၉၉
၂၀၁၅	၁.၂၇	၁၁,၄၃၁.၇၉	၂၁,၄၂၈.၅၈	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၀.၀၉	-၀.၈၄
၂၀၁၆	၁.၅၁	၁၁,၆၇၂.၇၂	၂၂,၂၃၁.၄၈	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၀.၀၉	-၀.၈၂
၂၀၁၇	၈.၀၂	၁၃,၈၇၇.၉၅	၂၄,၁၁၉.၂၇	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၀.၄၃	-၀.၄၀
၂၀၁၈	၁၅.၀၁	၁၆,၇၀၂.၁၆	၂၆,၀၉၂.၇၀	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၀.၆၈	-၀.၁၉
၂၀၁၉	၁၀.၃၄	၁၈,၁၁၇.၆၁	၂၆,၃၅၀.၆၁	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၀.၄၁	-၀.၄၁
၂၀၂၀	၁၀.၃၈	၁၆,၉၄၉.၇၆	၂၄,၅၂၁.၃၆	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၀.၄၄	-၀.၃၉
၂၀၂၁	၁၆.၆၈	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂၇,၈၄၃.၃၉	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၀.၈၉	-၀.၀၆
၂၀၂၂	၉.၄၂	၁၇,၀၈၄.၅၁	၃၂,၈၆၉.၅၁	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၀.၄၃	-၀.၄၀
၂၀၂၃	၁၆.၂၃	၁၄,၇၅၂.၉၉	၃၀,၆၂၁.၉၃	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၀.၈၅	-၀.၀၈

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၅၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA နှင့် RSCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ “၀” နှင့် “၁” ကြား (0 < RCA ≤ 1) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “-၁” နှင့် “၀” ကြား (-1 < RSCA ≤ 0) ဖြစ်နေသောကြောင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC:0305) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၅၂) တွင် ဖော်ပြ ထားပါသည်။ မြန်မာ့ငါးခြောက်၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက် ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးခြောက်၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၅၂) မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC:0305)၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)  
(တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ငါးခြောက် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ငါးခြောက် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၂၁.၉၉	၁၁,၄၅၁.၈၆	၅,၉၉၄.၁၉	၁၈,၉၁၅,၂၃၉.၃၅	၆.၀၆	၀.၇၂
၂၀၁၅	၂၃.၇၉	၁၁,၄၃၁.၇၉	၅,၃၈၄.၄၉	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၆.၄၁	၀.၇၃
၂၀၁၆	၃၄.၃၈	၁၁,၆၇၂.၇၂	၅,၇၃၇.၈၈	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၈.၂၅	၀.၇၈
၂၀၁၇	၃၇.၀၃	၁၃,၈၇၇.၉၅	၆,၀၆၂.၇၇	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၇.၈၃	၀.၇၇
၂၀၁၈	၄၆.၁၃	၁၆,၇၀၂.၁၆	၆,၄၀၃.၀၅	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၈.၄၈	၀.၇၉
၂၀၁၉	၃၄.၂၀	၁၈,၁၁၇.၆၁	၆,၂၆၂.၄၂	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၅.၇၆	၀.၇၀
၂၀၂၀	၅၈.၅၃	၁၆,၉၄၉.၇၆	၅,၉၃၆.၂၄	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၁၀.၃၁	၀.၈၂
၂၀၂၁	၂၉.၅၉	၁၅,၁၅၃.၄၁	၆,၁၇၈.၆၃	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၇.၁၀	၀.၇၅
၂၀၂၂	၂၀.၇၃	၁၇,၀၈၄.၅၁	၆,၆၄၀.၂၃	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၄.၆၄	၀.၆၅
၂၀၂၃	၂၀.၅၉	၁၄,၇၅၂.၉၉	၆,၇၄၉.၄၉	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၄.၈၇	၀.၆၆

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage  
 ဇစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အထိ (၁၀) နှစ်တာ ကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၅၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများ ဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရ ပါသည်။

ဇယား (၅၃) မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)

(တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

နှစ်စဉ်	မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် အခွံမာရေနေ သတ္တဝါတင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၁၁၈.၇၇	၁၁,၄၅၁.၈၆	၂၅,၀၂၉.၃၉	၁၈,၉၁၅,၂၃၉.၃၅	၇.၈၄	၀.၇၇
၂၀၁၅	၁၂၆.၁၉	၁၁,၄၃၁.၇၉	၂၁,၈၄၄.၂၁	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၈.၃၈	၀.၇၉
၂၀၁၆	၁၆၀.၈၇	၁၁,၆၇၂.၇၂	၂၃,၁၁၈.၈၅	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၉.၅၉	၀.၈၁
၂၀၁၇	၁၇၄.၀၈	၁၃,၈၇၇.၉၅	၂၅,၂၅၅.၄၈	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၈.၈၄	၀.၈၀
၂၀၁၈	၁၉၂.၁၆	၁၆,၇၀၂.၁၆	၂၇,၂၉၅.၀၄	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၈.၂၉	၀.၇၈
၂၀၁၉	၂၃၀.၁၈	၁၈,၁၁၇.၆၁	၂၉,၅၀၀.၉၃	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၈.၂၂	၀.၇၈
၂၀၂၀	၁၇၇.၀၂	၁၆,၉၄၉.၇၆	၂၇,၁၇၅.၄၀	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၆.၈၁	၀.၇၄
၂၀၂၁	၁၆၆.၁၀	၁၅,၁၅၃.၄၁	၃၅,၀၂၀.၇၅	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၇.၀၃	၀.၇၅
၂၀၂၂	၁၉၈.၆၅	၁၇,၀၈၄.၅၁	၃၆,၈၂၄.၃၈	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၈.၀၂	၀.၇၈
၂၀၂၃	၁၆၀.၇၇	၁၄,၇၅၂.၉၉	၃၂,၁၂၆.၅၆	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၇.၉၉	၀.၇၈

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၅၄) တွင် ဖော်ပြ ထားပါသည်။

မြန်မာ့ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများ ဖြစ်သည့် RCA နှင့် RSCA တန်ဖိုးများမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်များတွင် RCA တန်ဖိုးသည် “၁” နှင့် “၂” ကြား (1 < RCA ≤ 2) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “၀” နှင့် “၀.၃၃” ကြား (0 < RSCA ≤ 0.33) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် နည်းနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်များတွင် မြန်မာ့ခရုကမာ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA တန်ဖိုးများသည် “၂” နှင့် “၄” ကြား (2 < RCA ≤ 4) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးများသည် “၀.၃၃” နှင့် “၀.၆” ကြား (0.33 < RSCA ≤ 0.6) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အလယ်အလတ်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ မြန်မာ့ခရုကမာ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA တန်ဖိုးများသည် (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ခရုကမာ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၅၄) မြန်မာ့ခရုကမာ (HSC: 0307) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)

(တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

နှစ်စဉ်	မြန်မာ့ခရုကမာ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ခရုကမာ တင်ပို့ သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၇.၉၈	၁၁,၄၅၁.၈၆	၁၀,၂၇၇.၅၇	၁၈,၉၁၅,၂၃၉.၃၅	၁.၂၈	၀.၁၂
၂၀၁၅	၁၃.၀၅	၁၁,၄၃၁.၇၉	၉,၈၁၀.၅၈	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၁.၉၃	၀.၃၂
၂၀၁၆	၁၇.၄၄	၁၁,၆၇၂.၇၂	၁၁,၀၃၁.၄၄	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၂.၁၈	၀.၃၇
၂၀၁၇	၂၉.၁၃	၁၃,၈၇၇.၉၅	၁၂,၃၄၃.၉၅	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၃.၀၃	၀.၅၀
၂၀၁၈	၄၄.၂၁	၁၆,၇၀၂.၁၆	၁၃,၄၇၄.၉၈	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၃.၈၇	၀.၅၉
၂၀၁၉	၅၁.၁၇	၁၈,၁၁၇.၆၁	၁၂,၈၁၂.၀၃	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၄.၂၁	၀.၆၂
၂၀၂၀	၇၈.၂၆	၁၆,၉၄၉.၇၆	၁၀,၈၁၆.၅၉	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၇.၅၇	၀.၇၇
၂၀၂၁	၃၉.၀၈	၁၅,၁၅၃.၄၁	၁၃,၉၅၅.၅၃	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၄.၁၆	၀.၆၁
၂၀၂၂	၃၈.၀၃	၁၇,၀၈၄.၅၁	၁၅,၂၁၉.၁၅	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၃.၇၂	၀.၅၈
၂၀၂၃	၂၆.၆၀	၁၄,၇၅၂.၉၉	၁၄,၄၆၉.၂၁	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၂.၉၃	၀.၄၉

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၅၅) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုး များဖြစ်သည့် RCA နှင့် RSCA တန်ဖိုးများမှာ ၂၀၁၄၊ ၂၀၁၅၊ ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်များတွင် RCA တန်ဖိုး သည် “၀” နှင့် “၁” ကြား (0 < RCA ≤ 1) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “-၁” နှင့် “၀” ကြား (-1 < RSCA ≤ 0) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်များ တွင် မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA တန်ဖိုးများသည် “၁” နှင့် “၂” ကြား (1 < RCA ≤ 2) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးများ သည် “၀” နှင့် “၀.၃၃” ကြား (0 < RSCA ≤ 0.33) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် နည်းနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: 0308) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA တန်ဖိုးသည် “၂” နှင့် “၄” ကြား (2 < RCA ≤ 4) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “၀.၃၃” နှင့် “၀.၆” ကြား (0.33 < RSCA ≤ 0.6) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အလယ်အလတ်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်များတွင် မြန်မာ့ရေနေ ကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA တန်ဖိုးသည် (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ၏ ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၅၅) မြန်မာ့ရေနံကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: 0308)၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် (RCA and RSCA)

(တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ ရေနံ ကျောရိုးမဲ့ သတ္တဝါ တင်ပို့ သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်းပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ရေနံကျောရိုးမဲ့ သတ္တဝါ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA*	RSCA**
၂၀၁၄	၀.၁၁	၁၁,၄၅၁.၈၆	၇၅၂.၁၁	၁၈,၉၁၅,၂၃၉.၃၅	၀.၂၅	-၀.၆၀
၂၀၁၅	၀.၁၈	၁၁,၄၃၁.၇၉	၆၉၂.၇၄	၁၆,၅၇၂,၈၀၆.၆၂	၀.၃၇	-၀.၄၅
၂၀၁၆	၀.၃၆	၁၁,၆၇၂.၇၂	၇၃၂.၇၇	၁၆,၀၇၉,၈၇၈.၃၃	၀.၆၇	-၀.၂၀
၂၀၁၇	၀.၈၄	၁၃,၈၇၇.၉၅	၈၁၂.၇၄	၁၇,၇၉၆,၈၅၈.၀၇	၁.၃၃	၀.၁၄
၂၀၁၈	၃.၇၇	၁၆,၇၀၂.၁၆	၈၂၂.၉၄	၁၉,၆၆၆,၂၃၅.၃၂	၅.၄၀	၀.၆၉
၂၀၁၉	၀.၅၃	၁၈,၁၁၇.၆၁	၉၃၂.၆၂	၁၉,၀၉၇,၀၇၄.၈၀	၀.၆၀	-၀.၂၅
၂၀၂၀	၄.၃၀	၁၆,၉၄၉.၇၆	၇၈၈.၀၀	၁၇,၇၂၅,၉၇၈.၉၁	၅.၇၁	၀.၇၀
၂၀၂၁	၀.၇၆	၁၅,၁၅၃.၄၁	၈၇၉.၆၀	၂၂,၄၅၅,၂၆၂.၄၁	၁.၂၈	၀.၁၂
၂၀၂၂	၃.၄၀	၁၇,၀၈၄.၅၁	၉၇၅.၀၃	၂၅,၄၀၆,၃၅၆.၈၄	၅.၁၉	၀.၆၈
၂၀၂၃	၁.၃၉	၁၄,၇၅၂.၉၉	၈၈၈.၃၉၄	၂၃,၅၅၃,၅၃၉.၄၁	၂.၅၀	၀.၄၃

\*RCA = Revealed Comparative Advantage, \*\*RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

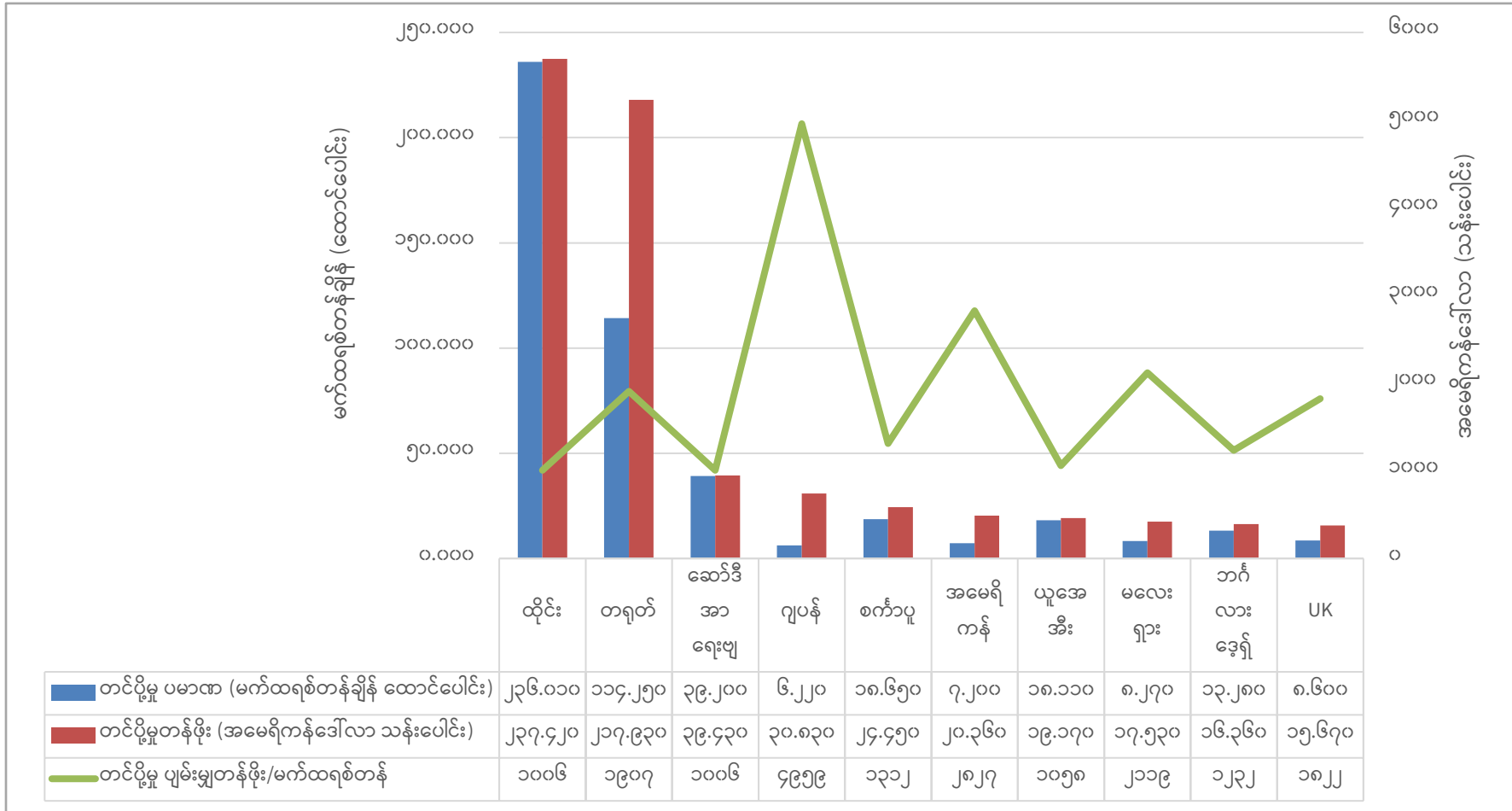
ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

**၆။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများ**

**၆.၁။ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် ပို့ကုန်ဈေးကွက်ရှယ်ယာများ**

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ (၂၀၂၀-၂၀၂၅) အရ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှုကို တိုးမြှင့်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ၂၀၁၈-၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ မြန်မာ့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း (၇၂၀) ကျော်ဖြင့် အမြင့်ဆုံးစံချိန်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်များကို တင်ပို့နိုင်မှုတွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပမာဏအများဆုံး တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုမှ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၂၉.၈) သန်းရရှိခဲ့ပြီး ယခင် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၄၅) သန်းခန့် လျော့နည်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်၏ ပထမ (၃) လပတ်အတွင်း မြန်မာ့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့မှုမှ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄၃.၂) သန်းရရှိထားပြီး ယခင်ဘဏ္ဍာနှစ်၏ ပထမ (၃) လပတ်မှရရှိသော အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁၂) သန်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက သိသိ သာသာ တင်ပို့ရောင်းချမှုဝင်ငွေများ တိုးမြှင့်လာသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း များ ပြည်ပတင်ပို့မှုသည် တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်လာသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ၂၀၁၉ ခုနှစ် ကိုဗစ်ကာလ မတိုင်ခင် ပြည်ပတင်ပို့မှုစံချိန်အထိ ပြန်လည်မရောက်လာနိုင်သေးပေ။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ရေထွက်ကုန် များ တင်ပို့မှုတွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ခြောက်ဆယ့် ရှစ်ဆခန့်အထိ နည်းပါးနေသေးသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှာ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အများအပြား တင်ပို့လျက်ရှိရာ မြန်မာနိုင်ငံကလည်း ယင်းနိုင်ငံများနည်းတူ ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်း လျက်ရှိပါသည် (Global New Light of Myanmar, ၂၀၂၄)။

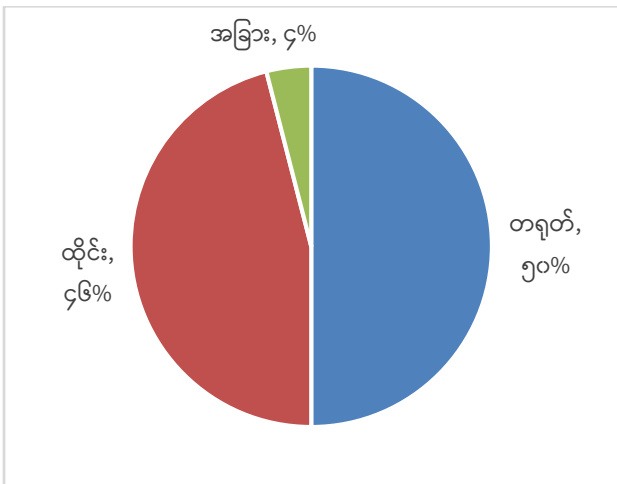
မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြည်ပတင်ပို့မှုအနေဖြင့် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း နိုင်ငံ ပေါင်း (၄၀) ကျော်သို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၅၂၂.၅၇) ဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၂၉) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ထိုင်း၊ တရုတ်၊ ဆော်ရီအာရေးဗျ၊ ဂျပန်၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အမေရိကန်၊ ယူအေအီးနှင့် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းနိုင်ငံများသို့ အဓိက တင်ပို့ ရောင်းချလျက်ရှိပြီး ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သည့် ပမာဏနှင့် ပို့ကုန်တန်ဖိုး အသီးသီးကို ပုံ (၂၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန် ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှု ပမာဏ၏ (၇၅) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို အာရှနိုင်ငံများသို့ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချ ခဲ့ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၂၃၆.၀၁) နှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁၁၄.၂၅၂) တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြည်ပတင်ပို့မှု ပမာဏ၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ထိုင်းနိုင်ငံ နှင့် (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ အများဆုံး တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခဲ့သည့်အတွက် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန် ပစ္စည်း ပို့ကုန်များ၏ အဓိကအကျဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ တင်ပို့မှုပမာဏ အနေဖြင့် သာမက မြန်မာ့ရေထွက်ပို့ကုန်တန်ဖိုး စုစုပေါင်း၏ (၇၁) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ထိုင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ ရောင်းချခြင်းမှ အများဆုံးရရှိခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်များကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၃၇.၄၂) သန်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၁၇.၉၃) သန်းခန့် တင်ပို့ ရောင်းချနိုင်ခဲ့ပါသည် (ပုံ ၂၃)။



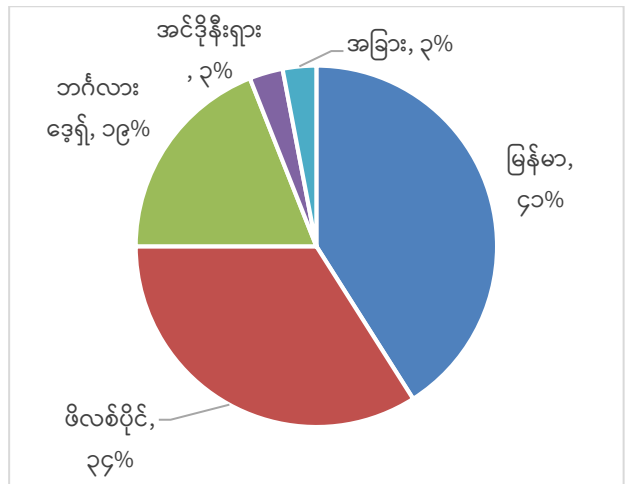
ဇယားမြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့လုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄

ပုံ (၂၂) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို အဓိကကုန်သွယ်သည့် နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချသည့် ပမာဏနှင့် ပို့ကုန်တန်ဖိုးများ

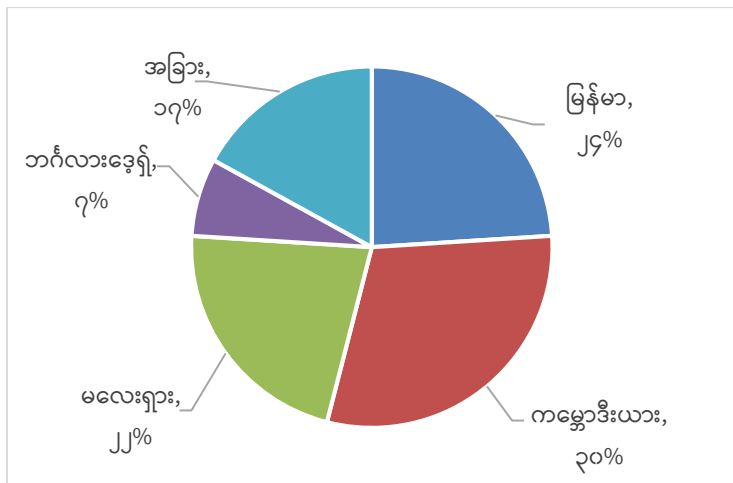
ပုံ (၂၂) တွင်ဖော်ပြထားသည့် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို အဓိကကုန်သွယ်မှုပြုသည့် နိုင်ငံများအပြင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေချိုမွေးမြူရေးငါးများဖြစ်သော ငါးကြင်း၊ ငါးမြစ်ချင်း၊ ငါးခေါင်းပွ စသည့် ငါးများကို ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံသို့ ယခင်က နှစ်စဉ် တစ်နှစ်လျှင် တန်ချိန် (၂၀,၀၀၀) ခန့် အများအပြား တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အစားအစာ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး (Food Safety) ကို အကြောင်းပြု၍ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဝယ်ယူတင်သွင်းမှု ကန့်သတ်ခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါ ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံသို့ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပို့ကုန်ဈေးကွက် ပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် အကောင်းဆုံး ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ (Best Aquaculture Practice-BAP) အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ရရှိစေရန် အဆိုပါနိုင်ငံမှ လက်ခံမည့် Third Party အဖွဲ့အစည်းအား ငှားရမ်း၍ ပြည်ပဈေးကွက်ရရှိရေး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများသည်လည်း ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မေလမှစတင်၍ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူတင်သွင်းခွင့်ပြုခဲ့သည့်အတွက် ပြည်ပဈေးကွက်ရရှိမှု ပိုမိုများပြားလာခဲ့ပါသည်။<sup>၇</sup>



ပုံ (၂၃) မြန်မာ့ငါးအရှင် ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး



ပုံ (၂၄) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

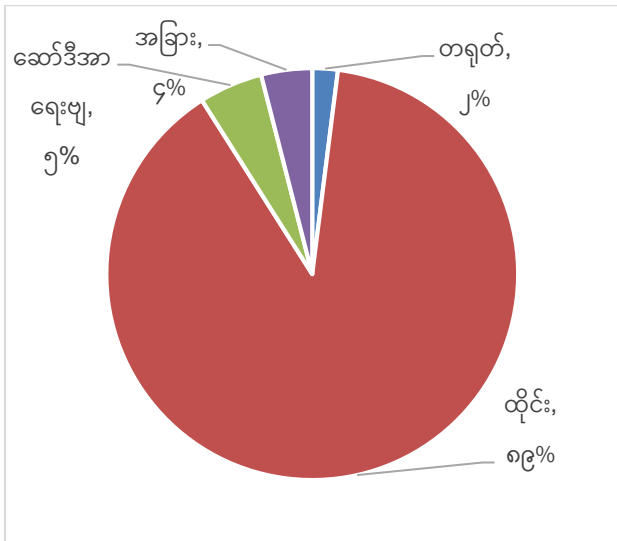


ပုံ (၂၅) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

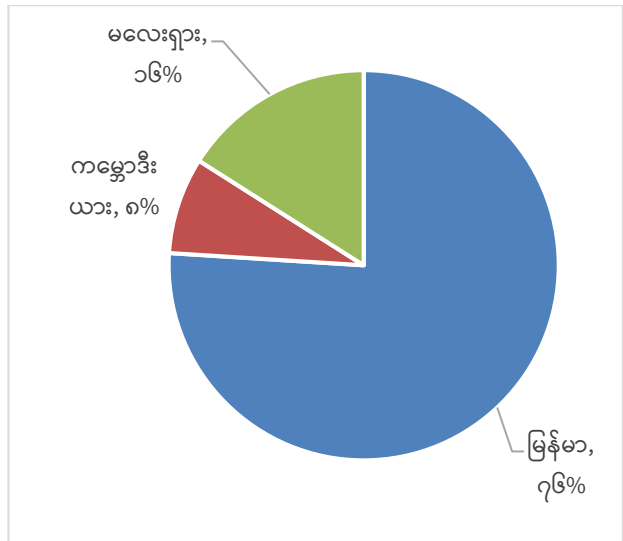
စာစ်မြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

<sup>၇</sup> Key Informant Interview (Government Official) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC:0301) ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများနှင့် အဓိက ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးကို သိရှိနိုင်ရန် မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို ဝယ်ယူတင်သွင်းလျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၂၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာ့ငါးအရှင် တင်ပို့မှု၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးအရှင်ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ ထို့နောက် ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဒုတိယ ဝေစုအများဆုံး တင်သွင်းပြီး စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၄၆) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းနေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ငါးအရှင် တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၂၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အဓိက ငါးအရှင်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ငါးအရှင်တင်သွင်းမှု၏ (၄၁) ရာခိုင်နှုန်းကို မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းနေပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၃၄) ရာခိုင်နှုန်းကို ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှ (၁၉) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတို့မှ (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ငါးအရှင်တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၂၅) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိက ငါးအရှင်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ငါးအရှင်တင်သွင်းမှု၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင်ဈေးကွက်ဝေစု (၂၄) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းနေပြီး မလေးရှားနိုင်ငံမှ (၂၂) ရာခိုင်နှုန်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှ (၇) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။



ပုံ (၂၆) မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး



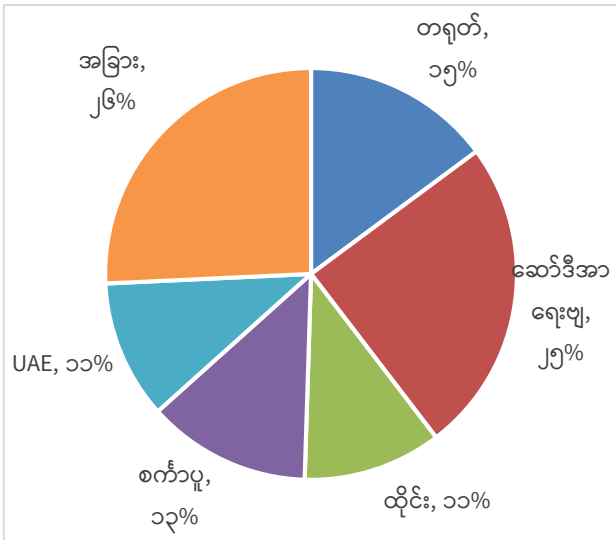
ပုံ (၂၇) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

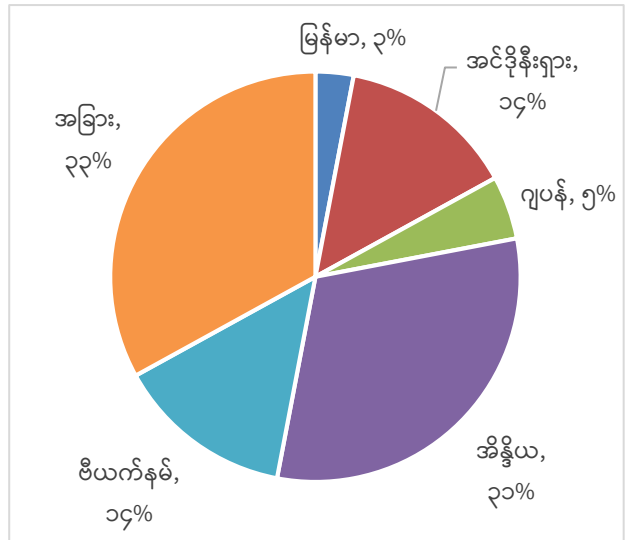
မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများနှင့် အဓိက ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးကို သိရှိနိုင်ရန် မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါးကို ဝယ်ယူတင်သွင်းလျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၂၆) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့မှု၏ (၈၉) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လတ်ဆတ်ငါးဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ ထို့နောက် ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၂) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၂၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံအတွက် အဓိက လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း လတ်ဆတ်ငါး တင်သွင်း

မှု၏ (၇၆) ရာခိုင်နှုန်းကို မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းနေပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၁၆) ရာခိုင်နှုန်းကို မလေးရှားနိုင်ငံမှ တင်သွင်းခဲ့ပြီး ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှ (၈) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ပုံ (၂၈) ဖော်ပြပါအရ မြန်မာ့အေးခဲငါး (HSC:0303) ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများနှင့် အဓိက ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့ အေးခဲငါး၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးတွင် ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံသည် မြန်မာ့အေးခဲငါး တင်ပို့မှု၏ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အေးခဲငါးဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ မြန်မာ့အေးခဲငါး တင်ပို့မှုတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် (၁၅) ရာခိုင်နှုန်း၊ စင်ကာပူနိုင်ငံသည် (၁၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် UAE နိုင်ငံတို့သည် (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ အသီးသီး တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အေးခဲငါးတင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၂၉) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံ အတွက် အဓိက အေးခဲငါးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း အေးခဲငါးတင်သွင်းမှု၏ (၃၁) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းနေပါသည်။ ထို့နောက် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ ဂျပန်နိုင်ငံမှ (၅) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီ အသီးသီးဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်သွင်းခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။



ပုံ (၂၈) မြန်မာ့အေးခဲငါး ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး

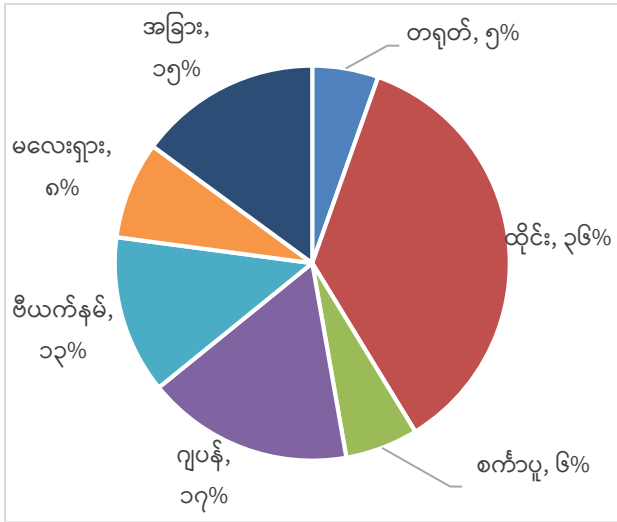


ပုံ (၂၉) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့အေးခဲငါး၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

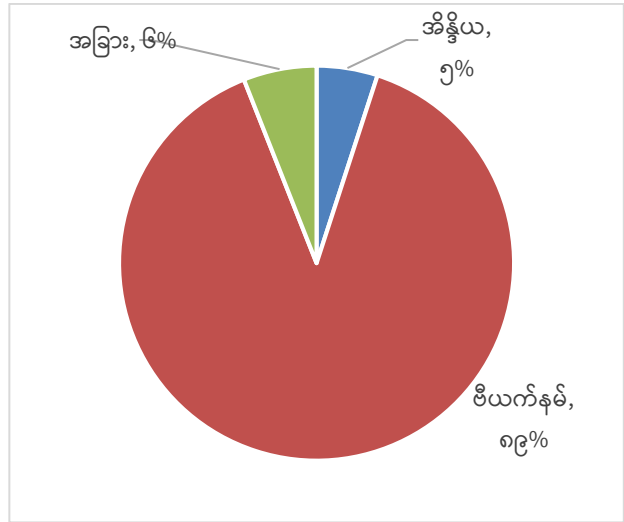
ရင်းမြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများနှင့် အဓိကဝယ်ယူသော နိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့ ငါးအသားလွှာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးကို သိရှိနိုင်ရန် ပုံ (၃၀) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ တင်ပို့မှု၏ (၃၆) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးအသားလွှာ ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ ထို့နောက် ဂျပန်နိုင်ငံ၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ၊ စင်ကာပူနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့မှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးအသားလွှာ စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၁၇) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၁၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၈) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၆) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၅) ရာခိုင်နှုန်းစီကို တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ငါးအသားလွှာ တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၃၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အဓိက ငါးအသားလွှာ တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ငါးအသားလွှာတင်သွင်းမှု၏ (၈၉) ရာခိုင်နှုန်းကို

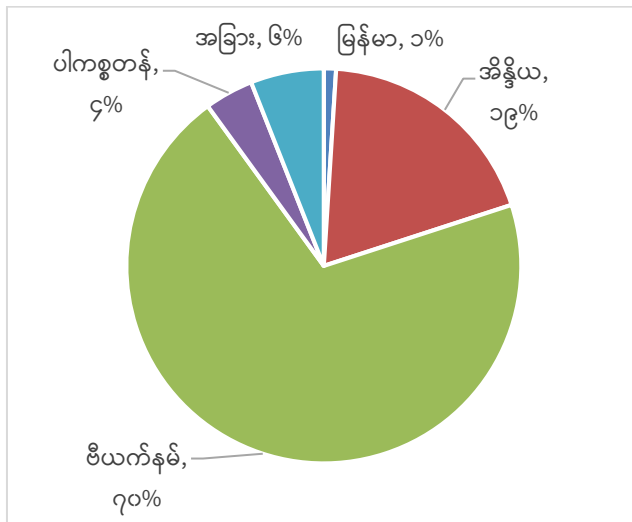
ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် စုစုပေါင်း တင်သွင်းမှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းကို အိန္ဒိယ နိုင်ငံမှ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ငါးအသားလွှာ တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၃၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိက ငါးအသားလွှာတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ငါးအသားလွှာတင်သွင်းမှု၏ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ (၁၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံမှ (၄) ရာခိုင်နှုန်း နှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ (၁) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။



ပုံ (၃၀) မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး



ပုံ (၃၁) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

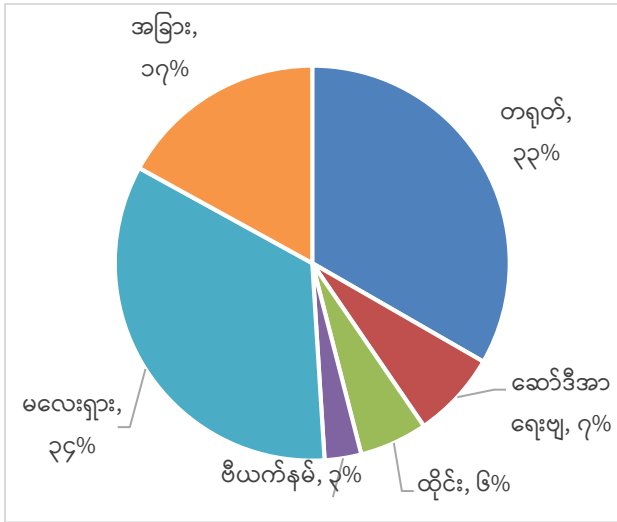


ပုံ (၃၂) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

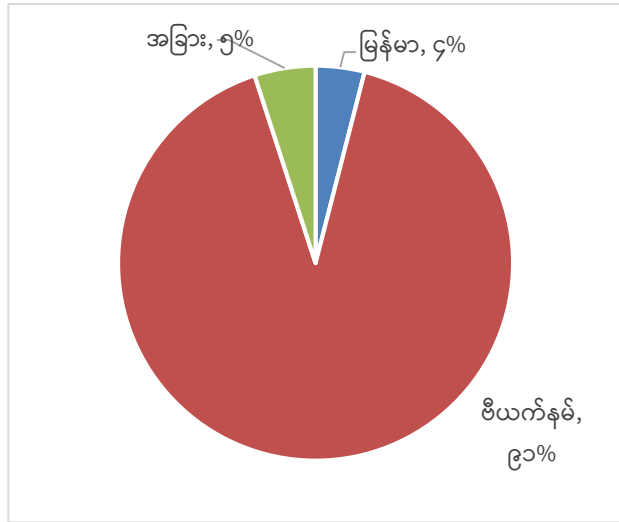
ရင်းမြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC:0305) ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများနှင့် အဓိက ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့ငါးခြောက်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးကို သိရှိနိုင်ရန် မြန်မာ့ငါးခြောက်ကို ဝယ်ယူတင်သွင်းလျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၃၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာ့ငါးခြောက် တင်ပို့မှု၏ (၃၄) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၃၃) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးခြောက်ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုး

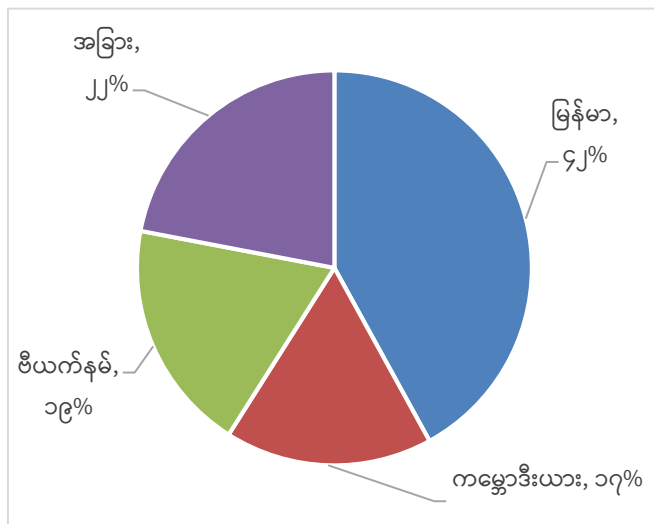
ထားပါသည်။ ထို့နောက် ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံမှ (၇) ရာခိုင်နှုန်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံမှ (၆) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဗီယက်နမ် နိုင်ငံမှ (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီ အသီးသီး တင်သွင်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ငါးခြောက်တင်ပို့ လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၃၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အဓိက ငါးခြောက်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ငါးခြောက်တင်သွင်းမှု၏ (၉၁) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်း နေပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှု၏ (၄) ရာခိုင်နှုန်းကို မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။



ပုံ (၃၃) မြန်မာ့ငါးခြောက် ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး



ပုံ (၃၄) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးခြောက်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

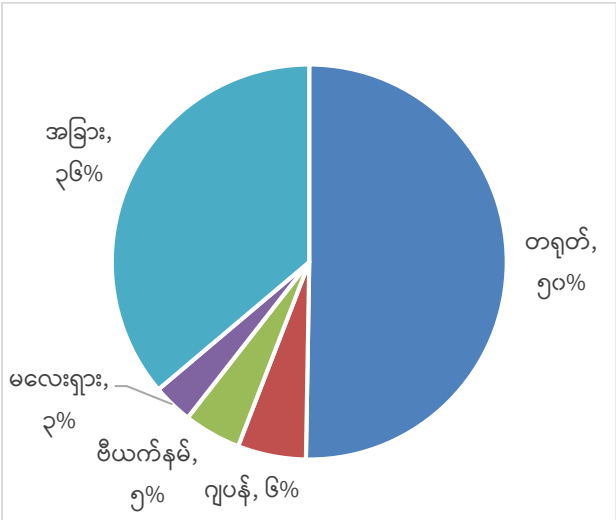


ပုံ (၃၅) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ငါးခြောက်၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

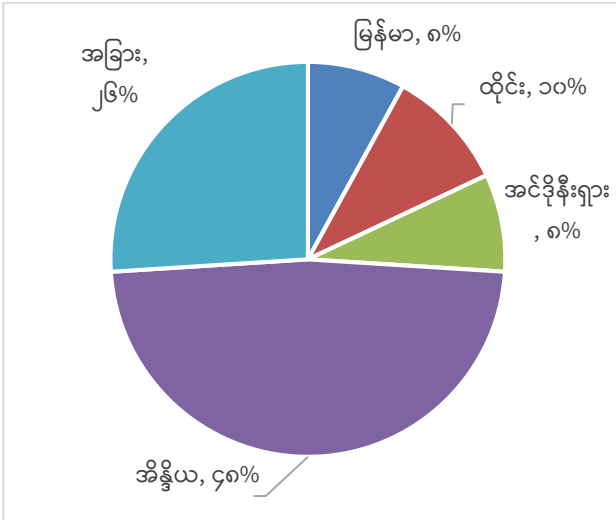
ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ငါးခြောက်တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၃၅) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိက ငါးခြောက်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ငါးခြောက်တင်သွင်းမှု၏ (၄၂) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှ ငါးခြောက်ဈေးကွက်ဝေစု၏ (၁၉) ရာခိုင် နှုန်းနှင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှ (၁၇) ရာခိုင်နှုန်းတို့ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများနှင့် အဓိက ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးကို ပုံ (၃၆) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ ထို့နောက် ဂျပန်နိုင်ငံ၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့မှ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၆) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၅) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၃၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အဓိက အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်သွင်းမှု၏ (၄၈) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းနေပါသည်။ ထို့နောက် ထိုင်းနိုင်ငံမှ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့မှ (၈) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။



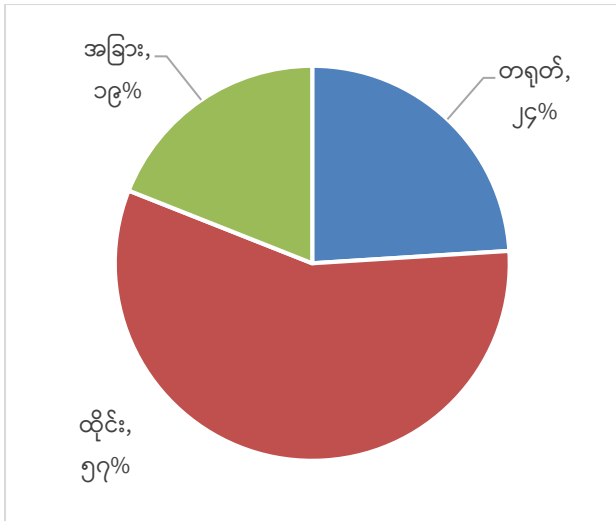
ပုံ (၃၆) မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး



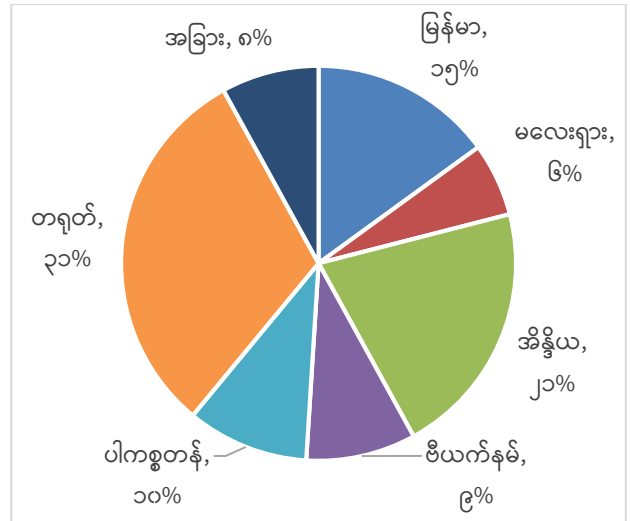
ပုံ (၃၇) တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာ့ခရုကမာ (HSC:0307) ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများနှင့် အဓိက ဝယ်ယူသောနိုင်ငံများရှိ မြန်မာ့ခရုကမာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုးကို သိရှိနိုင်ရန် ပုံ (၃၈) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ခရုကမာ တင်ပို့မှု၏ (၅၇) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခရုကမာဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ ထို့နောက် တရုတ်နိုင်ငံသည် ဒုတိယဝေစုအများဆုံး တင်သွင်းပြီး စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၂၄) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ခရုကမာ တင်ပို့လျက်ရှိသော နိုင်ငံများကို ပုံ (၃၉) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိက ခရုကမာတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ခရုကမာတင်သွင်းမှု၏ (၂၁) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ (၂၁) ရာခိုင်နှုန်း၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ (၁၅) ရာခိုင်နှုန်း၊ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံမှ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှ (၉) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံမှ (၆) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။



ပုံ (၃၈) မြန်မာ့ခရုကမာ ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ အချိုး



ပုံ (၃၉) ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ခရုကမာ၏ ဈေးကွက်ဝေစုအချိုး

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

## ၆.၂။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် ပို့ကုန်ဈေးကွက်ဝယ်လိုအား

ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခု၏ ဝယ်လိုအားသည် လူဦးရေဖွဲ့စည်းပုံ၊ စားသုံးမှုပုံစံနှင့် ဝင်ငွေ အနည်းအများ တို့ အပေါ်တွင် မူတည်နေသကဲ့သို့ ခေတ်စနစ်အခြေအနေ ပြောင်းလဲလာမှု၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း နေထိုင်မှုပုံစံ ပြောင်းလဲလာမှုအပေါ်မူတည်၍ ဝယ်လိုအားအခြေအနေများစွာ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ လူဦးရေ တိုးလာသည်နှင့်အမျှ တစ်ချိန်တည်းတွင် စားနပ်ရိက္ခာလိုအပ်မှုအပေါ် ပိုမိုသက်ရောက်မှု ရှိလာနိုင် မည်ဖြစ်သည်။ လူတို့၏ စားသောက်နေထိုင်မှု အစားအစာအရင်းအမြစ် ရွေးချယ်စားသောက်မှုလည်း အချိန် နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲလာသည်ဖြစ်ရာ စားနပ်ရိက္ခာရရှိရေးအပြင် ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သော အစားအစာ များ အသုံးပြုမှုများ ယခင်ခေတ်ကာလများထက် နှိုင်းယှဉ်ပါက ပိုမိုများပြားလာကြပါသည်။ ယနေ့ခေတ် တွင် ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်ပြီး ဈေးနှုန်းသက်သာသည့် ငါးပရိတင်းစားသုံးမှု လိုအပ်ချက် ပိုမိုများပြား လာသည့်အတွက် ငါးနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ဝယ်လိုအားသည် ပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် ဆက်လက်ပိုမိုလာစေ နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

လူတစ်ဦးချင်း ငါးနှင့်ပင်လယ်စာ စားသုံးမှုပမာဏများပြားသည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ရေထွက် ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှု၏ ရာခိုင်နှုန်းအများစုကို ပြည်တွင်းဝယ်လိုအား ပမာဏအနေဖြင့် တွေ့ရှိရပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြည်တွင်းဈေးကွက်ဝယ်လိုအား ပမာဏမှာ ပြည်တွင်းရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၅၀-၆၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် စီမံပြုပြင်ထားသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပါသည် (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။ ယခင်က ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးမှ လွဲ၍ မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ဒေသအနှံ့အပြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချသော ပြည်တွင်းဈေးကွက်များ ရှိခဲ့ သော်လည်း ယခုအခါ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အခက်အခဲများကြောင့် ပြည်တွင်းတွင် တင်ပို့ရောင်းချ နိုင်ခဲ့သော နယ်မြေများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်ကို တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခြင်း မရှိပေ။<sup>၉</sup>

<sup>၉</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်းဒေသများအတွက် ရန်ကုန်ရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း လက်ကားဈေးကြီးများ ဖြစ်သော ရွှေပိတောက်ငါးဈေး၊ ကြည့်မြင်တိုင်ဗဟိုစံပြဈေးနှင့် သီရိမင်္ဂလာဈေးတို့မှတစ်ဆင့် ရေထွက်ကုန် ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးကို လက်လီလက်ကား ဝယ်ယူနိုင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်းဒေသများအတွက်မူ မန္တလေး ကမ်းနားဈေးမှာ အဓိက ပြည်တွင်းဝယ်လိုအား အများအပြားရရှိနေသည့် ဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည် (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝတီနှင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတို့မှ ရေချိုထွက် ကုန်များဖြစ်သော ငါးမြစ်ချင်း၊ ငါးတန်၊ ငါးခေါင်းပွ၊ ငါးကြင်း၊ ငါးမုတ်၊ ငါးကျည်း၊ ငါးမွေထိုး၊ ငါးပြေမ၊ ငါးခူ၊ ငါးပနော် အပါအဝင် မွေးမြူရေးနှင့် သဘာဝရေထွက်ကုန် အမျိုးအစား (၃၀) ကျော်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဧရာဝတီနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတို့မှ ရေငန်ထွက်ကုန်ဖြစ်သော ရွှေငါး၊ ငါးကျီးကန်း၊ မျက်ကျယ်၊ ပြည်ကြီးငါး၊ ကင်းမွန်၊ ပုစွန်အပါအဝင် ရေငန်အမျိုးအစား (၁၀၀) ခန့်ကို ရွှေပိတောက်ငါးဈေးသို့ ရောင်းချ လျက် ရှိပါသည်။ ဇန်နဝါရီမှ ဧပြီလအထိသည် မွေးမြူရေးကန်အများစု ကန်ဖော်ချိန်ဖြစ်၍ ငါးဈေးသို့ ရေချို ထွက်ကုန်အများဆုံး ဝင်ရောက်သောကာလဖြစ်ရာ ပြည်တွင်းစားသုံးသူများ ဈေးနှုန်းသက်သာစွာ ဝယ်ယူ စားသုံးနိုင်ပြီး တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များသို့ ရေထွက်ပစ္စည်းများ လှိုင်လှိုင်ပို့ဆောင်ချိန်ဖြစ်သည်။ အချို့ ရေချိုနှင့် ရေငန်ထွက်ကုန်များအား စက်ရုံများနှင့် အအေးခန်းများသို့လည်း တိုက်ရိုက်တင်ပို့လျက်ရှိသည် (DOCA - ဧရာဝတီ)။

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမဖြစ်မီက ရန်ကုန်မြို့ရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း လက်ကားဈေးများတွင် ပြည် တွင်းဝယ်လိုအား တစ်ရက်လျှင် ပျမ်းမျှတန်ချိန် (၅၀၀,၀၀၀) မှ (၆၀၀,၀၀၀) ခန့်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ကိုဗစ်- ၁၉ ကာလတွင် အဓိကဝယ်လက်များဖြစ်သည့် ဟိုတယ်များ၊ စားသောက်ဆိုင်များ၊ ကော်ဖီဆိုင်များသည် ရပ်နားထားကြသည့်အတွက် ဝယ်လိုအားပမာဏမှာ ကိုဗစ်ကာလများအတွင်း တစ်ရက်လျှင် ပျမ်းမျှတန်ချိန် (၂၀၀,၀၀၀) မှ (၃၀၀,၀၀၀) ခန့် ကျဆင်းသွားခဲ့ပါသည်။ ရွှေပိတောက်ဈေးတွင် လက်လီလက်ကား ရောင်းချ သူ (၅၀၀-၆၀၀) ဦးခန့်ရှိပြီး ဗဟိုစံပြငါးဈေးကြီးတွင် ရောင်းချသူခန့်မှန်းခြေ (၂၀၀) ခန့်ရှိသည်ဟု သိရှိရ သော်လည်း ဝယ်ယူ/ရောင်းချသည့် ပမာဏကို အတိအကျမှတ်တမ်း ထိန်းသိမ်းကောက်ယူသည့်စနစ် မရှိ သေးပါသဖြင့် ပြည်တွင်းဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းလိုအားပမာဏကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်နိုင်မှု မရှိသေးပါ (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။

ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးကြီးများမှတစ်ဆင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဟိုတယ်များ၊ စားသောက် ဆိုင်များ၊ ကော်ဖီဆိုင်များ၊ စူပါမားကတ်များနှင့် နီးစပ်ရာ လက်လီဈေးကွက်များသို့ တဆင့်ပြန်လည် ရောင်းချမည့်သူများသို့ အဓိက ဖြန့်ဖြူးရောင်းဝယ် ဖောက်ကားကြပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်များတွင် ဝယ်ယူစားသုံးသူများသည် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း၏ အရွယ်အစား၊ အသွင်အပြင်နှင့် လတ်ဆတ်မှုအရ ရောင်းချသူမှ သတ်မှတ်ထားသည့် ဈေးနှုန်းဖြင့် နီးစပ်ရာ ရပ်ကွက်ဈေး (wet market) များတွင် တဆင့် ပြန်လည် ရောင်းချသူများထံမှ လက်လီဝယ်ယူကြပါသည်။ ဟိုတယ်များ၊ စားသောက်ဆိုင်များ၊ ကော်ဖီဆိုင် များမှ ဝယ်ယူရာတွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း၏ လတ်ဆတ်မှု၊ အရွယ်အစား၊ သန့်ရှင်းမှုနှင့် ရေခဲလွှာ အထူအပါး စသည့် အရည်အသွေး သတ်မှတ်ချက်များဖြင့် ဝယ်ယူလေ့ရှိပါသည်။

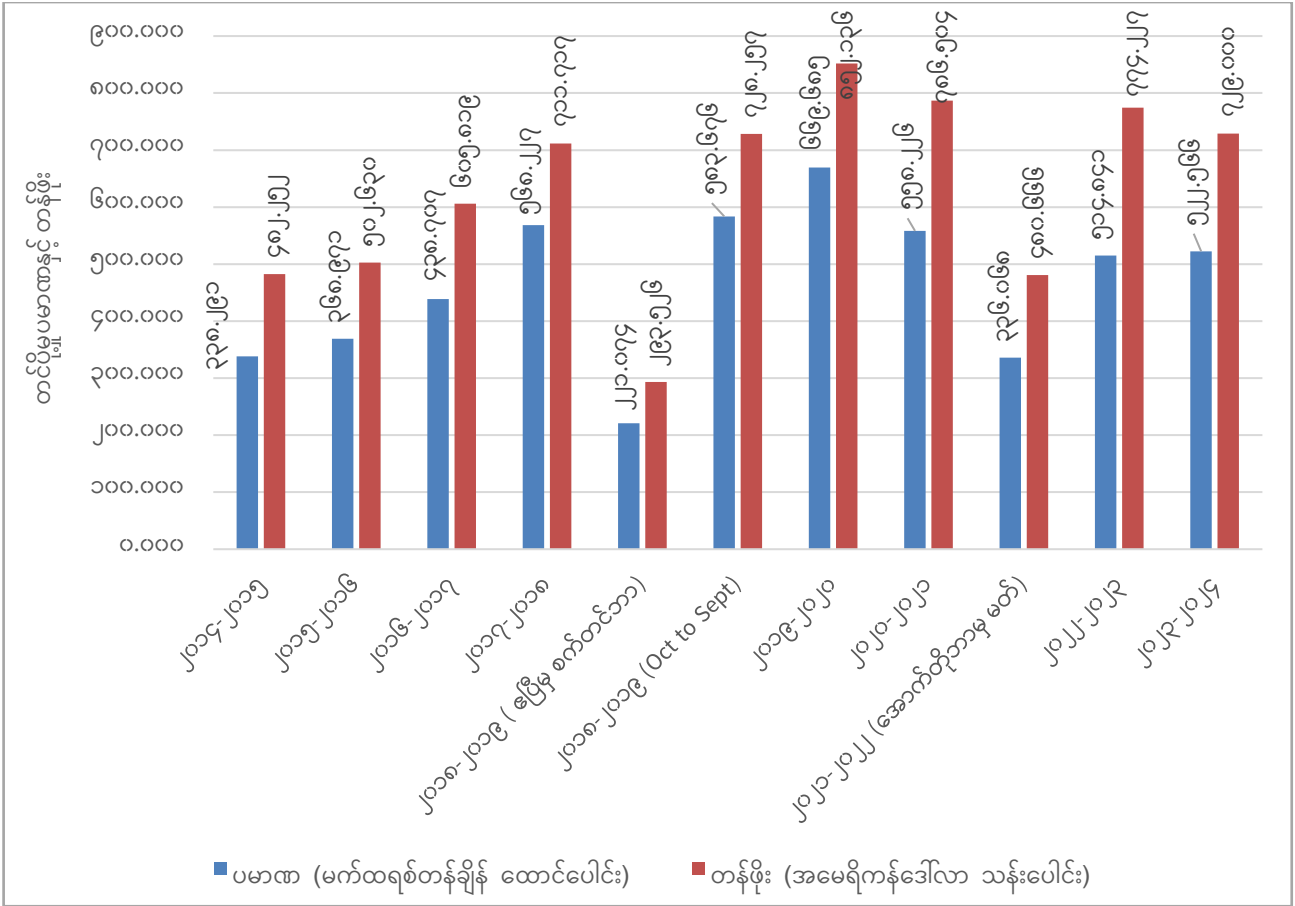
ခေတ်သစ်ဈေးကွက်လမ်းကြောင်း (modern channels) များဟု ခေါ်ဆိုကြသည့် စူပါမားကတ်များ၊ ဟိုက်ပါမားကတ်များနှင့် ဆိုင်ခွဲစတိုးဆိုင်များတွင် သန့်ရှင်းပြီး စနစ်တကျ ထုပ်ပိုးထားသော ပရီမီယံ

ထုတ်ကုန်များအပြင် အေးခဲထားသည့် သို့မဟုတ် စီမံပြုပြင်ထားသော ရေထွက်ကုန်များကို ဝယ်ယူနိုင်ပါသည်။ စီမံပြုပြင်ထားသော ရေထွက်ကုန်များအတွက် ပြည်တွင်းဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းချသည့်ပမာဏမှာ နည်းပါးလျက်ရှိပြီး ရောင်းချမှုနှင့် ပတ်သက်သော ကိန်းကဏန်းများ မရရှိနိုင်ပါ။ အဆိုပါ စီမံပြုပြင်ထားသော ရေထွက်ကုန်များသည် ခေတ်သစ်ဈေးကွက် လမ်းကြောင်းများတွင်သာ ဝယ်ယူရရှိနိုင်ပြီး အများစုမှာ ပြည်ပမှ တင်သွင်းရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်များတွင် ရောင်းချသည့် စီမံပြုပြင်ထားသော ပြည်တွင်းထုတ် ရေထွက်ကုန်များတွင် အေးခဲပုစွန်၊ ပုစွန် သို့မဟုတ် ငါးအသားလိပ်၊ ပုစွန် သို့မဟုတ် ငါးပေါင်မုန့်၊ ငါးခြောက် စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

ပြည်တွင်းရှိ ဝယ်ယူစားသုံးသူများသည် အများအားဖြင့် မလတ်ဆတ်သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကိုသာ အေးခဲထားသည်ဟု ယူဆလေ့ရှိကြပြီး အေးခဲထုတ်ကုန်များကို နှစ်သက်မှု နည်းပါးပါသည်။ ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်စနစ် မရှိသည့်အတွက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ရောင်းချသူများအတွက် ဝယ်လိုအားနှင့် ဈေးနှုန်းများ သိရှိလေ့လာရန် ခက်ခဲခြင်း၊ ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီသည့် ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရောင်းချရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် အခက်အခဲများ တည်ရှိဆဲ ဖြစ်ပါသည် (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သည့်ကဏ္ဍသည် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများမှ ထောက်ပံ့အားပေးမှုများအရ လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချရာတွင်လည်း သိသာထင်ရှားသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများစွာ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၏ စာရင်းအင်းများအရ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုသည် လွန်ခဲ့သော ဘဏ္ဍာနှစ် (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း တိုးတက်လာခဲ့သည်ကို ပုံ (၄၁) တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြည်ပသို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၃၃၈.၂၉) တန် တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၈၂.၂၅) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ လွန်ခဲ့သော (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြည်ပတင်ပို့မှု တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၆၆၉.၆၆) နှင့် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၅၂.၁၄) သန်းထိ အမြင့်မားဆုံးရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကူးစက်ခံခဲ့ရပြီးနောက် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများအပါအဝင် ခရီးသွားလာမှုများ၊ ကုန်စည်ကူးသန်းမှုများ နည်းပါးသွားခဲ့ရာ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့ ရောင်းချမှုအပေါ်တွင်လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင်မူ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့မှု တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၅၂၂.၅၆၆) တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၂၉) သန်းကို နိုင်ငံခြားဝင်ငွေအဖြစ် ရှာဖွေပေးနိုင်ခဲ့ပါသည် (ပုံ ၄၀)။



ဇယားမြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံ-လုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄

ပုံ (၄၀) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ နှစ်စဉ် ပြည်ပတင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပုံမှန်ကုန်သွယ်ရေး (Normal Trade) လမ်းကြောင်းများ ဖြစ်သော ပင်လယ်ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်းကုန်သွယ်မှုများအပြင် နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှု (Border Trade) လမ်းကြောင်းများအနေဖြင့် နယ်စပ်ဂိတ်များဖြစ်သည့် မြဝတီ၊ ကော့သောင်း၊ စစ်တွေ၊ မြိတ်၊ မူဆယ်၊ မောင်တော၊ တမူး၊ ချင်းရွှေဟော်၊ ထီးခီး၊ ရိဒါ၊ မောတောင်နှင့် ကျိုင်းလပ် စသည်တို့မှတစ်ဆင့် ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ ဇယား (၅၆) တွင် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ရေကြောင်း၊ လေကြောင်းနှင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းများ အလိုက် နှစ်စဉ်ပြည်ပတင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ လွန်ခဲ့သော (၁၀) နှစ်တာ ကာလအတွင်း မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်းမှ တင်ပို့ရောင်းချသည်ထက် နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းများမှ ပမာဏပိုမိုတင်ပို့ ရောင်းချနိုင်ခဲ့ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မြန်မာ့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ပြည်ပဈေးကွက်ဝယ်လိုအားများသည် ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း အမျိုးမျိုး အလိုက် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ပိုမိုများပြားလာသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုမှ ရရှိသော နိုင်ငံခြားဝင်ငွေများသည်လည်း ပိုမိုရရှိခဲ့ပါသည်။ ပြည်ပသို့တင်ပို့ရောင်းချသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ သည် အဓိကအားဖြင့် ရေချို (အင်းလုပ်ငန်း)၊ ရေချို (မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း)၊ ရေငန် (ကမ်းနီးငါးဖမ်းလုပ်ငန်း)၊

ရေငန် (ကမ်းဝေးငါးဖမ်း လုပ်ငန်း) နှင့် ရေငန် (ငါးနှင့်ပုစွန်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း) များမှ ဖမ်းဆီး/မွေးမြူ ရရှိသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ပါသည်။ တင်ပို့ရောင်းချရာတွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို အမျိုးအစားအလိုက် HS Code 03 နှင့်စ၍ အမှတ်အသားပြု တင်ပို့ရောင်းချပါသည်။<sup>၉</sup>

ဇယား (၅၆) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို နှစ်စဉ်ပြည်ပတင်ပို့မှုပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ

ဘဏ္ဍာနှစ်	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်ချိန် ထောင်ပေါင်း)		တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်းပေါင်း)	
	ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်း	နယ်စပ် ကုန်သွယ်မှု	ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်း	နယ်စပ် ကုန်သွယ်မှု
၂၀၁၄-၂၀၁၅	၁၄၅.၄၁	၁၉၂.၈၈	၂၁၇.၁၆	၂၆၅.၀၉
၂၀၁၅-၂၀၁၆	၁၄၈.၅၆	၂၂၀.၄၁	၂၁၄.၈၆	၂၈၇.၇၇
၂၀၁၆-၂၀၁၇	၁၄၂.၀၉	၂၉၆.၆၁	၂၄၀.၉၆	၃၆၄.၈၆
၂၀၁၇-၂၀၁၈	၁၅၂.၉၉	၄၁၅.၂၄	၂၆၃.၇၂	၄၄၇.၉၉
၂၀၁၈-၂၀၁၉ (April to Sept)	၆၇.၁၄	၁၅၃.၉၃	၁၁၉.၃၉	၁၇၄.၁၃
၂၀၁၈-၂၀၁၉ (Oct to Sept)	၁၄၉.၅၈	၄၄၄.၁၀	၂၈၉.၅၄	၄၃၈.၇၂
၂၀၁၉-၂၀၂၀	၁၇၀.၃၈	၄၉၉.၃၀	၃၃၂.၂၂	၅၂၀.၉၂
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁၇၈.၆၈	၃၇၉.၅၅	၃၉၉.၅၄	၃၈၆.၉၆
၂၀၂၁-၂၀၂၂ (Oct to Mar)	၁၂၇.၉၀	၂၀၈.၁၇	၂၆၁.၁၀	၂၁၉.၅၇
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၂၂၄.၄၃	၂၉၀.၄၁	၄၁၄.၅၈	၃၅၉.၆၅

ဇစ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မွေးမြူရေးနှင့် ဖမ်းဆီးလုပ်ငန်းများမှရရှိသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ပြည်ပသို့ရောင်းချခဲ့သော တင်ပို့မှုပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများကို ဇယား (၅၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မွေးမြူရေးနှင့် ဖမ်းဆီးလုပ်ငန်းများမှရရှိသည့် ရေချိုရေငန် ငါး၊ ပုစွန်နှင့် အခြား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အမျိုးပေါင်း (၃၄၅) မျိုးကို တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ရာ ရေငန်ငါးများ၊ အလှမွေးငါး (Aquarium Fishes) များနှင့် ရေထွက်ကုန် ပစ္စည်းအရှင်များမှာ တင်ပို့မှုပမာဏသာမက နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိမှု အနေဖြင့်ပါ အများဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ရေငန်ငါး (Sea Water Fish) အမျိုးအမည်ပေါင်း (၉၀) ခန့်ကို တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၂၇၀.၆၂) တင်ပို့ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၉၅.၅၃) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ အလှမွေးငါးများ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုသည် တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁၃၆.၅၃) ဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၁၇.၄၄) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ ရွှံ့ကဏန်း၊ ငါးရှဉ့်၊ ပုစွန်၊ ခရု၊ ကမာ စသည်တို့အပါအဝင် အရှင်တင်ပို့ရောင်းချသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း (၁၃) မျိုး၏ ပြည်ပတင်ပို့မှု တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၃၁.၈၄) ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၃၂.၃၀) သန်းခန့်ရရှိခဲ့ပါသည်။

<sup>၉</sup> Key Informant Interview (Government Official) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၅၇) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော မွေးမြူရေးနှင့် ဖမ်းဆီး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ တင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ

စဉ်	အမျိုးအမည်	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်ချိန် ထောင်ပေါင်း)	တင်ပို့မှုတန်ဖိုး (အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)
၁	ရေငန်ငါး (Sea Water Fish)	၂၇၀.၂၆	၂၉၅.၅၃
၂	အလှမွေးငါး (Aquarium Fishes)	၁၃၆.၅၃	၂၁၇.၄၄
၃	အခြား (အရှင်) (Other (Live))	၃၁.၈၄	၁၃၂.၃
၄	ရေချိုငါး (မွေးမြူ) (Fresh Water Fish (Culture))	၅၇.၁၇	၆၅.၂၅
၅	ရေငန်ပုစွန် (ဖမ်းဆီး) (Sea Water Prawn (Capture))	၁၅.၂၂	၄၉.၃
၆	ရေချိုငါး (ဖမ်းဆီး) (Fresh Water Fish (Capture))	၂.၉၈	၇.၀၇
၇	ရေငန်ပုစွန် (မွေးမြူ) (Sea Water Prawn (Culture))	၀.၇၇	၆.၇၁
၈	ရေချိုပုစွန် (Fresh Water Prawn)	၀.၀၇	၀.၆၃
	<b>စုစုပေါင်း</b>	<b>၅၁၄.၈၄</b>	<b>၇၇၄.၂၃</b>

ဇစ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း (၁၀) မျိုး၏ ပြည်ပတင်ပို့မှုပမာဏနှင့် ရှာဖွေပေးနိုင်ခဲ့သော နိုင်ငံခြားဝင်ငွေအသီးသီးတို့ကို ပုံ (၄၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း (၁၀) မျိုးအနက် တင်ပို့မှုပမာဏ အများဆုံး (၃) မျိုးဖြစ်သည့် ငါးမှုန့်ကို တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၈၂.၁၂) တန်၊ ငါးမြစ်ချင်းကို တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၃၉.၀၄) တန်နှင့် Plathukae ကို တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၄၁.၀၁) တန်ဖြင့် တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ပါသည်။ တင်ပို့မှုတန်ဖိုးအားဖြင့် ရွှံ့ကဏန်းအရှင် တင်ပို့မှုမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၀.၆၁) သန်း၊ ငါးကြေမှုန့်တင်ပို့မှုမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၈.၅၅) သန်းနှင့် ငါးမြစ်ချင်းများ တင်ပို့မှုမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၈.၂၉) သန်းဖြင့် အများဆုံး ရှာဖွေပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပြည်တွင်းနှင့်ပြည်ပဈေးကွက်များတွင် ဝယ်လိုအားကောင်းနေသည့် ငါး/ပုစွန် မျိုးစိတ်များနှင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်များနှင့် ပြည်ပမှဝယ်ယူသည့် ဖောက်သည်နိုင်ငံများ၏ လိုအပ်ချက်များ၊ ငါး/ပုစွန်နှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ စီမံပြုပြင်ရာတွင် ကောင်းသတင်း ကျော်ဇောမှုရှိစေရန်နှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်စိတ်ချမှု ရှိစေရေးတို့အတွက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း စီမံပြုပြင်မှုဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များအား အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဝယ်လိုအားမှာ ရေရှည်တည်တံ့စေပြီး ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများလည်း အမြဲရှင်သန်နေစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝငါးသယံဇာတများ လျော့နည်းလာခြင်းအား စဉ်ဆက်မပြတ် စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းကို မြန်မာနိုင်ငံ၊ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ လုပ်ကိုင်၍ ပံ့ပိုးကူညီပေးလျက်ရှိပါသည်။



ဇာစ်မြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄

ပုံ (၄၁) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့ အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း (၁၀) မျိုး

## ၆.၃။ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ကွင်းဆက် (ထုတ်လုပ်သူ-ပြည်တွင်းဈေး-ပို့ကုန်)

### (က) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သူများ

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများအတွက် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးကွင်းဆက်လည်ပတ်မှုတွင် ထုတ်လုပ်မှု အနေဖြင့် စနစ် (၄) ခုဖြစ်သည့် ရေချို/ရေငန်ငါးမွေးမြူရေး၊ ဘုံငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် ကမ်းနီး၊ ကမ်းဝေး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့အပေါ်တွင် အားထားဆောင်ရွက်ရပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီး/မွေးမြူ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ စုဆောင်းခြင်း၊ စီမံပြုလုပ်ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းနှင့် ဖြန့်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းအားလုံးတွင် လုပ်ငန်းရှင် တစ်ဦးချင်းစီမှအစ ကြီးမားသည့် လက်ကားရောင်းဝယ်သူများ၊ နိုင်ငံခြားတင်ပို့ ရောင်းချသူများ စသည်ဖြင့် ပါဝင်သည်။ ရေချိုငါး ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရောင်းဝယ်ရေးတို့တွင် အလယ်အလတ်အဆင့်ရှိ လုပ်ငန်းများသည် အရောင်းအဝယ် ပြေလည်မှုရရှိစေရန် စေ့စပ်ဆက်သွယ်ပေးသော ကြားခံဆောင်ရွက်ပေးသူများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ အင်းလေလံရရှိထားသော အင်းသူကြီးများနှင့် တင်ဒါငါးဖမ်းကွက်လိုင်စင်ရရှိထားသူများ၊ အကြီးစား ငါးမွေးတောင်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ အင်းသူကြီးနှင့် တင်ဒါငါးဖမ်းကွက်လိုင်စင် ရရှိသူများသည် ငါးဈေးကွက်အား အဓိကချုပ်ကိုင်ထားသူများဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်ခုလုံး၏ လုပ်ငန်းများကို ပေါင်းစပ်ချိတ်ဆက်ပေးသူများ ဖြစ်သည့်အပြင် ငါးလုပ်ငန်းဈေးကွက်ကို ထိန်းချုပ်ထားသူများလည်း ဖြစ်ပါသည်။ အသေးစားငါးဖမ်းတံငါသည်များသည် မကြာခဏ ဈေးတိုး မြှင့်လိုသူများ ဖြစ်လေ့ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ငါးဖမ်းကွက်အတွင်း ဝင်ရောက်ဖမ်းဆီးခွင့်နှင့် ရယူထားသော ငါးဖမ်းကိရိယာတို့ကြောင့် ၎င်းတို့ဖမ်းဆီးရရှိသော ငါးများအား လျော့ဈေးဖြင့်သာ ရောင်းချရလေ့ရှိပါ သည်။ ထို့ပြင် တံငါသည်အိမ်နှင့် ငါးဖမ်းကွက်သို့ အကွာအဝေး၊ ငါးဖမ်းကွက်မှ ငါးစုဆောင်းသော ငါးရွဲခိုင် အကွာအဝေးအနေအထားသည် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း တစ်ခု၏ အကျိုးအမြတ်ရရှိမှု အခြေအနေပေါ်တွင် တိုက်ရိုက် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ တံငါသည်တစ်ဦးနှင့် ငါးမွေးမြူသူတောင်သူတို့၏ ဝင်ငွေသည် ငါးဈေးနှုန်းအတက်အကျ၊ ရာသီဥတုနှင့် ရေနှင့်ငါးသယံဇာတ အခြေအနေတို့ပေါ်တွင် မူတည်၍ ကျယ်ပြန့်စွာ ပြောင်းလဲလျက်ရှိပါသည် (ILO, ၂၀၁၅)။ အကြီးစား ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းဖမ်းဆီးသည့် ကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့ ကိုယ်ပိုင် ငါးဖမ်းသင်္ဘောများဖြင့် ဖမ်းဆီးရရှိသော ပုစွန်များ၊ ငါးများကို ငါးတင်ငါးချဆိပ်ကမ်းတွင် ရောင်းချ၍ ပြည်ပမှ အအေးခန်းကုမ္ပဏီများမှ တိုက်ရိုက် ဝယ်ယူကြပါသည်။ ဧရာဝတီနှင့် ရခိုင်မှော်ဘက်တွင် ရာသီအလိုက်ထွက်ရှိသော ငါးများပေါ်မူတည်၍ တွက်ချေကိုက်သော ငါးများကို အဓိကဖမ်းပါသည်။<sup>၁၀</sup>

ရေသတ္တဝါမွေးမြူခြင်းလုပ်ငန်းသည် တန်ဖိုးမြင့်လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်၍ အခြားလယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများထက် ဝင်ငွေပိုမိုရရှိစေသောကြောင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများအတွက် အလွန်ဆွဲဆောင်မှု ရှိသော လုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးမွေးမြူရေးကဏ္ဍတွင် အကြီးစားငါးမွေးမြူသူများသည် အစိုးရမှ အားပေးမှုများနှင့်အတူ ထုတ်လုပ်သူများအခန်းကဏ္ဍတွင်လည်း အဓိကပါဝင်လျက်ရှိပြီး လက်ကား ရောင်းဝယ်သူများ၊ နိုင်ငံခြားတင်ပို့ ရောင်းချသူများအနေဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြကာ ငါးဈေးကွက်ကို အဓိက ချုပ်ကိုင်ထားကြသူများလည်း ဖြစ်ပါသည် (Belton et al., ၂၀၁၅)။ အကြီးစားငါးမွေးမြူသူများသည် ငါးလေး

<sup>၁၀</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပြုစုကန် (Nursery farm) ကို (၅) ဧကအောက်၊ အောင်းကန် (ငါးဖျန်းကန်) (Hatchery farm) ကို (၅ ဧကမှ ၁၀ ဧကကြား) နှင့် အသားတိုးကန် (Grow-out farm) ကို (၁၀) ဧကအထက် စသည်ဖြင့် ငါးကန်အမျိုးအစား (၃) မျိုးခွဲ၍ မွေးမြူကြပါသည်။<sup>၁၁</sup> သို့သော်လည်း လယ်ယာမြေအား ငါးမွေးကန်များအဖြစ် အလွယ်တကူ ပြောင်းလဲနိုင်မှုမရှိသည့် ဥပဒေမှာ အဓိကအားဖြင့် အသေးစားတောင်သူများအတွက် အဟန့်အတားတစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အချို့သော အသေးစားတောင်သူများမှာ ဥပဒေနှင့်အညီ တရားဝင် လျှောက်ထားမှုရှိသော်လည်း လုပ်ငန်းစဉ်ဆောင်ရွက်ရသည့် ကုန်ကျစရိတ်များခြင်း၊ ရာသီဥတုဒဏ်ကြောင့် စွန့်စားမှုများခြင်း၊ လျှောက်ထားမြေအနေအထားအရ ကန်တူးရန် မဖြစ်နိုင်ခြင်းစသည့် အကန့်အသတ် များနှင့် တွေ့ကြုံရပါသည် (Belton et al., ၂၀၁၅)။ ထို့ပြင် ကုန်ကျစရိတ်နှင့် ဈေးကွက်အတက်အကျများ အရ ငါးမွေးမြူတင်ပို့ရောင်းချသည့် ကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ကုန်ကြမ်းများဝယ်ယူရသောဈေး မြင့်မားလာ ခြင်းကြောင့် ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်များ တိုးမြင့်သွားပါသည်။<sup>၁၂</sup>

**( ခ ) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ သွင်းအားစု ထုတ်လုပ်ရောင်းချသူများ**

သွင်းအားစုထုတ်လုပ်ရောင်းချသူများသည် မွေးမြူရေး၊ ကမ်းနီး၊ ကုန်းတွင်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်း ငါးဖမ်း လုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်သည့် သွင်းအားစုများဖြစ်သည့် လေလံအင်း ငါးဖမ်းကွက်များ၊ ဘုံငါးဖမ်းကွက်၊ ငါးစာ၊ ငါး/ပုစွန်သားပေါက်များ၊ သက်သေခံလက်မှတ်များနှင့် ခွင့်ပြုချက်များ၊ ငါးဖမ်းလှေနှင့် ငါးဖမ်း ကိရိယာများ၊ ပိုက်ကွန်၊ ရေခဲ၊ ရေခဲစက်နှင့် အခြားသော ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများ အစရှိသည်တို့ကို ထုတ်လုပ် ရောင်းချကြပါသည်။ ငါးသားပေါက်ကန်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ငါး/ပုစွန်ဆိတ်သားပေါက် အများ အပြားရှိသည့် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်ရှိ ကျေးရွာများတွင် တည်ရှိသည်။ ထို့အပြင် အချို့သော အိမ်ထောင် စုများသည် သားပေါက်များကို မွေးမြူထားကြပြီး ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မွေးမြူသူများထံ ပြန်လည်ရောင်းချ ကြပါသည်။ ငါး/ပုစွန်/ပုစွန်ဆိတ်အရိုင်းဝယ်သူ ကိုယ်စားလှယ်များသည် သားပေါက်များကို အဆိုပါ မွေးမြူ ရေးရုံများမှ ဝယ်ကြပြီး မွေးမြူသူများထံ လက်လီခွဲ ပြန်ရောင်းကြသည် (ILO, ၂၀၁၅)။

**( ဂ ) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းစုဆောင်းရာနေရာများ (ဥပမာ- ငါးရွဲ၊ ငါးရွဲခိုင်)**

ငါးစုဆောင်းရာ ငါးရွဲ၊ ရွဲခိုင်များမှာ မြစ်ကမ်းနားတစ်လျှောက်တွင် တည်ရှိကြပြီး တံငါသည်များ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ဖမ်းမိသော ငါးများအား အဆင်ပြေလွယ်ကူစွာ လာရောက်ရောင်းချနိုင်ရန် တည်ဆောက် ထားကြပါသည်။ ရွဲခိုင်ပိုင်ရှင်များမှာ အများအားဖြင့် အမျိုးသားများသာဖြစ်ပြီး ၎င်းရွဲခိုင်အများစုသည် လေလံ အင်းရရှိထားသော အင်းသူကြီးများ၏ လက်ခွဲအင်းသူကြီးများ၊ တဆင့်ခံ တင်ဒါငါးဖမ်းကွက်လိုင်စင် ရရှိထား သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ထားကြပါသည်။ ၎င်းရွဲခိုင်ပိုင်ရှင်များသည် ငါးလက်ကားရောင်းဝယ်ရေးခိုင်လုပ်ငန်း များကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်ထားကြပါသည်။ ငါးရွဲခိုင်များသည် ငါးများကို လက်ခံရရှိပြီးပါက ရွေးချယ်ခြင်း၊ ဆေးကြောခြင်းနှင့် အအေးလုံသော ရေခဲပုံးများအတွင်း ရေခဲရိုက်သိုလှောင်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ငါးရွဲခိုင်များသည် ရေချိုငါးများအား ပြည်ပပို့ကုန်အတွက် စုဆောင်းရာတွင် အဓိကကျသော အရင်းအမြစ် ဖြစ်သည့်အတွက် ငါးရွဲခိုင်များအား အစားအစာဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်း

<sup>၁၁</sup> <sup>၁၂</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

များအတိုင်း အဆင့်မြှင့်တင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကြရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးစုဆောင်းသော ငါးရွဲခိုင်များသည် ငါးဖမ်းဆီးသော တံငါသည်များနှင့် ငါးဈေးကွက်အား ချိတ်ဆက်ခြင်းနှင့် ရေလုပ်သားများ အတွက် ငါးပေါက်ဈေးနှင့် ဈေးကွက်စံနှုန်းများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအား လက်ခံရရှိစေသည့် သတင်းအရင်းအမြစ်တစ်ခုပင် ဖြစ်သည့်အတွက် ၎င်းတို့သည် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ငါးရွဲခိုင်များသည် ဒေသအတွင်းမှ စုဆောင်းရရှိသော ငါးများအား မြို့ပေါ်ရှိ ငါးရွဲခိုင်များသို့လည်း ကောင်း၊ မြို့နယ်အတွင်းရှိ ငါးလက်လီရောင်းချသော ခေါင်းရွက်/ဗျပ်ထိုးဈေးသည်များ (သို့မဟုတ်) ရန်ကုန် နှင့် အထက်ပိုင်းဒေသရှိ ငါးလက်ကားဈေးကွက်များသို့လည်းကောင်း ဆက်လက်တင်ပို့ ရောင်းချကြပါ သည်။ အချို့သော ဒေသတွင်း ငါးခိုင်များအနေဖြင့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ ငါးလက်ကားခိုင်ကြီးများသို့ တိုက်ရိုက်တင်ပို့ ရောင်းချမှုများလည်း ရှိပါသည် (ILO, ၂၀၁၅)။

**(ဃ) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းလက်ကားပွဲရုံများ**

ငါးလက်ကားပွဲရုံများသည် အထူးသီးသန့် ငါးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူများဖြစ်ပြီး ငါးရွဲခိုင်များမှ ဝယ် ယူကာ ရန်ကုန်မြို့ရှိ ငါးလက်ကားဈေးများသို့ တစ်နှစ်ပတ်လုံး တင်ပို့ရောင်းချကြပါသည်။ ငါးဖမ်းဆီးရေး လုပ်ငန်းမှ ငါးများသည် ငါးရွဲခိုင်များမှတစ်ဆင့် လက်ကားပွဲရုံများသို့ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားကြသော်လည်း ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှ ထုတ်လုပ်သည့်ငါးများကို လက်ကားပွဲရုံများသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချကြပါသည်။ ၎င်းလက်ကားပွဲရုံများသည် မြို့နယ်အတွင်းရှိ ငါးလက်လီရောင်းချသော ခေါင်းရွက်/ဗျပ်ထိုးဈေးသည်များ (သို့) ရန်ကုန်နှင့် အထက်ပိုင်းဒေသရှိ ငါးလက်ကားဈေးကွက်များသို့ ဆက်လက်တင်ပို့ ရောင်းချကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ငါးများ၏ အရည်အသွေး၊ ငါးတင်သွင်းမှု အခြေအနေနှင့် ငါးဈေးကွက် လိုအပ်ချက် ပမာဏများ အပေါ်အခြေခံပြီး ငါးဈေးနှုန်း သတ်မှတ်ကြပါသည် (ILO, ၂၀၁၅)။

**( င ) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း နိုင်ငံခြားတင်ပို့ ရောင်းချသူများ**

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် အဓိကအားဖြင့် တင်ပို့မှုမှာ သဘာဝ ရေချို/ ရေငန်ဖမ်းဆီးလုပ်ငန်းများမှ ရရှိသည့် ပစ္စည်းများဖြစ်ပြီး သဘာဝတွင် အရင်းအမြစ်များ လျော့နည်းလာမှု ကြောင့် ယခုအခါ မွေးမြူခြင်းကို အဓိကထားလုပ်ကိုင်၍ တင်ပို့ရောင်းချနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝ ငါးသယံဇာတများ လျော့နည်းလာခြင်းအား စဉ်ဆက်မပြတ် စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းကို ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ ဆောင်ရွက်ပြီး လိုအပ်သည်များကို ပံ့ပိုးကူညီလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချ မှုတွင် ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များထုတ်ပေးခြင်း၊ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၏ ဈေးကွက်မှလိုအပ်သော အစားအစာဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် များ ထုတ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် နည်းပညာအကူအညီပေးခြင်း စသည်တို့ကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှစတင်ကာ ဆောင် ရွက်ခဲ့ပါသည်။<sup>၃၃</sup>

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများအနက် ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှ ရရှိသည့် ကဏန်းပျော့ကို တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ ထိုင်ဝမ်၊ ကိုရီးယား၊ နယူးဇီလန်၊ မလေးရှားနှင့် ဒူဘိုင်းနိုင်ငံများသို့ အဓိက တင်ပို့လျက်ရှိပြီး ငါးမျိုးစုံနှင့် ပုစွန်မျိုးစုံတို့ကိုမူ အဓိက တရုတ်နိုင်ငံသို့တင်ပို့ပြီး ပြည်တွင်းတွင်လည်း ဖြန့်ဖြူးရောင်းချလျက်

<sup>၃၃</sup> Key Informant Interview (Government Official) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရှိပါသည်။ အဓိကတင်ပို့သည့်လမ်းကြောင်းမှာ ပင်လယ်ရေကြောင်းဖြစ်ပြီး ငွေပေးချေမှုစနစ်မှာ (၁၅) မှ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်း ကြိုတောင်းစနစ်၊ (၅) ရာခိုင်နှုန်း ကြိုတောင်းစနစ်၊ FOB (Free on board) နှင့် CIF (Cost, Insurance, and freight) စနစ်တို့ကိုအသုံးပြု၍ ငွေလက်ခံခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လွန်ခဲ့သော (၁၀) နှစ်တာ ကာလအတွင်း ကုန်သွယ်မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေများအနက် သတင်းအချက်အလက် ရရှိမှု အနေဖြင့် ကဏန်းတင်ပို့မှုသည် ကြားခံပွဲစားမလိုဘဲ ဝယ်ယူတိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်၍ ရောင်းဝယ်ခြင်းကြောင့် ဝယ်လိုအားနှင့် ထုတ်လုပ်မှုအားပေါ်သာ မူတည်ပါသည်။ ကုန်သွယ်မှု အသိုက်အဝန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု အနေဖြင့် ကဏန်းပျော့ လုပ်ငန်းရှင်များအသင်း ဖွဲ့စည်းထား၍ ဖြေရှင်းရန် ကိစ္စများပေါ်ပေါက်လာပါက အသင်းသားများ အစည်းအဝေးခေါ်ယူ၍ အတူတကွ ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိ၍ အသင်းသား အချင်းချင်း ချိတ်ဆက်မှု အားကောင်းပါသည်။

ထို့ပြင် ငါးမြစ်ချင်းနှင့် ငါးခေါင်းပွငါးများကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရာတွင် ပင်လယ်ရေ ကြောင်းဖြင့် တင်ပို့ကြပြီး အသုံးပြုကြသော အဓိကငွေပေးချေမှုစနစ်မှာ Telegraphic Transfer (TT)<sup>၁၄</sup> စနစ် ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်က ငါးများကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရာတွင် ရန်ကုန်-စစ်တွေ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံသို့ ကားလမ်းကြောင်းဖြင့် တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါတွင် ကားဖြင့် သယ်ယူပို့ ဆောင်သည့် လမ်းကြောင်းများ ခက်ခဲလာ၍ ရန်ကုန်-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ တိုက်ရိုက် ရေကြောင်းလမ်းဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် သယ်ယူမှုစရိတ်သည် ယခင်ကထက် နှစ်ဆ ခန့် မြင့်တက်လျက်ရှိနေပါသည်။<sup>၁၅</sup>

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ထိုင်း၊ တရုတ်အပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်သို့ တင်ပို့ ရောင်းချလျက်ရှိရာ ကုန်သွယ်မှုနိုင်ငံများအလိုက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်မှုများ၊ ဈေးကွက်လိုအပ်ချက် စံသတ်မှတ်ချက်များ၊ ထုတ်ကုန်အရည်အသွေး သတ်မှတ်ချက်များ စသည်တို့ကို လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုသည် ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးအတွက် အရေးပါပါသည်။ ဥပမာ- ယခုအခါ ရေငန်ပုစွန်ဖြူအပါအဝင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း စုစုပေါင်း (၁၁) မျိုးခန့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရန် GACC လက်မှတ် ရရှိထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။<sup>၁၆</sup> ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချရန် အစားအစာဘေးကင်း လုံခြုံမှုနှင့် အရည်အသွေးလိုအပ်ချက် ကိုက်ညီမှုကို စစ်ဆေးခံရသည့် အပိုင်းနှင့် ISO လက်မှတ်များ လိုအပ်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တန်ဖိုးမြှင့်ကွင်းဆက်တစ်လျှောက်ရှိ စက်ရုံများနှင့် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံများ (processing factories) အစားအစာဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဓာတ်ခွဲစစ်ဆေးမှုများကို ငါးလုပ်ငန်း ဦးစီးဌာနမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတကာအသိအမှတ်ပြု ISO လက်မှတ်များကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကပင် ရရှိခဲ့သည့်အတွက် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ဥရောပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။<sup>၁၇</sup>

<sup>၁၄</sup> Telegraphic Transfer (TT) ငွေပေးချေမှုစနစ်သည် ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့မှုအတွက် စာရွက်စာတမ်းစုံလျှင် ဝယ်ယူသူထံသို့ email မှတစ်ဆင့် ၎င်းစာရွက်စာတမ်း များအား ပေးပို့ပြီး ကုန်ပစ္စည်း၏တန်ဖိုးငွေများ တောင်းခံပါသည်။ ရောင်းချသူဘက်မှ ကုန်ပစ္စည်းတန်ဖိုးငွေများ ရရှိပြီးသောအခါ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် မှုရင်းစာရွက်စာတမ်းများအား DHL Courier Service ဖြင့် ဝယ်ယူသူထံသို့ ပြန်လည်ပေးပို့ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

<sup>၁၅</sup> <sup>၁၆</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအနေဖြင့် ကမ်းဝေးငါးဖမ်း ရေယာဉ် (၃,၂၀၀)၊ ကမ်းနီးငါးဖမ်းရေယာဉ် (၁၉,၁၉၂) စီး၊ ငါးသယ်ရေယာဉ် (၂၆၀) တို့ဖြင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသကဲ့သို့ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များ၌ ငါး/ပုစွန်မွေးမြူရေးကန် ဧက (၅) သိန်းခန့်၊ စက်ရုံ (၁၂၄) ရုံဖြင့် ဆောင်ရွက် လျက်ရှိရာ ပြည်တွင်းစားသုံးမှု ဖူလုံရုံသာမက ပြည်ပသို့ နှစ်စဉ်တင်ပို့နိုင်မှုကြောင့် ပြည်ပဝင်ငွေ ရှာဖွေ ပေးလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို တင်ပို့ရောင်းချသည့် အသင်းအဖွဲ့ပေါင်း စုစုပေါင်း (၁၁) ဖွဲ့ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်း (Myanmar Fishery Product Processor and Exporter Association-MPEA) မှ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ပံ့ပိုး ကူညီမှုများကို အဓိကထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။<sup>၁၈</sup> မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရာတွင် ကုန်သည်များပူးပေါင်း၍ ပြည်ပမှ ဝယ်ယူလိုသောတန်ချိန် ပြည့်မီအောင် စုပေါင်းရောင်းချ လျက်ရှိသည့်အတွက် တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ကုန်သည်များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အားကောင်း သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။<sup>၁၉</sup>

တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ပြည်ပဈေး ကွက်သို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရေးသာမက ပြည်တွင်းစားသုံးမှု ဖူလုံစေရေး၊ အာဟာရပြည့်ဝရေးနှင့် စားသုံးသူ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးလုပ်ငန်းများကို အလေးပေး၍ ဒေသနေပြည်သူများ၏ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းဖော် ဆောင်ပေးနိုင်ရေး၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကုန်ကြမ်းများ တင်ပို့ရောင်းချသည့် အခြေအနေမှ တန်ဖိုးမြင့် ကုန်ချော ထုတ်လုပ်ရောင်းချသည့်နိုင်ငံအဖြစ် ပြောင်းလဲရပ်တည်နိုင်ရေးနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ ဈေးကွက် နှစ်ခုလုံးအတွက် တန်ဖိုးမြင့်ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်မည့် Fish Processing စီးပွားရေး ဇုန်များ ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိ ပါသည်။

**၆.၄။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis)**

**အားသာချက်များ (Strengths)**

- ❖ **သယံဇာတ ပေါကြွယ်ဝခြင်း**
  - ရေချို/ရေငန် သယံဇာတများစွာ ပိုင်ဆိုင်သဖြင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်မှု အတွက် အလားအလာကောင်းများ ရှိခြင်း။
  - ကုန်ကြမ်းပေါများ၍ ပြည်ပမှ ကုန်ကြမ်းဝယ်ယူမှု လျော့နည်းခြင်း။
- ❖ **ဝယ်လိုအားနှင့် စီးပွားရေး အကျိုးအမြတ်ကောင်းခြင်း**
  - ပြည်တွင်းစားသုံးမှု မြင့်မားသဖြင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက် ခိုင်မာစွာ ရရှိထားခြင်း၊
  - အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်များတွင် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဝယ်လိုအားမြင့်မားခြင်း၊

<sup>၁၇-၁၈</sup> Key Informant Interview (Government Official) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

<sup>၁၉</sup> Key Informant Interview (Traders) မှ ထုတ်နှုတ်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

- ငါး၊ ပုစွန်၊ ကဏန်းပျော့တင်ပို့သူ နည်းပါး၍ တစ်ဦးချင်း အကျိုးအမြတ် များစွာ ရရှိခြင်း၊
- ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချခြင်းသည် အခြားလုပ်ငန်းများထက် အကျိုးအမြတ် ပိုမိုများပြားခြင်း။

❖ **အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု**

- ရေရှည်တည်တံ့စေရန် အမျိုးသားအဆင့် စီမံကိန်းများနှင့် မူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ- အမျိုးသားအဆင့် ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ် (National Aquaculture Development Plan), တရားမဝင်၊ အစီရင်ခံမထားခြင်းနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းမဲ့ ငါးဖမ်းခြင်းကို တိုက်ဖျက်ရန်၊ ဟန့်တားရန်နှင့် ပပျောက်စေရန် အမျိုးသားစီမံချက် (National Plan of Action to Combat, Deter and Eliminate Illegal, Unreported and Unregulated Fishing) ။

❖ **အရည်အသွေး ထိန်းချုပ်မှုနှင့် အထောက်အပံ့များ**

- နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြု ISO လက်မှတ်ရ ဓာတ်ခွဲခန်းများ၊ အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှုနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများ (Quality Control and Regulatory Services) ပေးသော ဌာနများရှိခြင်း၊
- ငါးဖမ်းဆီးမှု လက်မှတ် (Catch Certificate-CC) နှင့် ကျန်းမာရေးထောက်ခံချက် (Health Certificate-HC) စနစ်များ ကျင့်သုံးခြင်း၊
- အရှေ့တောင်အာရှ ငါးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗဟိုဌာန (Southeast Asian Fisheries Development Center-SEAFDEC) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ/ ဌာနများနှင့် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- မြန်မာ့ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့ (Myantrade)/ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနများရှိ Webpage ကဲ့သို့ Digital platform များရှိခြင်း၊
- ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်း (Myanmar Fishery Product Processor and Exporter Association-MPEA) နှင့် အခြား ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များ ရှိခြင်း၊
- ကုန်သွယ်ရေးသင်တန်းကျောင်း (Trade Training Institute-TTI) မှ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ ပေးနိုင်ခြင်း၊
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေတွင် ငါးကဏ္ဍသီးသန့်ပါဝင်၍ ပြည်တွင်း/ပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း။

❖ **တင်ပို့မှု လုပ်ငန်းစဉ် လွယ်ကူခြင်း**

- ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံသည့် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပိုမိုအဆင်ပြေလာခြင်း။

**အားနည်းချက်များ (Weaknesses)**

❖ **ငွေကြေးနှင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များ**

- လက်ရှိ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေလဲလှယ်နှုန်း မူဝါဒသည် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ပို့ကုန် လုပ်ငန်းအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့် လုပ်ငန်းရှင်များအနေဖြင့် အကျိုးအမြတ် တွက်ခြေကိုက်မှု မရှိခြင်း၊
- နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ မရရှိသည့် ငါးအစာထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများအတွက် ပြည်ပမှ လိုအပ် သည့်ပစ္စည်းများ အချိန်မီဝယ်ယူတင်သွင်းရန် ခက်ခဲခြင်း၊
- နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ လဲလှယ်နှုန်း မတည်ငြိမ်မှုကြောင့် အစာဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာခြင်း။

❖ **လုပ်ငန်းခွင် စိန်ခေါ်မှုများ**

- လုပ်သားရှားပါးခြင်း၊ လုပ်သားနှင့် ဝန်ထမ်းထိန်းသိမ်းစရိတ် မြင့်မားခြင်း၊
- အစားအစာ ကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်မားလာခြင်း၊
- ကုန်ကြမ်းဈေးနှုန်း မတည်ငြိမ်ခြင်းနှင့် ငါးဈေးနှုန်းများ မတည်ငြိမ်ခြင်း။

❖ **အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် နည်းပညာ ကန့်သတ်ချက်များ**

- လျှပ်စစ်စွမ်းအင် မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် ရေခဲစက်များလည်ပတ်ရန် ခက်ခဲပြီး သိုလှောင်မှု ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊
- အအေးခန်းစနစ်ဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ကုန်ကျစရိတ်များပြားပြီး ပစ္စည်းပျက်စီးမှုများ ကြုံတွေ့ရခြင်း၊
- Processing ပိုင်းတွင် စက်အသစ်များ အသုံးပြုနိုင်ခြင်း မရှိသေးသည့် နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ ရှိနေဆဲဖြစ်ခြင်း၊
- ခေတ်မီငါးဖမ်းနည်းပညာများ၊ ငါးမွေးမြူရေးနည်းပညာများနှင့် အရည်အသွေး ထိန်းချုပ်မှု နည်းပညာများ အားနည်းနေဆဲဖြစ်ခြင်း၊
- နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် အရည်အသွေးစံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီရန် စံနှုန်းများ အားနည်းနေဆဲဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုစွမ်းအား နည်းပါးနေသေးခြင်း၊
- လောင်စာဆီ မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် မီးစက်များ အသုံးပြုရပြီး ကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားခြင်း၊
- လုံခြုံရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အခက်အခဲများကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး စရိတ် များ မြင့်တက်ခြင်း၊

❖ **အစိုးရဌာနများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု အားနည်းချက်များ**

- ရေရှည်တည်တံ့သည့် ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် ငါးမွေးမြူခြင်းကို အားပေးသည့် ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်း များ အားနည်းနေသေးခြင်း၊

- ငွေကြေးနှင့် လူသားအရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်များကြောင့် ငါးလုပ်ငန်းသယံဇာတ ရေရှည်တည်တံ့မှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ခက်ခဲခြင်း၊
- အမျိုးသားအဆင့် ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ် (National Aquaculture Development Plan) ၊ တရားမဝင်၊ အစီရင်ခံမထားခြင်းနှင့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းမဲ့ ငါးဖမ်းခြင်းကို တိုက်ဖျက်ရန်၊ ဟန့်တားရန်နှင့် ပပျောက်စေရန် အမျိုးသား စီမံချက် (National Plan of Action to Combat, Deter and Eliminate Illegal, Unreported and Unregulated Fishing) စသည့် လုပ်ငန်းစီမံချက်များ အကောင် အထည်ဖော်ရန် ငွေကြေးနှင့် နည်းပညာအကန့်အသတ်များ ရှိခြင်း၊
- ဓာတ်ခွဲခန်းဆိုင်ရာ အရည်အသွေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန်သုံးသပ်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- မျိုးဆက်ပျက်သုဉ်းလုဆဲ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် သစ်ပင်ပန်းမန်များ နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှု ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora-CITES) ဆိုင်ရာ certificate စနစ်ကျင့်သုံးရန် နည်းပညာအကန့် အသတ်ရှိခြင်း၊
- ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (Food Agriculture Organization of the United Nations-FAO)/ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (World Health Organization-WHO) တို့ ပူးပေါင်းပြီး ချမှတ်ထားသော နိုင်ငံတကာ အစားအစာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ လိုက်နာ ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် ပုံမှန်သုံးသပ်ရန် နည်းပညာအကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- ဈေးကွက်သုတေသနများ ပုံမှန်လုပ်ဆောင်ရန် ရန်ပုံငွေ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံ အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- ပို့ကုန်ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် အကဲဖြတ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေး မဟာဗျူဟာ/ စီမံချက် (capacity assessment and development strategy/plan) ရေးဆွဲရန် လိုအပ်ခြင်း၊
- သက်ဆိုင်ရာ ပြည်ပတင်ပို့သည့် နိုင်ငံများ၏ သတ်မှတ်ချက်များကို ပုံမှန်ဆန်းစစ် လေ့လာမှု ပြုရန်လိုအပ်ခြင်း၊
- ဆက်သွယ်ရေး နည်းလမ်းများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန်နှင့် သတင်းစီးဆင်းမှု မြန်ဆန် စေရန် လိုအပ်ခြင်း၊
- ပြည်တွင်း ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ပုံမှန်တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းမှုအစီအစဉ် ဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊
- လွယ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု သဘောတူစာချုပ် (Free Trade Agreement) များအပေါ် ပုံမှန်သုံးသပ်ရန် ကန့်သတ်ရှိခြင်း၊

- ဌာန/အဖွဲ့အစည်း/လုပ်ငန်း/ကဏ္ဍအချင်းချင်း လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အသိပေးမှု တိုးမြှင့်ရန်နှင့် အတွေ့အကြုံ/အသိပညာ ဖလှယ်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုတိုးမြှင့်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊
- ငါးလုပ်ငန်းတွင် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာများ သီးသန့်ရေးဆွဲ၍ ဝန်ထမ်းများ ကျွမ်းကျင်မှုရှိစေရန် ပုံမှန်သင်ကြားရန် လိုအပ်ခြင်း၊
- အနီးကပ်စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း အစီအစဉ်များ (Monitoring and Evaluation-M&E Plan ) များ ပိုမိုတွင်ကျယ်စွာ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ခြင်း။

**အခွင့်အလမ်းများ (Opportunities)**

❖ **ပေါများသော သယံဇာတနှင့် မွေးမြူရေး အလားအလာ**

- ရေချို၊ ရေငန် သယံဇာတများ ပေါများသဖြင့် ရေလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းကောင်းများ ရှိနေဆဲဖြစ်ခြင်း၊
- တန်ဖိုးမြင့်ရေထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေတိုးမြှင့်နိုင်ခြင်း၊
- နိုင်ငံတကာ ဝယ်လိုအားများသော ရေငန်ငါးများ (ဥပမာ- ကျောက်ငါး၊ ငါးသင်းဝါ၊ ငါးပါးနီ) မွေးမြူရန် ရေငန်ပိုင်နက်ဧရိယာ လုံလောက်စွာရှိခြင်း၊
- ရေရှည်တည်တံ့သော ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် ငါးမွေးမြူခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်၏ ဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်း။

❖ **တရားဝင်ကုန်သွယ်မှု တိုးမြှင့်နိုင်ခြင်း**

- တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ အကောက်ခွန်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (General Administration of Customs of the People's Republic of China-GACC) ကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တရားဝင်လက်မှတ်ရေးထိုး ကုန်သွယ်နိုင်သဖြင့် တရားဝင်တင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ ပိုမိုရရှိလာခြင်း။

❖ **နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် နည်းပညာအထောက်အပံ့**

- နိုင်ငံတကာမှ နည်းပညာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ရယူခြင်းဖြင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင်ခြင်း၊
- ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ မူဝါဒ၊ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်များ ပြင်ဆင်ရာတွင် ပြည်တွင်း/ဒေသတွင်း/နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများမှ ငွေကြေး/ နည်းပညာအကူအညီများ ရရှိနိုင်ခြင်း၊
- မြန်မာ့ရေထွက်ကုန် တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ၏ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ထုတ်လုပ်မှု ပြုနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ ပိုမိုတိုးမြှင့် အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊
- ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ Food Agriculture Organization of the United Nations (FAO)/ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ World Health Organization (WHO)

စသည့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်၍ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် များ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊

- အရှေ့တောင်အာရှ ငါးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗဟိုဌာန (Southeast Asian Fisheries Development Center-SEAFDEC) /အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများအသင်း (Association of Southeast Asian Nations-ASEAN) နှင့် ချိတ်ဆက်၍ နည်းပညာ/ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်/ မူဝါဒများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရေး ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊
- သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ ရယူ နိုင်ခြင်း၊
- ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရေသတ္တဝါ မွေးမြူရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့ (Global Aquaculture Alliance-GAA) နှင့် ချိတ်ဆက်၍ မြန်မာ့မွေးမြူရေး ထွက်ကုန်များ ပိုမိုစိတ်ချယုံကြည်မှုရှိစွာ တင်ပို့ ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်နိုင်ခြင်း (ဥပမာ- ဆော်ဒီအာရေးဗျ)၊
- ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ ရေထွက်ကုန်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များနှင့်အညီ တစ်သတ်မတ်တည်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန် ကောင်းသတင်းကျော်ဇောမှု ရရှိစေခြင်း။

**စိန်ခေါ်မှုများ (Challenges)**

❖ **ပြင်ပပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများ**

- ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု အခြေအနေများကြောင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း သယံဇာတ အရင်းအမြစ်များ လျော့နည်းလာခြင်းနှင့် ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ ထိခိုက်ခြင်း၊
- တရားမဝင်ငါးဖမ်းခြင်းကြောင့် ငါးအရင်းအမြစ်များ ပျက်စီးခြင်းနှင့် ဂေဟစနစ် ပျက်စီးခြင်း၊
- စားသုံးသူအကြိုက်များ ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းဈေးကွက် မတည် ငြိမ်ခြင်း၊
- အစိုးရ၏ အထောက်အပံ့ မရရှိခြင်းနှင့် မူဝါဒ မတည်ငြိမ်ခြင်းကြောင့် လုပ်ငန်း ဆက်လက် လုပ်ကိုင်ရန် ခက်ခဲခြင်း၊
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်များ၊ ထောက်ပံ့ ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုအခြေအနေ၊ နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ထိခိုက်ခြင်း၊
- နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဈေးနှုန်းများ၊ အရည်အသွေးများ ပြိုင်ဆိုင်ရခြင်း။

## ၇။ သုံးသပ်တင်ပြချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ဖမ်းဆီးနှင့် မွေးမြူလုပ်ငန်းများအနက် ရေငန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ ထုတ်လုပ်မှုအများဆုံးဖြစ်သော်လည်း သဘာဝ ရေငန်ဖမ်းဆီးနှင့် မွေးမြူလုပ်ငန်းများမှ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း များ ထုတ်လုပ်မှုသည် အခြားအာရှဒေသတွင်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ထုတ်လုပ်မှု နိမ့်ကျ နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရေချိုဖမ်းဆီးလုပ်ငန်းများမှ ရေထွက်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှုသည် ထုတ်လုပ်မှု မြင့်မားသော အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် စသည့်နိုင်ငံများနှင့် အနည်းငယ်သာ ကွာခြားသည့်အတွက် မြန်မာ့ရေချို ဖမ်းဆီးကဏ္ဍမှာ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုအတွက် အလားအလာပိုရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အလွန်အကျွံ ဖမ်းဆီးထုတ်လုပ်မှုများနှင့် သယံဇာတများ လျော့နည်းလာခြင်းသည် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ၏ အခန်း ကဏ္ဍကို ပိုမိုအရေးပါလာစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများကို အလေးထားပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော ထုတ်လုပ်မှုများလုပ်ကိုင်နိုင်ရန် အစီအမံများချမှတ်၍ လက်တွေ့ကျကျ အကောင် အထည်ဖော်ရန် အရေးကြီးလှပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဒဏ် အများအပြားခံရသော နိုင်ငံဖြစ်၍ အပူချိန်မြင့်မားခြင်း၊ မိုးရွာသွန်းမှု ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်လာခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ရေအရည်အသွေး ပြောင်းလဲ ခြင်းနှင့် ရေရှားပါးခြင်း စသည်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ရေထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် များစွာထိခိုက်မှုများ ရှိပါသည်။ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း အများစုတွင် ငါးမြစ်ချင်းကဲ့သို့ ငါးတစ်မျိုးတည်းကိုသာ အဓိကထား မွေးမြူခြင်း၊ ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများမှ ငါးသားပေါက် ဝယ်လိုအားနည်းပါးခြင်း၊ သားဖောက် နည်းပညာ မလုံလောက်ခြင်းတို့ကြောင့် ရေငန်ပုစွန်မွေးမြူရေးကဲ့သို့ အလားအလာရှိသော လုပ်ငန်းများ အတွက် အခက်အခဲများရှိခြင်း၊ မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ရန် မျိုးရိုးဗီဇပညာရှင်များနှင့် ကျွမ်းကျင်သော တိုးချဲ့ပညာပေးဝန်ထမ်းများ လုံလောက်စွာမရှိခြင်း၊ ငါးစာဈေးနှုန်းမှာ အာရှနိုင်ငံများအနက် အမြင့်ဆုံးဖြစ်နေခြင်း၊ ငါးစာများ ဝယ်ယူတင်သွင်းရာတွင် တင်သွင်းမှုကန့်သတ်ချက်များ ရှိခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးပြည့်မှီသည့် အစာရရှိမှုခက်ခဲခြင်း စသည့်လိုအပ်ချက်များ ကြုံတွေ့ရလျက်ရှိပါသည်။

မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းအများစုသည် မိရိုးဖလာ အခြေခံအဆောက်အအုံများဖြင့်သာ မွေးမြူနေခြင်းကြောင့် ခေတ်မီမွေးမြူရေးစနစ်သို့ ပြောင်းလဲလုပ်ကိုင်နိုင်ရန် အဆင့်မြင့်နည်းပညာများနှင့် အခြေခံအဆောက် အအုံများအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလုံလောက်စွာ ရရှိမှုအပေါ် မူတည်နေသည့်အတွက် လျှပ်စစ်မီးပုံမှန်မရရှိခြင်းကြောင့် မီးစက်များအသုံးပြုရပြီး လောင်စာဆီဈေးနှုန်းမြင့်မားခြင်းကလည်း ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်ကို မြင့်တက်စေ လျက်ရှိပါသည်။ လျှပ်စစ်မီး လုံလောက်စွာမရရှိမှုကြောင့် ရေခဲသိုလှောင်မှုနှင့် ရေခဲထုတ်လုပ်မှုများ ခက်ခဲပြီး ထုတ်ကုန်အရည်အသွေးအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ကြုံတွေ့ရလျက်ရှိပါသည်။ ကုန်ကြမ်းပုံမှန် မရရှိခြင်းနှင့် နည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းရည် နည်းပါးနေသေးခြင်းကို ကြုံတွေ့ နေရသည့်အတွက် ပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ဈေးကွက်ဝေစုများ ပိုမိုရရှိရန် ကြိုးပမ်းနေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးပြည့်မှီသော တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ နည်းပါးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များသည် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပြပွဲများတွင် ပါဝင်မှုနည်းပါးခြင်းတို့သည်လည်း တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန် ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းရည်ကို ထိခိုက်စေပါသည်။

လက်ရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုများအရ ပြည်တွင်းစားသုံးမှု လုံလောက်၍ ပိုလျှံသည်များကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်သည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ငါးအရှင် (HSC:0301) ပြည်ပတင်ပို့မှု အနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံပြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး ငါးအရှင် တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအရှင်သည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ငါးအရှင်ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြား တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများနှင့် ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှု ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် တူကီယံပြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတွင် ဒုတိယ အများဆုံးတင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိကတင်ပို့ ရောင်းချပါသည်။ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး များမှာ အချို့သောနှစ်များတွင် အခြားအာရှနိုင်ငံများနှင့် တန်းတူရှိခြင်းနှင့် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေး ပိုကောင်းခြင်း စသည့် အခြေအနေများရှိပါသည်။ သို့သော် အချို့သောနှစ်များတွင် ဈေးနည်းနေခြင်းကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာ့အေးခဲငါး (HSC:0303) ကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံနှင့် တရုတ် နိုင်ငံတို့ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့အေးခဲငါး၏ နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အေးခဲငါး အရည်အသွေး နှင့်ဈေးနှုန်းမှာ တန်းတူ (သို့မဟုတ်) မြင့်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိက တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိပြီး ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေ ပါသည်။ မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC:0305) အဓိက တင်ပို့ရောင်းချသည့်နိုင်ငံမှာ မလေးရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက်သည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အခွံမာ ရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ခရုကမာ (HSC:0307) ကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိက တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC:0308) ကို ဂျပန်နိုင်ငံသို့ အဓိက တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးနှုန်းမှာ အတက်အကျ များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့်အတွက် ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်ရေး၊ အခြားနိုင်ငံများနည်းတူ ဈေးနှုန်း၊ ဈေးကောင်း ရရှိရေး လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု အားကောင်းစေရန် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ အရည်အသွေးများ ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှု အလားအလာအနေဖြင့် မြန်မာ့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ အဓိက တင်ပို့ရောင်းချရာ ဈေးကွက်များမှာ တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် အာရှနိုင်ငံများသာ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အရည်အသွေး ပြည့်ဝသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရန် ဈေးကွက်ရရှိရေးနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်ခများ မျှတရေး၊ နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်နှုန်းများ တည်ငြိမ်ရေး၊ ဘဏ်စနစ်နှင့် ကုန်သွယ်မှု ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ခေတ်မီရေး ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အာရှနိုင်ငံများအနက် တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို အဓိက ဝယ်ယူ နေသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် GACC-SPS Protocol လက်မှတ် ရေးထိုးထားခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပို့ကုန်အလားအလာ ကောင်းများစွာရှိနေပါသည်။ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေး

အတွက် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊ လုပ်ငန်းများ အဆင်ပြေမြန်ဆန် ချောမွေ့ရန်အတွက် ဒီဂျစ်တယ်စနစ်များ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်။

ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချသည့် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရာတွင် GACC မှသတ်မှတ်ထားသည့် မှတ်ပုံတင်စနစ်မှတစ်ဆင့် လျှောက်ထားမှုအဆင့်ဆင့်ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ဗဟုသုတအားနည်းမှုများ၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ သတ်မှတ်အထောက်အထား ပြည့်စုံမှု မရှိခြင်းများ ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရာတွင် အချို့သော ကုမ္ပဏီများ အနေဖြင့် GACC မှ မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုချက်ရရှိပြီး ကုန်ပစ္စည်းများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရာတွင် ပိုးမွှား ကင်းရှင်းကြောင်းသက်သေခံလက်မှတ် အတုအပအသုံးပြုခြင်း၊ ထုတ်ပိုးမှုပစ္စည်း သတ်မှတ်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း စသည့် အငြင်းပွားဖွယ်ကိစ္စများ ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ကုန်စည်မြန်ဆန်ချောမွေ့စေရေး နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ရထားလမ်း၊ ကားလမ်း စသည့် ကုန်စည်သယ်ယူ ပို့ဆောင်မှု တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ တင်ပို့ကုန်များ၏ သတ်မှတ်အရည်အသွေးများ ပြည့်မီစေရေး ဆက်လက်တွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် စားသုံးသူ ဈေးကွက် ကြီးမားသည့်နိုင်ငံဖြစ်ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတကာမှ ဈေးကွက်ဝင်ရောက်ခွင့်ရရှိရေး အပြိုင်အဆိုင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုရာတွင် လည်းကောင်း၊ ဈေးနှုန်း ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းတွင် လည်းကောင်း အခြားနိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုများ ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိပါသည်။

ထုတ်ကုန်အရည်အသွေးပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ထုတ်ကုန်ဒီဇိုင်းများတွင်လည်း နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ လိုအပ် မှု၊ တီထွင်ကြံဆမှုများ တိုးမြှင့်လုပ်ကိုင်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှု ကုန်ကျစရိတ်နှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်မှု အဆင်ပြေချောမွေ့စေရေး ဆောင်ရွက်မှုတို့တွင် လက်ရှိ အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ် ပါက အားနည်းနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍတိုးတက်ရန်အတွက် တရုတ်နိုင်ငံ အပြင် အဓိက ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများအနေဖြင့် (ဥပမာ- အာဆီယံနိုင်ငံများ၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်၊ ကိုရီးယား) စသည့်နိုင်ငံများနှင့် သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆို၍ ကုန်သွယ်မှုဆောင်ရွက်ပါကလည်း အကျိုးဖြစ်ထွန်း နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။<sup>၂၀</sup> ပို့ကုန်နှစ်ဆ တိုးမြှင့်နိုင်ရန်ရည်ရွယ်၍ တန်ဖိုးမြင့်ရေထွက်ကုန်များ တိုးမြှင့်ထုတ် လုပ်နိုင်ရန်အတွက် ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များ ကို ပုံ (၄၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အနာဂါတ်တွင် ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍနှင့် ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့မှု လုပ်ငန်းဆောင်တာများအတွက် ပို၍ ကောင်းမွန်တိုးတက်လာစေရန်-

- လက်ရှိ SPS Protocol ချုပ်ဆိုထားသည့် သဘောတူစာချုပ်ပါ ကုန်စည်များသည်လည်း အချိန် မရွေး တင်သွင်းနိုင်သည့် ကုန်စည်များဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းဖူလုံမှုရရှိပါက ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုပြုရာတွင် အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှု ရရှိစေရေးအတွက် တင်ပို့သည့် ကုန်စည် များသည် သဘောတူစာချုပ်ပါ အရည်အသွေး သတ်မှတ်ချက်များ၊ ပြုပြင်ထုတ်ပိုးမှုပုံစံများ

<sup>၂၀</sup> Key Informat Interview (စီးပွားရေးသံမှူးများ) အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဖြစ်စေရေး ကုမ္ပဏီများသို့ အသိပညာပေးခြင်းကို အလေးထား ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

- GACC တွင် မှတ်ပုံတင်လျှောက်ထားတင်ပို့နိုင်သည့် ကုန်စည်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍လည်း နိုင်ငံတကာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်၍ ဈေးကွက်ဝင်ရောက်နိုင်ရေးအတွက် သတ်မှတ် အရည်အသွေး ပြည့်မီရေးကို ကုန်ချောထွက်ရှိသည်အထိ ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် သင်တန်းများနှင့် ထုတ်ပိုးမှုအပြင်အဆင်ဒီဇိုင်း တီထွင်ဖန်တီးမှုပိုင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းများ ပို့ချခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သည့် ထုတ်ကုန်များဖြစ်စေရေး အသိပညာပေးခြင်းနှင့် စစ်ဆေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ထုတ်လုပ်မှုနည်းပညာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖိတ်ခေါ်ခြင်း စသည်တို့ကို အလေးထားဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- ကုန်စည်စီးဆင်းမှုမြန်ဆန်စေရေးအတွက် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ရထားလမ်း၊ ကားလမ်းများ ဖောက်လုပ်နိုင်ရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- နှစ်နိုင်ငံ အပြန်အလှန် ကုန်စည်ပြပွဲများကျင်းပခြင်း၊ ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပခြင်း၊ နှစ်နိုင်ငံ သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုရာ၌ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပိုင်းဆိုင်ရာ အချိန်ကြာမြင့်မှုများကို လျော့ချနိုင်ရေးအတွက် ဖြေလျော့နိုင်သည့် အရာများရှိပါက ဖြေလျော့ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် လိုအပ်ပါက ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။<sup>၂၀</sup>

<sup>၂၀</sup> Key Informat Interview (စီးပွားရေးသံမှူးများ) အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။



ဇစ်မြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၄

ပုံ (၄၂) ပို့ကုန်နှစ်ဆတိုးမြှင့်ရန် ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍ ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များ

**၈။ မူဝါဒထောက်ခံချက်များ**

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားကို မြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် ကျင့်သုံးသင့်သည့် မူဝါဒထောက်ခံချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

**(က) အခြေခံအဆောက်အအုံ**

- သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး (Logistics) စနစ် တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ကုန်စည်တင်ချမှု ပိုမိုမြန်ဆန် လွယ်ကူစေရန်နှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ လတ်ဆတ်မှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် ခေတ်မီအအေးခန်းစနစ်များ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစက်ပစ္စည်းများနှင့် ကွန်တိန်နာတင်ချစနစ်များ တပ်ဆင်ထားသော ဆိပ်ကမ်းများကို အဆင့်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် မွေးမြူရေးဇုန်များမှ ဆိပ်ကမ်းများနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက်များသို့ ချိတ်ဆက်ပေးမည့် လမ်းများ၊ တံတားများ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ သို့မှသာ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အချိန်ကို လျှော့ချပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ လတ်ဆတ်မှု မပျက်စီးစေရန် ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်း၊ လေကြောင်းလိုင်းများတွင် အအေးခန်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးယာဉ်များနှင့် စနစ် (Cold Chain Logistics) များကို အပြည့်အဝ တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ စနစ်တကျ သိုလှောင်နိုင်ရန်နှင့် အရည်အသွေး ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် လိုအပ် သောနေရာများတွင် အအေးခန်းများ၊ ရေခဲစက်ရုံများနှင့် ဂိုဒေါင်များ တည်ဆောက်ခြင်း၊ အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ HACCP, ISO စသည့် နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်များ ရရှိရန်လိုအပ်သည့် အရည်အသွေး ထိန်းချုပ်မှုစနစ်များ ပါဝင်သော ခေတ်မီ ငါး/ပုစွန် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့်စက်ရုံများ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို အားပေးသင့်ပါသည်။ သို့မှသာ ထုတ်ကုန်၏ ဈေးကွက်ဝင်ရောက်နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။
- ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့်စက်ရုံများ၊ အအေးခန်းများနှင့် အအေးခန်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်များ စဉ်ဆက်မပြတ် လည်ပတ်နိုင်ရန် လုံလောက်သော လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ရရှိမှုသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ ပြည်သူပိုင်နှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ပူးပေါင်း၍ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေးကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းများအတွက် သန့်ရှင်းသော ရေရရှိမှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ ရေသန့်စနစ်များနှင့် ရေဆိုးသန့်စင်စနစ်များ တပ်ဆင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များ လျင်မြန်စွာရရှိနိုင်ရန်၊ လုပ်ငန်းများ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် ခေတ်မီထုတ်လုပ်မှု နည်းပညာများရရှိစေရန် အင်တာနက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

- ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီး/မွေးမြူသည့် နေရာမှစ၍ စားသုံးသူလက်ဝယ်ရောက်ရှိသည် အထိ ခြေရာခံနိုင်သည့်စနစ် (Traceability System) ထူထောင်ခြင်းသည် ထုတ်ကုန်၏ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုနှင့် ဈေးကွက်ဝင်ရောက်နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသည်။

**( ခ ) ဌာနဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ**

အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများမှ အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှုနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများ၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် မွေးမြူရေးမူဝါဒများ၊ ထုတ်ကုန်ဖန်တီးမှုနှင့် တန်ဖိုးမြှင့်တင်မှု မူဝါဒများကဲ့သို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ မူဝါဒချမှတ်ပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ကုန်စည်ပြပွဲများတွင် ပါဝင်ပြသခြင်း၊ ဈေးကွက်သုတေသနများ ပြုလုပ်ပေးခြင်း၊ ပြည်ပဝယ်လက်များနှင့် ချိတ်ဆက်ပေးခြင်း စသည့် ပို့ကုန်မြှင့်တင်ရေး အစီအစဉ်များကို ထောက်ပံ့ပေးသင့်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှု၊ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းများအတွက် အခွန်သက်သာခွင့်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မက်လုံးများ ပေးအပ်ခြင်းဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်သင့်ပါသည်။ ပြည်ပနိုင်ငံများနှင့် လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်မှု သဘောတူစာချုပ်များချုပ်ဆိုခြင်းဖြင့် အခွန်အတားအဆီးများကို လျှော့ချရန်နှင့် ဈေးကွက်ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ပိုမိုလွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမူဝါဒများ ချမှတ်သင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် နည်းပညာနှင့် သုတေသန ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို အားပေးသင့်ပါသည်။

အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်း၍ ငါးဖမ်း/မွေးမြူသည့် အဆင့်မှစ၍ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းအဆင့်များအထိ အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှုကို အလေးထား ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာစားသုံးသူများက ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် လက်မှတ်များကိုရယူပြီး လုပ်ငန်းခွင် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြည်ပဈေးကွက်များ၏ လိုအပ်ချက်၊ စားသုံးသူအကြိုက်နှင့် ပြိုင်ဘက်များ၏ အခြေအနေများကို လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး မိမိတို့ထုတ်ကုန်များကို ချိန်ညှိထုတ်လုပ်သင့်ပါသည်။ ပြည်ပမှ ဖြန့်ဖြူးသူများ၊ လက်လီရောင်းချသူများနှင့် တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် ကြားခံကုန်ကျစရိတ်များကို လျှော့ချနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ပိုမိုရရှိနိုင်ပါသည်။ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရန်၊ အရည်အသွေး ကောင်းမွန်စေရန်နှင့် စားသုံးသူစိတ်ကြိုက် ထုတ်ကုန်များ ဖန်တီးနိုင်ရန် ခေတ်မီစက်ကိရိယာများနှင့် နည်းပညာများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသင့်ပါသည်။ လုပ်ငန်းခွင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ အရည်အသွေး ထိန်းချုပ်ရေးနှင့် ခေတ်မီထုတ်လုပ်မှု နည်းပညာများနှင့် ပတ်သက်၍ ဝန်ထမ်းများအား ပုံမှန်သင်တန်းများ ပေးသင့်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မူဝါဒများ ချမှတ်ရာတွင် အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ပူးပေါင်းဆွေးနွေးရေးဆွဲပြီး မူဝါဒများကို ပုဂ္ဂလိကမှ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ပူးပေါင်း အကောင်အထည်ဖော်သင့်ပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်များ ဖလှယ်ခြင်း၊ စုပေါင်း၍ ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်းနှင့် ဘုံပြဿနာများကို ဖြေရှင်းခြင်းဖြင့် လုပ်ငန်းများ ပိုမိုတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

**( ဂ ) စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်း**

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းတန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် မတူညီသောအခန်း ကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများသည် ချိတ်ဆက်မှုအားကောင်း၍ လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကောင်းမွန်

စွာ ပေါင်းစပ်နိုင်ရန်အတွက် စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ထုတ်ကုန်အရည်အသွေး ထိန်းချုပ်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ အစားအစာ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိစေရေးတို့အတွက် တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ပါဝင်သူများကို စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့် သင်တန်းများ၊ နည်းပညာများ၊ အလေ့အကျင့်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ အအေးခန်းကွင်းဆက် စီမံခန့်ခွဲမှု (cold chain management) နှင့် ဆိပ်ကမ်းနှင့် ကုန်စည်စီမံခန့်ခွဲမှုများ ပြုလုပ်နိုင်မည့် ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများ မွေးထုတ်နိုင်ရန်နှင့် လုပ်ငန်းခွင်စွမ်းရည်များ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်များ တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာများအသုံးပြု၍ ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်း၊ ပြည်ပဈေးကွက်များ ချဲ့ထွင်နိုင်ရန် ထုတ်ကုန်ဖန်တီးမှုနှင့် ဈေးကွက်သုတေသနများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပြုလုပ်နိုင်သောကျွမ်းကျင်သူများ လေ့ကျင့်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ငါးဖမ်းသမားများ၊ မွေးမြူရေးသမားများ၊ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှု လုပ်သားများနှင့် အလယ်အလတ်အဆင့် စီမံခန့်ခွဲသူများအတွက် နည်းပညာ၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ သင်တန်းများ ပံ့ပိုးပေးအပ်ခြင်းအပြင် ပြည်တွင်းပြည်ပ ပို့ကုန်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် အခွန်စည်းကြပ်မှုများကို လုပ်ငန်းရှင်များ နားလည်ပြီး လိုက်နာရန် ပညာပေးဆွေးနွေးခြင်းများ ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

**(ဃ) နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု**

ငါး၊ ပုစွန်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများတွင် ရောဂါကင်းရှင်းပြီး နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းမီ အရည်အသွေးမြင့် ကုန်ကြမ်းများထုတ်လုပ်နိုင်ရန် ခေတ်မီထုတ်လုပ်မှုနည်းပညာများ (ဥပမာ- ရေပတ်လည်စနစ်၊ ဇီဝနည်းပညာ)၊ ဖမ်းဆီးနည်းပညာများနှင့် တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် HACCP, ISO စသည့် နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြုစနစ်များနှင့် ကိုက်ညီသော ခေတ်မီအအေးခန်းများ၊ စက်ရုံများနှင့် စက်ပစ္စည်းများ တည်ဆောက်ရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပိုမိုလုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ လတ်ဆတ်မှုနှင့် အရည်အသွေးကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် အအေးခန်းထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကွင်းဆက်ကို တည်တံ့နိုင်ရန် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများမှ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးများ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ဒေသနှင့်ကိုက်ညီသော မျိုးကောင်းမျိုးသန့် ငါး၊ ပုစွန်များ ထိန်းသိမ်းထားရှိရန်၊ မွေးမြူထုတ်လုပ်ရန်နှင့် ရောဂါကာကွယ်ရေးနည်းလမ်းများ ရှာဖွေရန်၊ ထုတ်ကုန်အသစ်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရန်၊ by-product များမှ အမယ်သစ်များထုတ်လုပ်ခြင်း၊ zero waste ဖြစ်အောင် စီမံရေးဆွဲလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ပြည်ပဈေးကွက် တိုးမြှင့်နိုင်ရန်အတွက် သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကဏ္ဍအတွက် အတိုးနှုန်းသက်သာသော ချေးငွေများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ရန်ပုံငွေများနှင့် နိုင်ငံတကာမှ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးအထောက်အပံ့များ ရရှိစေရန် ရှာဖွေဖော်ဆောင်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

**( င ) မူဝါဒဖော်ဆောင်မှု**

မြန်မာနိုင်ငံသည် အဓိကအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများသို့ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC နှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားသော်လည်း နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးတွင် ဈေးကွက်ဝင်ရောက်နိုင်မှု နည်းပါးနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဈေးကွက်ရရှိ၍

ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် ပံ့ပိုးအားပေးသည့် အစိုးရမူဝါဒများ၊ နည်းလမ်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ထုတ်ကုန်အရည်အသွေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုဆိုင်ရာ စံညွှန်းစံနှုန်းများ ချမှတ်ပေးခြင်း၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှု ရေရှည်တည်တံ့စေရန် စီမံခန့်ခွဲမှုမူဝါဒများ ချမှတ်ပေးခြင်း၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ရန် အခွန်သက်သာခွင့်များ၊ မြေယာအသုံးပြုခွင့်များနှင့် လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် လွယ်ကူချောမွေ့စေမည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ပေးခြင်း၊ နိုင်ငံတကာကုန်စည်ပြပွဲများတွင် ပါဝင်ပြသခြင်းကို အားပေးသည့် အစီအစဉ်များချမှတ်ပေးခြင်း၊ ပို့ကုန်ဈေးကွက် နိုင်ငံများ ပိုမိုရရှိစေရန်နှင့် ကုန်သွယ်မှု သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးသည့် မူဝါဒများနှင့် အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းပြည်ပ ဈေးကွက် ချဲ့ထွင်လာနိုင်ခြင်း၊ ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အခွင့်အလမ်းများ တိုးပွားလာနိုင်ခြင်း၊ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပိုမိုဖိတ်ခေါ်လာနိုင်ခြင်းနှင့် နည်းပညာအသုံးချနိုင်စွမ်းတို့ကို အထောက်အကူပြု အားပေးနိုင်သည့် မူဝါဒများနှင့် ရေတို၊ ရေလတ်၊ ရေရှည် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ စနစ်တကျ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပို့ကုန်မြှင့်တင်နိုင်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်သင့်သည့် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများအနေဖြင့် အရည်အသွေးမြင့် ထုတ်ကုန်များ ဝယ်ယူလေ့ရှိသည့် နိုင်ငံများ၏ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းဈေးကွက် လိုအပ်ချက်များ၊ တင်ပို့ရောင်းချနေသည့် ပြိုင်ဘက်နိုင်ငံများနှင့် ဈေးနှုန်းများကို စနစ်တကျ စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို နိုင်ငံတကာတွင် အရည်အသွေးမြင့်မားပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော ထုတ်ကုန်အဖြစ် ပံ့ပိုးကောင်းရရှိရန် ကုန်အမှတ်တံဆိပ်များ တည်ဆောက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများအတွက် ခေတ်မီထုတ်လုပ်မှု နည်းပညာ၊ အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှုနှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေရေး စသဖြင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေး သင်တန်းများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများ ပုံမှန်ပြုလုပ်ပေးရပါမည်။ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍတို့ ပူးပေါင်း၍ အခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ခြင်း၊ မူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို ပူးပေါင်းဖြေရှင်းခြင်းဖြင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကဏ္ဍကို အရှိန်အဟုန်မြှင့် တိုးတက်စေရန် ဆွေးနွေးအဖြေရှာမှုများ ဆောင်ရွက်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

**( စ ) မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ**

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အောက်ပါ မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်သင့်ပါကြောင်း အကြံပြုတင်ပြအပ်ပါသည်-

- ပို့ကုန်များမှ ရရှိသော နိုင်ငံခြားဝင်ငွေကို သတ်မှတ်အချိုးဖြင့် လဲလှယ်ရောင်းချရမည့် ကုန်သွယ်ရေးစည်းမျဉ်းများနှင့် မတည့်ငြိမ်သော ငွေလဲနှုန်းများကြောင့် ပို့ကုန်တင်ပို့မှုနှင့် ငွေပေးချေမှုတို့တွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရပါသဖြင့် လက်ရှိ သတ်မှတ်ထားသော ကုန်သွယ်ရေးစည်းမျဉ်းများနှင့် ငွေလဲနှုန်းများကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဖြေလျှော့နိုင်ရေး ချိန်ညှိပေးရန်နှင့် အချိန်နှင့်တပြေးညီ ငွေပေးချေမှုစနစ်ကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးပါရန်။

- ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ပို့ကုန်နှင့် ရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် သိုလှောင်မှုဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို ပြေလည်စေရန် အအေးခန်းစက်ရုံများ လည်ပတ်နိုင်သည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ပို့ကုန်နှင့် သိုလှောင်ရေးနေရာများအတွက် ဦးစားပေး ဖြန့်ဖြူးပေးရန်၊
- အအေးပေးစနစ်နှင့် ရေခဲစက်များအတွက် လျှပ်စစ်မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် မီးစက်များ လည်ပတ်ရန် ဓာတ်ဆီနှင့် ဒီဇယ်ကဲ့သို့ လောင်စာဆီများ သုံးစွဲခြင်းအပြင် ကမ်းနီးကမ်းဝေး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများအတွက်ပါ လောင်စာဆီအသုံးပြုမှု များပြားသဖြင့် လောင်စာဆီ လုံလောက်စွာရှိနိုင်စေရန်၊
- တန်ဖိုးမြှင့်ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်ကုန်များအတွက် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သော အဆင့်မြင့် စက်ပစ္စည်းကိရိယာများ တပ်ဆင်ပေးနိုင်ရန် ချေးငွေများနှင့် နည်းပညာများ ပံ့ပိုးပေးရန်၊
- ဓာတ်ခွဲခန်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ဈေးကွက်သုတေသနကို ပံ့ပိုးပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးအကူအညီများကို စီစဉ်ပေးရန်၊
- သတင်းအချက်အလက်စီးဆင်းမှု အရှိန်မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်များကို ပံ့ပိုးပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်ရန် ပြည်တွင်းပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ပံ့ပိုးကူညီဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ပို့ကုန်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံများနှင့် ပြည်တွင်းစက်ရုံများပါဝင်သော ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးကွန်ရက်တစ်ခုကို ထူထောင်ရန်။

## ၉။ ကိုးကားချက်များ

- Belton, B., Hein, A., Htoo, K., Kham, L.S., Nischan, U., Reardon, T., & Boughton, D. (2015). Aquaculture in transition: value chain transformation, fish and food security in Myanmar. International Development Working Paper 139, Michigan State University.
- Department of Fisheries (DOF). (2021). Fishery statistics 2021. Nay Pyi Taw: Department Of Fisheries, Republic of the Union of Myanmar Ministry of Livestock, Fisheries and Rural Development.
- Department of Fisheries (DOF). (2022). Fishery statistics 2022. Nay Pyi Taw: Department Of Fisheries, Republic of the Union of Myanmar Ministry of Livestock, Fisheries and Rural Development.
- Department of Fisheries (DOF). (2023). Fishery statistics 2022-2023. Department Of Fisheries, Republic of the Union of Myanmar, Ministry of Livestock, Fisheries and Rural Development, Nay Pyi Taw.
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2010). Fishery and aquaculture country profiles: Myanmar, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome, viewed 15 May 2016, [www.fao.org/fishery/facp/MMR/en](http://www.fao.org/fishery/facp/MMR/en).
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2024). The state of world fisheries and aquaculture 2024: Blue transformation in action".Rome. <https://doi.org/10.4060/cd0683en>
- GACC ရုံးလုပ်ငန်းအဖွဲ့၊ ပြည်တွင်း ကုန်သွယ်မှုဌာနခွဲ၊ မြန်မာ့ကုန်သွယ်မှုနှင့်တင်ရေးအဖွဲ့၊ ၂၀၂၄ [https://myantrade.gov.mm/article/\(General%20Administration%20of%20Customs%20of%20China-GACC\)](https://myantrade.gov.mm/article/(General%20Administration%20of%20Customs%20of%20China-GACC))
- Global New Light of Myanmar (2023) Myanmar to export fishery products to China under GACC processes, <https://www.gnlm.com.mm/myanmar-to-export-fishery-products-to-china-under-gacc-processes/>
- Hinlopen, J., & Van Marrewijk, C. (2001). On the empirical distribution of the Balassa index. Weltwirtschaftliches Archiv, 137(1), 1–35. <https://doi.org/10.1007/BF02707598>
- Hoen, A. R., & Oosterhaven, J. (2006). On the measurement of comparative advantage. Regional Studies, 40(5), 563-575.DOI 10.1007/s00168-006-0076-4
- International Labour Organization (ILO). (2015). Value chain analysis and competitiveness strategy: Freshwater capture fisheries: Pyapon, Myanmar. International Labor



Organization (ILO) Liasion Officer for Myanmar. ISBN: 9789221300335; 9789221300342 (web pdf)

National export strategy: Fisheries sector strategy 2015-2019. Ministry of Commerce & International Trade Center. <https://myanmarconsulatehk.org/images/pdf/myanmar-fisheries.pdf>

Rozi, Muhammad. F., & Atmanti, Hastarini, D. (2025). Analysis of Competitiveness and Determinants of Indonesia Palm Oil Export. <https://journal.formosapublisher.org/index.php/ijaea>

Thura Swiss Co., Ltd. (2021). Rapid market assessment of aquaculture sector in Myanmar: USAID Burma Responsible Investment and Trade Activity. USAID/Burma, 72048220C00001.

World Bank. (2014). Myanmar: ending poverty and boosting shared prosperity in a time of transition: a systemic country diagnostic, report 93050-MM, World Bank Group, Washington, DC.

Department of Planning (DOP). (2024). လယ်ယာစီးပွားနှင့်ကုန်သွယ်မှုဌာနခွဲ၊ မြန်မာ့လယ်ယာကဏ္ဍ ပို့ကုန်၊ သွင်းကုန်နှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ (၂၀၂၄) ခုနှစ်။

World Bank. (2022). World Integrated Trade Solution (WITS), Data on Export, Import between Myanmar and China. <https://wits.worldbank.org/>

WorldFish (2017). No more food worries: The big benefits of small fish farming in Myanmar. <https://worldfishcenter.org/pages/the-big-benefits-of-small-fish-farming-in-myanmar/>

ညိုညိုဝင်း (၂၀၂၃) မဲခေါင် - လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ <https://www.moi.gov.mm/article/34514>

ထက်ထက်အောင် (၂၀၂၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ <https://www.moi.gov.mm/article/36803>

**၁၀။ နောက်ဆက်တွဲများ**

နောက်ဆက်တွဲ (က) မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော သီးနှံများနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများလေ့လာခြင်း သုတေသနအတွက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုနှင့် အချက်အလက်ကောက်ခံခဲ့သော စာရင်းများ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	နမူနာ အရေအတွက် (ဦးရေ)
၁။	ဆွေးနွေးခဲ့သော အရာရှိကြီးများစာရင်း (KII နည်းလမ်း)	၉
၂။	သက်ဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များ၏ တာဝန်ရှိသူများစာရင်း (FGD နည်းလမ်း)	၄
၃။	နိုင်ငံအလိုက် စီးပွားရေးသံမှူးများစာရင်း	၁၁
	<b>စုစုပေါင်း</b>	<b>၁၄</b>

မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော သီးနှံများနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများလေ့လာခြင်း  
 သုတေသနအတွက် Key Informant Interview (KII-Government Official) ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် အရာရှိကြီးများစာရင်း

စဉ်	ရက်စွဲ	အချိန်	နေရာ	တွေ့ဆုံသည့် ပုဂ္ဂိုလ်	မေးမြန်းသည့် သုတေသန အဖွဲ့ဝင်များ
၁။	၅.၈.၂၀၂၄	နေ့လယ် (၁၂:၃၀) နာရီ	ဒုတိယဝန်ကြီး (စိုက်ပျိုးရေး) ၏ ရုံးခန်း	ဒုတိယဝန်ကြီး (စိုက်ပျိုးရေး) MOALI	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်သီတာချောလှိုင် ဒေါ်ထက်မာလာအေး
၂။	၆.၈.၂၀၂၄	ညနေ (၆:၀၀) နာရီ	ဒုတိယဝန်ကြီး (မွေးမြူရေး) ၏ ရုံးခန်း	ဒုတိယဝန်ကြီး (မွေးမြူရေး) MOALI	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်သီတာချောလှိုင် ဒေါ်ထက်မာလာအေး
၃။	၅.၈.၂၀၂၄	နေ့လယ် (၃:၀၀) နာရီ	ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (မွေးကုဦးစီးဌာန) ၏ ရုံးခန်း	ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်ထက်မာလာအေး ဒေါ်ရွှေယမင်းအိမ်
၄။	၂၁.၈.၂၀၂၄	မနက် (၁၀:၀၀) နာရီ	မြန်မာကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေး အဖွဲ့၏ အစည်းအဝေးခန်းမ	ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် မြန်မာကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်ထက်မာလာအေး
၅။	၁၆.၈.၂၀၂၄	နေ့လယ် (၁:၄၅) နာရီ	ဒုတိယ-ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (စီမံကိန်းဦးစီးဌာန) ၏ ရုံးခန်း	ဒုတိယ-ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် စီမံကိန်းဦးစီးဌာန	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်ထက်မာလာအေး
၆။	၇.၈.၂၀၂၄	ညနေ (၅:၀၀) နာရီ	ညွှန်ကြားရေးမှူး (ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန) ၏ ရုံးခန်း	ညွှန်ကြားရေးမှူး ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါက်တာအေးမိုးစံ
၇။	၈.၈.၂၀၂၄	နေ့လယ် (၃:၃၀) နာရီ	ညွှန်ကြားရေးမှူး (စားသုံးသူရေးရာဦးစီးဌာန) ၏ ရုံးခန်း	ညွှန်ကြားရေးမှူး စားသုံးသူရေးရာဦးစီးဌာန	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်ထက်မာလာအေး
၈။	၁၆.၈.၂၀၂၄	နေ့လယ် (၁၂:၃၀) နာရီ	ညွှန်ကြားရေးမှူး (လယ်ယာစီးပွားနှင့် ကုန်သွယ်မှုဌာနခွဲ၊ DOP) ၏ ရုံးခန်း	ညွှန်ကြားရေးမှူး သီးနှံကာကွယ်ရေးဌာနခွဲ၊ DOA	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်ထက်မာလာအေး

စဉ်	ရက်စွဲ	အချိန်	နေရာ	တွေ့ဆုံသည့် ပုဂ္ဂိုလ်	မေးမြန်းသည့် သုတေသန အဖွဲ့ဝင်များ
၉။	၁၆.၈.၂၀၂၄	နေ့လယ် (၃:၀၀) နာရီ	ညွှန်ကြားရေးမှူး (အစားအသောက်ဌာနခွဲ၊ အစား အသောက်နှင့် ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေး ဦးစီးဌာန) ၏ ရုံးခန်း	ညွှန်ကြားရေးမှူး FDA	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်ထက်မာလာအေး
၁၀။	၂၁.၈.၂၀၂၄	မနက် (၁၁:၀၀) နာရီ	မြန်မာကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေး အဖွဲ့၏ အစည်းအဝေးခန်းမ (Focus Group Discussion)	ညွှန်ကြားရေးမှူးနှင့်အဖွဲ့	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်ထက်မာလာအေး

မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများ လေ့လာခြင်း သုတေသနအတွက် အုပ်စုလိုက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး (FGD) ခဲ့သည့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ သက်ဆိုင်ရာအသင်းအဖွဲ့များစာရင်း

စဉ်	တွေ့ဆုံသည့်ပုဂ္ဂိုလ်	အသင်းအမည်	တွေ့ဆုံသည့် ရက်စွဲ	မေးမြန်းသည့် သုတေသန အဖွဲ့ဝင်များ
၁။	ကုန်သည်လုပ်ငန်းရှင် (၄) ဦး	မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်	၉.၈.၂၀၂၄	ဒေါက်တာသိင်္ဂီမြင့် ဒေါ်သီသီစိုး ဒေါ်ထက်မာလာအေး ဒေါ်ရွှေရည်မိုးဦး ဒေါ်ဆုမီမိကျော်

မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချနေသော သီးနှံများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာများလေ့လာခြင်း သုတေသနအတွက် ပါဝင်ဖြေကြားပေးသည့် နိုင်ငံအလိုက် စီးပွားရေးသံမှူးများ

စဉ်	ရာထူး	နိုင်ငံ
၁။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဝါရှင်တန်ဒီစီ၊ အမေရိကန်နိုင်ငံ
၂။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဂျပန်နိုင်ငံ
၃။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဒူဘိုင်းမြို့၊ U.A.E
၄။	စီးပွားရေးသံမှူး	ရုရှားနိုင်ငံ
၅။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဆိုးလ်မြို့၊ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ
၆။	စီးပွားရေးသံမှူး	အိန္ဒိယနိုင်ငံ
၇။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ
၈။	စီးပွားရေးသံမှူး	နန်နင်းမြို့၊ တရုတ်နိုင်ငံ
၉။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဘာလင်မြို့၊ ဂျာမနီနိုင်ငံ
၁၀။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ
၁၁။	စီးပွားရေးသံမှူး	ဟောင်ကောင်နိုင်ငံ
၁၂။	စီးပွားရေးသံမှူး	ထိုင်းနိုင်ငံ
၁၃။	စီးပွားရေးသံမှူး	ကူမင်းမြို့၊ တရုတ်နိုင်ငံ
၁၄။	စီးပွားရေးသံမှူး	စင်ကာပူနိုင်ငံ
၁၅။	စီးပွားရေးသံမှူး	ပေကျင်းမြို့၊ တရုတ်နိုင်ငံ
၁၆။	စီးပွားရေးသံမှူး	ကော်လကတ္တာမြို့၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ

နောက်ဆက်တွဲ (ခ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC:030192) လက်ကားဈေးများ

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

လစဉ်	တရုတ်	တရုတ် (တိုင်ပေ)	ဖိလစ်ပိုင်	မလေးရှား	အင်ဒိုနီးရှား	ထိုင်း	မြန်မာ
၀၁/၀၁/၂၀၂၃	၁၆,၀၉၀	၂၇,၃၁၉	၃,၅၇၁	၄၃,၄၇၈	၁,၂၃၅	၁၈,၁၈၂	၄,၄၆၀
၀၂/၀၁/၂၀၂၃	၁၆,၇၃၅	၂၂,၇၂၈	၃,၅၇၁	၁၉,၈၂၀	၁,၀၂၀	၂၀,၀၀၀	၄,၄၆၀
၀၃/၀၁/၂၀၂၃	၁၆,၆၅၀	၂၂,၈၄၆	၃,၅၇၁	၁၄,၀၀၀	၁,၂၈၉	၁၁,၇၆၅	၄,၄၆၀
၀၄/၀၁/၂၀၂၃	၁၇,၁၄၂	၃၅,၁၆၈	၁၂,၃၁၁	၁၄,၂၇၈	၂,၇၁၁	၁၄,၉၃၁	၄,၄၆၀
၀၅/၀၁/၂၀၂၃	၁၆,၅၇၄	၄၇,၄၉၁	၁၂,၃၁၁	၁၃,၇၅၀	၂,၂၀၆	၁၅,၇၀၅	၄,၄၆၀
၀၆/၀၁/၂၀၂၃	၁၆,၅၈၈	၃၁,၄၂၆	၁၂,၃၁၁	၃၄,၇၈၃	၂,၂၉၇	၂၅,၀၀၀	၄,၄၆၀
၀၇/၀၁/၂၀၂၃	၁၈,၀၄၆	၂၁,၆၁၃	၃၀,၇၆၉	၄၀,၀၀၀	၃,၅၂၁	၁၁,၇၆၅	၄,၄၆၀
၀၈/၀၁/၂၀၂၃	၁၆,၉၆၉	၃၀,၈၅၅	၃၀,၇၆၉	၁၃,၃၃၃	၃,၅၂၁	၃၃,၃၃၃	၄,၄၆၀
၀၉/၀၁/၂၀၂၃	၁၆,၀၀၀	၂၀,၉၈၃	၂၅,၀၀၀	၁၂,၈၉၀	၃,၅၂၁	၁၁,၇၆၅	၄,၄၆၀
၁၀/၀၁/၂၀၂၃	၁၅,၅၀၁	၂၀,၅၄၉	၂၅,၀၀၀	၃၃,၃၃၃	၃,၅၂၁	၁၁,၇၆၅	၄,၄၆၀
၁၁/၀၁/၂၀၂၃	၁၅,၅၀၂	၂၀,၈၅၁	၁၅,၂၂၈	၁၀,၀၀၀	၃,၅၂၁	၁၁,၇၆၅	၄,၄၆၀
၁၂/၀၁/၂၀၂၃	၁၅,၈၈၇	၂၁,၄၀၇	၁၅,၂၂၈	၂၂,၂၁၅	၃,၅၂၁	၁၁,၇၆၅	၄,၄၆၀

စာစ်မြစ်။ FOASTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင် (HSC:0301) လက်ကားဈေးများ

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

လစဉ်	တရုတ်	ဂျပန်	တရုတ် (တိုင်ပေ)	တောင်ကိုရီးယား	ထိုင်း	အင်ဒိုနီးရှား	မြန်မာ
၀၁/၀၁/၂၀၂၃	၇,၈၇၆	၂,၄၆၄	၄,၉၂၆	၁၄,၈၅၁	၅,၉၂၅	၂၅,၄၀၆	၄,၃၆၁
၀၂/၀၁/၂၀၂၃	၇,၀၅၇	၈,၉၃၀	၈,၂၅၆	၁၅,၈၉၆	၃,၁၉၂	၁၁,၀၉၇	၄,၄၇၁
၀၃/၀၁/၂၀၂၃	၆,၉၅၆	၈,၆၀၈	၈,၁၇၃	၁၅,၁၂၆	၂,၂၅၇	၁၀,၆၇၄	၄,၃၅၇
၀၄/၀၁/၂၀၂၃	၇,၄၉၆	၉,၁၉၄	၉,၀၆၄	၁၅,၁၂၇	၃,၁၄၅	၁၁,၉၈၁	၄,၃၇၈
၀၅/၀၁/၂၀၂၃	၇,၇၀၆	၈,၁၂၃	၉,၄၂၃	၁၅,၆၂၅	၂,၄၆၂	၁၀,၁၁၃	၄,၂၇၅
၀၆/၀၁/၂၀၂၃	၇,၀၈၆	၈,၂၂၃	၉,၄၆၂	၁၅,၂၁၁	၂,၄၁၃	၉,၂၂၄	၄,၁၇၈
၀၇/၀၁/၂၀၂၃	၆,၇၅၃	၇,၉၆၇	၉,၂၈၅	၁၅,၅၇၇	၂,၇၆၆	၁၀,၁၇၆	၄,၁၈၃
၀၈/၀၁/၂၀၂၃	၆,၂၇၄	၇,၈၃၈	၈,၃၃၉	၁၄,၄၆၂	၃,၃၀၉	၈,၉၁၅	၄,၂၀၁
၀၉/၀၁/၂၀၂၃	၆,၂၆၁	၇,၅၅၅	၈,၁၆၃	၁၄,၅၄၅	၄,၂၅၃	၉,၈၉၆	၄,၁၉၇
၁၀/၀၁/၂၀၂၃	၆,၂၂၁	၇,၆၅၂	၈,၀၈၁	၁၄,၂၃၉	၂,၂၉၂	၁၀,၃၉၀	၄,၂၀၅
၁၁/၀၁/၂၀၂၃	၅,၉၁၃	၇,၂၅၃	၈,၂၀၂	၁၄,၄၇၀	၂,၈၆၃	၁၁,၆၁၁	၄,၀၄၆
၁၂/၀၁/၂၀၂၃	၅,၆၈၃	၇,၅၃၅	၈,၂၆၄	၁၄,၅၅၄	၂,၉၀၆	၁၀,၇၃၄	၄,၀၃၁

ရင်းမြစ်။ FOASTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ FOB  
ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	မြန်မာ	ဂျပန်	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	အင်ဒိုနီးရှား	တောင်ကိုရီးယား	ထိုင်း
၂၀၁၄	၆,၅၈၂	၂,၅၅၈	၂၀,၀၂၄	၃,၆၂၇	၃,၄၉၄	၁၂,၂၃၄	၆,၅၅၅
၂၀၁၅	၅,၉၂၄	၂,၆၅၉	၁၆,၅၈၁	၁,၉၅၇	၅,၄၄၂	၁၂,၆၄၃	၅,၉၀၆
၂၀၁၆	၆,၄၀၅	၁,၈၅၁	၁၇,၁၂၈	၃,၇၁၇	၇,၁၈၀	၁၃,၈၇၁	၆,၁၉၅
၂၀၁၇	၆,၀၂၇	၂,၂၄၀	၁၇,၆၂၁	၃,၇၂၆	၈,၄၇၃	၁၄,၆၀၀	၁၂,၂၅၄
၂၀၁၈	၇,၂၄၇	၂,၁၅၄	၁၆,၆၅၄	၃,၆၉၃	၈,၉၇၅	၁၄,၇၆၈	၇,၉၀၀
၂၀၁၉	၆,၆၉၈	၂,၆၇၅	၁၆,၄၆၁	၄,၀၉၃	၉,၀၆၃	၁၂,၄၉၆	၈,၆၂၇
၂၀၂၀	၆,၅၃၉	၃,၄၇၄	၁၃,၆၉၈	၃,၈၄၀	၁၁၂၁၆	၁၃,၄၅၅	၁၀,၃၂၀
၂၀၂၁	၇,၂၄၂	၂,၁၄၃	၁၄,၀၆၇	၃,၈၇၁	၁၀,၅၉၆	၁၆,၄၆၂	၈,၂၄၆
၂၀၂၂	၈,၀၅၃	၃,၃၆၀	၁၄,၇၄၀	၄,၁၀၁	၁၁,၅၅၂	၁၅,၅၆၃	၈,၆၀၇
၂၀၂၃	၇,၆၆၅	၂,၅၆၄	၁၄,၁၇၄	၃,၆၄၁	၁၃,၃၄၅	၁၅,၀၈၃	၁၀,၀၆၈

ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (င) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ FOB  
ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ် စဉ်	မြန်မာ	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	တရုတ်	မလေးရှား	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	ဂျပန်
၂၀၁၄	၁,၂၂၄	၇၁၇	၂,၁၅၀	၂,၂၀၃	၄,၉၂၀	၁,၂၁၅	၃,၁၅၁	၇,၂၈၄
၂၀၁၅	၁,၁၆၈	၆၈၃	၂,၁၂၀	၂,၅၆၀	၅,၇၁၃	၉၄၆	၂,၅၃၂	၅,၈၈၅
၂၀၁၆	၁,၂၇၃	၈၃၅	၂,၃၂၆	၂,၁၉၆	၆,၅၁၈	၈၅၆	၉၈၀	၆,၂၈၂
၂၀၁၇	၁,၄၈၀	၆၀၂	၂,၁၂၆	၂,၀၄၄	၅,၇၈၉	၉၆၁	၂,၉၈၁	၅,၅၂၆
၂၀၁၈	၁,၃၅၇	၆၉၀	၂,၅၅၄	၁,၉၃၂	၆,၈၄၂	၁,၂၄၃	၃,၃၈၉	၅,၆၄၇
၂၀၁၉	၁,၃၅၂	၈၁၈	၁,၉၇၄	၂,၃၂၀	၆,၆၅၆	၁,၁၆၅	၃,၄၅၅	၇,၂၅၃
၂၀၂၀	၁,၃၈၆	၇၅၂	၂,၀၈၅	၂,၁၇၉	၆,၂၄၉	၁,၁၉၂	၄,၄၈၀	၁၀,၄၈၈
၂၀၂၁	၂,၀၀၄	၇၄၁	၁,၇၁၇	၂,၁၄၃	၆,၉၅၁	၁,၃၅၀	၄,၂၀၆	၁၂,၇၄၉
၂၀၂၂	၁,၉၅၉	၆၇၁	၁,၇၅၈	၂,၁၃၄	၇,၅၆၈	၁,၃၁၃	၃,၅၇၆	၁၃,၂၂၆
၂၀၂၃	၁,၅၉၈	၆၉၂	၁,၁၅၁	၂,၂၁၇	၇,၃၄၇	၁,၄၂၃	၂,၇၆၆	၁၃,၁၅၅

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (စ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ FOB  
ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	တောင်ကိုရီးယား	အိန္ဒိယ	ဂျပန်	ဗီယက်နမ်	အင်ဒိုနီးရှား	မြန်မာ
၂၀၁၄	၂,၅၆၅	၁,၈၈၅	၂,၁၇၆	၁,၄၈၁	၂,၀၃၂	၉၈၁	၁,၀၉၈
၂၀၁၅	၂,၅၉၃	၁,၆၆၇	၂,၃၉၆	၁,၂၀၂	၂,၀၃၂	၁,၅၆၄	၁,၀၃၁
၂၀၁၆	၂,၅၅၅	၁,၈၇၆	၂,၃၄၅	၁,၁၈၁	၂,၀၃၂	၁,၈၁၉	၁,၃၃၂
၂၀၁၇	၂,၃၁၉	၂,၃၉၉	၂,၀၉၄	၁,၂၂၈	၁,၉၇၀	၁,၇၇၂	၁,၂၄၂
၂၀၁၈	၂,၅၃၁	၁,၉၀၁	၂,၀၃၉	၁,၂၃၉	၂,၂၅၄	၁,၇၆၃	၁,၃၆၇
၂၀၁၉	၂,၄၇၆	၁,၇၆၁	၂,၁၉၆	၁,၂၉၃	၁,၄၃၅	၁,၇၃၉	၁,၆၉၇
၂၀၂၀	၂,၆၆၈	၁,၇၃၆	၂,၀၅၆	၁,၃၇၄	၂,၂၈၅	၁,၆၈၇	၁,၉၀၁
၂၀၂၁	၃,၃၄၀	၁,၆၆၀	၁,၉၇၃	၁,၂၉၄	၂,၁၄၈	၁,၉၀၃	၁,၅၈၈
၂၀၂၂	၃,၃၃၈	၁,၈၄၇	၁,၇၈၄	၁,၂၆၂	၂,၁၃၈	၂,၂၆၇	၁,၃၉၄
၂၀၂၃	၂,၅၃၅	၁,၈၇၅	၁,၇၂၀	၁,၅၁၆	၁,၉၉၂	၂,၄၂၀	၁,၃၆၈

ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (ဆ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ FOB  
ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	ထိုင်း	တောင်ကိုရီးယား	ဂျပန်	မလေးရှား	မြန်မာ
၂၀၁၄	၄,၄၃၆	၂,၁၈၂	၄,၆၈၉	၄,၄၀၄	၁၀,၆၇၂	၁၃,၈၀၉	၂၆၉၈	၁,၈၅၇
၂၀၁၅	၄,၄၅၁	၂,၂၅၈	၄,၅၉၉	၄,၄၇၃	၉,၅၆၉	၁၃,၀၀၀	၂၆၅၀	၁,၈၅၇
၂၀၁၆	၄,၃၀၈	၂,၁၁၆	၄,၄၇၃	၄,၅၉၃	၁၀,၉၈၄	၁၅,၃၉၁	၂၅၇၉	၁,၈၅၇
၂၀၁၇	၄,၄၈၁	၂,၁၃၇	၅,၁၆၆	၅,၀၂၂	၁၁,၅၈၃	၁၅,၁၈၈	၂၇၁၀	၁,၈၅၇
၂၀၁၈	၄,၈၀၇	၂,၅၀၆	၅,၅၂၈	၄,၇၀၁	၁၁,၈၀၆	၁၅,၉၈၈	၂၆၃၈	၁,၈၅၇
၂၀၁၉	၄,၈၀၉	၂,၄၆၂	၅,၅၈၅	၄,၄၄၁	၁၁,၃၈၂	၁၆,၆၁၄	၂၂၃၂	၁,၆၂၆
၂၀၂၀	၄,၈၀၈	၂,၂၁၁	၅,၄၀၅	၄,၁၇၉	၉,၉၉၀	၁၆,၅၁၅	၂၁၈၂	၁,၇၂၈
၂၀၂၁	၄,၉၅၀	၂,၄၇၂	၅,၆၆၇	၄,၆၀၁	၁၀,၇၁၉	၁၆,၆၃၈	၂၉၂၀	၁,၆၅၀
၂၀၂၂	၅,၆၁၇	၂,၅၈၈	၆,၉၀၅	၅,၁၇၀	၁၁,၃၇၂	၁၉,၀၆၄	၃၂၅၀	၂,၁၃၉
၂၀၂၃	၅,၃၅၉	၂,၁၅၃	၆,၅၁၂	၅,၀၈၂	၈,၁၀၀	၂၀,၀၈၈	၃၃၄၄	၂,၈၄၀

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (ဇ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးခြောက် (HSC:0305) ၏ FOB  
ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	မြန်မာ	တူကီယံ	မလေးရှား	ဖိလစ်ပိုင်
၂၀၁၄	၆,၄၂၁	၁,၄၅၀	၄,၉၅၉	၄,၄၈၁	၈၇၀	၁၀,၃၈၇	၂,၀၈၅	၄,၁၄၇
၂၀၁၅	၆,၂၉၃	၁,၅၇၄	၇,၄၁၃	၃,၇၄၀	၈၇၀	၈,၈၄၂	၂,၀၇၇	၄,၂၈၇
၂၀၁၆	၆,၁၈၃	၁,၈၃၄	၉,၃၃၉	၄,၄၉၉	၁,၁၈၅	၈,၈၈၆	၂,၆၅၁	၃,၉၉၀
၂၀၁၇	၅,၃၆၀	၂,၀၅၂	၅,၈၅၇	၅,၇၉၂	၁,၁၂၉	၈,၆၉၇	၃,၂၇၉	၃,၁၇၅
၂၀၁၈	၅,၀၁၈	၂,၃၈၁	၇,၅၉၁	၇,၀၉၀	၁,၁၈၃	၈,၉၅၃	၂,၃၂၆	၃,၁၁၁
၂၀၁၉	၅,၆၄၁	၂,၈၇၃	၅,၄၆၇	၇,၂၇၆	၁,၃၀၅	၉,၀၉၈	၃,၆၄၉	၃,၄၅၀
၂၀၂၀	၆,၁၆၀	၂,၇၂၂	၅,၆၄၃	၆,၃၀၃	၁,၇၃၁	၉,၀၉၄	၃,၂၅၄	၃,၄၂၅
၂၀၂၁	၆,၆၃၁	၂,၇၉၃	၅,၃၃၃	၈,၈၅၂	၂,၂၁၆	၉,၂၉၉	၂,၃၃၈	၃,၈၈၀
၂၀၂၂	၆,၈၇၅	၂,၄၉၃	၃,၇၅၆	၁၁,၄၇၈	၂,၆၉၅	၉,၂၇၇	၂,၅၃၄	၄,၃၃၉
၂၀၂၃	၆,၈၅၁	၂,၈၃၁	၂,၈၇၀	၈,၈၈၇	၂,၅၁၅	၁၂,၉၇၄	၃,၂၄၆	၄,၅၈၁

ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (ဈ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သောအခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC:0306) ၏  
 FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်စဉ်	အိန္ဒိယ	ဗီယက်နမ်	အင်ဒိုနီးရှား	ထိုင်း	တရုတ်	မလေးရှား	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	တောင်ကိုရီးယား	မြန်မာ
၂၀၁၄	၁၀,၇၁၈	၈,၇၈၉	၁၁,၂၇၉	၁၁,၁၄၅	၁၀,၅၃၀	၇,၆၀၀	၁၀,၅၇၇	၁၂,၂၄၁	၁,၁၂၂၁
၂၀၁၅	၈,၃၃၉	၇,၁၆၁	၈,၈၈၈	၈,၈၀၄	၉,၆၉၃	၅,၈၈၃	၁၀,၅၂၃	၁၃,၉၃၃	၄,၀၁၅
၂၀၁၆	၈,၄၀၉	၈,၂၀၉	၈,၉၁၃	၈,၃၉၅	၉,၈၃၂	၅,၂၅၇	၁၀,၅၄၀	၁၆,၉၈၇	၄,၀၄၄
၂၀၁၇	၈,၅၂၀	၈,၇၁၂	၉,၉၈၇	၈,၆၁၃	၉,၂၈၃	၅,၁၂၅	၁၁,၂၉၇	၁၂,၅၉၆	၄,၀၀၀
၂၀၁၈	၇,၅၃၃	၁၀,၂၁၆	၉,၁၀၄	၈,၇၁၀	၉,၀၃၂	၅,၇၇၀	၁၀,၂၇၂	၁၃,၈၉၈	၁၀,၀၀၀
၂၀၁၉	၇,၂၅၁	၈,၄၇၅	၈,၄၂၁	၈,၄၈၆	၈,၇၆၉	၅,၆၆၇	၁၀,၀၉၅	၂၁,၁၁၁	၁၉,၈၃၆
၂၀၂၀	၇,၂၃၅	၈,၇၆၆	၈,၅၇၅	၈,၂၃၀	၈,၂၃၈	၅,၄၃၆	၁၀,၅၅၇	၁၅,၅၆၂	၃,၈၂၈
၂၀၂၁	၇,၆၃၇	၈,၇၅၅	၈,၈၂၁	၉,၀၀၁	၈,၃၃၉	၅,၄၆၇	၁၀,၅၆၂	၁၈,၃၆၈	၅,၈၆၂
၂၀၂၂	၇,၆၀၆	၉,၄၂၁	၈,၇၉၄	၉,၁၃၀	၉,၃၇၅	၆,၂၃၅	၁၁,၇၅၉	၁၇,၈၇၄	၃,၇၂၇
၂၀၂၃	၆,၆၇၄	၈,၉၄၅	၇,၇၅၃	၈,၆၉၁	၉,၃၀၅	၅,၉၅၀	၉,၄၂၀	၁၃,၂၄၃	၄,၂၃၉

ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (ည) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ခရုကမာ (HSC:0307) ၏ FOB  
ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	ဗီယက်နမ်	ဂျပန်	မလေးရှား	ထိုင်း	တောင်ကိုရီးယား	မြန်မာ
၂၀၁၄	၅,၆၂၅	၃,၃၂၁	၂,၁၂၀	၄,၀၇၉	၇,၁၃၃	၂,၀၂၄	၅,၄၀၉	၂,၉၀၉	၉၃၃
၂၀၁၅	၅,၅၄၆	၃,၁၄၆	၂,၂၂၈	၄,၃၆၈	၅,၈၉၆	၂,၃၁၀	၅,၃၅၆	၂,၆၅၆	၁,၃၇၇
၂၀၁၆	၅,၇၄၅	၃,၇၇၂	၂,၇၄၀	၄,၉၁၆	၈,၀၁၀	၂,၇၁၅	၆,၀၄၆	၃,၅၄၅	၁,၂၇၉
၂၀၁၇	၅,၇၉၅	၄,၂၄၃	၃,၂၁၇	၅,၅၁၇	၈,၇၀၀	၂,၉၀၄	၆,၉၄၈	၄,၇၉၄	၂,၁၄၂
၂၀၁၈	၅,၈၈၂	၃,၉၅၆	၃,၅၀၇	၆,၉၀၁	၅,၃၄၈	၂,၇၃၂	၇,၂၅၉	၅,၂၈၇	၂,၁၁၃
၂၀၁၉	၅,၇၇၂	၃,၆၅၆	၃,၅၇၈	၆,၂၅၈	၅,၂၀၂	၂,၄၈၅	၆,၆၉၆	၅,၃၀၆	၂,၄၆၀
၂၀၂၀	၅,၉၈၉	၃,၈၂၈	၃,၄၆၀	၆,၁၉၆	၄,၁၈၉	၂,၃၅၇	၅,၅၉၅	၅,၄၅၃	၂,၆၂၆
၂၀၂၁	၆,၁၁၇	၄,၃၆၆	၃,၅၆၀	၆,၆၇၄	၅,၂၈၈	၂,၈၀၀	၆,၈၈၀	၄,၈၀၃	၄,၀၀၀
၂၀၂၂	၆,၆၂၃	၅,၀၆၀	၄,၄၄၀	၇,၁၇၃	၅,၆၈၆	၃,၂၄၆	၆,၇၈၂	၅,၄၂၆	၃,၉၂၆
၂၀၂၃	၅,၆၅၆	၄,၄၀၅	၄,၇၄၃	၆,၀၁၁	၆,၃၀၂	၃,၅၅၇	၆,၄၁၅	၅,၃၃၃	၃,၅၅၇

ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (ဋ) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ရေနံကုန်ပစ္စည်းများ (HSC:0308) ၏  
 FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်စဉ်	ထိုင်း	တရုတ်	အင်ဒိုနီးရှား	မလေးရှား	ဟောင် ကောင်	ဂျပန်	တောင်ကိုရီးယား	အိန္ဒိယ	မြန်မာ
၂၀၁၄	၂,၈၂၇	၂၂,၉၈၉	၁,၂၅၂	၂,၆၇၇	၉,၀၀၄	၁၂,၃၆၀	၂၀,၇၈၄	၂,၄၉၂	၂,၂၆၀
၂၀၁၅	၂,၉၅၂	၁၉,၆၇၃	၁,၅၄၁	၃,၅၉၇	၉,၇၅၄	၈,၆၆၄	၂၀,၆၆၁	၁,၇၃၈	၂,၅၅၇
၂၀၁၆	၂,၁၅၉	၁၂,၈၇၄	၂,၃၅၀	၃,၉၂၇	၉,၇၁၁	၉,၁၁၁	၁၃,၇၇၂	၁,၄၃၈	၅,၀၁၄
၂၀၁၇	၁,၉၇၉	၁၂,၁၅၂	၂,၂၃၅	၅,၀၃၆	၁၀,၆၇၀	၇,၈၆၄	၁၈,၂၂၇	၂,၂၀၆	၄,၄၀၁
၂၀၁၈	၂,၇၄၄	၁၀,၃၇၉	၁,၉၉၁	၆,၈၀၀	၂၈,၅၁၉	၉,၉၂၁	၇,၅၀၄	၄,၀၈၁	၂,၁၁၅
၂၀၁၉	၂,၄၈၃	၁၁,၁၈၈	၂,၆၁၉	၅,၆၃၆	၁၇,၂၄၉	၁၀,၂၄၉	၆,၂၀၁	၁,၁၂၈	၅,၅၄၂
၂၀၂၀	၂,၉၆၂	၁၁,၆၄၅	၃,၉၀၅	၃,၇၂၃	၁၅,၈၈၇	၁၃,၈၀၀	၆,၉၅၇	၁,၈၃၄	၂,၃၀၈
၂၀၂၁	၃,၁၅၁	၁၀,၅၉၀	၂,၇၇၂	၂,၀၃၇	၁၉,၀၄၈	၁၄၂၆၀	၃,၃၄၄	၂,၂၂၀	၂,၂၄၂
၂၀၂၂	၂,၈၉၀	၁၀,၀၈၇	၃,၁၆၉	၂,၉၁၆	၂၅,၁၃၅	၁၅,၉၇၉	၁,၆၈၄	၂,၀၄၆	၂,၃၂၉
၂၀၂၃	၂,၄၉၁	၉,၆၄၈	၃,၃၃၈	၃,၃၀၀	၂၈,၃၉၄	၂၆,၆၄၀	၃,၇၀၄	၂,၁၉၄	၄,၀၀၀

ရင်းမြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

နောက်ဆက်တွဲ (၄) စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်း  
စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာ (ဌာနဆိုင်ရာ)

**စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ရေး စီမံကိန်း စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာ**

၁။ ဖြေဆိုသူ၏ အခြေခံ အချက်အလက်များ

ဖြေဆိုသူအမည်		ဖုန်းနံပါတ်		ရက်စွဲ -
ရာထူး/ဌာန		မြို့နယ်/တိုင်းဒေသကြီး		မေးမြန်းသူအမည်-
ကုန်သွယ်မှု လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ စီမံဆောင်ရွက်မှု ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်း အတွေ့အကြုံ (နှစ်)				

၂။ ကုန်သွယ်မှုလျင်မြန်ချောမွေ့မှုလုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ်တာ တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ

	လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ်တာ တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ	ပိုကောင်း	ပုံမှန်	ပိုဆိုး	မှတ်ချက်
၁။	သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မှု				
၂။	ကုန်သွယ်မှု အသိုက်အဝန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု				
၃။	ထုတ်ပြန်ထားသော စည်းမျဉ်းများ				
၄။	ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံသည့် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်				
၅။	ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်များ				
၆။	စာရွက်စာတမ်းများ				
၇။	အလိုအလျောက်စနစ်				
၈။	လုပ်ငန်းစဉ်များ				
၉။	ပြည်တွင်းကုန်သွယ်ရေး အေဂျင်စီများပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း				
၁၀။	ပြည်ပကုန်သွယ်ရေး အေဂျင်စီများအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း				
၁၁။	အုပ်ချုပ်မှုယန္တရားနှင့် သမာသမတ်ကျမှု				

၃။ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့မှုလုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် 2023 ခုနှစ် တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ

	2023 ခုနှစ် တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ	
၁။	သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မှု	
၂။	ကုန်သွယ်မှု အသိုက်အဝန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု	
၃။	ထုတ်ပြန်ထားသော စည်းမျဉ်းများ	
၄။	ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံသည့် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်	
၅။	ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်များ	
၆။	စာရွက်စာတမ်းများ	
၇။	အလိုအလျောက်စနစ်	
၈။	လုပ်ငန်းစဉ်များ	
၉။	ပြည်တွင်းကုန်သွယ်ရေး အေဂျင်စီများပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	
၁၀။	ပြည်ပကုန်သွယ်ရေး အေဂျင်စီများအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	
၁၁။	အုပ်ချုပ်မှုယန္တရားနှင့် သမာသမတ်ကျမှု	

၄။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် GACC-SPS Protocol ချုပ်ဆိုဆောင်ရွက်ရန် ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းစဉ်များ နှင့် ခန့်မှန်းကြာချိန်များအပေါ်မူတည်၍ ပြန်လည်မွန်းမံလိုသော လုပ်ငန်းစဉ်များ ရှိလျှင် ပြင်ဆင်လိုသည့်အချက်များအား ဖြေကြားပေးပါရန်။

စဉ်	အကြောင်းအရာ	ခန့်မှန်းကြာချိန်	ပြန်လည်မွန်းမံ ပြင်ဆင်လိုသည့်အချက်များ
၁။	တင်ပို့လိုသော ကုန်စည်၏ Technical Market Access Information -TMA အား တင်ပို့မည့် နိုင်ငံသို့ ဦးစွာ ပေးပို့ခြင်း	၁-၃ လ	
၂။	TMA ဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို လက်ခံသည့်နိုင်ငံ မှ စိစစ်ခြင်း	၃-၆ အထက်	
၃။	PRA ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ ပြုစုပေးပို့ခြင်း	၁-၃ လ	

၄။	လက်ခံနိုင်မည့် နိုင်ငံများမှ PRA ဆိုင်ရာ အချက် အလက်များကို စိစစ်ခြင်းနှင့် မေးမြန်း လာသည် များကို ပြန်လည်ပေးပို့ခြင်း	၃-လ အထက်	
၅။	ဖြေကြားပေးပို့လာသည့် PRA အပေါ်လက်ခံမည့်နိုင်ငံမှ စိစစ်ပြီး SPS Protocol (မူကြမ်း) ပြုစု၍ ပြန်လည်ပေးပို့ခြင်း	၃-လ အထက်	
၆။	ပေးပို့လာသည့် SPS Protocol (မူကြမ်း)ကို Focal မှ စိစစ်၍ နိုင်ငံခြားရေး၊ စီမံ/ဘဏ္ဍာ၊ ရင်းနှီး/စီးပွား၊ စီးပွား/ကူးသန်း၊ ဥပဒေရေးရာ၊ စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံး၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၊ အသင်း/အဖွဲ့အစည်းများသို့ သဘောထား မှတ်ချက်တောင်းခံခြင်း	၁-၃ လ	
၇။	ပြန်ကြားလာသည့် သဘောထားမှတ်ချက်များနှင့် အညီ SPS Protocol (မူကြမ်း) အား ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ခြင်း	၁-လ	
၈။	ပြင်ဆင်ပြီးမူကြမ်းအား တင်ပို့မည့်နိုင်ငံသို့ ပြန်လည် ပေးပို့သဘော တူညီချက်ရယူခြင်း	၃-လအထက်	
၉။	နှစ်ဖက်သဘောတူညီပြီး မူကြမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာအရေးအသား မှန်ကန်မှုရှိစေရေး စိစစ်ခြင်း	၁-လ	
၁၀။	စိစစ်ချက်နှင့်အညီ နှစ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းတို့မှ ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခြင်း	၁-၃-လ	
၁၂။	နှစ်ဖက်ညှိနှိုင်းပြင်ဆင်ပြီး အပြီးသတ် မူကြမ်းကို ဝန်ကြီးဌာန စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ(EC) ခွင့်ပြုချက်ရယူ၍ ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့၊ စီးပွားရေး ကော်မတီသို့ တင်ပြခြင်း	၁-၂-လ	
၁၃။	ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့အစည်းအဝေးသို့ ဆက်လက်တင်ပြ၍ ခွင့်ပြု ချက် ရယူခြင်း	၁-၂-လ	
၁၄။	ခွင့်ပြုချက်ရရှိပါက SPS Protocol အား နှစ်ဖက်လက်မှတ် ရေးထိုး နိုင်ရေး ညှိနှိုင်းခြင်း	၃-လအထက်	

၃။ GACC-SPS Protocol ချုပ်ဆိုထားသော သီးနှံများ .....

၄။ GACC-SPS Protocol လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းကြောင့် ကုန်စည်တင်ပို့မှုတွင် ထူးခြားမှု ရှိပါသလား။ (၁=ရှိပါသည်၊ ၂=မရှိပါ) ရှိလျှင် ထူးခြားမှုများကို ဖော်ပြပါ။ .....

၅။ မြန်မာနိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှု ကဏ္ဍအတွက် GACC-SPS Protocol လက်မှတ်ရေးထိုးရန် အတွက် ထပ်မံချုပ်ဆိုလိုသော အလားအလာရှိသည့် သီးနှံ/ကုန်ပစ္စည်းများ ကို ဖော်ပြပါ။.....

၆။ တရုတ်နိုင်ငံအပြင် မြန်မာနိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှု ကဏ္ဍတိုးတက်ရန်အတွက် တခြား မည်သည့်နိုင်ငံများနှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုလိုပါသလဲ။ .....

၉။ လက်ရှိ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့မှုလုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော အဓိက အားသာချက်၊ အားနည်းချက်၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

အားသာချက်	အားနည်းချက်	အခွင့်အလမ်း	စိန်ခေါ်မှု

၁၀။ အနာဂါတ်တွင် ကုန်သွယ်မှု ကဏ္ဍနှင့် ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့မှု လုပ်ငန်းဆောင်တာများအတွက် ပို၍ ကောင်းမွန်တိုးတက်လာစေရန် အကြံပေးလိုသော အချက်များ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

နောက်ဆက်တွဲ (၃) စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်း  
စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာ (တင်ပို့သူများ)

ခရိုင်/တိုင်းဒေသကြီး		မေးခွန်းလွှာအမှတ်	
မြို့နယ်		မေးမြန်းသူအမည်	
မေးမြန်းသည့်ရက်စွဲ		ဖုန်းနံပါတ်	

၁။ ဖြေဆိုသူ၏ အခြေခံအချက်အလက်များ

ဖြေဆိုသူအမည်		ဖုန်းနံပါတ်	
လုပ်ငန်းအမည်		အသက်	
ပညာအရည်အချင်း		လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံသက်တမ်း	
လုပ်ငန်းမှတ်ပုံတင်နံပါတ်		စုစုပေါင်းတင်ပို့ရောင်းချသော သီးနှံ/သားငါးများ	
မှတ်ပုံတင်ထားသည့်ဌာန			
ကုန်သွယ်မှု စတင်ခဲ့သည့် ခုနှစ်			

၂။ လုပ်ငန်းအမျိုးအစားပုံစံ

<input type="checkbox"/> တစ်ဦးတည်းပိုင် (Sole proprietorship)	<input type="checkbox"/> တာဝန်ယူမှုကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ (Limited liability company)	<input type="checkbox"/> မိတ်ဖက်လုပ်ငန်း (Limited liability partnership)
<input type="checkbox"/> အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း (Partnership)	<input type="checkbox"/> ရှယ်ယာရှင်များနှင့်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း (Cooperation)	

၃။ ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်း လွန်ခဲ့သော (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ကုန်ပစ္စည်း ဝယ်ယူမှု၊ တင်ပို့မှုအခြေအနေများ ။

ခုနှစ်	တင်ပို့ သော ကုန်ပစ္စည်းများ	တင်ပို့သော နိုင်ငံ	ငွေချေ စနစ်	ရေကြောင်း /နယ်စပ်	တွေ့ကြုံရ သော ပြောင်းလဲမှု	ဈေးနှုန်း အတက်အကျ	တင်ပို့ရောင်းချမှု လုပ်ငန်း စဉ်များ(လွယ်ကူ/ ခက်ခဲ/ ပုံမှန်)
၂၀၂၃							
၂၀၂၂							
၂၀၂၁							
၂၀၂၀							
၂၀၁၉							

၄။ ကုန်သွယ်မှုလျင်မြန်ချောမွေ့မှုလုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ်တာ တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ

	လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ်တာ တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ	ပိုကောင်း	ပိုမှန်	ပိုခက်ခဲ	မှတ်ချက်
၁။	သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မှု				
၂။	ကုန်သွယ်မှု အသိုက်အဝန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု				
၃။	ထုတ်ပြန်ထားသော စည်းမျဉ်းများ				
၄။	ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံသည့် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်				
၅။	ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်များ				
၆။	စာရွက်စာတမ်းများ				
၇။	အလိုအလျောက်စနစ်				
၈။	လုပ်ငန်းစဉ်များ				
၉။	ပြည်တွင်းကုန်သွယ်ရေး အေဂျင်စီများပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း				
၁၀။	ပြည်ပကုန်သွယ်ရေး အေဂျင်စီများအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း				
၁၀။	အုပ်ချုပ်မှုယန္တရားနှင့် သမာသမတ်ကျမှု				

၅။ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့မှုလုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် 2023 ခုနှစ် တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ

	2023 ခုနှစ် တင်ပို့မှုတွင် တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေ	
၁။	သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မှု	
၂။	ကုန်သွယ်မှု အသိုက်အဝန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု	
၃။	ထုတ်ပြန်ထားသော စည်းမျဉ်းများ	
၄။	ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံသည့် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်	
၅။	ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်များ	
၆။	စာရွက်စာတမ်းများ	
၇။	အလိုအလျောက်စနစ်	
၈။	လုပ်ငန်းစဉ်များ	
၉။	ပြည်တွင်းကုန်သွယ်ရေး အေဂျင်စီများပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	
၁၀။	ပြည်ပကုန်သွယ်ရေးအေဂျင်စီများအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	
၁၀။	အုပ်ချုပ်မှုယန္တရားနှင့် သမာသမတ်ကျမှု	

၆။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်စည်တင်ပို့မှုတွင် ဆောင်ရွက်ထားသည့် GACC-SPS Protocol လုပ်ငန်းစဉ် များကို သိပါသလား။ (၁=သိပါသည်၊ ၂=မသိပါ)

၇။ GACC-SPS Protocol လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းကြောင့် ကုန်စည်တင်ပို့ရောင်းချမှုတွင် ထူးခြားမှု ရှိပါသလား။ (၁=ရှိပါသည်၊ ၂=မရှိပါ)

ရှိလျှင် ထူးခြားမှုများကို ဖော်ပြပါ။ .....

၈။ (.....) လက်ရှိတင်ပို့ရောင်းချရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော အဓိက အားသာချက်၊ အားနည်းချက်၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

အားသာချက်	အားနည်းချက်	အခွင့်အလမ်း	စိန်ခေါ်မှု

၉။ အနာဂါတ်တွင် တင်ပို့ရောင်းချမှု ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပို၍ ကောင်းမွန်တိုးတက်လာစေရန် အကြံပေးလိုသော အချက်များ

.....

.....

၁၀။ 2023 ခုနှစ် (.....) တင်ပို့ရောင်းချမှု ကုန်ကျစရိတ်/တန် (X rate - .....)

အကြောင်းအရာ	ကုန်ကျစရိတ် (ကျပ်/USD)			
	ယူနစ်	ရေကြောင်း	နယ်စပ်	မှတ်ချက်
ပြည်တွင်း လက်ကားဈေး				
ထုတ်ပို့မှု ပစ္စည်းကုန်ကျစရိတ်				
ပြည်တွင်းသယ်ယူစရိတ်				
ကုန်တင်/ကုန်ချ စရိတ်				
သယ်ယူစရိတ် (ပြည်တွင်းမှ ဆိပ်ကမ်းသို့)				
ကုန်တင်/ကုန်ချ စရိတ်				
ပို့ကုန်အတွက် ဆိပ်ကမ်းကုန်ကျစရိတ်				
ကုန်ပစ္စည်းစစ်ဆေးရေးစရိတ်(Inspection)				
အပင်သီးနှံပို့ပေးမှုကင်းရှင်းကြောင်း ထောက်ခံချက်စရိတ်				
သန့်ရှင်း/အခြောက်ခံခြင်း				
သို့လှောင်မှုစရိတ်				
ကုန်တင်ခြင်း/ ကုန်ချစရိတ်				
Container ဝယ်ခ/ဌားခ				
စစ်ဆေးမှု ကုန်ကျစရိတ်				
ပို့ကုန် ကုန်သွယ်ခွန် (%)				
အာမခံကြေး				
တင်ပို့မှုဆိုင်ရာ လိုင်စင်ခ				
တင်ပို့မည့် နိုင်ငံတွင်ပေးရသော သွင်းကုန် ကုန်သွယ်ခွန် (%)				
တင်ပို့သောနိုင်ငံတွင်ဆိပ်ကမ်းကုန်ကျစရိတ်				
အခြားကုန်ကျစရိတ်များ				